

דברי הכנסת

הישיבה החמישים-ואחת של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ' בטבת התשנ"ג (13 בינואר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת את הרבנות הראשית	
שאלות בעל-פה	
רצח על-ידי בני נוער	
הקפאת תקציבים לפנימיות חרדיות	
שאלות ותשובות	
ניצול עודפי התקציב	
בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל,	
התש"ם-1980	
הצעה לסדר-היום שישה חודשים לכישלונה המתמשך של הממשלה בתחום החברתי	
הצעה לסדר-היום	
שישה חודשים לכישלונות הממשלה בתחום הביטחוני	
בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל,	
התש"ם-1980	
הצעה לסדר-היום	
שישה חודשים לכישלונות הממשלה בתחום המדיני	
הצעות לסדר-היום	
התבטאויות גורמים בכירים בשאלת ביטחון רמת-הגולן	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
התבטאויות גורמים בכירים בשאלת ביטחון רמת-הגולן	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעה לסדר-היום מערך ההסברה של הממשלה בנושא גירוש פעילי ה"חמאס"	
הצעה לסדר-היום ידיעות בדבר מגעים עם סוריה מחוץ לשיחות וושינגטון	
הצעה לסדר-היום עמדתה של ממשלת ישראל לנוכח אונס המוני של נשים בבוסניה	
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת	
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)	
שאלות בעל-פה	
מעצר בגין חוב	
הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (תיקון – עיון נציגי עובדים במאזן),	
התשנ"ג-1992	
(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)	
הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון)	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – סייג לזכות השתיקה)	
(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)	

שאליות בעל-פה
מפלגת העבודה – לשכת עבודה לחבריה
הדולר – 2.788 ש"ח
שאליות ותשובות
עדכון הפיצויים לנפגעי השיטפונות
חשיפת ידיעות על-ידי פקידי מס ערך מוסף
ביטול מכירת בנק המזרחי
ייקור האשראי הניתן על-ידי המדינה
פער עדתי בהכנסות מעבודה
עלות דירות השרד של שרים
קרן לביטוח עסקיו של שאול איזנברג
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מוסד ציבורי), התשנ"ב–1992
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)
הצעה לסדר-היום
חצי שנה של כישלונות כלכליים
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ב–1992
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)
הצעת חוק חברות ממשלתיות (תיקון – סייג להגדלת דירקטוריונים), התשנ"ג–1992
(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל ביטוח אבטלה לנשים ל-65),
התשנ"ב–1992
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעה לסדר-היום פתרון מיידי לאלפי קשישים ערירים המתייסרים בקור עז
שאליות ותשובות
המתת בעלי חיים
משלחת של ערביי ישראל לרבת-עמון
סגירת הספרייה לעיוורים בנתניה
מינוי דובר לעיריית קריית-ביאליק
דוח מבקר עיריית קריית-ביאליק
נישואין בקרב עולי ברית-המועצות
הקצבה לעמותות ספורט באופקים
מינהלת ביוב ארצית
המועצה המקומית בעינה
ראש ועדה לתכנון ובנייה עירונית
תשלומי ארנונה עבור שטחי יציע
עיקול משכורות בגין דוחות חנייה
פערים בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי

בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת את הרבנות הראשית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ' בטבת התשנ"ג, 13 בינואר 1993.

חברי הכנסת, עלינו לבחור את נציגי הכנסת לאספה הבוחרת את מועצת הרבנות הראשית.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

את הרבנים הראשיים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

כאן כתוב: את מועצת הרבנות הראשית.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא.

היו"ר ש' וייס:

אז תסביר לנו, את הרבנים הראשיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מועצת הרבנות נבחרה לפני שנה.

היו"ר ש' וייס:

גם אני הרגשתי לא נוח עם הניסוח. זה בוודאי לא היה מתוך רצון רע.

מי שהיה שר הדתות ובקיא מאוד בעניין מודיע לנו שמדובר על בחירת הרבנות הראשית, לא מועצת הרבנות הראשית.

אנחנו בוחרים את נציגי הכנסת לעניין הזה.

הקלפי לפנינו. על שולחנו של כל חבר כנסת מונח פתק הצבעה, ובו שמות המועמדים. כל חבר כנסת יסמן X במשבצת המקבילה לשם המועמד. אין לציין יותר מחמישה מועמדים. מותר לציין פחות מחמישה מועמדים. מיותר לציין, שמי שירשום יותר מחמישה מועמדים, הפתק שלו פסול.

סגנית מזכיר הכנסת תקרא את חברי הכנסת להצבעה. כל חבר כנסת, בהיקרא שמו, ישים מעטפת הצבעה בקלפי. אני אמנה מייד ועדת קלפי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

עד כמה שידוע לי, חבר הכנסת בניזרי וחבר הכנסת גמליאל הסירו את מועמדותם.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש כאן טענה מעניינת מאוד של חבר הכנסת פנחסי, שלפיה חבר הכנסת שלמה בניזרי וחבר הכנסת גמליאל הסירו את מועמדותם.

אני לא יכול לקבל הודעה כזאת בשמם על-ידך, עם כל הכבוד. נעכב את ההצבעה.

חברי הכנסת, עניין עדין. הנה, אני רואה את חבר הכנסת בניזרי. חבר הכנסת בניזרי, אתה כאן. יש לנו בעיה. לא כל חברי הכנסת יודעים שאתה מסיר מועמדות.

חברי הכנסת, ההצבעה נדחית עוד לכחצי שעה. נכין פתקים חדשים. אני לא רוצה לקיים הצבעה
במצב כזה. ייכנסו לאולם חברי כנסת שאינם יודעים זאת. אני לא יכול להזכיר לכל חבר כנסת שנכנס,
שלפתע מישהו הסיר את המועמדות שלו.

כן, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, נפלה טעות בפתק. הבחירה היא לא לחברי מועצת הרבנות הראשית לישראל
אלא לרבנים הראשיים בישראל.

היו"ר ש' וייס:

את זה תיקנו.

יצחק לוי (מפד"ל):

טעות בפתק.

היו"ר ש' וייס:

טעות כזאת איננה משנה מאומה לגבי תוצאות ההצבעה. היא תוקנה עקב הערתו הנכונה של חבר
הכנסת שאקי.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

העניין האחר נוגע לעצם ההצבעה. חברי הכנסת, אני מבטל את ההודעה על ההצבעה. היא תתקיים
כנראה מאוחר יותר, אני מעריך שבתוך חצי שעה; אני אשתדל – מהר ככל האפשר. אני יודע שיש
חברי כנסת שממהרים מאוד. אני רק מודיע גם לאלה שממהרים, שהיום יום רביעי, הכנסת צריכה
לשבת כאן לפחות עד 19:00-20:00. זה חלק מסדר עבודתו של הבית.

מי שמצטער על ששמו הופיע ברשימת המועמדים, יודיע על כך מהר מאוד למזכירות הכנסת; מהר מאוד. נדפיס פתקים חדשים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אם כך, בהדפסה החדשה צריך לתקן, שזו הצבעה לרבנות הראשית.

היו"ר ש' וייס:

בהדפסה החדשה נתקן שאלה הן בחירות לרבנות הראשית. זו באמת טעות קטנה ואנושית.

הטעות העיקרית היא דווקא בעניין שאתה העירות.

חבר הכנסת בניזרי, קבל עם ועדה, אתה מוותר על המועמדות?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גם חבר הכנסת גמליאל.

היו"ר ש' וייס:

אני לא אוכל למחוק את שמו של חבר הכנסת גמליאל, אם הוא לא יודיע על כך אישית מהר מאוד; אישית לי או למזכירות.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסדר-היום. ההצבעה לרבנות הראשית נדחית לזמן קצר. נשתדל למהר. אני מזמין עכשיו את שר המשטרה להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 84, מאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בנושא: רצח על-ידי בני נוער. בבקשה, חבר הכנסת זיסמן.

רצח על-ידי בני נוער

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בסוף השבוע שעבר נפגעו חמישה בני-אדם ואחד נרצח מקטטות ומדקירות במקומות בילוי שונים ברחבי הארץ. מסתבר כי שוב מעורבים בני נוער במקרים אלו. בשנה שעברה נפתחו להם 8,259 תיקים פליליים, וזה חוץ ממקרים רבים שלא הגיעו לידיעת המשטרה והציבור.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מתמודדת המשטרה עם תופעת הסכינאות בקרב בני הנוער?

2. כיצד מתמודדת המשטרה עם ההקצנה באלימות במקומות בילוי מרכזיים בתקופה האחרונה?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 84, לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

1 ו-2. הנחיתי את משטרת ישראל להגביר את סיוריה באזורי הפאבים והמועדונים השונים. אנשי הסיוור מבצעים חיפושים על גופם של חשודים, בהתאם לנסיבות.

יחידות הרישוי והנוער של המשטרה מבצעות בדיקות פתע בפאבים לבדיקת קיום תנאי הרשיון, בין היתר: איסור מכירת משקאות משכרים; איסור העסקת קטינים במקום; הגבלת כניסת עבריינים למקום, ועוד.

כמו כן מתבצעות פעולות מודיעיניות.

כנגד פאבים שבהם אירעו הפרות סדר, דקירות סכינים והפרת תנאי רשיון, פועלת המשטרה לסגירתם ולהעמדת המעורבים לדין, לרבות בעלי הפאב. באזור תל-אביב נסגרו בשנת 1992 יותר מ-10 פאבים מהסיבות האלה.

משטרת ישראל איננה יכולה לטפל בסיבות ובגורמים להתגברות תופעות האלימות בחברה הישראלית. ללא ספק, יש תופעה מדאיגה של צעירים, הפועלים ומגיבים בצורה אלימה, תוך שימוש בנשק קר, כאשר הם באים למקומות האלה מצוידים בסכינים.

אני חושב, אדוני היושב-ראש, שזו בעיה חברתית, חינוכית, פסיכולוגית, המצריכה דיון במשותף עם הרשויות הרלבנטיות. ואם מותר לי, אני רוצה להציע לכנסת, שבנושא הזה היא תקדיש דיון מיוחד לסיבות, לגורמים, וגם תקבל המלצות כלפי רשויות שונות, כי רק על-ידי פעולה משותפת הסברתית-חינוכית וגם פעולה משטרתית, אפשר יהיה לצמצם את ממדי התופעה ולטפל בה.

משטרת ישראל תעשה, ללא ספק, בזמן המייד, כדי להגביר את הסיורים שלה באזורים של הבילויים בערים השונות במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת זיסמן. ואחריו – שאלה נוספת קצרה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה – שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן. בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מודה על התשובה, שמחזקת את הטענות שהעליתי.

ואני רוצה לשאול את השר: האם הוא יקיים שיתוף פעולה בין משרד המשטרה ובין משרד החינוך והתרבות בכל הנוגע לתופעת אלימות זו? מה בדעת השר לעשות כדי שיהיה שיתוף פעולה מוגבר ומייד עם משרד החינוך והתרבות, ויחד עם זאת יקוים הדיון, כפי שהוא הציע, במליאת הכנסת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני השר, אני מבקשת לשאול: מה עשתה המשטרה באופן מעשי לאחר האירועים האחרונים? בלי להתעלם מהשורש החינוכי של הבעיה – האם הוצאה, למשל, הוראה, או הנחיה, שמחייבת כמו למשל במגרשי כדורגל, לשכור שירותיהם של שוטרים לצורך בדיקה על גופם של נערים חשודים וכו'?

האם נעשו מאמצים לאתר קבוצות שמתארגנות, או שקיימות, שיש בהן תופעות חוזרות ונשנות של בני נוער הנוקטים אלימות?

האם פנתה המשטרה למשרד החינוך והתרבות והציעה איזו תוכנית למאבק ב אלימות במקומות בילוי? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רון נחמן, באותו נושא.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, הבעיה של כוח אדם במשטרה חוזרת על עצמה מדי דיון ודיון. וכאן, באולם המליאה, העלית את המחשבה, שמשרד המשטרה צריך לקבל תוספת של כ-5,000 שוטרים כדי לעמוד במשימות, בהן הנושא שאנו דנים בו היום.

הייתי מבקש לדעת, אדוני השר, מה בכוונתך לעשות כדי לממש את העניין, ואיפה עומד כל הנושא של תגבור מערך כוחות הפנים בשנת התקציב 1993?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובה מרוכזת על שלוש השאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן, וגם לשאלה, אחת מהשאלות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – אנחנו נקיים דיון עם משרד החינוך והתרבות וגם עם משרד העבודה, שמטפל בבני נוער

בתחומים מסוימים, כדי לנסות לתאם פעולת הסברה משותפת בנושא הזה. הפגישה תהיה, אני מניח, בשבוע הבא.

לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי – באופן מעשי, ניתנה הנחיה – ואני אמרתי זאת – להגברת סוירים, אבל אין הנחיה לאפשר שכירת שוטרים. בכלל, הנושא של שכירת שוטרים אינו נושא שאני כל כך מתלהב ממנו. אני חושב שהמשטרה צריכה לבצע את תפקידה ולא למכור את שירותיה. אבל כן תוגבר מערך המודיעין, ואנחנו מאתרים קבוצות שהן בעלות פוטנציאל למעורבות בקטטות.

לחבר הכנסת רון נחמן – מה בכוונתי לעשות? בכוונתי לזעוק. אני יכול רק לבקש. קיבלנו תוספת של 400 שוטרים. זה עדיין רחוק מהמספר הרצוי. במקרה זה, כמו במקרים אחרים כאלה, הוויכוח יימשך. אני רוצה לקוות שתהיה היענות, ולו חלקית, כי הצורך הוא גדול, גם לעניין זה וגם לעניינים אחרים, כמו סמים, עבירות תנועה, בעיות של תאונות דרכים, שמחייבים תוספת כוח אדם למשטרה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר. שרת העבודה והרווחה תשיב על שאלתא בעל-פה מס' 87, מאת חבר הכנסת מנחם פרוש, בנושא: הקפאת תקציבים לפנימיות חרדיות. בבקשה, חבר הכנסת מנחם פרוש, המיקרופון שלך.

הקפאת תקציבים לפנימיות חרדיות

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נודע לי, כי שרת העבודה והרווחה, הגברת אורה נמיר, הורתה מייד לאחר כניסתה לתפקיד להקפיא תקציב של 28 מיליון שקל עבור תלמידים ממשפחות מצוקה הנמצאים בפנימיות חרדיות. בהופעתה בכלי התקשורת היא אמרה, כי מדובר בקרן במשרד העבודה והרווחה, המחלקת כספים לפנימיות חרדיות, ללא קריטריונים וללא פיקוח.

ברצוני לשאול:

האם לא ידוע לך, שמדובר בתקנה תקציבית המופיעה בספר התקציב?

האם לא ידוע לך, שחלוקת הכספים נעשית לפי קריטריונים שאושרו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה ואף פורסמו ברשומות, בילקוט הפרסומים 4018, בתאריך 18 ביוני 1992?

האם לא ידוע לך, שצוות מפקחים מיוחד מפקח על פרויקט זה במסגרת המחלקה למוסדות ציבור?

האם העלית טענות דומות נגד תקציבים אחרים המחולקים לפי קריטריונים ופורסמו ברשומות לאחר אישור היועץ המשפטי לממשלה?

האם ידוע לך, שתקנה תקציבית זו קיימת עוד משנת 1975 – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרוש, מוכרחים לקרוא לפי הטקסט. וכאן כתוב: "מה יעשה משרדך בנושא זה?".

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

יש שני טקסטים.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אני רוצה לשאול את השאלה שיש לי לשאול.

היו"ר ש' וייס:

לא, רגע, רגע.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אם אתה לא מרשה, אז – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אני מרשה, רק שנייה. את השאלה הראשונה קוראים כפי שהיא כתובה. אחר-כך יש לך רשות לשאלה נוספת בעל-פה, שבה אתה יכול לשאול מה שתרצה.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

אבל המשמעות היא הפוכה. אני ניסחתי שאלה שהיא ברורה. פורסם בתקנות, מתעלמים מזה ואומרים שיש קרן, וכך אני ניסחתי את השאלה. זו גרימת עלבון לציבור גדול.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרוש, אני רוצה לומר לך מה אומר התקנון, ונעשה את זה קצר: שאילתא בעל-פה, קודם כול קוראים בדיוק את השאילתא. אחר כך יש לך שאלה חוזרת. זה הכלל.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

טוב, אני יכול להסתפק בשלב זה.

היו"ר ש' וייס:

אז בשלב זה נסתפק, ותשאל עוד מעט שאלה נוספת.

חברי הכנסת, בזמן ששואלים שאילתות, לא לגשת לסגנית המזכיר, כי היא צריכה לפקוח עיניים, לראות מי מצביע לשאלה נוספת. אני מבקש שיתוף פעולה מצדכם. בבקשה, גברתי שרת העבודה והרווחה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, אני חייבת איזו הערה לסדר לנשיאות הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

כן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הנוסח שהועבר אלי של שאילתתנו בעל-פה של חבר הכנסת פרוש הוא הנוסח שהוא קרא כאן, לא הנוסח שמודפס. לכן התשובות שלי תהיינה לפי השאילתא המקורית, אלא אני אבקש ממזכירות הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

נברר את זה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

כששולחים ללשכות השרים, שישלחו את הנוסח שמונח כאן. לכן אני עונה על הנוסח ששלחת אלי.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נברר את זה. זה יכול לקרות פעם בעשרה חודשים ונברר את הכול.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זאת עובדה.

1. ידוע לי.

2. ידוע לי.

3. צוות המפקחים מונה חמישה מפקחים מחוזים ומפקח ארצי אחד, שמתפקידם לפקח על כ- 11,500 ילדים הנמצאים בכ-220 פנימיות לחינוך תורני.

4. אכן בכוונתי לבחון מדי פעם את הקריטריונים שלפיהם מחולקים תקציבים במשרד העבודה והרווחה בנושאים שונים, על-פי שיקולים ענייניים.

5. טרם עלה בידי לבדוק את העובדות המתוארות בשאלה זאת, אולם גם אם אלה העובדות, הרי שאין כל מניעה לבחון גם תקנה תקציבית הקיימת שנים רבות, ולעתים הדבר אף חיוני.

6. עד כה לא הופנתה אלי כל בקשה לאישור תמיכה במסגרת הסעיף התקציבי הנדון. הדאגה לרווחתה של כל אוכלוסיית הילדים הנמצאת במסגרות השונות של משרד העבודה והרווחה היא בתחום אחריותי ודאגתי. לא אפלה לרעה ילד אחד בישראל, לא חרדי, לא דתי ולא חילוני; לא אוציא מהפנימיות אף לא ילד אחד, אך כללי המשחק השתנו: לא יהיו עוד קריטריונים שונים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת של חבר הכנסת פרוש, ואחריו – חבר הכנסת לס. כאן יש לי בעיה: השני שהצביע הוא חבר כנסת מאותה סיעה, ומאותה סיעה אי-אפשר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מאותה סיעה. אנחנו רשימה מאוחדת.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי.

אברהם בורג (העבודה):

גם אני לא מאותה סיעה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כבוד שרת העבודה והרווחה, השאלה שלי בעינה עומדת, ואני מתפלא מאוד למה, כאשר נכנסת לתפקיד, לא למדת את הנושא הזה מיסודו לפני שיצאת בעיתונות בהשמצה כאילו ניצלו קרן מסוימת, ומי יודע איזו משמעות יש לכך. לו היית חוקרת, היית מגיעה למסקנה שהדבר הזה סודר על-ידי ראש הממשלה הנוכחי, שר העבודה והרווחה בעבר, מר יצחק רבין. הוא זה אשר סידר בשעתו את ההסדר הזה לטובת הילדים האלה, כדי שלא ינשרו מהלימודים.

אני רוצה כאן לפנות לשרת העבודה והרווחה במשאלה: לפני שאת משמיצה, תואילי בבקשה לחקור מאין נובעת השנאה הזאת לדתיים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת רביץ.

יורם לס (העבודה):

גברתי השרה, לנוכח מקרים מסוימים שקרו בזמן האחרון ולאחר דיון בוועדת העבודה והרווחה, ועל-פי המלצת פקידיים בכירים במשרדך, הגשתי תיקון לחוק הפיקוח על המעונות, ולפיו כל ילד במדינת ישראל שמתקבל לפנימייה יהיה חייב לעבור ועדה מקצועית, במינוי הרשות המקומית ובהשתתפות של עובדת סוציאלית. שאלתי לכבוד השרה: האם היא תהיה מוכנה לעזור ולתמוך בהעברת החוק?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רביץ, אתם אומנם מאותה סיעה, אבל השואל הבא היה מאותה סיעה – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אנחנו צירוף של שתי סיעות.

היו"ר ש' וייס:

– של חבר הכנסת לס. לכן, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה, מקובל עלי ששר צריך לבדוק את כל אשר נעשה במשרדו, אבל אני שואל: התפרסם בעיתונות שאת הקפאת את התקציב. אנחנו לא עוסקים בדברים אקדמיים, אנחנו עוסקים בילדים שנמצאים במוסדות, והילדים צריכים לחיות שם והמוסדות חייבים להחזיק ילדים. נכון, גברתי, שצריך לבדוק, אבל מה לזה ולהקפאה? תבדקי לאורך כל הזמן את כל תקציבי המשרד, אבל אין להקפיא שום דבר לפני שבדקת והגעת למסקנות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לחבר הכנסת מנחם פרוש: השאלה שלך בעינה עומדת, והתשובה שלי בעינה עומדת.

מנחם פרוש (יהדות התורה):

תמשיכי כך.

היו"ר ש' וייס:

אין קריאות ביניים בזמן שאילתות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אל תאיים עלי.

כאשר מדובר על השמצות בנושא הזה, מבין שנינו לא אני הייתי המשמיצה.

לא תהפוך אותי, לא יעזור לך, לשונאת הדתיים ולשונאת הדת; לא תהפוך אותי גם אם תשתדל.

לחבר הכנסת לס': בדיקת הקריטריונים מאוד מורכבת, כי כאן מדובר, בין יתר המרכיבים, במרכיב מאוד מהותי, שהוא אופייני מאוד לאוכלוסייה הזאת, והוא המספר הגדול של הילדים. אנחנו חייבים להביא את המרכיב הזה בחשבון. את כל המרכיבים נביא בחשבון כדי שלא לפגוע באוכלוסייה הזאת, אבל המרכיבים והקריטריונים יהיו אחרים.

לחבר הכנסת רביץ: אני ביקשתי לאשר, לא ביקשתי להקפיא. גם קודמי – לא הוצאה אגורה אחת מהקרן הזאת, מהתקציב הזה, או מהסעיף התקציבי הזה ללא אישורו. אני לא הודעתי מראש שלא אאשר תקציבים. אני רוצה להיות ואני אהיה בעל-בית מלא במשרד העבודה והרווחה.

יתירה מכך, אם אני אראה שבדיקת הנושא מתמשכת או פוגעת בהעברת הכסף בחודש הזה, לא אתן להשהות את העברת הכסף. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, גברתי.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאלתא של חבר הכנסת דוד מגן, שאלתא מס' 212.

רון נחמן (הליכוד):

האם היושב-ראש לא ממשיך בשאלות בעל-פה?

היו"ר ש' וייס:

לא. אנחנו בדרך כלל מצמידים את זה לשרים.

רון נחמן (הליכוד):

היום נושא השאלות נגמר?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תמיד ולא היום, מאז קודמי דב שילנסקי, חלק מהשאלות בעל-פה מוצגות בראשית הישיבה, חלק מפוזרות בצמוד לשרים. זו מסורת מאוד מרתקת, שהתחיל בה קודמי, מוצדקת ונבונה, ואני ממשיך כמעט כל דבר שהוא התחיל בו כאשר אני חושב שזה היה טוב.

דב שילנסקי (הליכוד):

היו דברים שלא היו טובים?

היו"ר ש' וייס:

טובים מאוד, רובם.

דב שילנסקי (הליכוד):

תודה רבה.

ניצול עודפי התקציב

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

ביום 25 בנובמבר 1992 פורסם ב"הארץ", כי הצבעת בפני ראש הממשלה על עודפי תקציב (1992) בשיעור של כ-10 מיליארדי שקל.

ברצוני לשאול:

1. באילו סעיפים יש עודף המצטבר להיקף הנ"ל?

2. כיצד נשקל לנצל את עודפי התקציב?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על שאלתא של חבר הכנסת דוד מגן, קודמי בתפקיד שר הכלכלה והתכנון, אני מבקש להשיב כדלקמן:

לגבי שאלת עודפי התקציב של תקציב 1992: בתקציב 1992 היה למעשה תת-ביצוע בשיעור 8.1 מיליארדי שקל. בהוצאות נובע התת-ביצוע מכמה סיבות. סיבה ראשונה – הקטנה במספר העולים שהגיעו לארץ. תוכנן תקציב ל-200,000, הגיעו כ-75,000 או 77,000 עולים. זה משאיר פער של כ-1.5 מיליארד שקל. שנית, היתה אינפלציה חזויה של כ-17%, והמקדם בתקציב – של כ-14%. בסופו של דבר, האינפלציה עומדת על פחות, כנראה, מ-10%. ב-15 בינואר, בעוד כמה זמן, נדע את שיעור האינפלציה המדויק, ולכן גם בקטע הזה יש הפרש שמתקרב ל-3.5 מיליארדי שקל. נוסף על כך, היה ביצוע חסר בהשקעות בהיקף של מיליארד שקל. מיליארד שקל השקעות שאושרו בתקציב 1992 לא בוצעו, וסיבות אחרות שונות מתייחסות לסדר גודל של 2 מיליארדים. סך הכול תת-ביצוע – 8.1 מיליארדים.

אבל, בצד ההכנסות היתה גם כן הקטנה בשיעור של כ-5 מיליארדי שקל, שמורכבת משינויי חקיקה בשיעור מיליארד שקל, מאינדיקטורים כלכליים – 1.5 מיליארד שקל, ומההפרשים באינפלציה, שכבר הסברתי בקטע של ההוצאות, שהשפיעו בסדר גודל של 3 מיליארדי שקל. בסך הכול נשארו עודפים בהיקף של 3 מיליארדי שקל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש עוד שאלה שנשאלה בשאלה המקורית, והיא: מה אנחנו מתכוונים לעשות – – –

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, אדוני השר, אם אפשר לתמצת, כי זו לא הצעה לסדר-היום, זו שאילתא.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש לי עוד שני קטעים. רציתי להיות נאמן לשאילתא.

הממשלה כבר החליטה להועיד כ-600 מיליון שקל מהעודפים להגברת התעסוקה, ועל יסוד הקצאה זו אישרה ועדת השרים לתעסוקה, בראשות שר האוצר אברהם בייגה שוחט, שורה של תוכניות להגברת התעסוקה בסכום כולל של 760 מיליון שקל, שמתוכם 600 מיליון שקל ממומנים על-ידי ההקצאה שהזכרתי מתוך העודפים.

במקביל, לגבי יתרת הכסף, קיימת מחלוקת משפטית. האם אותן הוצאות שיועדו להתייקרות התאיידו, משום שלא היתה התייקרות, או שהם קיימים משפטית בתוך ספר התקציב וצריך אקט משפטי בדרג הממשלתי כדי לקבוע להם הקצאות? דעתי היא, שהממשלה צריכה לקבוע מה יעשה בעודפים הללו, ודעת האוצר היא שבאותו קטע של ההתייקרות אין הקצאות תקציביות.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, כפי שהדגשת או פירטת, אכן נותרו עודפים גדולים, לצערנו, בעיקר בגלל ההקטנה במספר העולים. שמעתי את דבריך בדבר הצורך להשקיע את עיקר העודפים ביצירת מקורות

תעסוקה. אבל, מנגד קראתי גם את דברי שרת העבודה והרווחה הנכנסת, אשר עם כניסתה לתפקיד אמרה שאינה מבקשת תוספת תקציב, טוב לה בתקציב, שלדעתי הוא מצומצם. משרד האוצר מתנגד להשקיע את העודפים הללו פרופר ויטירות ליצירת מקורות תעסוקה. כיצד מתכוונת הממשלה להכריע במחלוקת, כפי שאני רואה אותה, בינך לבין שר האוצר?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, אדוני חבר הכנסת דוד מגן, הכנתי הצעת החלטה לממשלה, והממשלה תדון בנושא בהמשך לדיונים שכבר קיימה, והיא תחליט. האם אנחנו נוקטים את הגישה, שהנושא של ההתייקרות קיים, ואם הוא קיים, נועיד תקציבים נוספים למטרות תעסוקה שייצרו תעסוקה בטווח הקצר, והדבר הזה יידון בממשלה בתוך כמה שבועות.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר.

בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל,

התש"ם-1980

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לנו בעיה קטנה, ונתגבר עליה. אנחנו רוצים לקיים את הבחירה על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל של נציגינו בגוף הבוחר, אלא שברגע האחרון ממש – חלק מכם לא היה באולם – שני חברי כנסת לפחות הודיעו שהם מסירים את מועמדותם, וכנגד זה, חבר כנסת אחר הוסיף את המועמדות שלו. לכן עיכבנו את העניין.

אנחנו ממתנים להדפסת החומר בתוך דקות אחדות. עובדי השכפול עובדים קשה, משתדלים מאוד, אבל הם יכולים לעשות רק מה שבני אדם מסוגלים לעשות.

יש לנו הצעות לסדר-היום, ואני מתלבט אם לפתוח בהצעה אחת ואחר כך לעבור להצבעה. אני רוצה לשאול האם השר רמון משיב בצוותא, בזה כל העניין, כי אז נוכל לפתוח. הוא משיב על שלושתן בצוותא.

חברי הכנסת, אם כך, אני מודיע על הפסקה של חמש דקות בישיבה, אולי אפילו שלוש דקות, תהיו דרוכים לצליל הפעמון. מייד כשיגמרו להדפיס את הפתקים, אנחנו נתאסף כאן ונמלא את תפקידנו בבחירה הזאת. פשוט נחדש את הישיבה תוך דקות אחדות.

(הישיבה נפסקה בשעה 11:36 ונתחדשה בשעה 11:37).

היו"ר ש' וייס:

אני מחדש את הישיבה.

אני רוצה לקרוא בפניכם את הנוסח המדויק, אחרי שאימצנו את ההערות של חברי הכנסת שאקי ולוי. בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980. ההצבעה היא חשאית. וזה סדר הבחירה: על שולחנו של כל חבר כנסת מונח פתק הצבעה, ובו שמות המועמדים. כל חבר כנסת יסמן X במשבצת המקבילה לשם המועמד. אין לציין יותר מחמישה מועמדים. מותר לציין פחות מחמישה מועמדים. ההצבעה היא כמובן אישית. סגנית מזכיר הכנסת תקרא את השמות.

אני מבקש למנות עכשיו את ועדת הקלפי. סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת סאלח טריף, האם תסכים לעמוד בראש ועדת הקלפי? אם קשה לך – בסדר. ועדת הקלפי: חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת אסעד אסעד, חבר הכנסת הלפרט. אתה מוכן להיות בוועדת הקלפי שלנו? אתה עסוק. חברי הכנסת, מייד יגיעו הפתקים. לא נקרא לכם לפני שיגיעו הפתקים.

חבר הכנסת אלכס גולדפרב יהיה חבר ועדת הקלפי. חבר הכנסת זיסמן יהיה חבר ועדת הקלפי. חבר הכנסת שאקי יהיה חבר ועדת הקלפי. תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו מתחילים את ההצבעה. אני מבקש מחבר הכנסת זיסמן לרכז את הוועדה. קודם תצביעו. אני רוצה להעיר את תשומת לבכם, חברי הכנסת, זה פתק ההצבעה. מכיוון שקודם היו פתקים אחרים – הוא מתחיל בחבר הכנסת אלי דיין ומסתיים בחבר הכנסת אברהם רביץ. זה הפתק.

נדמה לי שאפשר להתחיל, מה עוד שממילא נעשה סיבוב שני. סגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – מצביע; רפאל אדרי – אינו נוכח; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – מצביע; חיים אורון – מצביע; דליה איציק – אינה נוכחת; מיכאל איתן – מצביע; רפאל איתן – מצביע; רפאל אלול – אינו נוכח; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – מצביע; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – אינו נוכח; אברהם בורג – מצביע; יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – מצביע; נעמי בלומנטל – מצביעה; בנימין בן-אליעזר – אינו נוכח; אליהו בן-אלישר – מצביע; אליהו בן-מנחם – מצביע; שלמה בניזרי – מצביע; עוזי ברעם – מצביע; תמר גוז'נסקי – מצביעה; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – מצביע; אלכס גולדפרב – מצביע; אלי גולדשמידט – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; גדליה גל – מצביע; אריה גמליאל – מצביע; אלי דיין – מצביע; חיים דיין – מצביע; יעל דיין – מצביעה; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – אינו נוכח; אברהם הירשזון – מצביע; שמואל הלפרט – מצביע; זבולון המר – מצביע; צחי הנגבי – מצביע; שבח וייס – מצביע; יוסף ונונו – אינו נוכח;

רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – מצביע; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – מצביע; אליעזר זנדברג – מצביע; וליד חאג' יחיא – מצביע; נעמי חזן – מצביעה; מיכאל חריש – מצביע; בנימין טמקין – מצביע; סאלח טריף – מצביע; שאול יהלום – מצביע; אברהם יחזקאל – מצביע; רן כהן – מצביע; רענן כהן – מצביע; יוסי כץ – אינו נוכח; לימור לבנת – מצביעה; מאשה לובלסקי – מצביעה; דוד לוי – מצביע; יצחק לוי – מצביע; דוד ליבאי – מצביע; עוזי לנדאו – מצביע; יורם לס – מצביע; ענת מאור – מצביעה; משה מאיה – מצביע; דוד מגן – מצביע; האשם מחאמיד – מצביע; רוני מילוא – מצביע; חגי מירום – מצביע; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – מצביע; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – מצביע; רון נחמן – מצביע; אורה נמיר – מצביעה; משה נסים – מצביע; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – מצביעה; אפרים סנה – מצביע; יוסף עזרן – אינו נוכח; עובדיה עלי – מצביע; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – מצביע; חנן פורת – מצביע; משה פלד – מצביע; רפאל פנחסי – מצביע; מנחם פרוש – מצביע; שמעון פרס – אינו נוכח; עמיר פרץ – מצביע; גדעון פת – מצביע; יאיר צבן – מצביע; דוד צוקר – מצביע; אביגדור קהלני – מצביע; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – מצביע; משה קצב – מצביע; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – מצביע; אמנון רובינשטיין – מצביע; חיים רמון – מצביע; אבנר חי שאקי – מצביע; גונן שגב – אינו נוכח; גדעון שגיא – מצביע; אברהם שוחט – אינו נוכח; משה שחל – מצביע; מאיר שטרית – מצביע; שמעון שטרית – מצביע; דב שילנסקי – מצביע; סילבן שלום – מצביע; יעקב שמאי – מצביע; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – מצביע; אברהם שפירא – אינו נוכח; אריאל שרון – מצביע; יוסי שריד – מצביע; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אנחנו קוראים בשנייה את שמות אותם חברי הכנסת שבסיבוב הראשון, בעת שקראו את שמם, לא היו באולם. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

רפאל אדרי – אינו נוכח; אהוד אולמרט – מצביע רפאל אלול – מצביע דליה איציק – אינה נוכחת; שולמית אלוני – אינה נוכחת; טלב אלסאנע – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – מצביע פנחס בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – אינו נוכח; יגאל ביבי – אינו נוכח; בנימין בן-אליעזר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – מצביע יוסף ונונו – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; יוסי כץ – אינו נוכח; דוד מנע – מצביע יהושע מצא – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; שמעון פרס – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; גונן שגב – מצביע אברהם שוחט – אינו נוכח; משה שחל – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אברהם שפירא – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול עמור הגיע.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שאל עמור – מצביע

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין בינתיים את חברי הוועדה שמינינו: חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת שאקי, חבר הכנסת גולדפרב. חבר הכנסת זיסמן ירכז את הקבוצה ויעמוד בראש הוועדה. הספירה תיקח זמן מה, כי זה חמישה בכל פתק.

מאחר שחבר הכנסת שאקי איננו, אני מקווה שהוא לא יפגע אם אני אמנה מישהו אחר. חבר הכנסת שאל יהלום, בבקשה תיטול את התפקיד או תשגר אותו.

הצעה לסדר-היום שישה חודשים לכישלונה המתמשך של הממשלה בתחום חברתי

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בסדר-היום. אני מבקש עכשיו להזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי להביא לפנינו הצעה לסדר-היום, מס' 815, בנושא: שישה חודשים לכישלונה המתמשך של הממשלה בתחום חברתי. בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בורג, תוכל להעיר את הערותיך באמצעות הצעה לסדר, אם יהיה צורך.

חברי הכנסת, רבותי השרים, אני מבקש מהסדרנים לעזור לנו לסגור את הדלתות ומחברי הכנסת להואיל בטובם לא לפתוח אותן מבפנים.

אדוני השר, כל ההצעות מופנות אליך כשר המקשר.

אדוני שר הכלכלה והתכנון. חבר הכנסת חנן פורת, נדמה לי שהנושא הזה מעניין אותך מאוד. בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה כבר תמו מאה ימי החסד של הממשלה, ומונה העתים כבר מורה על שישה חודשים שאין בהם לא חסד, לא חן ולא רחמים, והזמן החולף אך עורם וצובר לפתחה של ממשלה זו עוד כישלונות ועוד חטאים ועוד אכזבות.

הממשלה הזאת, בידוע, הגיעה לשלטון בכוח הבטחתה להביא לשינויים בנושאי המשק והחברה במדינת ישראל, והעם אומנם ציפה ממנה לגדולות ונצורות, אך כגודל הציפיות גודל האכזבות ומפח הנפש ואובדן התקווה, ועניין אחרון זה הוא החמור מכולם. עם ישראל איבד את התקווה והאמונה ביכולתו לשנות את המצב ולהיטיבו, וכל זאת באשמתה של ממשלה חדלת אונים ואובדת עצות זו.

אך המציאות, גברתי היושבת-ראש, עוד קשה וחמורה מכך, שכן ממשלה זו מוליכה את העם שולל בהבטחות נוספות ובזריית חול בעיני הציבור, כאילו הנה הפתרונות לפתחנו. היא מקימה ועדות, ועדות משנה ועוד ועדות, היא מקימה ועדות מנכ"לים, ועדות שרים ועוד ועדות מוועדות שונות, והיא רוקמת תוכניות על גבי הנייר בתחומי החינוך והתעסוקה וקליטת העלייה, והיא מדברת על ייצור 30,000 מקומות עבודה חדשים בהבל פה, והיא מפמפמת על השקעות של 4.5 מיליארדי שקל לפיתוח מקורות תעסוקה חדשים כאן ושם בארץ-ישראל, והתוכניות – תוכניות מרקיעות שחקים, והמציאות, גברתי שרת העבודה והרווחה, נוראה וקשה משהיתה אי-פעם.

על מעשיה של ממשלה זו אמרו חז"ל במסכת שבת: ניצוצות אין בהם ממש.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם כוונותיה וגם מעשיה של ממשלה זו אינם טובים ואינם רצויים. בתחום האבטלה, מעשיה מרחיבים את מעגלי האבטלה, ובמישור הכוונות, הרי ששר האוצר נלחם במובטלים ולא באבטלה, ואת המובטלים הוא מנסה ללמד שישמחו בעוניים, שיתרגלו לעוני ולניון, כאילו הם מן השמים.

ממשלה זו הכניסה למעגל המובטלים חלק גדול מעובדי התעשייה הצבאית ואת עובדי רשות העתיקות ורבים רבים מענף הבנייה, עובדים מתעשיית שימורי הדגים, והרשימה ארוכה. ומפוטרים אלה, יחד עם רבים אחרים, נכנסים למעגלי העוני המתרחבים והולכים בשל מחדליה של ממשלה זו.

וכמו שיחזקאל הנביא עובר ממדור נורא למדור נורא ממנו בחזונו, כך במציאות של ימיה של ממשלה זו, כל תחום וכל נושא חמורים מקודמיהם, שכן צאו וראו מה קורה לעולים החדשים, אותם עולים שמדינת ישראל, תחת ממשלה אחרת, עשתה להבאתם לארץ. גברתי היושבת-ראש, 43% מילדי העולים הללו חיים מתחת לקו העוני. 41% מן הקשישים העולים אף הם בקטגוריה נוראה זו, ומספר המובטלים בקרב העולים עולה בהתמדה מחודש לחודש. והיכן ההבטחות שלכם לעולים החדשים ערב הבחירות, שתדאגו לכל אחד מהם לעבודה, שתמצאו לכל אחד מהם מקום עבודה מתאים?

ומחזות נוראים שמדינת ישראל לא ידעה כמותם הופכים שגרת חיים תחת שלטון זה; מחזות של עולים הקופאים למוות בשל ניתוק החשמל בביתם, מחזות של עולים ומחוסרי בית המתים בקור

המקפא של החורף, על ספסלים בגן העיר, ומחזות קשים של עולים הנוברים באשפות להחיות את נפשם.

ומה עוד קורה בשל מחדליה של ממשלה מאחזת עיניים זו? מפעל שיקום השכונות מתפורר ונהרס, אותו מפעל נפלא שבא לעולם ביוזמתה הברוכה של ממשלת מנחם בגין, זכרו לברכה. הנה תמול שלשום שולחים ועדים מ-16 שכונות מצוקה מברקים אל הקהילות היהודיות המאמצות בחוץ-לארץ, ובהם הם מוחים-מתריסים כהאי לישנא: "הממשלה הזאת מורידה לטמיון את המיליארדים שהשקעתם בפרויקט שיקום השכונות". וזו עדות של בעלי הדבר, שבקולותיהם בא השינוי, והם מאבדים עתה את העזרה והתקווה כאחת.

ובתחום החינוך, באה הממשלה, באה שרה חדשה, באה בוקה ומבולקה לעולם. מערכת החינוך נהדפת באחת לזוהנות סרק ולעיסוק מתמיה בשאלות מוצא האדם ובריאת העולם, כאילו כל שאר הנושאים החשובים כבר טופלו. בימים אלה הנושא המרכזי של מערכת החינוך, אם תרצו, הנושא המרכזי, הוא עיסוקיה של רחב הזונה. ולא המורים בחרו בנושא המרכזי, אלא שרת החינוך, והמערכת הולכת ושוקעת: שביתה באוניברסיטאות, העמסת הוצאות כספיות נוספות על כתפי ההורים וקבורתו האטית של חוק חינוך חובה חנם. ומעל לכול מרחף צלו של מי שמבקש בתוכניתו החדשה-הישנה להביא למהפכה בתחום החינוך, שתוצאתה הישירה והמיידיית תהיה להריץ קדימה את העשירון העליון ולהשאיר מאחור את התלמידים החלשים. זה חזון השוויוניות של ממשלה סוציאליסטית זו.

ומה עוד קורה ומה עוד צובר תאוצה תחת שלטון מאחז עיניים זה המרעיף הבטחות? התגברות האלימות, ובעיקר האלימות בקרב הנוער, התרחבות מעגל האלכוהוליזם, הסתעפות מדהימה של המגזרים הצורכים סמים.

אברהם בורג (העבודה):

הכול לפני חצי שנה?

עובדיה עלי (הליכוד):

עובדה שזה קורה, וזו באמת השאלה. רק חצי שנה וכבר הספקתם להרחיב את כל הנושאים האלה.

אברהם בורג (העבודה):

כל-כך הרבה מסטולים – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

מה לעשות? בזה אתם הצלחתם, מתברר שרשמתם הצלחה ניכרת.

אברהם בורג (העבודה):

היה כדאי לאופוזיציה לחכות עם הדיון הזה עוד שלושה חודשים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אנחנו עוד נחכה, ובעוד חצי שנה ובעוד שנה נעשה שוב סיכומי ביניים, והלוואי שנתבדה והתוצאות יהיו אחרות. אנחנו הראשונים שישמחו לברך על כך, אני מבטיח לך זאת.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת בורג, הרי ל-80% מדבריו אתה מסכים.

היו"ר ע' מאור:

זה על חשבון זמנו של חבר הכנסת עובדיה עלי.

אברהם בורג (העבודה):

סך הכול חצי שנה עברה. להציג את הדברים כך שהכול נעשה במשך חצי שנה? מן הסתם יש לזה שורשים, מן הסתם מישהו זרע את הזרעים.

עובדיה עלי (הליכוד):

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני מבקש עוד דקה, ואסיים. פשוט הפריעו לי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עובדיה עלי, לא דקה. בבקשה לסכם.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בשל אילוצי הזמן וסד העתים הכובל, אומר רק זאת: ממשלה זו היא הבטחה שלא התממשה, ואף לא תתממש, שכן הבטחותיה בשקר יסודן. זוהי ממשלה מאחזת עיניים, שקנתה את שלטונה בכסף – ראו דוח מבקרת המדינה – וככל שתקדים לעבור מן העולם, כן ייטב לעם ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת אריאל שרון.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, לא, אני מבקש להשיב – – –

היו"ר ע' מאור:

התשובה תהיה משולבת, אדוני השר רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את השר חיים רמון להשיב בשם הממשלה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה תתעייף מלעלות כל כך הרבה פעמים על הבמה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שילנסקי, אתה זוכר אותי בימי התקציב, ואתה יודע שבשבילי ארבעה נאומים באותם ימים זה היה תקציב קל. אז למה לך?

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה רק מתחזק.

שר הבריאות ח' רמון:

כן. אני אפילו נהנה, בעיקר שיש תשובות טובות.

דב שילנסקי (הליכוד):

את זה עוד נשמע.

היו"ר ע' מאור:

אני מקווה שאתה זוכר את זמנך.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני בהחלט שמח על כך שחברי הכנסת מן הליכוד החליטו להעלות היום את ההצעות הללו. זו הזדמנות בלתי רגילה גם להזכיר לציבור את מה שהיה כאן לפני חצי שנה, וגם לתאר מה הממשלה הזאת עשתה בחצי שנה, ואני אוכיח זאת במספרים. לא בסממאות ולא באמירות כלליות, אלא בנתונים ובמספרים אוכיח מה הממשלה הזאת הספיקה לעשות, לעומת הממשלה שקדמה לה.

מאיר שטרית (הליכוד):

בתחום חברתי?

שר הבריאות ח' רמון:

בתחום חברתי. תאמין לי, הכול מעוגן במספרים. אתם צריכים לזכור שעד לפני 13 יום התקציב היה שלכם. אנחנו נכנסו לכהונתנו כאשר למעשה תקציב המדינה אושר על-ידיכם, וניתן היה לעשות בו מעט מאוד שינויים.

מאיר שטרית (הליכוד):

נשאר לכם עודף של מיליונים רבים, אבל נתתם את זה לקופת-חולים – – –

משה נסים (הליכוד):

למטרות מפלגתיות או הסתדרותיות – כן.

שר הבריאות ח' רמון:

חברי הכנסת מן הליכוד, אני מבקש מכם דבר אחד, שתהיה לממשלה אותה זכות, כמו לאופוזיציה, לומר את דברה ללא הפרעות.

מאיר שטרית (הליכוד):

לממשלה צריך להפריע. זה חלק מהתענוג של השרים.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת עובדיה עלי, שלצערי בעת הדיון על התקציב אתם הייתם עסוקים בכל מיני תרגילים שלא היה בינם לבין המהות דבר וחצי דבר, ונראה שלא למדתם מה ממשלת ישראל הנוכחית הביאה לידי ביטוי בתקציב המדינה. ומכיוון שלא היתה הזדמנות כזאת, אני שמח על ההזדמנות לעבור נושא-נושא ולפרט אותו, וגם להזכיר – איך אמר חבר הכנסת בורג? – היכן צמחו הרגליים של כל העיוותים החברתיים שעליהם אתה הצבעת; אחד לאחד.

מאיר שטרית (הליכוד):

תתחיל מ-1984, שם זה התחיל – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שטרית, נו באמת. אתם לא רוצים תשובות, אז לא נשיב. אתם רוצים להיות פה לבד, אז תהיו פה לבד ונגמור את העניין. אין בעיה. אנחנו לא נצטער. רק אל תתלוננו על שהממשלה לא באה.

אתחיל במשרד החינוך והתרבות, חבר הכנסת עובדיה עלי, אני יודע שאתה קרוב לנושא. במשרד החינוך והתרבות לבד הוספו 481 מיליון שקל, לעומת תקציב 1992.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — — אבל תזכיר גם שזה — — —

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי להזכיר את מה שאני רוצה.

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

לא, מעבר לגידול הטבעי.

אני מבקש, או שלא אענה או שיפסיקו להפריע לי.

היו"ר ע' מאור:

השר צודק. אני מבקשת מחבר הכנסת עובדיה עלי ומעמיתים נוספים שלא להפריע.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר זאת במלוא הכבוד. חבר הכנסת עובדיה עלי, אני לא רוצה לפגוע בך, אבל אתה עמדת פה ולטעמי לא אמרת דבר אחד שהיה נכון ומדויק, ושמעתי אותך. אז תתאפקו ותנו לנו אותה זכות שאתם לוקחים לכם, להגיד לפעמים דברים שאתם חושבים שהם חסרי בסיס.

מאיר שטרית (הליכוד):

בדיוק. נשמע בשקט את הדברים הלא-מדויקים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני בא ואומר לכם, שזה מעבר לגידול הטבעי. בשביל הגידול הטבעי מדובר רק ב-85 מיליון שקל. יש תוספת של 50,000 שעות להארכת יום הלימודים בהתשנ"ג, ו-30,000 שעות להארכת יום הלימודים בהתשנ"ד, בסך הכול – 88 מיליון שקל. תוספת של 15,000 שעות עזר לתלמידים אתיפים. תוספת תקציבי חינוך לרשויות המקומיות ועלויות חינוך, זה צריך לעניין אותך, חבר הכנסת עלי – 210 מיליון שקל. תוספת ליישום חוק חינוך מיוחד – 10 מיליון שקל. תוספת אבטחת מוסדות חינוך – 31 מיליון שקל. יישום דוח-הררי בנושא מדע וטכנולוגיה – 25 מיליון שקל. מכללות אזוריות – 3 מיליון שקל. תרבות וספורט, "יד ושם", שיטור במגרשי כדורגל, מתקני ספורט – 8.5 מיליון שקל. סך הכול תוספת של 481 מיליון שקל, ורק 85 מיליון מהם לגידול טבעי.

זה סדר עדיפויות. זה שונה מההזנחה הפושעת שלכם בחינוך, שדרדרה את מערכת החינוך, וייקח לנו כמה שנים להחזיר אותה למה שהיתה.

דיברתם על עולים. בנושא הזה לפחות מוטב שתהיו מספיק נבונים מלומר מלה. במהלך שנת 1992 עלו ארצה 76,000 עולים. במחצית הראשונה – תקשיבו, חברי הכנסת מהליכוד – הגיעו 33,000 עולים, ואילו במחצית השנייה, אותה חצי שנה נראה שעליה דיברת, הגיעו 42,000 עולים, גידול של 30% בשיעורי העלייה; חבר הכנסת עובדיה עלי, 30%.

עדכנו את סל הקליטה. סל הקליטה, שהיה צמוד לתוספת היוקר, השתנה הן מבחינת שיעורו והן מבחינת מועד תשלומו. סוכם על שיטת עדכון חדשה, שלפיה הסל יעודכן אוטומטית כל שלושה חודשים. זה לא היה אצלכם.

תעסוקה. שיעור האבטלה בקרב העולים, שהיה 38% ברביע הראשון של 1991, ירד ל-28% ברביע השלישי של 1992. ירידה בשיעור האבטלה בקרב העולים ל-25% בסוף 1992, לפי תוצאות סקר של שני מכונים, מכון-ברוקדייל ומכון-תצפית.

יעקב שמאי (הליכוד):

ספר לנו בכמה גדל במספרים מוחלטים מספר מקבלי דמי האבטלה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, או שיש שקט או שאני לא מדבר.

אני יודע שהעובדות, חברי הכנסת מהליכוד, מאוד מאוד מכעיסות אתכם, כי זה מעיד על המחדלים הנוראים שלכם בתחום הקליטה. כי תראו מה אפשר היה לעשות בחצי שנה ולא עשיתם.

גדעון פת (הליכוד):

מה אתם עשיתם?

שר הבריאות ח' רמון:

אילו היית נכנס לאולם בזמן, היית שומע.

גדעון פת (הליכוד):

שמעתי.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת שלא לענות על קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

שמעת? אז אלה המספרים.

גדעון פת (הליכוד):

אני שמעתי. רק היום קיימתי דיון על מה שאתם עשיתם בשיכונים.

היו"ר ע' מאור:

אודה לך, אדוני השר, אם תדבר אל כל המליאה, ולא תשיב על קריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מדבר אל המליאה כולה, אבל יש לי פלוגתא עם הליכוד.

עדכון סל הקליטה עשינו? עשינו. שיעור האבטלה בקרב העולים קטן? קטן. יוזמות, תשאל – הממשלה הזאת הקציבה 200 מיליון שקל לקרנות עידוד ויוזמות של עסקים קטנים, וחלק גדול מהם מופנה לעולים.

גדעון פת (הליכוד):

זו היתה החלטה קודמת.

שר הבריאות ח' רמון:

שום דבר לא החלטתם. הייתם ממשלה שלא החליטה שום דבר בשום נושא, ובוודאי לא בנושאים חברתיים.

גדעון פת (הליכוד):

מאיפה אתה יודע? ישבת בממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

קליטת מדענים עולים – מתוך 7,400 מדענים עולים המצויים בטיפול במרכז הקליטה, שולבו במהלך 1992, רובם בחצי השני, 50% מהם במגזר העסקי, 25% במוסדות להשכלה גבוהה.

גדעון פת (הליכוד):

אם הכול כל כך טוב, למה אתם נראים בציבור כפי שאתם נראים?

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת שטרית ופת, אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע לכם לשמוע את העובדות, לקבל אותן ולבקש אחר-כך סליחה על מה שאמרתם.

מינהל הסטודנטים – שאלתם על עולים, אז תשמעו. 10 מיליון שקל תוספת למינהל הסטודנטים, להחזיר סיוע בשכר הלימוד לסטודנטים שלומדים בשנה שלישית ללימודיהם, דבר שאתם ביטלתם.

מאיר שטרית (הליכוד):

העניין הזה לא צודק, כי לא צריך להיות הבדל בין סטודנט עולה חדש לבין משוחרר צה"ל. זו החלטה לרעתם של החיילים המשוחררים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, אני מבקשת ממך לאפשר לשר לדבר.

שר הבריאות ח' רמון:

אמר חבר הכנסת עובדיה עלי בשמכם, שאנחנו פגענו בעולים. אני רק מורה מה ההבדל ביניכם לבינינו. וכשאני מצביע על ההבדל, אתה אומר: לא, לא הייתם צריכים לעשות את זה, כי זה לא צודק. אז תחליטו מי מדבר בשם הליכוד.

דיברתם על אבטלה. אתם מעזים לדבר על אבטלה? מ-1988 ולפני שבאו העולים היה שיעור האבטלה 9% במדינת ישראל, תחת שלטונכם.

גדעון פת (הליכוד):

מי ישב בממשלה? אתם הייתם בממשלה יחד אתנו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פת, אני מבקשת לאפשר לשר לדבר.

גדעון פת (הליכוד):

על מה אתה מדבר? אתם אחראים בדיוק כמונו.

רוני מילוא (הליכוד):

שמעון פרס היה שר האוצר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מודיע לכם. לא יעזור לכם, העובדות מרגיזות אתכם, אבל זו האמת.

רוני מילוא (הליכוד):

מרגיזות אותך.

שר הבריאות ח' רמון:

זכור לי מי היה ראש הממשלה, מי לקח בעלות על הכול, ואתם טוענים שעכשיו יותר רע. 9.5% אבטלה היו לפני שבאו העולים.

גדעון פת (הליכוד):

אבל מי ישב בממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

אתם. מי היה ראש הממשלה?

גדעון פת (הליכוד):

מי היה שר האוצר?

אברהם בורג (העבודה):

מי היה שר העבודה והרווחה?

שר הבריאות ח' רמון:

לא היה.

אברהם בורג (העבודה):

מי לא היה שר העבודה והרווחה?

שר הבריאות ח' רמון:

שמיר לא היה שר העבודה והרווחה. הוא לא היה גם ראש ממשלה, אז הוא לא יכול היה להיות שר העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, יש לך חצי דקה.

שר הבריאות ח' רמון:

אין לי חצי דקה, כי אני לא מוכן. אני לא אענה היום אם הם יפריעו לי. לך, בניגוד לי, לא הפריע אף אחד.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מבקשת שתתמקד בתשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוז. אני מבקש שלא יפריעו לי ואחר כך יקצצו את הזמן. בלתי אפשרי כך לנהל דיון. חבר הכנסת שטרית, בלתי אפשרי לנהל דיון רציני בכנסת בדרכי הזאת. זה בלתי אפשרי, אי-אפשר לנאום, אי-אפשר לדבר.

רוני מילוא (הליכוד):

השר רמון, דבר ברצינות, הרי אתה עושה דמגוגיה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני לא רוצה להגיד אף מלה על חבר הכנסת עובדיה עלי. עמד פה אדם ואמר, לדעתי, את מה שאתה אמרת. זכותו להגיד מה שהוא רוצה, זכותי להגיד מה שאני רוצה. ואתה לא תגיד לי איך לדבר ומה לדבר.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, תתמקד בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גם כשר מותר לי. אני זוכר אותך כשר. הרבה מהנאומים שלך יכולתי להגיד כאן.

רוני מילוא (הליכוד):

עניינים מאוד.

שר הבריאות ח' רמון:

מה זה עניינים מאוד? עניינים מאוד.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מוסיפה דקה על חשבון קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אני לא מסכים.

היו"ר ע' מאור:

תתמקד ואל תענה על קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי, אני פונה אלייך. אני רוצה להגיד לך בכל הכנות.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, תתמקד בתשובה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא אתמקד בתשובה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים. תנו לשר לסיים את דבריו.

שר הבריאות ח' רמון:

עם כל הכבוד, אני מוכן להפסיק עכשיו.

היו"ר ע' מאור:

לא.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אפסיק עכשיו. אין צורך. אני מודיע שהממשלה לא תענה היום על שום נושא שהאופוזיציה תעלה, אם האופוזיציה לא תרצה לשמוע תשובות. אין בעיה. תודה רבה.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מזמינה אותך לסיים את דבריך. השר רמון, אני הארכתי לך בדקה. אני מבקשת להפסיק את הצעקות בקרב האופוזיציה. השר רמון, אני מבקשת ממך לבוא ולסיים את דבריך בצורה מכובדת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני סיימתי.

היו"ר ע' מאור:

אני לא מקבלת את ההודעה. בוא לסיים את דבריך. אני מבקשת לאפשר לו לדבר בצורה מסודרת בלי קריאות ביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה שיהיה ברור לכנסת, לא היה דבר כזה — — —

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק. אני הארכתי את הזמן בגלל קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא אענה יותר. מכיוון שאני רוצה שיהיה ברור.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, לגופם של דברים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא לגופם. את רוצה שאני אסיים, אני אסיים בדרכי. נוצר מנהג, שהאופוזיציה אומרת את דברה בשקט, בדרך כלל, לא מפריעים לה. היא אומרת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה זמן עוד יש?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים ולאפשר לו לסיים את דבריו. השר רמון, תתייחס בבקשה לנושא.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא רוצה להתייחס.

יעקב שמאי (הליכוד):

את היושבת-ראש, את מוחלת לו?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, תן לי לנהל את הישיבה. השר רמון, יש לך דקה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שגם הדקה הזאת תהיה לי נטו.

היו"ר ע' מאור:

כן. אני מבקשת שקט. יש לשר רמון דקה לסיים בצורה מכובדת את הדברים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מצטער.

אהוד אולמרט (הליכוד):

תמיד זה כך בקואליציה כשמייצגים את הממשלה – – –

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת בלי הערות ביניים. חבר הכנסת אולמרט, אני מבקשת בלי הערות ביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר ואומר. יש מנהג, שהולך והופך ליותר גרוע. בא נציג אופוזיציה ואומר את דבריו, בדרך כלל בשקט, ולאחר מכן, כאשר נציג הממשלה עולה להשיב, בחלק גדול מהמקרים זה אני, האופוזיציה איננה מאפשרת לומר שני משפטים רצופים בלי שיהיה גל של הפרעות. האופוזיציה אינה רוצה לשמוע תשובות. מדרך הטבע, תשובות שמשיבה הממשלה לאופוזיציה אינן תשובות שמוצאות חן בעיני האופוזיציה; כשם שהביקורת של האופוזיציה אינה מוצאת חן בעיני הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מבקשת ממך לסיים.

שר הבריאות ח' רמון:

הנה תראי, בבקשה, גברתי, אני לא מסוגל לומר משפט בלי שמישהו יתפרע פה, בלי שמישהו מהספסלים האלה יתפרע. מה זה פה? אני מודיע לך, שממשלה לא חייבת לענות, היא זכאית לענות. מכיוון שלא נותנים לממשלה לענות, הממשלה תוותר על זכותה לענות. תודה רבה.

רוני מילוא (הליכוד):

אין ממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בושה לממשלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. השר רמון, מה הצעתך העניינית לגבי ההצעה?

שר הבריאות ח' רמון:

להסיר מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

ההצעה היא להסיר מסדר-היום. הצעה אחרת לחבר הכנסת שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מוכרח לומר שזה נוהל מוזר ביותר, שהממשלה איננה מסוגלת לסבול ביקורת של האופוזיציה.

חיים אורון (מרצ):

שב.

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, אני מוכן לשבת בממשלה ושאתם תפריעו לנו כמה שאתם רוצים. תפסיקו לקטר ותשמעו את הביקורת. השר רמון אמר, שתקציב המדינה שהם קיבלו הוא תקציב הליכוד. נכון, בגלל זה גם היה לכם עודף של מיליוני שקלים. העודף הזה נוצר כתוצאה מזה שלא הגיעו עולים. אתם השתמשתם ב-380 מיליון שקל, למי? לקופת-חולים. זה באמת שינוי חברתי רציני מאוד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

העברנו לחינוך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, נותרה לך דקה אחת, תתמקד בהצעתך.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני אענה לך. השר רמון אמר שהוספתם 400 מיליון שקל. כדי להוסיף 480 מיליון שקל, לכאורה באותו זמן קיצצתם 60,000 שעות של ריתמיקה בגני-ילדים. ה-SHIFTING הזה בין גני-ילדים לבין שעות לימוד בבתי-הספר הוא שקר. אתם הצבעתם נגד יום חינוך ארוך, כולכם, וגם אתה, אלי בן-מנחם, משכונות השיקום, הצבעת נגד יום חינוך ארוך. אז אל תטיפו לנו מוסר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, זמןך עבר. מה הצעתך?

מאיר שטרית (הליכוד):

השר רמון, העוני לא התחיל בתקופת הליכוד. הליכוד קיבל את הממשלה ב-1977, כאשר העוני היה נחלתן של כל עיר פיתוח ושכונת מצוקה. אז אל תטיפו לנו מוסר.

על כן, גברתי היושבת-ראש, גם אם הממשלה לא מסוגלת לסבול ביקורת, אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת עובדיה עלי לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עובדיה עלי, אתה מסכים עם הצעת השר להסיר מסדר-היום?

עובדיה עלי (הליכוד):

השאלה שלך מצחיקה.

היו"ר ע' מאור:

אתה מסכים להעביר לוועדה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

לאיזו ועדה, חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

לוועדת הכספים.

נואף מסאלחה (העבודה):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ע' מאור:

ועדת הכנסת תחליט לאיזו ועדה זה יועבר. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה של חבר הכנסת עובדיה עלי לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 29

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 43

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

29 בעד, 43 נגד, ההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

שישה חודשים לכישלונות הממשלה בתחום הביטחוני

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה להצעה לסדר-היום, מס' 852, את חבר הכנסת אריאל שרון. בבקשה.

אריאל שרון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יכולתי למלא את הדקות העומדות לרשותי ברשימת פעולות הטרור של השבוע האחרון: ירייה ודקירה ואבן. היושב-ראש היה קוטע אותי באמצע הרשימה מחוסר זמן, ומספסלי השמאל ובעלי בריתם, חברי שתי המפלגות הלאומניות הערביות, האנטי-יהודיות והאנטי-ציוניות, היו צועקים: גם אצלכם היה טרור. נכון, וגם זאת ניתן היה למנוע. תבעתי זאת פעמים רבות.

לכן, היום אדבר על מה שאצלנו לא היה ואצלכם יש. היום אדבר על תרומתכם שלכם, תרומתכם נטו, להידרדרותה של ישראל מבחינה ביטחונית. שישה חודשים הם פרק זמן קצר, וראו מה הספקתם, מה כבר הצלחתם להביא עלינו, מה אצלנו לא היה ואצלכם היה.

כנס "חמאס" בהשתתפות אלפי אנשים במשך שעות, שבו השתתפו מחבלים מזוינים במסדר, לא מישהו שעובר ברקע לרגע, במסדר במהלך הכנס, במכללה האסלאמית בעזה, שבו נקראו הערבים לרצוח יהודים. זה אצלנו לא היה ואצלכם היה.

ואם לא ידעתם, תחליפו את המטה הכללי. מי יכול לסמוך על הערכות מצב בנושאים יותר רציניים? ואם ידעתם ולא פעלתם, לא חיסלתם את המזוינים, הרי אתם יודעים כמה מאמץ משקיעים אחר כך וכמה דם משלמים, ולא עצרתם אותם לפחות. אם כך, תחליפו את עצמכם.

ערערתם מוסכמות ביטחוניות. קחו את הערכות המצב של צה"ל, צה"ל של היום, צה"ל של ימי הרמטכ"ל הקודם, את משחקי המלחמה – היכן אפשר להגן, היכן הם קווי העצירה ברמת-הגולן, ביהודה ובשומרון. למדו מה אמרו ראשי המטות המשולבים האמריקניים, אנשי צבא מקצועיים, שאינם מנסים לרחרח ללא הרף מה חושב הדרג הפוליטי. תקראו מה כותב אלוף משנה אמריקני, איש מקצוע; הדבר פורסם לפני כמה ימים, איש מקצוע, אני חוזר, לא עסקן. אני מצטט: מבחינה ביטחונית, צבאית, ישראל היא המדינה היחידה בעולם שבמלחמה כוללת אין לה שום מרווח טעות, וכל שגיאה הכי קטנה יכולה לגרום לה מפלה ולהמיט עליה חורבן.

תוכנית הנסיגה שלכם ברמת-הגולן שומטת מאתנו את קו העצירה – אני משתמש במונח צבאי – גורמת לנו לאבד את המכשול שבנינו במשך שנים. זה ברמת-הגולן. תוכנית האוטונומיה שלכם תביא לאובדן קו העצירה ביהודה ובשומרון. תוכניתכם לעזה תחסל את החיץ, שהוא כל כך חשוב, בין חבל-עזה לבין סיני.

אני מכיר אתכם, אתם בוודאי מייד תגיבו: אבל אסד אמר, חדאם הבטיח. אני מציע לכם ללמוד מה אומרים האמריקנים. הרי אתם כל כך רוצים להיות דומים לאמריקנים. הרי זה מהמאווים הכי גדולים שלכם. מעניין מה הם אומרים בסוגיה הזאת. אני מצטט את שר ההגנה האמריקני דיק צ'יני. הוא אומר: הצהרות, ואף כוונות, אינן ואסור שיהיו הגורם המכריע בהערכות המצב, אלא היכולות של אויב פוטנציאלי.

אתם מדברים על הערכות מדיניות, אתם מנסים לנחש מה חושב אסד ומה חושבים קרוביו או יורשיו, אתם מנסים לחשוב מה חושב מנהיג ערבי אחר. זאת בכלל לא השאלה הרלבנטית בעניין הזה. אתם מדברים על הערכות מדיניות, אני מדבר אתכם על הסכנות.

למטה הכללי חובה אחת, לומר באיזה מצב עלינו להימצא אם וכאשר יופר השלום ותפרוץ מלחמה. אתם מביאים לזלזול בסכנות, וכולנו נשלם את המחיר.

הפסקתם את המאבק נגד חימוש מדינות ערב. אתם שותקים והשתקתם את יהדות ארצות-הברית. לא התניתם את המשא-ומתן בעצירת מירוץ החימוש. אינכם משתמשים במשא-ומתן כבמנוף לעצירת החימוש במזרח התיכון. איזה מנוף יותר טוב יכול היה להיות מאשר המשא-ומתן? ואפילו לתפיסתכם, הגורסת נסיגה ברמת-הגולן, לא יצרתם שסתום ביטחון כמו תביעה, שנוכח החלשתה של ישראל על-ידי אובדן נכסים אסטרטגיים בגולן, אני אומר לתפיסתכם, אני מתנגד לכל נסיגה ברמת-הגולן, חייבת סוריה לצמצם את כוחות היבשה שלה ולסגת מלבנון.

לא הסתפקתם בשיתוף מאבקה של ישראל מול החימוש הקונבנציונלי. היום, הרחקתם לכת והסכמתם לחתום על פירוק הנשק הכימי, כשהערבים, בתוכם המסוכנים שבאויבי ישראל, עירק וסוריה, לא עושים זאת. הם בכלל מחרימים את האירוע הזה. לפחות הייתם צריכים להתנות זאת בחתימה ערבית גם כן. לא חשבתם על זה כלל.

חגי מירום (העבודה):

אתה רוצה שנייצר נשק כימי? מה זאת אומרת להתנות? אנחנו לא מייצרים נשק כימי, לכן אין לנו בעיה לחתום.

אריאל שרון (הליכוד):

בדרך כלל אני לא עונה על קריאות ביניים מהסוג הזה. אבל אני אומר, כשמדובר בחיים של אזרחי ישראל, אני הייתי מציע ללמוד קצת משהו. טוב ללמוד, האמן לי, זה חשוב.

חגי מירום (העבודה):

תנסה לענות על השאלה.

יורם לס (העבודה):

ללמוד ממך – – –

בנימין טמקין (מרצ):

ספר לנו, שנלמד משהו על לבנון.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים ולאפשר לחבר הכנסת שרון להמשיך. בבקשה.

אריאל שרון (הליכוד):

גם בעניין לבנון עוד תשמעו ממני פרק מתאים.

סאלח טריף (העבודה):

שמענו.

אריאל שרון (הליכוד):

שמעת ותשמע.

לפחות הייתם צריכים להתנות זאת בחתימה ערבית גם כן. צריך ללמוד משהו. כשעוסקים בחיים ובקיום של מדינה, דילטנטיות, בורות, חוסר ידיעה, זה דבר מאוד מסוכן. גם זה לא היה מספיק.

הסדר חימוש הוא כללי, וצריך להקיף את כל מדינות האזור ואת כל סוגי הנשק: כימי, ביולוגי, גרעיני וכמובן נשק קונבנציונלי. מכרתם בזול.

בהפרידכם בין ארגוני הטרור הרצחניים, ה"חמאס" ואש"ף, נתתם לגיטימציה למרצחים הגדולים ביותר, אש"ף ו"פתח", וערערתם את הרגשת הזכות של אזרחי ישראל להגן על חייהם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שרון, בבקשה לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

דקה אחת.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

אסיים במשפט אחד, ברשותך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל הזמן אתה ממשיך בהסתה, זה לא יעזור לך.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת שרון לסיים. חבר הכנסת דראושה, תאפשר לחבר הכנסת שרון לסיים במשפט. בבקשה.

אריאל שרון (הליכוד):

לא קראתי את כל מה שעשיתם. אין זמן.

קריאה:

תהיה לכם הזדמנות.

אריאל שרון (הליכוד):

קניתם קולות ושלטון בכסף.

קריאות:

מי זה קניתם?

אריאל שרון (הליכוד):

ואתם מוכרים את הביטחון תמורת הבטחה של כסף.

אלי דיין (העבודה):

אתה עשית הסכם עם גור. עשית הסכם עם חבר הכנסת גור. אתה עשית הסכם בפרדס של יבנה.

אריאל שרון (הליכוד):

ומה תעשו עם הכסף?

אלי דיין (העבודה):

עשית הסכם עם חבר הכנסת גור בפרדס של יבנה.

אריאל שרון (הליכוד):

הרי לבנות אתם לא יודעים.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, אני מבקשת.

אריאל שרון (הליכוד):

ליצור מקומות תעסוקה אתם לא יודעים. אתם מתנהגים כאילו לא הייתם ממשלה יהודית. לכן מה שנשאר לכם זה לשוב ולפנות את השלטון.

אלי דיין (העבודה):

עשיתם הסכם עם חבר הכנסת גור בפרדס של יבנה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, בבקשה לאפשר לו לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

לא היתה ממשלה – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, תאפשר לו לסיים.

אריאל שרון (הליכוד):

לא היתה ממשלה מסוכנת כזאת לישראל ולעם היהודי כמו הממשלה הזאת, וחבל שהיא קמה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את השר חיים רמון להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לו לדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי הצעה לסדר. אולי אפשר לדחות את הדיון בחצי שעה, על מנת שההבטחות של הממשלה יחזיקו מעמד חצי שעה. השר אמר שהוא לא ישיב. עכשיו הוא משיב. לפחות חצי שעה שההבטחות יחזיקו מעמד.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, תאפשר לשר להשיב. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שוב באה האופוזיציה ורוצה להסתמך על הזיכרון הקצר של הציבור.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקשת להפסיק. אני אתחיל לקרוא לסדר.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, אני מודיע שאני לא אענה.

היו"ר ע' מאור:

אני נותנת עכשיו הגנה מרחבית על השר. הוא צודק. אני אתחיל לקרוא לסדר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הגנה מרחבית?

היו"ר ע' מאור:

זה הביטוי, ואני אעמוד בו. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

קצב ההפרעות נעשה תכוף יותר, והוא עכשיו כל חצי משפט. אתם משתפרים. בפעם הבאה זה יהיה אחרי כל מלה.

קריאות:

— — —

משה פלד (צומת):

תשמרי על מרחב — — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד, בלי עצות ממך. השר, בבקשה.

קריאה:

היא מדברת כמו בתנועה הקיבוצית.

שר הבריאות ח' רמון:

שוב באה האופוזיציה ומנסה להסתמך על הזיכרון הקצר. אני רוצה לשאול את האופוזיציה: אתם שלחתם היום את חבר הכנסת שרון כמומחה ביטחוני לנתח את — — —

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, אתה שואל שאלה רטורית?

שר הבריאות ח' רמון:

הכול רטורי.

שלחתם את חבר הכנסת שרון כמומחה ביטחוני, שניתח את מחדלינו בתחום הביטחוני בחצי השנה האחרונה.

יש לי שאלה. למה לא השתמשתם במומחיות הביטחונית של השר שרון בשמונה השנים האחרונות, משנת 1983? למה הרחקתם אותו?

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת בלי קריאות ביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

למה הרחקתם אותו מכל עניין ביטחוני? למה לא שמעתם לדבריו של חבר הכנסת שרון, שאותם אמר גם כאן היום, שהיה לו מרשם בדוק למלחמה בטרור, שהוא יכול היה לחסל את הטרור, לא שמעתם לו; למה לא שעיתם לו?

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, אני מבקשת להפסיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אותנו הורידו מהשלטון. איפה אתם?

מאיר שטרית (הליכוד):

— — — הוא היה היועץ של רבין לענייני טרור.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, אני מבקשת להפסיק.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד היושבת-ראש, אתם עושים את הדברים החמורים ביותר ואינכם מתירים למתוח ביקורת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני מבקשת להפסיק את הקריאות. השר, כל זה מצטרף לזמנך.

שר הבריאות ח' רמון:

אם זה לא ייפסק, אני ארד מהדוכן. אני איאלץ לרדת מהדוכן.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את הקריאות. חבר הכנסת שטרית, אני אתחיל לקרוא לך לסדר. בבקשה. בבקשה, אני מבקשת להמשיך.

קריאות:

שר הבריאות ח' רמון:

מדוע בתשע השנים האחרונות, מ-1983 עד 1992, לא נתתם לחבר הכנסת שרון, לשעבר השר שרון, אפילו להתקרב לענייני ביטחון?

משה קצב (הליכוד):

כי במשך שש שנים יצחק רבין היה שר הביטחון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, חבר הכנסת קצב, אני קוראת אותך לסדר. אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא אוכל להמשיך לדבר.

מדוע כשהיה לכם איש שהיום שלחתם אותו לכאן, איש כל כך מוכשר, כל כך יודע איך לטפל בטרור, גם כשבמשך שנתיים הייתם לבד, מדוע גם אז הוא לא התקרב, אפילו לא הריח את הטרור? הוא אמר, גם בממשלה שלכם, שאפשר לטפל בטרור, שאפשר לגמור אותו וכדומה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה ממשיך לדבר כמו איש אופוזיציה מאז.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו לא בקואליציה, הממשלה הזאת הבטיחה ביטחון.

היו"ר ע' מאור:

השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי, אינני חושב שיש טעם שאני אשיב. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

לא, לא, השר רמון, הם שותקים. מה קורה פה?

שר הבריאות ח' רמון:

אי-אפשר. אני לא מוכן.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אתה ממשיך את דבריך?

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הממשלה ירדה מהפסים היום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקשת שתחזור מהביטוי שלך.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני רוצה לשמוע, מה הצעת הממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

הצעת הממשלה להסיר.

היו"ר ע' מאור:

הצעת הממשלה היא להסיר את הנושא מסדר-היום. הצעה אחרת לחבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

גברתי הנכבדה, בטרם אנמק את הצעתי האחרת, אני מציע שתפני אל השר שיחזור לדוכן וימשיך את דבריו. נדמה לי שזה מצב בלתי מתקבל על הדעת, ששר יורד מהדוכן מפני שהוא לא יכול לשאת את דבריו. אני רוצה להציע כאן, שהשר רמון יעלה שוב לדוכן. הכנסת תירגע. נאפשר לו להשמיע את דבריו. אני משוכנע שהאופוזיציה גם היא תשמור על עצמה ונקיים את תהליך הדמוקרטיה, שאם לא כן לא יהיה אפשר להמשיך.

השר רמון, אני פונה אליך לעלות בחזרה לדוכן.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטרפת לפנייה. השר רמון, שמעת את הפנייה של חבר הכנסת מירום, אני מצטרפת לפנייה. אנחנו קוראים לסדר. השר רמון, אני מזמינה אותך לסיים את דבריך.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה פה, יויו? מה קרה? עולים, יורדים. מה זה? מה קורה פה?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לי לנהל את הישיבה לפי שיקול דעתי ובלי קריאות ביניים. בבקשה, השר חיים רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

הממשלה הזאת, בניגוד לממשלה הקודמת, מנסה לכבד את הכנסת, ובלבד שהכנסת תכבד את עצמה. אם הכנסת לא תכבד את עצמה, לא יהיה מה לכבד. קריאות ביניים, זה בהחלט דבר לגיטימי, אבל לא ייתכן שלא יהיה אפשר לסיים אפילו חצי משפט.

דיבר פה חבר הכנסת שרון. הוא אמר דברים קשים מאוד על הממשלה. 90% מהזמן הוא לא הופרע אפילו בקריאה אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא דיבר לעניין.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר הבריאות ח' רמון:

90% מהזמן הוא לא הופרע.

קריאות:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת להפסיק. אני מבקשת גם מצד הקואליציה להפסיק. חבר הכנסת כהן, תעזור לנו להמשיך את הדיון. בבקשה, השר רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אחזור למקום שבו הפסקתי. אתם חייבים תשובה, כי אי-אפשר שחבר הכנסת שרון הוא מומחה לביטחון רק באופוזיציה. אם הוא מומחה לביטחון, הוא היה צריך להיות המועמד שלכם לשר הביטחון, כאשר הייתם בשלטון, והייתם חוסכים את כל מקרי הטרור. ואמר חבר הכנסת שרון עצמו, שהיה טרור בתקופתכם. אם תיתנו לי לענות במספרים, הטרור אצלכם היה יותר חמור מכפי שהוא בחצי השנה האחרונה – – –

גדעון פת (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גדעון פת, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

גדעון פת (הליכוד):

על מה את קוראת אותי לסדר?

היו"ר ע' מאור:

על קריאת הביניים. ביקשתי בלי קריאות ביניים.

בבקשה להמשיך בדברים. אני מבקשת מכולם לא לקרוא שום קריאת ביניים עכשיו. אני מבקשת מהקואליציה לאפשר לשר להמשיך לדבר. חברי הכנסת, אני מבקשת להירגע ולאפשר לשר לדבר. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אינני רוצה לעשות את חשבון הדמים היום, גם לא את החשבון של תקופת כהונתו של השר שרון כשר הביטחון – בשנים שהוא היה בהן שר הביטחון, בכמה קורבנות שילמנו. אני לא אעשה את החשבון הזה, גם כאשר אתם כל פעם גוררים אותנו אליו. ואילו אמרנו את המספרים, ואם תאלצו אותנו להגיד אותם, יתברר שהטרור השתולל בתקופה שבה היה חבר הכנסת שרון שר הביטחון, ולשיאו הוא הגיע כשהייתם לבד בשלטון. אז אני מבקש קצת צניעות בעניינים האלה.

יש הבדל אחד בינינו לביניכם. אנחנו תמיד טענו, שהמלחמה בטרור היא צעד אחד מן הצעדים אשר בסופו של דבר יחסלו את הטרור. חבר הכנסת שרון אומר כל הזמן: אפשר לחסל את הטרור באופן מוחלט, גם אם אין התקדמות בשלום. גם אם יהיו מקרים – – –

רוני מילוא (הליכוד):

מה העצבנות של הממשלה? מה קרה? קוראים קריאת ביניים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מילוא, אני מבקשת להפסיק.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת רוני מילוא, אני מוכן להגיע להסכם. אני מסכים שעל כל שתי דקות שלי תהיה דקה של קריאות ביניים, אבל לא כל רבע שנייה. זה כל ההבדל. ההבדל הוא של כמות. לא, באמת אני מסכים. אני אפילו אוהב, אבל פשוט אי-אפשר לדבר, אני אומר: אי-אפשר לנאום שתי דקות רצוף.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה סתם עצבני.

שר הבריאות ח' רמון:

אני – לא. תאמין לי שאני לא. אין לי בעיה, אני אוהב.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את הדיאלוג, חבר הכנסת מילוא, ולאפשר לשר לדבר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לבוא ולומר לשר שרון לשעבר: באמת הגיע הזמן ללמוד, ואני אינני רוצה לגעת יותר בטרור. במה לא הפחדת את עם ישראל בעניין קווי נסיגה? ב"דברי הכנסת" פזורים הנאומים שלך, שבהם אמרת, אם חס וחלילה ניסוג לקו הגבעות בתעלת-סואץ, הדרך לתל-אביב פתוחה. אני מצטט מנאום שלך בכנסת. הזהרת מפני כל הסכם. באת ואמרת: אם ניסוג מלבנון תהיה קטסטרופה. ולא רק אתה, גם ראש הממשלה שמיר אמר זאת בזמנו.

אריאל שרון (הליכוד):

אני רוצה לתקן אותך. המשפט האחרון שאמרת, מה שאמרת בזמני לגבי הדרום, זה היה לפני השלום, אבל לגבי מה שאמרת במשפט האחרון – אין בו דבר של אמת. אני הצעתי עוד באוקטובר 1982 לסגת בהסדר אל האזור הנוצרי שבדרום-לבנון.

היו"ר ע' מאור:

תודה. הנושא הובן.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, אני פשוט אזכיר לבית את הצבעתך בממשלה, בממשלת האחדות הלאומית, כאשר הובאה ההצעה ליציאה מלבנון, מלבד חבר הכנסת דוד לוי – אז השר דוד לוי – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה לא יודע מה אתה מדבר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה הצבעת נגד זה, היית נגד זה.

אריאל שרון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש – – –

היו"ר ע' מאור:

לא, אני לא מאפשרת.

אריאל שרון (הליכוד):

אני הצבעתי על אזור ביטחון אחר, שהיה מונע הרבה ממה שקורה עכשיו. לכן כדאי שתדייק.

שר הבריאות ח' רמון:

אני בא וטוען, שהתנגדת, וכל שרי הליכוד דאז – – –

גדעון פת (הליכוד):

לא נכון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני יודע שאתם מתביישים בזה היום, בצדק.

משה קצב (הליכוד):

לא נכון. אתה לא יודע, אתה לא מדייק.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, אני מבקשת שלא להכריח אותי לקרוא אותך לסדר בפעם השלישית.

גדעון פת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פת, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה.

גדעון פת (הליכוד):

תקראי אותי אלף פעמים, אבל – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פת, אני קוראת אותך לסדר בפעם השלישית.

גדעון פת (הליכוד):

– – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פת, אני קוראת אותך לסדר בפעם האחרונה.

גדעון פת (הליכוד):

– – –

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת מחבר הכנסת פת לצאת מן האולם. חבר הכנסת פת, אני מבקשת לצאת. קראתי אותך לסדר בפעם השלישית.

(חבר הכנסת ג' פת יוצא מן האולם.)

היו"ר ע' מאור:

תודה. אנחנו ממשיכים. אני מבקשת להירגע ולאפשר לשר לסיים את דבריו.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, קריאת ביניים — — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקשת להפסיק. חבר הכנסת שמאי, אני מבקשת להפסיק.

יעקב שמאי (הליכוד):

מאיימים עליה — — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמאי, תפסיק. אני מבקשת להירגע ולאפשר לשר להמשיך בדבריו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, זה לא עוזר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הם פשוט בפניקה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר, אני מבקשת להמשיך בדברך. יש לך עוד חצי דקה, ואני אאריך בדקה בשל קריאות הביניים. בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת רוני מילוא – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בורג, אני מבקשת ממך להפסיק את קריאות הביניים.

יעקב שמאי (הליכוד):

מושחתים.

רוני מילוא (הליכוד):

כבר נמאסתם.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשתת להפסיק את קריאות הביניים. השר רמון, בבקשה תמשיך בדבריך.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת שרון: אתה ניבאת הרבה מאוד נבואות, מה יקרה אם חס וחלילה נגיע להסכם. בכל פעם שניבאת את הנבואות האלה, אתה טעית.

אריאל שרון (הליכוד):

לא טעיתי. גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

לא, אני לא מאפשרת.

אריאל שרון (הליכוד):

אתה טועה. אני תמכתי בהסכם השלום עם מצרים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שרון, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת שרון. חבר הכנסת שרון, אתה ניסית ומנסה להפיל אימה ופחד בפני כל הסכם, בפני כל התקדמות לשלום, כי אתה חושב, שהסכם שלום – – –

אריאל שרון (הליכוד):

— — —

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שרון, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. חבר הכנסת שרון, אני מבקשת להפסיק, אני אקרא אותך בפעם השלישית.

השר רמון, זמנך נגמר, בבקשה לסיים את הדברים ולהציע את ההצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מסיים.

ואתם שוב מנסים להפחיד, להטיל אימה על הציבור, כאילו השלום והניסיון הרציני של הממשלה הזאת להשיג שלום הוא מסוכן – – –

אריאל שרון (הליכוד):

הסכם שלום שיכול להביא שלום, ולא את המעשה שאתם עושים היום.

שר הבריאות ח' רמון:

ואני מבקש, על סמך ניסיון העבר שלך, להימנע מכך.

משה קצב (הליכוד):

אולי תענה לעניין?

היו"ר ע' מאור:

מה עם ההצעה לסדר, השר רמון?

אריאל שרון (הליכוד):

לא ענית.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון – – –

אריאל שרון (הליכוד):

מה עם מירוף החימוש? לא ענית על שום דבר.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, אני מוכן לענות על הכול, אם חבריך לספסלי הליכוד יאפשרו לי לענות. אני מוכן לענות על כל מה שהעלית. אביא לך רק דוגמה בנושא החימוש, שלא תגיד שלא ענית.

משה קצב (הליכוד):

יש תשובה לממשלה?

אריאל שרון (הליכוד):

– – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, אי-אפשר לא לתת לענות ואחר כך להגיד: לא ענית.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שרון, אתה גם שואל וגם לא מאפשר לו להשיב.

שר הבריאות ח' רמון:

זו דוגמה אמיתית. כשאני עונה – אני יודע, התשובות לא מוצאות חן בעיניכם, זה לא מכוון שימצאו חן בעיניכם.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מבקשת לא להשיב לחבר הכנסת שרון, כי הזמן עבר וכבר השבת לו.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, שאלת על נושא החימוש. אתה בא וטוען – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, הוא מדבר חצי שעה, כמה זמן נשאר לו?

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מבקשת לסיים ולהגיד מה הצעת הממשלה ולא להשיב לחבר הכנסת שרון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא עונה. אני לא עונה על כלום. הם צודקים, הם לא נותנים לענות ואני לא עונה.

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אני מבקשת ממך להגיד מה היא הצעת הממשלה, בבקשה, ולא להשיב אישית עכשיו לחבר הכנסת שרון.

שר הבריאות ח' רמון:

הממשלה מבקשת, אף שלא ניתנה לממשלה היכולת להשיב – – –

רוני מילוא (הליכוד):

אין לה מה להשיב.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק את קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון בהחלט העלה סוגיות שיש להשיב עליהן, ויש תשובות. לצערי, סיעת הליכוד איננה מוכנה לאפשר להשיב. אני מאוד רוצה להשיב. מכיוון שלא נותנים להשיב, בוודאי לא בצורה מסודרת, אני מצטער, חבר הכנסת שרון, תבוא בתלונות לחבריך. אני מוכן, לא בפורום הזה, להשיב לך על כל השאלות בדבר עמדות הממשלה בנושא.

אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

רוני מילוא (הליכוד):

העם צריך לדעת.

היו"ר ע' מאור:

הצעת הממשלה היא להסיר את הנושא מסדר-היום.

אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום להגיש הצעה אחרת.

משה נסים (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבר נתת לו להגיש הצעה אחרת והוא ניצל זאת לרעה. לא ייתכן לתת לו עוד הפעם.

היו"ר ע' מאור:

הוא לא הגיש את ההצעה האחרת. אבקש לתת לחבר הכנסת מירום לדבר.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת נסים, לא נימקתי מלה בעניין הזה, אבל הואיל ויש לך טענה פרוצדורלית, אני מסתפק באמירה, שאני מנצל את זכותי הפרוצדורלית ומציע להעביר את הנושא לוועדה. הנה, לא ניצלתי מעבר למה שאתה רוצה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שרון, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

אריאל שרון (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

לאיזו ועדה, חבר הכנסת מירום?

אריאל שרון (הליכוד):

לוועדת החוץ והביטחון.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ע' מאור:

לוועדת החוץ והביטחון.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה היא – מי בעד ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שרון ומי נגד.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההצבעה היא – מי בעד העברת הנושא לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי נגד? זה הובן.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 29

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 41

נמנעים – 1

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

29 בעד, 41 נגד – ההצעה הוסרה מסדר-היום.

אני מזמינה את חבר הכנסת דוד לוי להצעה לסדר-היום.

בחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל,

התש"ם-1980

היו"ר ע' מאור:

לפני כן, חברי הכנסת, אני רוצה להודיע על תוצאות ההצבעה שמביאה לפנינו ועדת הקלפי למניין הקולות לבחירת נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980.

השתתפו בהצבעה 92 חברי כנסת. מספר הקולות הכשרים – 92 קולות. חבר הכנסת אלי דיין – 70 קולות; חבר הכנסת חיים דיין – 43 קולות; חבר הכנסת שמואל הלפרט – 20 קולות; חברת הכנסת נעמי חזן – 56 קולות; חבר הכנסת יצחק לוי – 71 קולות; חבר הכנסת משה מאיה – 69 קולות; חבר הכנסת משה נסים – 70 קולות; חבר הכנסת אברהם רביץ – 26 קולות.

לפיכך נבחרו נציגי הכנסת לאספה הבוחרת, על-פי חוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980, חמשת חברי הכנסת האלה: חבר הכנסת יצחק לוי – 71 קולות; חבר הכנסת אלי דיין – 70 קולות; חבר הכנסת משה נסים – 70 קולות; חבר הכנסת משה מאיה – 69 קולות; חברת הכנסת נעמי חזן – 56 קולות.

אני רוצה להודות לחברי ועדת הקלפי: חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת שאקי וחבר הכנסת גולדפרב, ולאחל הצלחה לנבחרים. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

שישה חודשים לכישלונות הממשלה בתחום המדיני

היו"ר ע' מאור:

הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת דוד לוי, מס' 853. בבקשה.

דוד לוי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ראינו ושמענו היום את שר הבריאות. יודו חברים בבית הזה, שתופעה כזו של אובדן עשתונות לא היתה לשר הבריאות זה שנים. אני יכול רק להבין אותו. הלחץ הזה שהוא נתון בו הוא ביטוי לכך, שקשה מאוד, כמעט משימה בלתי-אפשרית להגן על הממשלה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, ביום שבו הוצגה הממשלה הנוכחית בפני הכנסת אמרנו מעל דוכן זה: אנו מפקידים בידיכם הישגים מדיניים שכמוהם לא השיגה ממשלה בישראל. מעמדה של ישראל התחזק בזירה הבין-לאומית. חודשו קשרים דיפלומטיים עם מדינות שניתקו אותם עמנו לפני שנים. כוננו קשרים עם מדינות שלא הכירו בישראל שנים מאז הקמתה. העוינות שאפיינה את יחסן של מדינות בעולם כלפי ישראל פינתה את המקום לדיאלוג ולהבנה עמנו. בקהילייה הדיפלומטית חדלו הביטויים שהיינו רגילים להם שנים, כגון לחץ, כפייה, סנקציות. תהליך השלום, המבוסס על יוזמת השלום של ישראל ומעגן בתוכו את העקרונות למשא-ומתן ישיר, ללא תנאים מוקדמים, התקבל על-ידי הצדדים ונתמך על-ידי רוב מדינות בעולם. ההתכנסות במדריד ובמוסקבה סללה את הדרך למשא-ומתן ישיר. זאת המציאות שממשלת הליכוד השיגה. להשגת יעד חשוב זה עמלה ממשלת הליכוד תוך הדיפת לחצים ותנאים בנחישות ובעקביות.

אולם, באותה תקופה לא חסכה האופוזיציה דאז ביקורת על הממשלה. כל אימת שהממשלה נאבקה להשגת עקרונות חיוביים לכולנו, היא הואשמה מבית כמטרפדת שלום, כמכשול לשלום. כל אימת שעמדנו כנגד הניסיון לסטות מעקרונות אלה, על-ידי הצד השני, שוב היתה האופוזיציה בישראל, המפנה אצבע מאשימה לא כלפי אלה המנסים לסטות מן העקרונות שסוכמו, אלא כלפי ממשלת ישראל. ישראל היא האשמה. הליכוד מכשול לשלום. מה לא אמרתם? אם רק ישתנו התנאים ותינתן לכם ההזדמנות, הרי אתם תדאגו שלא יהיו עוד עיכובים, כי הרי האשם בכול – הליכוד.

גברתי היושבת-ראש, נשתנו אומנם התנאים, ואנחנו, בימים אלה, למדים את אט באילו כלים ובאילו אמצעים השתנו.

האופוזיציה דאז היא המנהלת את ענייני המדינה היום. מיום הצגת הממשלה חלפו 60 יום; בעצם שישה חודשים, מאה ימי חסד ומאה ימי תהייה. מה היא הדרך שבה הולכת הממשלה? לאן היא מובילה אותנו? לא רק זכותנו לדעת, אלא חובתנו לשאול מה קורה, מה תשובתכם לקיפאון הזה בתהליך השלום? מי יהיה אחראי לכך?

בשישה חודשים אמורים הייתם, כהבטחתכם, להביא להסכם לכינון האוטונומיה, לעשיית שלום, לקידום בעשיית שלום. היכן אנחנו נמצאים היום? אתם מדברים על דרך ללא מוצא, אתם מדברים על קיפאון. אם השתמשותם אז בססמה שהיום נראית כל-כך נלוזה, "ישראל מחכה לרבין", אני חושב שהיום כל עם ישראל שמע שרבין מחכה לקלינטון. איזו דרך יש לכם? אני חושש מאוד, שאתם מובילים אותנו לאכזבה נוראה. כל מה שעשינו ועמלנו לגיבוש תהליך השלום, והושג, אתם בדרככם, דרך של זיגזגים, ללא מטרה, המלווה בהצהרות שונות ומשונות – אתם עלולים לגרום אכזבה לעם.

גברתי היושבת-ראש, אנו זוכרים איך בכלל החלה הממשלה הזאת לטפל בתהליך השלום. מה היא לא אמרה על סוריה? תהינו, השתוממו כאשר שמענו את ראש הממשלה מודיע בפרהסיה, בפני אמצעי התקשורת הבין-לאומיים, שאת סוריה הוא מתכוון להשאיר לסוף התהליך. מה אמירה זו הביאה בעקבותיה? התכנסות בדמשק למחרת, גיבוש חזית כלל-ערבית כנגד המגמה הזאת. גם לו חשב שזאת הדרך, היה צריך לתת לה פרסום כזה?

האם הוא יודע מה הוא רוצה בכלל? העם בישראל שומע כל שני וחמישי רעיונות שונים ומשונים, נסיגה שהיא בעצם לא-נסיגה. לאחר מכן ראש הממשלה איננו רוצה לדבר על נסיגה מטריטוריה עד אשר יאמר אסד לאיזה שלום הוא מתכוון. והנה, באותו יום, מתוך הממשלה שלו, ראש סיעה, ראש מפלגה שהיא שותפה לממשלה, שרה בישראל, אומרת שרמת-הגולן כולה סורית, וההתיישבות בה טעות.

מה כי נלין על הערבים כאשר הם שומעים מממשלת ישראל הודעה כזו? עוד לא היה דבר כזה מאז הקמת המדינה. האם היתה האופוזיציה, הממשלה דהיום, מתבטאת בסגנון כזה כנגד ממשלתנו? היא אומנם אמרה, שכאשר היא תהיה בשלטון היא תדבר בקול אחד. כמה קולות אנו שומעים? קולו של ראש הממשלה בעניין זה תמוה. בהתחלה לא רצה את סוריה. היום הוא אומר כי עם הסורים יש על מה לדבר. יש מנהיג, מה הוא אומר לאותו מנהיג?

מה היא הדרך בתחום זה לממשלת ישראל? אני מסופק אם היא יודעת. היא לא עשתה שיעורי בית, אין לה דרך, אין לה מטרה, אין לה כיוון. כל הצהרה נוגדת את קודמתה וכל שר נוגד את חברו, וממשלת ישראל נראית היום בתחום החיוני ביותר לנו כתיבת נוח. כל אחד בכל תחום מתבטא אחרת מחברו. ראש הממשלה שולל את אש"ף, כך הוא התבטא, הוא רואה בו מכשול לשלום. ומה אומר הרוב בסיעתו? – כן לאש"ף. ראש הממשלה אומר לא למדינה פלשתינית, אם כי בימים האחרונים אנחנו לא שומעים עוד את הנחרצות בדברים האלה. ומה אומרת השותפה לממשלה? – כן למדינה פלשתינית בראשות אש"ף.

מה כי נלין על אחרים? איך נקלטים דברים כאלה? ובאותה נשימה אומר ראש הממשלה, עם כל הכבוד: הגיע הזמן להשתחרר מדת ארץ-ישראל השלמה. מישוהו כינה זאת אי-פעם דת? זו זכות המעוגנת בזכותנו לביטחון. וכאשר הוא אומר להשתחרר מארץ-ישראל, איך קולטים זאת הפרטנרים שלנו למשא-ומתן? – שהוא מוכן לוותר על הכול. הם מוכנים לעזור לו להשתחרר מארץ-ישראל.

בכל תחום אני יכול הרי לצטט פה לא רק הצהרות והודעות. אבל הדבר המדהים ביותר הוא, שבעוד במפגשים למשא-ומתן ישיר שאותו השגנו, אתם נכשלתם, עכשיו אתם שולחים שליחים. והגדלתם לעשות כשחזרתם לשיטה, שחשבנו שאבד עליה כל זה שנים. אולי למדתם, כפי שאמרת, שר הבריאות ידידי חיים רמון – איך הופעת, אנחנו השתנינו, הישיבה באופוזיציה שינתה אותנו? והיום מזכיר המפלגה שלכם מתהלך בענייני פנים עם רשימה של אלפי עובדי מדינה המועמדים לפיטורין, על החטא האחד, שהם תומכי ליכוד. ואותו מזכיר מפלגה אתם שולחים בענייני חוץ אל פייצל אל-חוסייני, ודאי עם רשימה של ויתורים בתחום המדיני.

אני חושש מאוד שאתם יוצרים אכזבה. אין לכם בשורה, איבדתם קרדיט. אתם עלולים להביא אותנו למצב שבו אנחנו שומעים בעולם כולו שכבר מדברים היום על ישראל בגינוי על הצעד שחשבתם אותו כנכון, אותו גירוש שעשיתם לאנשי "חמאס", ומדברים עלינו מפני שהעליתם את הציפיות שם, כאילו בגדתם, שכן ציירו אתכם כמתונים, כשונים מהליכוד. בדבר החיוני ביותר לביטחוננו – אנחנו עומדים בפני סנקציות.

זה היבול שלכם? זה היבול שלכם בתקופה הזאת? ככל שתקופתכם תהיה קצרה יותר, תקוות ישראל תהיה גדולה יותר. לא לשלום תובילו אותנו, אלא במחיר שיסכן את ביטחוננו ואת קיומנו. נכשלתם, אין לכם בשורה, לא שלום תביאו, אלא, אני חושש מאוד, אכזבה, שתשים לאל כל מה שממשלת הליכוד עמלה עליו, חרף הביקורת שלכם וחרף כל ההישגים שהבאנו; השלום בטיפולכם עלול להיות דבר או נוגה או מלא סיכונים, שישראל לא תוכל לעמוד בהם.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו דורשים לקיים דיון במליאה כדי שהממשלה הזאת תגיד סוף סוף מה היא דרכה, וידע העם וידע הבית הזה אם בכלל יש לה דרך.

היו"ר ע' מאור:

בשם הממשלה אני מזמינה את השר חיים רמון להשיב. אני מבקשת שאותו שקט שהיה בזמן נאומו של חבר הכנסת דוד לוי יימשך לאורך עשר דקות נוספות.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כיוון שחבר הכנסת לוי התחיל בהערה אישית, אני אענה לו כך. אתה איש של כבוד, חבר הכנסת לוי. אני משוכנע שבתוך-תוכך אתה מתבייש בהתנהגות של חבריך. כך אני מאמין.

דוד לוי (הליכוד):

אני מתבייש שהשאירו אותך לבד. עכשיו, ככבוד.

מאיר שטרית (הליכוד):

אין בכלל קואליציה.

אלי דיין (העבודה):

יש.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לוי, אתה אולי מתבייש גם בזה וגם בזה. נעשה פשרה. נעשה גם בזה וגם בזה.

יושבת אופוזיציה פרועה, חסרת מעצורים, שמביישת שם של איזו אופוזיציה שהיתה אי-פעם במדינת ישראל.

משה קצב (הליכוד):

אתה שר הבריאות, אבל אתה עוד לא פסיכולוג.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קצב – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה רוצה שזה יעבור בלי תגובה? אתה רוצה דיון שקט?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קצב, תשים לב: הוא הודיע לי שאיבדתי – – –

משה קצב (הליכוד):

זו התשובה שלך?

שר הבריאות ח' רמון:

כן, הוא הודיע לי שאיבדתי את עשתונותי.

מאיר שטרית (הליכוד):

הוא לא הודיע לך, הוא קבע דיאגנוזה.

שר הבריאות ח' רמון:

הוא קבע, אז אני קובע לאופוזיציה. למה אתם לא מסוגלים? יש זכות מלאה לחבר הכנסת לוי להודיע לי שאיבדתי את עשתונותי, ויש לי זכות מלאה להביע את דעתי שזוהי אופוזיציה פרועה, מעוררת רחמים. זו דעתי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אנחנו חושבים שהממשלה מעוררת רחמים.

משה קצב (הליכוד):

אני אכנס רק להצבעה.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוזים. אם אתה לא יכול להתאפק, תיכנס להצבעה.

משה קצב (הליכוד):

תשובה אתה לא מסוגל לתת. פעם שלישית אתה בא ולא נתת תשובה על הטענה כנגד הממשלה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת קצב, תן לשר רמון לדבר.

משה קצב (הליכוד):

כשתהיה הצבעה ניכנס.

שר הבריאות ח' רמון:

תצא, אני מודה לך, כי אתה אינך מסוגל לשמוע דעה אחרת.

משה קצב (הליכוד):

אתה לא נתת שום תשובה.

שר הבריאות ח' רמון:

את האל"ף-ב"ת של דמוקרטיה אתה עוד לא למדת. אל"ף-ב"ת של דמוקרטיה לא למדת, שמותר להשמיע וצריך לדעת לשמוע.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, אני מבקשת לאפשר לשר להשיב.

שר הבריאות ח' רמון:

אחרי שסיימנו את העניין האישי בינינו, חבר הכנסת לוי, אני אלך הלאה, וגם פה אני רוצה שיהיה סדר באופוזיציה. יושב לידך, שלושה כיסאות ממך, חבר הכנסת נתניהו. אתה הודעת על כישלון, על מבוי סתום, על זה שלא קורה שום דבר, על זה שנכשלנו. הוא כבר הודיע שיש בידינו הסכם. אז תתאמו ביניכם. שהאופוזיציה תחליט אם יש הסכם, אם כבר חתמנו הסכם, או שהכול כישלון.

רון נחמן (הליכוד):

גם זה כישלון וגם זה כישלון.

שר הבריאות ח' רמון:

אבל צריך להחליט. אני מבין שההסכם שנגיע אליו – ונגיע אליו, חבר הכנסת לוי, אני מבטיח לך שנגיע אליו – באמת לא יישא חן בעיניכם; אני בטוח. אבל צריך להחליט. אי-אפשר להודיע שיש מבוי סתום, ובאותה נשימה, אותה אופוזיציה מודיעה שכבר יש הסכם.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

משה פלד (צומת):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת פלד, חבר הכנסת שטרית, אני מבקש מכם שלא תפריעו לי, בדיוק כמו שלא הפריעו לחבר הכנסת לוי. אני מבקש בקשה מאוד אישית הפעם, שאני אוכל לנאום נאום אחד שלם. אחד, מותר?

מאיר שטרית (הליכוד):

לא נפריע לך.

שר הבריאות ח' רמון:

מאה אחוזים, אני מאוד מודה לך. לחבר הכנסת לוי לא הפריעו, זבוב שמעו באולם.

משה נסים (הליכוד):

כי לא היו אנשים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא היו? היו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נסים.

חיים אורון (מרצ):

מה אתם רוצים, שלא ידברו פה בכלל? מה אתם רוצים?

שר הבריאות ח' רמון:

לא צריך לענות על כל דבר.

היו"ר ע' מאור:

כן, מספיק.

שר הבריאות ח' רמון:

על כל משפט של חבר הכנסת לוי יכולתי לענות ולהפריע, וגם כל אחד מחברי האופוזיציה והקואליציה. מה אתם רוצים לעשות מהכנסת – אספה פרועה? איזה מנהג זה? אחר כך אתם אומרים: מעמד הכנסת.

בהחלט יש לכם מה לדאוג, כי אנחנו מנהלים משא-ומתן שיביא להסכם, ולא, חבר הכנסת לוי, משא-ומתן שהיה כולו שקרי מהתחלה ועד הסוף. ודרך אגב, זה לא מקרה, כפי שהיה בהצעה הקודמת, שחלק מהאנשים שבעיני סיעת הליכוד לא היו ראויים להתעסק בעניינים האמיתיים של תהליך השלום כשהייתם בממשלה, פתאום היום הם הדוברים המרכזיים של האופוזיציה. לחבר הכנסת לוי לא נתנו לנסוע למדריד, לא נתנו לו לגעת בהסכם הדו-צדדי, והיום הוא מומחה. כולכם נהייתם מומחים רטרואקטיביים. אם חבר הכנסת לוי הוא כזה מוכשר בענייני חוץ וביטחון, כמו שחבר הכנסת שרון מומחה בענייני ביטחון, למה הם לא עסקו בזה בממשלה שלכם? מה קרה פתאום?

הממשלה הזאת, בניגוד לממשלה הקודמת, מהיום שהיא קיימת, החלה לנהל משא-ומתן רציני. כשאתם ניהלתם משא-ומתן ובאתם פעם אחת לווישינגטון, יומיים ישבתם והתווכחתם מתי תתקיים הישיבה הבאה. זה היה המשא-ומתן. אנחנו יודעים היום הכול, עד לאחרון הפרטים – אנחנו לא יכולים לגלות אותם מטעמים מדיניים – אבל אף אחד מאלה שידע מה הלך שם לא היה מתגאה בכך. מזמן שבאנו, הכפלנו את קצב המשא-ומתן, אפילו בצד הטכני. הכפלנו אותו. על כל יום דיונים שאתם ניהלתם, אנחנו מכפילים, וקיימנו שני ימי דיונים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה יצא?

שר הבריאות ח' רמון:

בכל השטחים חלה התקדמות. שברנו את הקיפאון בנושא הסורי. נכון, הוא מבוסס על זה, שבניגוד לכם קיבלנו את ההחלטה 242 – היא חלה גם על הגולן. אתם לא קיבלתם, ולכן לא היה משא-ומתן. חלה התקדמות בנושא הזה, אנחנו קרובים מאוד לסיכום של סדר-היום עם הסורים ויש בסיס לחילופי מסמכים. זו פעם ראשונה שהוחלפו מסמכים עם הסורים. נכון, יש פער גדול בינינו לבינם, וכל זמן שאנחנו לא נדע בדיוק את מהות השלום, אנחנו לא נפרט כהוא-זה את עומק הנסיגה; כל זמן שאנחנו לא נדע את כל הפרטים על הביטחון – ופה יש הזדמנות להשיב מלה גם לחבר הכנסת שרון – ונדרוש תנאי ביטחון קשים מהסורים, לרבות אלמנטים שדיבר עליהם השר שרון, של דילול כוחות ופירוז שטחים נרחבים – ואני לא אכנס לפרטים נוספים – כן, על בסיס קבלת 242, שכוללת נסיגה בגולן.

משה פלד (צומת):

מה עם הריבונות?

שר הבריאות ח' רמון:

וזו נאמר, ומהרגע הזה חל מפנה בתהליך עם סוריה. אצלכם היה קיפאון.

משה פלד (צומת):

מה עם הריבונות?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד.

שר הבריאות ח' רמון:

לך יש הצעה שלמה לסדר-היום, ואני אענה לך, אני מבטיח לך. תן לי לדבר אל חבר הכנסת לוי, השר לשעבר.

בנושא הפלשתיני היתה לכם מין אוטונומיה לא ברורה, כשההצעה הכי מרחיקה לכת שלכם היתה הצעה שהוצעה ב-1976: אוטונומיה מצומצמת לאנשים בתחום הערים. ואז הייתם פתאום נדיבים ואמרתם: אולי נעשה בחירות, את שירותי הבריאות אולי ניתן לכם. אנחנו הצגנו נייר מפורט, שכולל את כל פרטי האוטונומיה, לרבות מבוא. תשאלו אותם.

משה נסים (הליכוד):

אפשר מלה אחת?

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אני לא מוכן. אני לא מוכן אפילו לפסיק.

משה נסים (הליכוד):

אתה אומר דברים שלא היו ולא נבראו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא מוכן.

ואנחנו קרובים היום, אחרי הסבב הקודם, קרובים מאוד לסיכום המבוא לפרק האוטונומיה. אילו היה אצל הפלשתינים בעל-בית, ולא כל אחד היה מושך לכיוון אחר, אני מעריך שהיינו נמצאים היום במשא-ומתן רציני.

ירדן: סוכם סדר-היום, לאחר שאנחנו קיבלנו בהחלט את ההגדרה, שמה שמנחה אותנו זה קו הגבול הבין-לאומי – דבר שאתם סירבתם לו, ולא היה אפשר אפילו עם ירדן להתקדם – והגענו לסדר-יום שניתן על-פיו להגיע אתם לשלום בתוך זמן קצר.

כל הדברים האלה נעשו בתקופה הזאת של חצי שנה, מקיפאון מוחלט, מתהליך פיקטיבי שאתם ניהלתם בלי שום כוונה, כשהמטרה האמיתית שלכם באה לידי ביטוי בדברי ראש הממשלה לשעבר. ואם הוא לא אמר, מעשיו העידו בו, שכל המשא-ומתן יועד לדבר אחד: למשוך זמן ולמלא את ההתנחלויות. זה מה שרציתם, כדי שעזה תהפוך חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

ואני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת לוי: אנחנו לא רוצים את כל ארץ-ישראל השלמה, לא בגלל העולם ולא מפני שארצות-הברית תלחץ או הערבים רוצים. אנחנו לא רוצים את עזה כחלק בלתי נפרד, כמו שאתם רוצים, כי זה אסון למדינת ישראל מבחינה יהודית וציונית, ועל זה יש ויכוח.

דן תיכון (הליכוד):

מה רוצה ראש הממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

יש הסכם שבנאום הזה אתם לא מפריעים לי.

זה ההבדל בינינו. ואנחנו לא רוצים, מטעמים ציוניים, יהודיים, להפוך את ארץ-ישראל השלמה למדינה דו-לאומית. זה ההבדל בינינו, ולכן אנחנו מתקדמים בתהליך, ואתם לא יכולתם, בהגדרה, כי על בסיס סיפוח השטחים והפיכתם לחלק בלתי נפרד מישראל וחיסולנו כאן כמדינה יהודית אי-אפשר גם לעשות שלום. וזה ההבדל בינינו לבינכם.

אני אומר לך, חבר הכנסת לוי: באמת, איזה משבר יש בעולם? אני לא יודע מה היה, אבל נציגי ישראל בכל העולם, אחרי שירדתם מהשלטון, התקבלו. ואני אצטט רק מקור אחד במדינה שהיית בה, השקעת בה – צרפת. אמר אחד מראשי המדינה בצרפת לאחר שביקר אחד מראשי המדינה פה, ואני לא רוצה להזכיר, הוא אמר – – –

היו"ר ע' מאור:

השר רמון, אבקשך לתמצת ולהגיש את ההצעה.

שר הבריאות ח' רמון:

כיוון שחבר הכנסת דוד לוי עבר בשלוש דקות, אני אעבור בדקה.

אני רק רוצה להגיד לך ואסיים בסיפור הזה, שמספר את כל הסיפור: אומר אותו איש רם מעלה בפריס, מאוד רם מעלה, אתה גם מכיר אותו, שהעולם קיבל את חילופי השלטון בישראל כמו שהוא קיבל את וצלב האוול בצ'כיה, לאחר המשטר הקומוניסטי. את זה הם אמרו, זה בכל העולם כך, בכל העולם זה קרה.

דוד לוי (הליכוד):

אתם משכנעים אותם שתוותרו על הכול.

שר הבריאות ח' רמון:

לא אנחנו, חבר הכנסת לוי.

דוד לוי (הליכוד):

באינטרנציונל הסוציאליסטי חיכו לזה בכיליון עיניים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, אני מבקשת לאפשר לשר לסיים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לוי, זה לא היה באינטרנציונל הסוציאליסטי. אנא ממך, חבר הכנסת לוי, די.

דוד לוי (הליכוד):

אבל אתה שאלת אותי.

שר הבריאות ח' רמון:

אני לא שואל, אני אומר.

דוד לוי (הליכוד):

אתה אומר שאני מכיר את האיש, והרי האיש הוא סוציאליסט.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר שישראל היתה בשפל בכל המקומות האלה, במהות.

דוד לוי (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו לא מוותרים. אנחנו ניפטר מעזה, ואני מקווה שנעשה זאת מהר. אנחנו חושבים שאפשר וצריך להגיע לשלום, דבר שאתם לא הייתם מגיעים אליו. ניסיתם לרמות את העם בעניין הזה, ולא הצלחתם. העם הבין שאתם מנהלים משא-ומתן בלוף. הוא הבין שאין בדעתכם לקדם אותו.

דוד לוי (הליכוד):

אבל בינתיים הבלוף שלכם מתגלה מיום ליום בכל תחום. למה לך להשתמש במלה הזאת, בלוף?

דן תיכון (הליכוד):

לדבר ידעתם תמיד.

שר הבריאות ח' רמון:

על מה אתם צועקים?

דן תיכון (הליכוד):

לא צועקים.

שר הבריאות ח' רמון:

אתם צועקים, אתם מאבדים את העשתונות. על מה? על זה שבתוך זמן קצר אנחנו נשיג את הסכם השלום, תוך שמירה אמיתית על האינטרסים החיוניים של מדינת ישראל.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהצעה זו איננה ראויה לדיון במליאה, מכיוון שעצם הכותרת שלה איננה משקפת את המצב לאשורו. אני מציע להסיר אותה מסדר-היום.

אני מודה לאופוזיציה, שסוף סוף נתנה לי לדבר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה אתם כל כך פוחדים לדבר?

היו"ר ע' מאור:

תודה לשר חיים רמון. באווירה טובה זו, אני מזמינה את חבר הכנסת עוזי לנדאו להגיש הצעה אחרת. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני שנה דיבר שר הבריאות מן הספסלים האלה והטיף והבטיח ביטחון פנים, פוליטיקה נקייה, מקומות תעסוקה ותהליך שיוביל לשלום. הוא נבחר לתפקידו ומפלגתו הגיעה לממשלה בגלל הבטחותיו.

אבל היום, במקום להשיב על שאלות קונקרטיות, ממשיך השר לתקוף אותנו, משל הוא עדיין יושב באופוזיציה. אדוני, אתה צריך לתת תשובות, אתה בשלטון, ואתה מתחמק מהן.

אבל, כשלא היו תשובות לשר אז וגם היום, הוא צעק: מושחתים – נמאסתם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, תתמקד בהצעתך.

דן תיכון (הליכוד):

אמרה זו היתה המצאה אישית של השר חיים רמון.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, כדברי המדרש: "חזיר פושט טלפיו ואומר טהור אני". אני מתקומם על השיטה הזאת של הקוזק הנגזל. במקום לצעוק צריך להסביר.

גברתי היושבת-ראש, אני מסיים ורוצה לומר: אין לכם מדיניות, ומדיניותכם אינה מדיניות שלום, אלא מדיניות המביאה לשלום עקוב מדם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, מהי הצעתך?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לנדאו, לאיזו ועדה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לוועדת העבודה והרווחה. מדיניות הממשלה הזאת זקוקה לאינפוזיה.

היו"ר ע' מאור:

אני מבינה שאתה לא מתייחס בכבוד הראוי להצעתך שלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בוודאי, גברתי.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, ועדת הכנסת תחליט. אנחנו לא נמשיך בהומור.

חבר הכנסת לוי, האם אתה מקבל את הצעתו של חבר הכנסת לנדאו, להעביר את הנושא לוועדה?

דוד לוי (הליכוד):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, נצביע מי בעד העברה לוועדה ומי נגד.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 30

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

17 בעד העברה לוועדה, נגד – 30, ההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעות לסדר-היום

התבטאויות גורמים בכירים בשאלת ביטחון רמת-הגולן

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים להצעות הבאות לסדר-היום, בנושא: התבטאויות גורמים בכירים בשאלת ביטחון רמת-הגולן; הצעות מס' 723, 725, 726, 727, 743 ו-769. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לפתוח ולומר, שדברי שר הבריאות חיים רמון גרמו לי לזעזוע עמוק. חיים רמון הודיע פה, שמדינת ישראל מוסרת את עזה.

חיים אורון (מרצ):

הוא יטפל בזה בתור שר הבריאות. זעזועים הם בתחום סמכותו.

משה פלד (צומת):

הוא הודיע פה, שמדינת ישראל נסוגה ברמת-הגולן. ואני חייב לומר, שאני עליתי לדוכן בפיק ברכיים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

זה לא נראה כך.

יורם לס (העבודה):

זה לא מתאים לך.

משה פלד (צומת):

באספה של צעירי מפלגת העבודה, לפני עשרה ימים, הכריז ראש הממשלה, ואני מצטט: "אני ראש הממשלה הראשון שמקבל את החלטות 242 ו-338, המדברות על נסיגת צה"ל ברמת-הגולן".

בדבריו של הרמטכ"ל, שהופיע בתקשורת, נאמר, כי כל התהליך עדיין בוסר, ולכשיבשיל נמשיך לדבר.

בריאיון בעיתון "הארץ" בשבוע שעבר הכריז ראש המשלחת למשא-ומתן עם סוריה, מר איתמר רבינוביץ: "תיתכן חתימת חוזה שלום עם סוריה כבר השנה". המדאיג באמירה זו, שכמעט בו-זמנית היא נאמרה גם על-ידי חלים חדאם, סגנו של אסד.

בשבוע שעבר אמר שר השיכון בנימין בן-אליעזר, כי בהסכם עם סוריה תתבצע נסיגה של כוחות צה"ל ברמת-הגולן, אולם היישובים יורשו להישאר במקומם.

כל האמירות והציטוטים הללו יוצרים תחושה של אי-ודאות בקרב הציבור, תחושה כי הולך ונרקם הסכם מאחורי גבנו או מתחת לאפנו, והציבור מנותק. יותר מכך, התחושה קשה כפל-כפליים, כאשר הציבור מרגיש מרומה ונבגד, שכן את האמירות הללו לא שמענו מפי ראש הממשלה לפני הבחירות, אלא שמענו אמירות הפוכות להן לחלוטין.

ראש הממשלה קיבל 45% מהקולות של מצביעי רמת-הגולן, בשל הנציות שלו ובשל דבריו הברורים בנושא הריבונות הישראלית ברמת-הגולן. לכן הציבור מרגיש שהוא הולך שולל.

אני שואל אותך, אדוני ראש הממשלה, וגם אתכם, שרי הממשלה הנכבדים, כמה שאלות לצורך הבנה: מר רבין, למה אתה מתכוון כשאתה מדבר על הסגת כוחות צה"ל ברמת-הגולן? האם מובנת לך המשמעות של הישגים היישובים ברמת-הגולן תחת ריבונות סורית? האם פגשתם יהודים בארץ-ישראל, שיהיו מוכנים לחיות בשטח בריבונות סורית? האם להצעה הזאת יש פרטנר שמוכן לחתום עליה?

והשאלה החשובה: מהו הסדר הקבע שאתה שואף אליו? שהרי עד היום, נדמה לי שאסד הוא שקובע את היעדים והמטרות, ואתה, מר רבין, רק מגיב ומנסה לתת פתרונות. בנושא הזה של יעדים לאומיים, אתה, כבוד ראש הממשלה, חי חיי שעה.

ועוד שאלות באמתחתי אליך, כבוד ראש הממשלה, ואליכם, שרי הממשלה: אמש, בלילה שבין יום שלישי ליום רביעי, מלאו שבועיים לפגישה שקיימת עם יושב-ראש המועצה האזורית גולן, יהודה וולמן. הבטחת לכנס ועדת מנכ"לים רלבנטית לתוכניות הפיתוח ברמת-הגולן. עד היום לא התכנסה הוועדה. הם כנראה מחפשים את הטופס, השד יודע איזה.

מדוע הופסקו עבודות הבנייה ברמת-הגולן? האם ברור לכם, שרי הממשלה, מהו המסר לתושבים בהפסקת הבנייה הזאת? מדוע לא בונים את ברוכים, שעלתה להתיישבות כבר לפני שנה? מדוע עבודות התשתית והאכלוס בבני-יהודה ובחספין נעצרו לחלוטין? מדוע משרד התיירות הגיש תקציב אפס לתוכניות פיתוח תיירותיות מרתקות ברמת-הגולן? כיצד אתם מתכוונים לאכלס 1,700 יחידות דיור שבנייתן הולכת ומסתיימת ברמת-הגולן?

כיצד מתמודדים עם הרס הפן האנושי בתנאי האי-ודאות ברמת-הגולן? והשאלה השביעית והחשובה מכולן: היכן ממוקמות החלטות מפלגת העבודה, המדברות על חיזוק וגיבוי של ההתיישבות ברמת-הגולן? וזו שאלה שאני מפנה אליך, חבר הכנסת קהלני.

במהירות שאין עליה שליטה הולכת ונכנעת ממשלת רבין לתכתיבי הסורים ועומדת למסור את ריבונות ישראל בגולן, בתמורה למה שהיא מכנה "תהליך שלום". כבר נאמר: "החיפזון מהשטן".

חיים אורון (מרצ):

משה פלד (צומת):

ובכך נוכחת גם אתה, מר רבין, עת הכרזת על 13 ביולי כתאריך יעד להשבעת הממשלה, והיום כולם כבר יודעים שאתה מצטער על הרכבה. היזהר מלהיחפז שוב, כבוד ראש הממשלה. והעיקר, היזהר לך מיועצי אחיתופל, הסובבים אותך ומכשילים אותך חזור והכשל. אם תוותר, מר רבין, על ריבונות ישראל ברמת-הגולן, תיכשל שוב.

ואני מסיים בפנייה אישית אל מתיישבי רמת-הגולן. ממשלות, שרים ומנהיגים הם בני חלוף. הם חיים ופועלים מתוך שיקולי שעה, שלא תמיד עומדים במבחן המציאות. ואתם, ידידי בגולן, אתם מממשים את הציונות המתחדשת יום יום ושעה שעה, אתם הציונות בתפארתה. המשיכו במעשיכם, היו חזקים ונחושים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' מאור:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (היטלים וארנונה) (תיקון מס' 3), התשנ"ג-1993, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

הצעות לסדר-היום

התבטאויות גורמים בכירים בשאלת ביטחון רמת-הגולן

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בנימין נתניהו, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לפני שבוע עליתי לגולן יחד עם עמיתי, חבר הכנסת פלד מצומת וחבר הכנסת קהלני מהעבודה, וחיפשנו את קו הנסיגה שעליו הכריז ראש הממשלה. ראש הממשלה הזהיר, שהוא מתכוון להסיג את כוחות צה"ל לאחור מרמת-הגולן, והלכנו וחיפשנו את הקו הזה. מקו ששולט לגמרי על הסורים, גם באש, גם בתצפית אלקטרונית ואופטית, ממצב שאתה שולט עליהם, אתה הולך אחורה, ופתאום הם שולטים עליך. ובכל זאת רצינו להיעצר באיזה מקום לפני קו המצוק, והגענו לקו של בליטות תיאורטיות, בליטות במרכאות, קו הדלאווה, קו התלים, והקו הזה נמצא 5-6 קילומטרים משפת המצוק, והוא בקושי שולט בטווח הביניים שבין אותו קו חדש לקו המקורי שבו אנחנו נמצאים עכשיו. כלומר, אם ראש הממשלה אכן מתכוון לממש את הצעתו, אתה מאבד לחלוטין, או צה"ל מאבד לחלוטין, את יכולתו לבלום ולשלוט בצבא הרביעי או החמישי בגודלו היום בעולם, הצבא הסורי.

אומר ראש הממשלה: טוב, זה המחיר שצריך לשלם בשביל השלום. הוא קורא לזה "נסיגה בגולן", לא "ירידה מן הגולן", ולי יש שתי בעיות עם הקונצפציה הזאת, קודם כול התפיסה, כי ראש הממשלה אומר: אני אסוג בגולן, ותמורת זה אני אקבל נורמליזציה וחוזת שלום. זו מהות השלום, כך הוא אומר.

כשאני שמעתי את ראש הממשלה אומר את זה, אמרתי: אני יודע כבר מה אסד יגיד. והוא אכן אמר את זה יום-יומיים לאחר מכן, אמר את זה פארוק אל-שרע בשמו. הוא אמר: טוב, אנחנו לא נדבר על מהות השלום – אותו נייר, אותו חוזה שלום – עד שאתה לא תיתן לנו את כל השטח. עכשיו נוצרה נוסחה, והנוסחה מאוד פשוטה: אם אסד ייתן את כל השלום – כל, בכ"ף – קרי נורמליזציה וחוזת שלום לפי הפירוש של ראש הממשלה, ראש הממשלה ימסור את כל הגולן. אסד אומר: כל השלום עבור כל הגולן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז מה רע בכך? שלום אמת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

עכשיו אני אגיד לך. לא רק שראש הממשלה אומר את זה – ואומרים דוברי הממשלה: נו, מה אתה רוצה? לא עשיתם את זה בסיני? נתתם את כל השטח וקיבלתם חוזה שלום. אינני יודע אם קיבלנו נורמליזציה. בוודאי לא קיבלנו נורמליזציה, אבל לפחות חוזה שלום. מה רע בזה? אני אגיד לכם. מה שרע בזה הוא, שבסיני קיבלנו שטח מפורז, שרוחבו שבעה ימי לוחמה, ואם תקום במצרים ממשלה – זה יכול לקרות, והפחד הוא שזה אכן יקרה יום אחד – שתחליט לקחת את חוזה השלום ולעשות מה שאני עושה עכשיו – – –

(קורע את הנייר)

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל כך בקלות?

בנימין נתניהו (הליכוד):

כל כך בקלות, חבר הכנסת דראושה, במזרח התיכון המדינות הערביות הפרו כל כך הרבה חוזים, חוזי שלום, חוזי אחווה, חוזי ידידות בין לבין עצמן, כן, כל כך בקלות, בקלות יתירה, בקלילות מזהירה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כמו סדאם וכוויית.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כמו סדאם וכוויית, אכן צודק חבר הכנסת לנדאו, או עירק ואירן, שהיה להן חוזה אי-התקפה, חוזה ידידות, חוזה שלום ב-1975, ויום אחד, כשקרב הצבא האירני והשאה התמוטט, אותו חוזה התמוטט, נקרע לגזרים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שאמרת לפני עשר שנים, שאחרי מותו של סאדאת יבוא מישהו אחר ויבטל את חוזה השלום, והנה אסטרטגיה של שלום של מצרים – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

האסטרטגיה של השלום מול מצרים אומרת – שיש לנו לא חוזה שלום ולא נורמליזציה, שמתקיימת בצורה חלקית ביותר – האסטרטגיה של השלום מול מצרים אומרת, שאם מצרים תפר את חוזה השלום, אז יש לנו הגנה, שטח חיץ, הגנה מול צבא מצרי מחומש, שהיום נמצא אתנו במצב של שלום, אני מקווה שלעד, אבל ליתר ביטחון יש גבול החיץ המצרי, קרי: מדבר סיני.

הבעיה שלנו ברמת-הגולן היא, שאין לנו מדבר סיני, יש לנו אותו פקק טופוגרפי-גיאוגרפי שנקרא רמת-הגולן, שבו היום, מקו התלים והחרמון – בחי"ת – מן הקו הזה אנחנו שולטים עליהם.

חיים אורון (מרצ):

"הכרמון" – בכ"ף.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ואם אנחנו יוצאים מהקו הזה, אנחנו בעצם מוסרים לסורים לא את המכשול לשלום אלא את המכשול למלחמה חדשה מטעמם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, תאפשר לו, בבקשה, לדבר. זה זמנו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לכן התפיסה מלכתחילה, שהערובה לשלום היא למסור לסורים את השטח השולט, למסור לאחד הצבאות הגדולים בעולם, החמושים, הנמצאים בטווח יריקה ממרכזי האוכלוסייה שלנו, מהגליל, את הרכס שממנו הם יכולים להתקיף אותנו – זאת תפיסה הפוכה ממה שדרוש כדי לקיים שלום מול רודנות חמושה כזו.

אבל, אומר ראש הממשלה, בהצעות שלנו לווייתורים יש התקדמות. דוברי הממשלה אומרים את זה כל הזמן. שמעתי גם את פרופסור רבינוביץ ואחרים אומרים שיש התקדמות. אז הלכתי ובדקתי מה ההתקדמות, מה הסורים נתנו במסמך סיכום ההבנות בינינו לבינם, שהממשלה הזאת מסרבת לפרסם. תגידו לי: מה, הממשלה מסרבת לפרסם? כן, כי סוריה אומרת: תפרסמו, בבקשה, אין לנו מה להסתיר. הממשלה מסרבת לפרסם את זה. אני יודע למה היא מסרבת לפרסם את זה, כי כשקוראים אותן הבנות שעבורן, כמובן, אנחנו עושים את הווייתורים הכבירים הללו, מסתבר שבעוד ממשלת רבין מציעה לסגת בגולן, לסגת מקו ההגנה, עד לרגע זה הסורים לא שינו אפילו פסיק, אפילו תג מהדרישות המקסימליות שלהם: כל השטח, כל הנסיגה, אפילו לא נורמליזציה, שום דבר.

לכן סוריה אומרת, בצדק רב: כשמדברים על הפסקת שיחות השלום בעקבות פרשת המגורשים – יהיה לי משהו להגיד על זה אחר כך, יש לי שוב זכות דיבור, גברתי היושבת-ראש – כששומעים מה הסורים אומרים לפלשתינים – – –

היו"ר ע' מאור:

תשמור את זה באמת לפעם הבאה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כן, אני מסיים, כי הנקודה היא ברורה.

הם אומרים: אל תפסיקו את השיחות הללו. בשיחות הבילטרליות, הדו-צדדיות, אנחנו מקבלים את השטח. בואו נפסיק את השיחות המולטילטרליות, שם הישראלים מקבלים את השלום. נמשיך את הבילטרליות, עם ממשלת רבין, נקבל את השטח, נפסיק את המולטילטרליות, נעצור את השלום. זו המשמעות. אין עדות טובה למה שאכן מתרחש במשא-ומתן המדיני בין ישראל לסוריה יותר מהרצון שלה להמשיך בשיחות הללו כשהיא לא ויתרה על שום דבר והיא עומדת לקבל כל דבר.

יש לי ויכוח עם ראש הממשלה על התפיסה, על מהות השלום וסוג השלום שהוא הולך ליצר כאן. והוא ייצר לא שלום, אלא "סיפתח" למלחמה הבאה על-ידי מסירת השטח הזה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, אתה צריך לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

עוד משפט אחד.

יש לי ויכוח אתו עוד על דבר אחד, על הגינות ציבורית. ראש הממשלה מכהן היום משום שהוא קיבל 55% מקולותיהם של המתיישבים בגולן. הוא קיבל אותם משום שהוא אמר שהוא לא יעשה את מה שהוא עושה היום. לפני שישה חודשים הוא אמר, שהוא יוותר על סנטימטרים – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת נתניהו, יש לנו שישה דוברים בסעיף הזה, ועליך לסיים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – והיום, גברתי היושבת-ראש, ובזה אני מסיים, הוא אמר שהוא מוותר כבר על קילומטרים – –

שר הבריאות ח' רמון:

לפני הבחירות הוא אמר שהוא יוותר על קילומטרים – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

– – ומחר הוא יוותר על הכול. אני חושב שהוא רשאי ויכול לחזור בו. אבל אם הוא רוצה לחזור בו, שיחזור אל הבוחר, ילך לבחירות חדשות, וניתן לעם להחליט, והוא ידע להחליט.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, דומני שאין כאן מי ששייב על הדברים שעומדים להיאמר.

חיים אורון (מרצ):

גם לשר הבריאות יש פיסיקה.

חנן פורת (מפד"ל):

פיסילוגיה.

חיים אורון (מרצ):

ניסיתי להיות פחות – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אולי זה אומר משהו על רמת-הגולן.

חיים אורון (מרצ):

נכון, הפסיקה אומרת משהו על רמת-הגולן.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

גורלה של רמת-הגולן עומד על הפרק חודשים ארוכים. די לפקוד את רמת-הגולן כדי לראות את הדברים מקרוב. כמי שיש לו בחבל ארץ זו משפחה ענפה, אני שומע ורואה את החרדה שבעיניהם של אחי, של אחותי, של בניהם, של חברים וידידים שזה 25 שנה תקעו יתד נאמנה ובנו בית בגולן בשליחות עם ישראל, בשליחות לחבל ארץ שהוא חלק מהבית הקטן היחיד שיש לנו בעולם, שבו מקורות המים הגדולים ביותר, שבו הביטחון האסטרטגי לכל אזור הצפון, ששורשיו היהודיים נחשפים ומצביעים על כך שאכן זהו ביתו של עם ישראל.

עד כה, לא כדי להרגיע, אבל כדי להעמיד באופן מפוקח את הדברים, אני הצבתי בפניהם את מה שנראה לי עיקרו של עניין. אמרתי להם: ראש ממשלת ישראל יצחק רבין לפחות על כך התחייב, גם בדברים ברורים ונחרצים, בהיותו בגולן, וגם במצע מפלגת העבודה, שישראל תישאר ברמת-הגולן גם לעת שלום. ההתיישבות ומערכת הצבא יישארו בגולן גם לעת שלום.

חשוב לקרוא את הדברים כפי שהם מנוסחים במצע מפלגת העבודה. וכך מצוינים שם הדברים: ישראל רואה ברמת-הגולן אזור בעל חשיבות רבה לביטחונה, לשלומה ולהבטחת מקורות המים שלה גם לעת שלום. ברמת-הגולן, שעליה הוחל המשפט השיפוטי והמינהל של ישראל, בכל הסכם שלום עם סוריה והסדרי הביטחון, יימשכו הנוכחות והשליטה ההתיישבותית והצבאית של ישראל.

לא שאני מאושר עם ניסוח כזה. במצעה של תנועת שלי, המפד"ל, מצוין שישראל תשמור על ריבונותה ברמת-הגולן, על-פי חוק רמת-הגולן, גם לעת שלום. יש הבדל בין הדברים. וכאן צודק רבין כשהוא אומר, שעדיין יש לו פתח לאיזו פשרונת טריטוריאלית גם על-פי מצעה של מפלגת העבודה, אם כי הדברים מנוסחים בדרך החיוב, ולא בדרך השלילה.

אמרתי לחברי בני שיחי ברמת-הגולן, וגם במקומות אחרים: וכי יעלה על דעתכם שנשיא סוריה, חאפז אל-אסד, יסתפק בסנטימטר פחות ממה שהשיג סאדאת בקמפ-דייוויד? ושהעיקרון של 242, שיושם בקמפ-דייוויד, תוך נסיגה טוטלית מסיני ועקירת היישובים, יהיה שונה לטעמו של אסד ברמת-הגולן? לא הכבוד, וגם לא הראייה הפרגמטית יאפשרו לו זאת. ואם כן, אנחנו מגיעים לאיזה עימות, לאיזו קונפירנטציה, שלאמיתו של דבר אין ממנה מוצא.

ואם אכן יעמוד יצחק רבין כראש ממשלת ישראל, ותעמוד תנועתו מאחורי הבטחתם לבוחר עם ההצעה הזאת של מפלגת העבודה, אין שום סיכוי שאסד יהיה נכון להגיע להסכם, מפני שהוא לא יוותר על משהו פחות מאשר כל רמת-הגולן.

אומר לכם, שבתקופה זו אני שרוי בחרדה עמוקה, מפני שהנוסחה – הייתי משתמש בביטוי – השטנית של הסדר הביניים נועדה, לאמיתו של דבר, לפתור ולאכוף את המלכודת הזאת. וכי עכשיו, עם סוריה, איננו עומדים בהסדר ביניים? הלא יש לנו גם היום הסדר ביניים עם סוריה. אלא מה? אתה אינך דורש מסוריה לומר בסיטואציה כזאת, שהיא נכונה להסכם שלום מלא, העומד על רגליו שלו, כלשוננו של ראש הממשלה, ומצד שני אתה אינך מתחייב לנסיגה טוטלית בגולן, אלא רק לנסיגה חלקית. זה המסוכן מכול. נתת, ודבר לא קיבלת.

אני יכול לומר במלוא האחריות, שאילו היה הדבר תלוי בנו, הסדר ביניים זה כבר היה מונח על השולחן במשא-ומתן עם סוריה. אני יודע שהוא איננו מונח, והסיבה לכך היא שסוריה איננה מוכנה לו. מפני שסוריה דורשת כבר עתה, בשלב הזה, שישראל תבהיר מה כוונתה הסופית, ותאמר לפחות, שגם אם הדברים יהיו בשלב ביניים, השורה התחתונה היא נסיגה מלאה מרמת-הגולן והכרה בריבונות סורית על רמת-הגולן. וזוהי, לאמיתו של דבר, הסיבה לכך שעדיין לא הגענו לפורמולה הזאת של הסדר ביניים, אדוני השר רמון. אבל מחר, מחרתיים זה עלול להיות; ואנו, אנה אנו באים?

השאלה המתבקשת היא: מדוע בקווי היסוד של הממשלה אין מלה על נושא רמת-הגולן? כאשר אנחנו ניהלנו משא-ומתן, וניהלנו בתום-לב משא-ומתן, לא רק דרך השר חיים רמון, אלא גם במגע ישיר עם ראש הממשלה, השאלה הראשונה שאני הצבתי בפניו היתה: מה הם קווי היסוד של הממשלה באשר לרמת-הגולן? הייתי נכון להסכים לכך, שמה שמוצע במפלגת העבודה, לא במצע שלנו, ייכתב בקווי היסוד של הממשלה ויעוגן בקווי היסוד שלה. ראש הממשלה לא ענה לי על כך, אבל התשובה היתה ברורה: מי שלא יאפשר את הדבר, זו השותפה שלנו – מרצ.

אני בוחן את מצעה של מרצ – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורת, בבקשה לסיים.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אני מגיע אליכם, ואעשה זאת בקצרה.

חיים אורון (מרצ):

דבר על מרצ, אבל גם היום הייתם רוצים להצטרף על ארבע – – –

משה פלד (צומת):

— — —

חיים אורון (מרצ):

גם אתם – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורת, אתה צריך כבר לסיים. משפטים מסכמים בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

חבר הכנסת חיים אורון, זה אפילו לא מתאים לך לקרוא קריאת ביניים כל כך וולגרית ולא אמיתית.

חיים אורון (מרצ):

האמת קשה. מרצ – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אורון, תאפשר לו לסיים.

חנן פורת (מפד"ל):

התוכנית המדינית של מרצ, המונחת פה לפני, גם היא מדברת על נכונות ישראל לפשרה סבירה ומוסכמת ברמת-הגולן. וכל מי שקורא את הדברים מבין היטב, שאין מדובר כאן על נסיגה טוטלית.

ובכן, רבותי, אנחנו עומדים בפני המלכוד האמיתי. ההכרעה הזאת תצטרך להיות באיזה שלב. היא תצטרך להיות, בראש ובראשונה, הכרעה של הממשלה הזאת: האם היא נכונה להפר כל מה שהיא התחייבה לבוחר ולסגת נסיגה טוטלית מרמת-הגולן, או אפילו להצהיר על כך עקרונית? ולכול ברור, שדי בהצהרה עקרונית כזאת כדי שכל מה שהוקם וכל מה שנבנה יהיה בבחינת היכל שרוף שרפתם, קמח טחון טחנתם. כי איזה מין מתיישבים הם יכולים להיות בזמן שהם יודעים שבהכרעה עקרונית כבר נקבע שעבר זמנם והם צריכים להסתלק?

על כן, משפט אחרון, גברתי היושבת-ראש, אני פונה אליך, חיים רמון, כמייצגה של הממשלה, ואני מבקש גם שתעביר את הדברים האלה לממשלה כולה. אני בא פה בפנייה מאוד שקולה ומאוד צנועה, אין צורך פה בהסכם קואליציוני עם ש"ס, שהיא עצמה מודיעה, על כל פנים כפי שקראתי בעיתון –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פורת, אני ממש מבקשת: משפט אחרון. אתה מדבר כבר שתי דקות מעבר לזמןך.

חנן פורת (מפד"ל):

— — — שהיא מציינת שש"ס ויתרה על דרישתה לערוך משאל עם לפני כל ויתור טריטוריאלי ברמת-הגולן. כך עולה ממסר ששיגר הרב עובדיה יוסף לראש הממשלה.

אינני יודע. אני גם אינני מעמיד את זה — — —

היו"ר ע' מאור:

אני ממש מצטערת.

חנן פורת (מפד"ל):

ממש משפט אחרון.

היו"ר ע' מאור:

זה לא משפט אחרון. חבר הכנסת פורת, אני מבקשת לסיים.

שר הבריאות ח' רמון:

שאני מעביר לממשלה?

חנן פורת (מפד"ל):

בקשתי היא שאתם, מטעמכם, תכירו בעובדה, שמה שעומד על הפרק היום איננו עולה בקנה אחד, בוודאי לא יעלה בקנה אחד, גם עם התחייבותכם שלכם כלפי בוחרים, ותכירו גם שצעד גורלי כגון זה לא יוכל להיעשות ללא בחירות חדשות, שבהן יינתן לעם לומר את דברו. אני מאמין שהוא יאמר את דברו בעד ארץ-ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הדבר היה למחזה שבועי, כאשר פעם אחת האופוזיציה תוקפת את הממשלה: תראו, העסק תקוע. אתם הבטחתם שלום בתשעה חודשים, ולא מצליחים.

זה היה עיקר נאומו של חבר הכנסת דוד לוי. עשר דקות אחריו עולה חבר הכנסת בנימין נתניהו. אגב, שניהם מתמודדים על ראשות הליכוד ועוד לא ברור מי יזכה. ואם יזכה דוד לוי, רוצים מאתנו מייד לקיים את השלום, כי הבטחתם תשעה חודשים וכבר עברו מתוכם שישה. ואם יזכה ביבי נתניהו, יטענו כלפי הממשלה: תראו מה שאתם עושים, כבר ויתרתם על הכול. איך אמר חבר הכנסת פורת? בעצם, המשא-ומתן כשלעצמו, הנוסחה כבר ברורה. כל השלום, כמו שאמר ביבי נתניהו, תמורת כל השטח.

חנן פורת (מפד"ל):

יש לך ספק?

חיים אורון (מרצ):

אני לא בטוח שכך יסתיים המשא-ומתן. אבל אם הוא יסתיים כך, התקדים הוא מעשה ידיכם להתפאר. אגב, לא זכור לי שב-1977 היה מדובר על הולכת שולל. בגין בא אל העם ואמר: אני, מנחם בגין, עומד בתוך שעה לוותר על כל סיני עד הסנטימטר האחרון. מי שתומך בזה יצביע ליכוד? לא זכור לי משום-מה. השתתפתי אז במערכת הבחירות. שמעתי אמירות אחרות. רק התקדים? גם המסגרת.

המשא-ומתן מתנהל על סמך מדריד. אתם הייתם בממשלה. אני יודע, חנן פורת, שאתה היית גם אז באופוזיציה, אבל מפלגתך היתה בממשלה. ובמדריד יש 242. ואתם ישבתם בממשלה כאשר הלכו למדריד. ביבי נתניהו היה המסביר הראשי במדריד. התהליך הזה התחיל במדריד.

עכשיו תגידו לנו, שאילו אנחנו היינו מנהלים אותו, זה היה נראה אחרת. נכון, כי אתם הולכתם שולל, כי אתם לא התכוונתם לשום דבר. התכוונתם למדריד ולעצור. וראה זה פלא, הלכנו על התקדים שלכם במסגרת שלכם, ואתם עולים לדוכן ואומרים: תעצרו את הרכבות, רוצים בחירות חדשות כי אין לכם מנדט.

מה שיקרה, יחזור ויקרה עוד הפעם, שתהיה בקרבכם תחושה. עכשיו זה ברמת-הגולן. אני מקווה שבעוד חודש בגדה המערבית וברצועת-עזה, שהמשא-ומתן יתקדם, ואז תגידו: דוממו את המנועים, תעצרו, אין לכם מנדט, אל תמשיכו את המשא-ומתן כי אתם יודעים שיש סכנה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

חיים, אני לא מתווכח כאופוזיציה וכקואליציה. אני מדבר על כך, שאם תגיעו למצב שבו יהיה הסכם שעומד על הנוסח הזאת של נסיגה טוטלית מרמת-הגולן תמורת שלום מלא, תצטרכו להביא את זה להכרעת העם.

חיים אורון (מרצ):

אני אומר לך, שכל הסכם שלום שייחתם עם הסורים ועם הפלשתינים ועם הירדנים יגיע להכרעת העם; כן, גם לוח הזמנים הציבורי וגם המהות. אבל אתה יודע טוב כמוני, חבר הכנסת חנן פורת, אתם תבואו ותגידו כי הוויכוח המהותי הוא לא על המסלול, הוויכוח המהותי הוא לא מתי פונים אל

העם. הוויכוח המהותי הוא, שדמות השלום שנראית בעיני החלק הזה של הבית הפוכה בדיוק מדמות השלום שנראית בעיניכם.

לגיטימי מצדכם לנסות ולמנוע כל התקדמות, אפילו להשלוח את עצמכם שהעם עומד מאחוריהם. בבחירות זה לא הוכח. במציאות, לפי דעתי, יתברר שזה לא יוכח. ויקרה לכם פעם נוספת, בעיקר לאנשים במחנה שלך, כפי שקרה בכל ההסדרים עד היום, שכאשר ממשלה באה אל העם והציגה בפניו הסדר, היה לו רוב עצום. גם להסדר על רמת-הגולן יהיה רוב עצום. גם להסדר בגדה וברצועה יהיה רוב עצום. אני מקווה שאתם לא תנסו למנוע אותו אלא בדרך של משאל עם ובדרך של בחירות.

חנן פורת (מפד"ל):

עד עכשיו כל הסקרים ניבאו אחרת.

חיים אורון (מרצ):

עזוב אותי עכשיו מהסקרים. נכון, אתם מוטרדים. יש אפשרות, סכנה נוראה שהמשא-ומתן עם הסורים יתקדם. כשהוא יתקדם הוא ישפיע מאוד על המשא-ומתן עם הפלשתינים. האמן לי, חבר הכנסת חנן פורת, ברמת-הגולן גם לי יש חברים. אוי, איך פחדו כאשר הליכוד התחיל את המשא-ומתן ואמרו: הוא הולך לעשות משא-ומתן תמורת עוד 20 שנה בשטחים, בגדה וברצועה. והיו חברים בליכוד – אתה מכיר אותם טוב ממני – שהשלו את עצמם שזאת אופציה. אני אומר לך, זאת לא היתה מעולם אופציה, ואני גם מתנגד לה, גם אם היא קיימת בעיני משהו. אני בעד שמדינת ישראל וממשלת ישראל בהרכבה זה, בלעדיכם, תנהל את המשא-ומתן. למרות המשא-ומתן הזה, רק מרצ תסכים – גם המפד"ל וגם צומת, אתם בפנים על ארבע.

משה פלד (צומת):

חה, חה, חה.

חיים אורון (מרצ):

תצחק כמה שאתה רוצה; על ארבע. הרי אתם אומרים: רבין לא יכול כי מרצ לא נותנת. אני שומע אתכם מדברים, לא רק פה במליאה.

לכן אני אומר: טוב עושה הממשלה. אם תהיה התקדמות משמעותית בסוריה, היא תשפיע על המשא-ומתן בגדה וברצועה. והמשא-ומתן עם הפלשתינים, אם יתקדם, ישפיע על המשא-ומתן עם סוריה. המסלול המשולב הזה יש בו ויתור מרחיק לכת, עם הבטחת המשמעות הביטחונית של רמת-הגולן, גם מקורות המים. עוד לא הוכח שמי שנאם פה נאומים מתלהמים יותר על הבטחת הביטחון, בסופו של דבר שומר עליו יותר. ומי שמבטיח הבטחות שהוא ימנע מויתור על צרכים בסיסיים, הוא אומנם מצליח לוותר פחות.

אני חושב שהממשלה בהרכבה זה תאפשר וחייבת לאפשר גמישות במשא-ומתן גם עם הסורים וגם עם הפלשתינים, כי יש קשר ביניהם. משום שהמזרח התיכון – וזה מה שמוציא אתכם מן הכלים – עלה על מסלול של הסדר שלום שאין ממנו חזרה.

הסדר השלום הזה, יש בו מחיר למדינת ישראל. המחיר הוא פי כמה מאשר כל מחיר שנשלם אותו בהתנגשות נוספת, במלחמה נוספת, בקורבנות נוספים. בפני העובדה הקשה הזאת אתם לא מסוגלים לעמוד. ואם העם עומד מאחורינו או מאחורי העמדות הקשוחות והנוקשות שלכם, הבחירות האחרונות העידו והבחירות הבאות יעידו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת אביגדור קהלני; אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אתה במיעוט היום בשולחן הממשלה. מזל שאתה מקשיב לנו.

שר הבריאות ח' רמון:

כל מלה.

אביגדור קהלני (העבודה):

כל מלה בסלע.

אני רוצה לפתוח בדברים. אני מהצד של הקואליציה. אני גאה להיות בצד של הקואליציה ואני גאה לצטט את ההחלטה של מפלגת העבודה באשר לרמת-הגולן, האומרת: תחזק ההתיישבות ברמת-הגולן, רמת-הגולן היא בעצם גבול הביטחון של מדינת ישראל.

נכון שהגענו למצב חדש, מצב מעניין, ואני לא בעד זה שנפסיק את תהליך השלום. כלוחם שעבר הרבה מלחמות של עם ישראל אני יודע את הערך של שלום. אני לא מאמין שיש לוחם אשר לא מחפש את השלום, רודף אחרי השלום ומנסה להשיג אותו בכל מחיר. הבעיה היא, איזה מין שלום נמצא מול מי ולאורך כמה זמן.

אני רוצה להזכיר לעצמנו, ששלום משיגים לא ביחסי אומן בין מנהיגים, אלא על סמך אינטרסים בין מדינות אשר צריכים להיבחן בתהליך ארוך. מנהיגים מתחלפים, במיוחד במשטרים טוטליטריים, במיוחד במשטר שבסוריה, ואנחנו עלולים לראות אותו מנהיג, חאפז אל-אסד, מוחלף די בקרוב, והחשש הגדול שלי הוא, שמי שיירש את מקומו זה אחיו רפעת אל-אסד, שאותו הגלה חאפז אל-אסד מארצו בגלל שימוש בסמים, עיסוק בזנות וכן הלאה.

ההתיישבות ברמת-הגולן – יש שם היום כ-12,000 תושבים. יש עיר אחת ו-32 יישובים ברמת-הגולן. המעניין הוא, שההתיישבות ברמת-הגולן מכילה את כל המגזרים של המשק. הלכתי, בדקתי ומצאתי, שהזרמים ההתיישבותיים ברמת-הגולן הם מטעם השומר הצעיר, הפועל המזרחי, התק"ם, תנועת המושבים, העובד הציוני, משקי חרות ובית"ר, התאחדות האיכרים, וכמובן קצרים, שמכילה את כל סוגי האוכלוסייה.

נקודה נוספת שעלתה מעל במה זו היא מקורות המים של מדינת ישראל, ואל לנו להתעלם מזה. שליש ממקורות המים של מדינת ישראל נמצא באגן ההיקוות של הכינרת. הכינרת מקבלת את מימיה מרמת-הגולן, מן הדרן, מן הבניאס, מאותו אגן ניקוז גדול שברמת-הגולן שמימיו נשפכים אל הכינרת. להזכיר לכולנו, בשנים 1964 ו-1965 הסורים ניסו לסגור את מקורות המים, ניסו להטות את הבניאס, ניסו להטות את נחל דן, ובכך היו גורמים לייבוש הכינרת.

הצבא הסורי – בין 1949 ל-1967 היו לצבא הסורי 400 הפרות שביתת נשק. 140 חללים היו למדינת ישראל באותן שנים. בואו נזכיר לעצמנו, איך יצאנו למלחמה על הגולן. כהוכחה, נבדוק מי כבש את רמת-הגולן. מי שכבשה את רמת-הגולן זו חטיבה שלחמה בסיני. לא התכוונו כלל להילחם ברמת-הגולן. לחמנו נגד המצרים בסיני, כאשר יישובי עמק-החולה ועמק-הירדן זעקו: בואו עזרו לנו. הוצאנו חטיבת טנקים מסיני והעלינו אותה לרמת-הגולן. היא זו שהשתתפה בכיבוש רמת-הגולן ביום החמישי והשישי. כלומר, לא התכוונו כלל להיות ברמת-הגולן. מי שגרמה לנו להגיע לרמת-הגולן זו אותה התנהגות סורית שהביאה אותנו למצב הזה.

אני רוצה לגעת בתהליך השלום, ואני בעד תהליך השלום. אבל מה מטריד אותי? תהליך השלום יכול להביא אותנו למצב שבו נמצא את עצמנו יורדים מרמת-הגולן, ובוקר אחד אנחנו נמצאים עם נייר ביד והצבא הסורי שועט אל הגבול שהיה עד 1967, אל הירדן. אל מי נצעק, אל האו"ם? אל מי נבכה, אל המנהיג החדש? נכון שחלק מאתנו אומרים: חאפז אל-אסד הוא אדם רציני ואפשר להאמין לו. אבל אם יקום מישהו יום אחד ויתז את ראשו, מי יקום תחתיו? והאם זה שהתז את ראשו, שלא הסכים לצורת חשיבתו של אסד, ימשיך את דרכו? מה נעשה אז? נסתובב עם פיסת הנייר?

אני רוצה שלום, מחפש שלום ומבקש שלום. אינני מדבר באמוציות מפני שהייתי ברמת-הגולן שנים רבות וגם במלחמות. אני רק רוצה שהשלום ייבחן לאורך זמן. אני רוצה שאותה שנה תהומית שנמצאת אצל העם הסורי והצבא הסורי כלפי מדינת ישראל, אותם משקעים ארוכים, לאורך הרבה מאוד שנים, ייעלמו, ורק אז אני יכול לבחון את תהליך השלום.

מה אני רוצה? אני ממליץ, שאנחנו נסיג את כוחותינו מרמת-הגולן והסורים ייקחו את כוחותיהם מעבר לדמשק, מזרחה לדמשק, ובואו נבחן את האזור הזה במשך עשרות שנים, נראה האם אפשר לקיים שגרה של שלום עם סוריה, האם ניתן להאמין, האם העם הסורי משנה את דעתו, האם הוא הפסיק לחשוב שיש לנו קרניים. ואז אחרי שנים נוכל לשאול את עצמנו, האם אפשר לעבור לשלבים אחרים.

אני מוכן לחתום לסורים שרמת-הגולן היא שלהם, אבל אנחנו נישאר שם. אני רוצה להזכיר לכולנו, שרמת-הגולן היא 0.5% מגודלה של סוריה רבתי. סוריה לא מיושבת כולה, היא אינה צריכה את רמת-הגולן. היא צריכה את רמת-הגולן מהסיבה המרכזית, להימצא קרוב לגבול שלנו, לאיים על קיומנו.

חנן פורת (מפד"ל):

מה פשר המשפט: אני מוכן לחתום שרמת-הגולן היא של סוריה בתנאי שאנחנו נישאר שם?

אביגדור קהלני (העבודה):

צריך להבין, שכשניגשים עם הסורים למשא-ומתן, העם הסורי צריך את הכבוד, ויש לומר לו: הנה, זה נלקח ממך, אבל אנחנו נשארים שם בהסכמים, נגיע להסכמים. נכון, נשלם, אבל אנחנו נישאר שם. אתה צריך להכיר את הכבוד של העם הסורי, שרוצה את הקבלה, את הפתק.

חנן פורת (מפד"ל):

נישאר שם לתמיד?

אביגדור קהלני (העבודה):

נישאר ברמת-הגולן. אני אבחן את הנושא בעוד דורות מספר. למה אני צריך לקבל על זה החלטה עכשיו? אינני אומר שאדמת רמת-הגולן היא קדושה, אבל אדמת רמת-הגולן מבחינתי היא נכס אסטרטגי שבלעדיו לא ניתן להגן על גבול מדינת ישראל. מכאן כל תפיסת עולמי. אני רוצה לבחון. אני צריך להשאיר פתח לשלום. הפתח לשלום זה לשבת אתם, לדבר אתם, להביא להם את התחושה שאכן לקחנו את זה בכוח, אבל בגללם. מצד שני, לא נרד מרמת-הגולן, כי אנחנו לא מאמינים במצב שיכול להיות שלום שהוא לא בר-קיימא. שלום צריך להיבחן לאורך עשרות שנים. אני רוצה להשאיר פתח לשלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני יכול לשאול שאלה?

אביגדור קהלני (העבודה):

אני מוכן לענות אם היושב-ראש יאשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

היושב-ראש הפחית לך כבר פעמיים את זמן קריאות הביניים. למען האיזון אני מאפשר עוד שאלת ביניים אחת. אודה לשניכם אם תקצרו. שאלה קצרה ותשובה קצרה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

חבר הכנסת קהלני אמר שהוא רוצה להישאר בגולן. בכל זאת מתנהל משא-ומתן עם הסורים. הסורים רוצים לנהל משא-ומתן על מנת לקבל את הגולן. בשביל מה הוא רוצה לנהל משא-ומתן כשהוא מצהיר שהוא לא ירד מרמת-הגולן?

משה פלד (צומת):

תן לסורים שלום, זהו.

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה היתה ארוכה ממש כנאום. אבל נראה את הכישורים של חבר הכנסת קהלני במתן תשובה תמציתית, מלאה וקצרה.

אביגדור קהלני (העבודה):

תודה רבה על השאלה שלך.

הסורים צריכים שלום יותר מאתנו. הכלכלה שלהם מתמוטטת. הם מחזיקים צבא אדיר. אתה יודע כמה עולה פגז של טנק? אתה יודע כמה עולה טיל? כמה עולה טנק? כמה הם משקיעים בצבא שלהם? יסיגו את הצבא לאחור, יקצצו את הצבא שלהם, יחתכו את הצבא לשניים, ישקיעו את הכסף בכלכלה שלהם – תאמין לי, הרבה כסף ילך לטובת התושבים של סוריה.

חוץ מזה, תזכור דבר אחד. הבירה הסורית נמצאת 65 קילומטרים מהגבול שלנו. מבחינה זאת גם להם יש סכנות. תודה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה רשום פה להצעה אחרת. למען הסדר הטוב אני רוצה להגיד לך. אתה כבר נרשמת להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת מחאמיד. אני רוצה להבהיר: אני מקפיד שלא לקבל כשמבקשים להסיר או להעביר לוועדה הצעה של חבר כנסת לפני שהוא אפילו פתח את פיו. אני רוצה שתדע. אני מקפיד על הנוהג. לכן, כדי שלא תהיה אי-הבנה, אם תרצה להציע הצעה אחרת לגבי הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד, תצטרך להטריח את עצמך ולהירשם פעם נוספת. אני מחקתי את בקשתך להציע הצעה לגבי הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מחאמיד לפני שהוא העלה אותה. כשהוא יתחיל לדבר, תוכל לעשות זאת.

ברשותכם, חברי הכנסת, אני רוצה לומר משהו. ליושב-ראש הכנסת מותר לפעמים לחרוג מהדיון היבש והפורמלי. ללא התייחסות לדבריו של חבר הכנסת קהלני, אם אני מסכים להם או לא מסכים, את זה אני לא אומר מעל הדוכן הזה כשאני מנהל ישיבה, אני רוצה לומר לך: כשאתה דיברת על רמת-הגולן, באופן טבעי עברו לנגד עיני הרגעים הגדולים והדרמטיים עם סיום מלחמת יום כיפור ברמת-הגולן. אני זוכר שכל היישוב ליווה אותך כאילו הוא היה אתך גם פיסית, ולא רק נפשית, כשעם תום הקרבות יצאת הביתה. לא אזכיר את ההמשך העצוב, אבל אזכיר את עמידתך, את הגבורה ואת הממלכתיות. מצאתי לנכון להגיד את זה ללא קשר וללא התייחסות לוויכוח הפוליטי. כשדיברת הכול חזר ועבר לנגד עיני.

בבקשה, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אחרוג מהמקובל ואברך – אני לא עושה את זה לעתים קרובות – על הצהרתו של ראש הממשלה, שעשה צעד חשוב כאשר הביע נכונות לנסיגת צה"ל מרמת-הגולן. הצהרה זו, אם אכן תמומש ותהיה נסיגה מרמת-הגולן, תביא בוודאי שלום עם סוריה. כי שלום עם סוריה ניתן ואפשרי רק על בסיס נסיגה מהגולן. מי שמכיר את הסורים יודע, שבלי נסיגה מהגולן לא יהיה שלום עם הסורים.

חנן פורת (מפד"ל):

מלאה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

מלאה. נסיגה כזו, לדעתי, חבר הכנסת פורת, היא לא ויתור, אני לא קורא לה ויתור כי אם החזרת שטחים לבעליהם. אני מאמין, שבעקבות זה יהיה נרמול, נורמליזציה ביחסים שבין ישראל לסוריה, כשתי מדינות שכנות, כשני עמים שכנים, ככל העמים שבעולם.

לצערי, יש מי שמרמה את הציבור ואת העם בישראל ומטעה אותו, בטענה שהגולן הוא מרכיב חיוני לביטחונה של ישראל, כאילו עומק אסטרטגי הוא הערובה לביטחונה של ישראל. אנחנו יודעים שהעולם היום, העולם הטכנולוגי, מתפתח. יש אמצעי לחימה שונים בעולם. אני לא איש צבא, אני לא מבין בזה, אבל אני לפחות שומע. ראינו מה היה במלחמת המפרץ. ראינו שטילים עפים ושום שטחים לא יכלו להגביל טיל מלעוף וליפול על ראשיהם של בני אדם ועל בתים. לכן השלום הוא הערובה לביטחון, ולא השטחים.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני רוצה לומר על עומק אסטרטגי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אם היושב-ראש מרשה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן. על חשבון הזמן שלך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

שלי?

היו"ר ד' שילנסקי:

נוסיף לך חצי דקה.

אביגדור קהלני (העבודה):

משהו על עומק אסטרטגי. הצבא האמריקני הפציץ את עירק במשך 39 יום. המלחמה לא זזה מילימטר. כשהתחילו לנוע עם הכוחות, כעבור שלושה ימים, המלחמה נגמרה. לעומק אסטרטגי יש חשיבות גם היום למדינת ישראל. אל תבטל את העניין.

תופיק זיאד (חד"ש):

כדי להראות עד כמה הוא צודק – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

לא נכון, לא נכון. רק כשהתחילו לנוע הכוחות המלחמה נגמרה. לעומק אסטרטגי יש גם היום חשיבות גדולה מאוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נוסיף להאשם מחאמיד את הזמן של השאלה והתשובה.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש.

האשם מחאמיד (חד"ש):

חבר הכנסת קהלני, אפשר להביא גם דוגמאות אחרות לכך, שעומק אסטרטגי כזה לא פעל וכנראה בעולם הזה זה לא פועל. אתה בוודאי תסכים אתי, ששלום עדיף על כל אמצעי אחר לביטחונה של ישראל. שלום הוא הביטחון העיקרי למדינה הזאת. שום אמצעי אחר לא יערוב לביטחונה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני מסכים אתך. אבל אני רוצה להזכיר לך למה אנחנו ברמת-הגולן.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. אי-אפשר יותר. היו קריאות ביניים תרבותיות ויפות. תמשיך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נסיגה מהגולן תואמת את המציאות, את החלטות האו"ם ומועצת הביטחון על-פי העיקרון של 338, 242, קרי נסיגה מהגולן ומכלל השטחים הכבושים. העיקרון של נסיגה חייב להיות נכון לכלל החזיתות, לרבות הגדה המערבית, עזה וכלל השטחים הפלשתיניים שנכבשו אחרי מלחמת 1967.

אנחנו חייבים לדעת גם, שאין שלום נפרד. לא ניתן להשיג שלום באזור על בסיס של שלום נפרד עם הסורים. אם מישהו חושב ששלום עם סוריה בלבד יביא שלום לאזור ולישראל, אני חושב שהוא טועה ומטעה. שוכחים שלב הסכסוך הוא הסכסוך הישראלי-פלשתיני, וכל המלחמות שבאו, וחס וחלילה שיבואו בעתיד, אם יבואו – אני מקווה שלא יבואו – הן בגלל הבעיה הפלשתינית-הישראלית, כי היא היא לב הסכסוך. כל עוד יימשך הקונפליקט הזה – הסכסוך הזה גם הוא יימשך. כל עוד קיימת בעיה זו, לא יהיה שלום באזור.

יש דוגמה של שלום עם מצרים, על-פי הנוסחה של קמפ-דייוויד. זה לא הביא שלום באזור. אחרי ההסכם עם מצרים נפתח הפצע של 1982, מלחמת לבנון, שאנחנו יודעים מי היה הגיבור שלה ואנחנו יודעים מה היו התוצאות שלה.

נזכור, שאם לא יהיה פתרון לבעיה הפלשתינית, המצב יישאר חמור כפי שהיה, ומעגל הדמים הזה לא ייסגר.

על כן נסיגה מהגולן היא הכרחית, ובלעדיה אינני מאמין, שהסורים, או חאפז אל-אסד, או כל משטר אחר בסוריה שיהיה, יעשה שלום, ולא כפי שחבר הכנסת קהלני אומר: לא שלום תמורת שטחים, אלא, כפי שאני הבנתי את זה ממך גם לפני כמה שבועות, או חודשים, בחיפה, בבית-הגפן, גם שם התבטאת ואמרת: על-פי הנוסחה של כבוד תמורת שלום, כאילו, אני עושה מזה נוסחה, אבל אלה הדברים שאתה אמרת, המשמעות של הדברים שאתה אמרת, שלום תמורת כבוד; הרי 0.5% משטח סוריה מהווה הגולן, לכן אסד והסורים לא רוצים את ה-0.5% הזה, מה הם צריכים אותו? מה שהם צריכים זה קצת כבוד, שאותו ניתן להם באיזו צורה, ואז יעשו אתנו שלום. אני חושב שנוסחה כזאת –

– –

אביגדור קהלני (העבודה):

כבוד זה דבר רציני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בוודאי. אבל תבין – – –

אביגדור קהלני (העבודה):

כל סוריה היא מדבר אחד גדול וענק. תסתכל איך היא לא מיושבת.

תופיק זיאד (חד"ש):

– – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

חבר הכנסת קהלני, אני לא מנהל משא-ומתן בשם סוריה. אני כישראלי רוצה שלום. תבין, מה שאותי מעניין היום, זה שלום פה. אותי מעניין השלום פה. והמציאות מדברת בעד עצמה. שלום פה לא יהיה בלי נסיגה. חייבים להבין את זה. בלי נסיגה לא יהיה שלום.

אדוני היושב-ראש, אני מאמין שדרושים, אדוני השר, אומץ לב, אחריות ממדרגה ראשונה והחלטות אמיצות, נסיגה – כפי שאמרתי – על-פי החלטת האו"ם ומועצת הביטחון. ויש להבין שאין פיצול, או הפרדה, בהחלטת מועצת הביטחון 242. כל השטחים הכבושים נופלים באותה קטגוריה, תחת אותה החלטה. ולכן הפתרון חייב להיות כולל, ולא פתרון נפרד. וראשית כול, כפי שאמרתי קודם, עם העם הפלשתיני, על בסיס של הכרה באש"ף כנציגו הבלעדי של העם הפלשתיני, שיחות ישירות עם אש"ף, שהוא המוסמך היחיד לחתום על הסכם שלום עם ישראל, הכרה בזכויות של העם הפלשתיני להגדרה עצמית, למדינה משלו.

צריך להבין ששלום הוא לא מתנה לפלשתינים, הוא גם מתנה לעם בישראל. הוא חשוב וחיוני גם לעמים הערביים, למדינות ערב, ובוודאי גם לעם בישראל ולמדינת ישראל.

לכן חייבים להגיע לשלום, כי אין פתרון בכוח הזרוע, אין פתרון צבאי. היו ניסיונות לפתרונות צבאיים, כולם נכשלו ונפלו, אבל את השלום עוד לא ניסו באזור הזה. לכן חייבים להגיע לפתרון מדיני. כוח הזרוע, דיכוי, גירוש של 415 פלשתינים, לא רק שאינם פותרים כלום מהבעיה הזאת, אלא הם אף מחריפים את המצב ומביאים את העמים למצב של ייאוש ותסכול, שאני לא יודע איך יצאו ממנו.

ואני מאמין, כפי שאמרתי, כי אין בכוח הזרוע, ואין בכוחם של אמצעים צבאיים ואמצעי דיכוי למיניהם, לשרש את רצונו ואת מאווייו של עם, כל עם בעולם, גם הפלשתיני, לחופש, לשחרור ולעצמאות במדינה משלו, עם סמליו, עם המנונו, עם דגלו, בשכנות למדינת ישראל. מי שמחזיר את השטחים, מי

שנסוג מהשטחים, משחרר גם את ישראל מהכיבוש המשחית אותה. עתידה של ישראל הוא פונקציה של השלום עם שכניה ועם שכנותיה. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה גם לך. ואני מזמין את השר המקשר בין הממשלה ובין הכנסת, במקרה זה שר הבריאות, שיביא לנו דברי חוכמה ותבונה, ויחזק על-ידי כך את בריאותנו וימלא את שליחותו מכל הצדדים.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לאור מה שהיה קודם, אני לא בטוח מה יותר טוב: מליאה קצת יותר ריקה, אבל מקיימת דיון תרבותי, תוך הקשבה הדדית, או מליאה מלאה ופרועה. ואם אני צריך לבחור, אני בוחר את המליאה בהרכב הזה, כאשר האיכות שווה את הכמות.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אתה רואה, יש פה נציג אחד של הליכוד, אבל הוא יושב פה, וכאשר הוא יושב הפה שלו סתום וסגור. אז אתה במצב אידיאלי.

חיים אורון (מרצ):

וכאשר אנשי הקואליציה אינם נוכחים, צועק הליכוד: איפה הקואליציה?

היו"ר ד' שילנסקי:

גם מהקואליציה אין פה הרבה חברים.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה קבע למן כניסתו לתפקיד, כי מטרת הממשלה היא להביא לשלום בינינו לבין הצדדים הערביים, השותפים לתהליך השלום, כפי שנקבע בוועידת-מדריד. במסגרת זו אנו חותרים להגיע לשלום בינינו לבין סוריה, כאשר ממשלת הליכוד דגלה, כידוע, בנוסחה לא ריאלית של "שלום תמורת שלום", נוסחה שכל בר-דעת מסכים, שלא היה בה כדי להביא לשום תזוזה בתהליך המדיני.

לאחר הבחירות הודה, הכחיש, אבל אני עומד על עמדתי שראש הממשלה לשעבר, אם לא אמר, התכוון, כי המנדט שניתן היה למשך את השיחות למשך עשר שנים. מר יוסי בן-אהרן, שהיה יושב-ראש המשלחת לשיחות עם הסורים, אפילו התריס כלפי יושב-ראש המשלחת הסורית, כי לא ישמע ממנו את המלה נסיגה במשך מאה שנים.

הממשלה הנוכחית הניחה על השולחן יסודות שונים מאלה של הליכוד, מתוך כוונה לנסות באמת להגיע לשלום עם סוריה, וזאת לאור העובדה, שהסורים הביעו את רצונם הכן בקידום הסדר מדיני עמנו.

משלחתנו בשיחות חזרה משוכנעת – ולמרבה הפלא, גם אחדים מהמשלחת הקודמת התבטאו כך מייד לאחר הבחירות – כי הסורים מעוניינים בהסדר מדיני, כמובן על-פי תנאיהם, אך גם לנו יש תנאים.

אני רוצה לבוא ולהפריך את ההשערה, כאילו חוק הגולן מונע משא-ומתן טריטוריאלי. מלבד פסק-הדין של בית-המשפט העליון משלשום, או מאתמול, בעניין הזה, אני רוצה לבוא ולצטט את ראש הממשלה המנוח, מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, שעם קבלת חוק הגולן אמר: "מבחינה מדינית אני מכריז, שבו ברגע שנשיא סוריה יגיד שהוא מוכן לנהל משא-ומתן על חוזה שלום, שום דבר לא יעמוד בינינו". על אמירה זו חזרו נציגים שונים של ממשלת ישראל בראשות הליכוד, שר החוץ דאז, מר יצחק שמיר, ונציגנו באו"ם.

עמדתה של הממשלה היא ברורה, ואני מדגיש שוב את כל היסודות של המשא-ומתן: אנו מוכנים לדון עם הסורים על הסכם שלום חוזי, העומד על שתי רגליו, על בסיס החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338, הכוללות גם ויתורים טריטוריאליים, שמשמעותם נסיגה בגולן. ישראל לא תהא מוכנה להבהיר את ממד הנסיגה עד אשר לא תובהר עמדתה של סוריה בסוגיית מהות שלום. ישראל רוצה ששלום כזה יכלול גבולות פתוחים, יחסים דיפלומטיים עם שגרירויות, ביטול החרם, יחסי מסחר ועוד. לא תתבצע כל נסיגה קודם שיוסכם על סידורי ביטחון משביעי רצון עבור שני הצדדים כאחד.

אלה הם העקרונות שעל-פיהם מנהלת היום ממשלת ישראל את המשא-ומתן עם סוריה. ובניגוד לממשלה הקודמת, חלה התקדמות מרחיקה לכת במשא-ומתן עם הסורים. אני יכול לבוא ולומר, שלמעשה המשא-ומתן עם סוריה התחיל כאשר הגיעה הממשלה הזאת לשלטון.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת קהלני. אמרת אמירה מרחיקה לכת, שממשלת ישראל איננה מוכנה לומר אותה – שרמת-הגולן היא של הסורים. בשום פנים ואופן לא אמרנו אמירה כזאת. אנחנו מנהלים משא-ומתן, והמשא-ומתן, מעבר לעובדה שהוא צריך להבטיח את כל האלמנטים של השלום כפי שמניתי אותם, והם חיוניים, הוא חייב להיות שלום שאיננו תלוי בהתקדמות במשא-ומתן עם פלשתינים או במשא-ומתן עם ירדן, אלא יש לנו תביעות ביטחוניות משמעותיות מהסורים, לפני

שנבצע איזו נסיגה. בלי להיכנס לפרטים, כי מדובר במשא-ומתן, ודאי שחלק מהנושאים שאתה העלית, של הפרדת כוחות, של דילול כוחות, מעבר למה שידוע כרגע, יעלו במשא-ומתן בנושאים הביטחוניים.

כל היום שמעתי שאתה נגד ויתורים בגולן וכו'. אני אומר לך, שממשלת ישראל לא אמרה אמירה מרחיקה לכת כפי שאתה אמרת היום מעל דוכן הכנסת, שמשמעותה – שאתה אמרת, לא הממשלה – שאתה מוכן לוותר על הריבונות תמורת נוכחות.

אביגדור קהלני (העבודה):

לא אמרתי.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מתרגם. אמרת: רמת-הגולן היא שלהם.

משה פלד (צומת):

הוא אמר ששרת החינוך אמרה זאת.

שר הבריאות ח' רמון:

לא. אתה, בקטע הקודם. אני הקשבתי – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אני אתייחס בהגינות לאמירה שלך. אם אני לא אתייחס בהגינות, אני אתן לך להגיב.

בנימין נתניהו (הליכוד):

חבר הכנסת קהלני, תבהיר את דבריך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קהלני – ואני מצטט – אמר: רמת-הגולן היא שלהם ואנחנו נהיה בגולן. כך הוא אמר.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אבקש הצעה לסדר.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת נתניהו, אתה לא היית פה, למה לך?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, על מנת לקצר, אם תרשה לי, תראה שאני אעזור לך, אחרת פה כולם יצעקו. האם אתה מסכים שחבר הכנסת קהלני בחצי דקה יגיד משהו?

שר הבריאות ח' רמון:

אחרי שאני אגיד את המשפט הזה, אם זה לא יספק אותנו.

הוא אמר: רמת-הגולן היא שלהם, ואנחנו נהיה על הגולן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת קהלני, מה אתה רוצה להגיד, במשפט אחד.

אביגדור קהלני (העבודה):

אני אמרתי, שאני מסכים שלקחנו להם את רמת-הגולן וזה היה שלהם, אני מוכן לשלם להם על זה, אבל אנחנו נישאר שם.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר על הציטוט, אני רשמתי אותו – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה שונה מהציטוט שלך.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת נתניהו, למה לך?

היו"ר ד' שילנסקי:

הבהרנו את הסוגיה, ואפשר להמשיך בשקט.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר על כך. הדברים נרשמו ב"דברי הכנסת". חבר הכנסת קהלני אמר – – –

חיים אורון (מרצ):

אני שמעתי. אני נהייתי וחבר הכנסת חנן פורת קפץ.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רשמתי כי ישבתי. אולי הוא נסחף והוא רוצה לחזור בו? הוא אמר: רמת-הגולן היא שלהם ואנחנו נישאר על הגולן.

כשהוא אומר: רמת-הגולן היא שלהם – משמעות הדבר, שכל הריבונות של – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

"רמת-הגולן היא שלהם" – המשמעות היא שהריבונות הסורית היא על רמת-הגולן. הממשלה הזאת לא אומרת זאת.

חיים אורון (מרצ):

אפילו מרצ לא אומרת זאת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

האם זה מנהג שחבר הכנסת מן הליכוד, מייד כשהוא נכנס הוא מתחיל לקרוא קריאת ביניים אחרי כל משפט?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני עוזר לך.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אל תעזור לי. תאמין לי, העזרה שלך עוזרת לי פחות מאשר אילולא עזרת.

אני אומר לכם: לא אומרים זאת, אבל בהחלט אנחנו ננהל משא-ומתן. אני אומר: כאשר העניין הביטחוני והחשיבות הביטחונית של הגולן – ויש לו חשיבות ביטחונית – יבואו לידי ביטוי במשא-ומתן הזה, בכל מיני דרכים, ואני לא רוצה להיכנס לפרטים. אמרתי מה הם העקרונות. אי-אפשר לפרוס את הטקטיקה שמלווה את המשא-ומתן בפומבי. אבל בהחלט אנחנו גם נשמור על הדבר הכי חשוב שהגולן נותן: ביטחון, ונתקדם לשלום. זה ההבדל המהותי בינינו לבין הליכוד.

הם מדברים הרבה על חוזי שלום. אני לא מציע לסמוך על חוזה שלום בלבד. אבל יש איזה ניסיון מצטבר, של חוזי שלום שנחתמו בין מדינת ישראל למדינות ערב הנוראיות, הלא-דמוקרטיות, הרודניות. יש לנו הסכם שלום עם מצרים, שנשמר מ-1978. יש לנו הסכם עם סוריה, שנשמר מ-1974.

בנימין נתניהו (הליכוד):

יש לך רמת-הגולן.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה מדבר על כך שלא שומרים הסכמים. בואו נעמוד במישור הזה. יש לנו הסכם בעל-פה עם ירדן, שנשמר מ-1970.

בנימין נתניהו (הליכוד):

יש לך יהודה ושומרון.

שר הבריאות ח' רמון:

לא כי יש לי זה ולא כי יש לי זה, ולמה נשמר ההסכם עם מצרים אף שסיני אינה בידינו? תסביר זאת.

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

יש חשיבות להסכמים. הסכמים יש להם ערך. יש שני מקומות שהעניינים האלה לא מסודרים. בשני מקומות יש אי-שקט – בשני המקומות שאין בהם הסכמים: האחד בלבנון והשני בשטחים. אין הסכמים ויש אלימות, במקומות מסוימים יש סוגים של מלחמה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

השר רמון, עם ירדן – – –

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת נתניהו, אני מבקש ממך, אני שמעתי אותך, אי-אפשר כך.

משה פלד (צומת):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פלד, היו פה היום הרבה קריאות ביניים. עכשיו מלבנים בניחותא את הבעיות.

שר הבריאות ח' רמון:

בניחותא, אני לא מפריע לך, תן לי לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נתניהו, אתה רשום להצעה לסדר-היום שתידון עוד מעט.

שר הבריאות ח' רמון:

חברי הכנסת, כל הטיעונים ששמענו מחבר הכנסת נתניהו, שמענו אותם כל פעם שהלכנו לחתום על הסכם. כל הנאומים שנאם חבר הכנסת נתניהו ננאמו בין 1975 ל-1977 על-ידי קודמיו, אחד לאחד. פתאום הנסיגה מסיני, שהיום מעלים אותה על נס אנשים מהליכוד – אמרו: זה אסון. יתחלף שם המשטר, משטר רודני, איך נחזור לגבולות 1967? כל זה לא עמד ולא החזיק מים.

אני אביא דוגמה, אפילו מבחינתו של חבר הכנסת נתניהו. נניח שבהסכם בינינו לבין הסורים מסכימים הסורים להסיג את כוחותיהם מאה קילומטרים צפונה, והמצב יהיה דומה פחות או יותר מבחינת פירוזים – לא שבעה ימי פירוז, ארבעה ימי פירוז – האם היית מסכים?

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא.

שר הבריאות ח' רמון:

לא היית מסכים. ביושר, בצדק, בשום תנאי, בשום מקרה, אני לא נסוג שעל מהגולן. בגולן, ליד הגולן, רבע מהגולן – לא נסוג, נקודה, גם אם הדבר הזה ימנע שלום עם האויב הכי חמור של מדינת ישראל.

הרי אם אתה בא ואומר זאת, שהוא האויב הכי מסוכן, הכי חמוש, הרי החשיבות לעשות אתו שלום היא הכי גדולה. אני רוצה להגיד, שהסכם שלום עם סוריה יהיה הניצחון הכי גדול של הציונות, כי אנחנו מוציאים ממעגל המלחמה את האויב האחרון המשמעותי שיכול לפגוע בנו בנשק קונבנציונלי, האחרון – וזאת ההשלמה המוחלטת של העולם הערבי עם קיומנו כאן כמדינה ריבונית יהודית.

ברור שיש סיכון בכל מצב. גם עם מצב של שלום יש בעיות. אבל המלחמות החלו אצלנו כאשר לא היו הסכמים. החזקנו בגולן ב-1973, זה לא מנע מלחמה? לא היתה מלחמה כי החזקנו את הגולן, והסורים ידעו שהם לא יכולים. כשהתנאים הבשילו מבחינתם, כאשר היה קיפאון מדיני, כאשר לא היתה תקווה – היתה מלחמה. ואם לא מתקדמים בתהליך השלום – מתקדמים לעבר מלחמה. אלה הן האלטרנטיבות.

ואתה, דווקא משום שאתה יודע, שהמלחמה עם סוריה תהיה מלחמה נוראה – יש לנו תביעות קשות מבחינת הביטחון.

דיבר חבר הכנסת קהלני על ממד הזמן. אני אישית, בלי להיכנס לפרטים, מאוד מחשיב את ממד הזמן; אני חושב, שכל תהליך וכל הסכם עם הסורים צריך ליישם אותו באטיות רבה, בגלל האלמנטים שאתה ציינת. אני לא יודע אם זה מגיע לטווח של דורי דורות, שאתה דיברת עליו, אבל זה בהחלט קורה באטיות רבה. אנחנו לא עושים הסכם עם סוריה מתוך אחווה, אמון, או מתוך איזה אינטרנציונליזם אלטרואיסטי.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני השר, אבל ברור לך שההחלטה העקרונית – – – שומטת באחת את כל מפעל ההתיישבות כבר עכשיו, ולא בעוד דור.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת חנן פורת, מפעל ההתיישבות הוא מפעל חשוב, בעיקר למתיישיבי רמת-הגולן, בניגוד לחלק ממתיישיבי יהודה ושומרון.

חנן פורת (מפד"ל):

זו לא הזדמנות לעקוץ.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להבחין, תרשה לי להבחין. אתה לא מבחין, אני מבחין. אני אומר זאת כאמירה אמיתית, כך אני מאמין. מה לעשות, אני שונה ממך בעניין הזה.

מפעל ההתיישבות הזה נועד לשרת את האינטרסים החיוניים הביטחוניים של מדינת ישראל, שהשלום הוא המרכזי שבהם. ותמיד, כאשר היתה התיישבות, אמרנו שהיא לא תהווה מכשול בפני שלום. יש בעיה, והבעיה קשה. צריך להתמודד אתה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

גם בממד הזמן.

שר הבריאות ח' רמון:

נתנו פתרונות גם בממד הזמן. אנחנו מתכוונים לשלום מלא וחוזי. אני לא מאמין שמתיישב כלשהו ברמת-הגולן יגיד: אני חושב שיכול להיות שלום, אבל היישוב שלי חשוב מהשלום. יש הרבה מתיישיבים ברמת-הגולן שאומרים: אנחנו לא מאמינים שיהיה שלום אם לא נהיה פה. זו עמדה לגיטימית, אבל זה לא מה שאני אומר. אבל מפני שאלה מתיישיבים מסוג אחר – – –

חנן פורת (מפד"ל):

גם לממד הזמן יש חשיבות.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת פורת, גם לממד הזמן יש חשיבות. אני לא יכול להיכנס לפרטים כי, בניגוד לכם, אני מנוע מלהיכנס לפרטים בעניינים שקשורים למשא-ומתן. גם לממד הזמן יש השפעה חיובית על הנושא שדיברת עליו. יש לו השפעה חיובית.

לכן, רבותי, חבר הכנסת נתניהו לא היה באולם ולכן אסיים בזה. אתם בליכוד צריכים להחליט, האם אנחנו מתקדמים במהירות עצומה לקראת הסכם שאתה לא מסכים אתו, או שיש מבוי סתום.

בנימין נתניהו (הליכוד):

יש אלטרנטיבה.

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, לא, מבחינת מה שאתם אומרים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת דוד לוי הודיע בנאומו פה שאין כלום, נהרס המשא-ומתן, לא מדברים בכלל. הכול דברי הבל. עולה אחריו, ובמקרה שניהם מתמודדים על תפקיד יושב-ראש הליכוד, אחרת זה לא כל כך חשוב, כי זה לגיטימי. יש הבדלים אידיאולוגיים ביניכם, זה דבר חדש שראוי לציין אותו, כשאחד רואה שכבר מחר בבוקר יש הסכם – לא טוב, אבל הסכם – והשני אומר: באמת משונה, תגמרו את העניין הזה באיזה מקום. ואני אומר לך, שבאמת יש התקדמות. לצערנו, היא לא בקצב שאתה חושב. הלוואי שההתקדמות היתה יותר מהירה. היא לא בקצב שאתה חושב, מכיוון שאנחנו עומדים על האינטרסים החיוניים למדינת ישראל מבחינת ביטחונה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

השר רמון – – –

חנן פורת (מפד"ל):

יש לי שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, לשר רמון כבר אין זמן. אינני יכול לאפשר שאלות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מוכן לענות על שתי שאלות. שאלה אחת של חבר הכנסת חנן פורת, ואני מענה לו תשובה אישית, לא תשובה בשם הממשלה.

אני חושב שכאשר נגיע להסכם שלום עם סוריה, והלוואי שנגיע, צריך ללכת לזה. קודם כול, אני חושב שזה נכון והגון מבחינה ציבורית. שנית, כאיש מפלגת העבודה אני חושב שזה יהיה נכון מבחינה פוליטית. כי אין לי ספק, שאם נגיע לשלום בנושא רמת-הגולן, אנחנו נזכה לאמון רחב של העם כמו שכל הסכמי השלום לדורותיהם זכו לאמון מוחלט.

אתה צריך לזכור, חבר הכנסת פורת, ששבוע לפני שבגין חזר מקמפ-דייוויד התנגדו 75% מהציבור לנסיגה מפתחת-רפיח. וכאשר הוא חזר והודיע: הבאתי שלום – אתם זוכרים את התנועה הזאת? הוא ירד מהמטוס – 75% מהציבור תמכו בהסכם הזה, למרות פינוי היישובים. כך אני חושב, כך אני אמליץ לממשלה.

חנן פורת (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

מלה אחרונה לחבר הכנסת נתניהו. אתה יכול לחלוק עלינו, אבל אתה לא יכול לומר שהולכנו שולל. בוועידת המפלגה, חבר הכנסת נתניהו, אמר חבר הכנסת רבין אז, וראש הממשלה דהיום: לא מדובר בסנטימטר, מדובר בקילומטרים. זה היה בנובמבר 1991, חצי שנה לפני הבחירות.

משה פלד (צומת):

הוא הכחיש מייד.

שר הבריאות ח' רמון:

זה היה בוועידת המפלגה, אני הייתי שם. ולא במקרה, רבותי, ועידת מפלגת העבודה – ולא במקרה מתיישבי הגולן לא אהבו את ההחלטה הזאת – לא הכניסה את המלה ריבונות. ביטחון כן, חיזוק ההתיישבות שם כן, ריבונות לא. כי ידענו שעל בסיס "אף שעל" אנחנו ניראה כמו הליכוד ולא נעשה שום התקדמות בתהליך המדיני עם סוריה, כפי שהליכוד לא עשה זאת. ורק שינוי המדיניות הביא לכך, שיש תקווה, תקווה ממשיית, גם להשיג שלום וגם להבטיח את הביטחון.

אני מציע שהדיון בנושא הזה יעבור לוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, כולנו רק יצורי אנוש ורק בני-אדם. ליצינים אומרים שגם זה לא. קורה לחברי הכנסת, שבעת הנאום משמיטים מלה שרוצים להגיד, או לא אומרים אותה בשלמותה, והדברים לא מובנים נכון. חבר הכנסת קהלני ביקש לתקן משהו. הוא כתב לי, למען הפרוטוקול, אבל אני מבקש שאתה אישית תקרא רק את הקטע הזה ובו שני משפטים. מוטב שזה ייכנס לפרוטוקול מפיך ולא מפִי. בבקשה.

אביגדור קהלני (העבודה):

מאחר שיש ציטטות, אני רוצה להיות בהיר. גם בסערת הקרב אני בדרך כלל שולט בדברי. אני רוצה לקרוא את הדברים מן הנייר, כפי שכתבתי אותם.

"אני מוכן להכיר בעובדה שאנחנו כבשנו את רמת-הגולן, שטח שהיה שייך לסורים. אני מוכן לרדת מרמת-הגולן מתוך צרכי הביטחון של עם ישראל. אני מוכן שנחזיר את רמת-הגולן – –"; סליחה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

תצרף אותי אליך.

אביגדור קהלני (העבודה):

" – – שנחכור את רמת-הגולן מסוריה, אך אנחנו, מדינת ישראל, נישאר ברמת-הגולן לצורך הביטחון של מדינת ישראל".

שר הבריאות ח' רמון:

אביגדור קהלני (העבודה):

אם אמרתי את זה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

יושב פה חבר הכנסת חנן פורת.

אביגדור קהלני (העבודה):

אם אמרתי, אני חוזר ב'. לכן אני קורא לפרוטוקול. אם אמרתי, יכול להיות שאמרתי, אני לא זוכר.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, יכול להגיד אדם, בלהט הוויכוח: החסרתי משפט או משהו. עשינו צדק – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, גם חבר הכנסת חנן פורת וגם אני קפצנו, כל אחד מסיבה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

יכול להיות. תודה רבה.

חברי הכנסת, יש לי פה פנייה של חבר הכנסת טלב אלסאנע, שמבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת פלד ולהעביר את הצעת חבר הכנסת האשם מחאמיד לוועדה. את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מחאמיד כבר הוצע להעביר לוועדה. יש לך רק אפשרות אחת – לבקש להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת פלד. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמענו שסוריה מאיימת על ביטחון מדינת ישראל. עירק מאיימת, מצרים איימה לפני הסכם השלום. המסקנה היחידה היא שהאיום האמיתי, האיום הנכון – וזו עובדה, האיום האמיתי על ביטחון מדינת ישראל הוא הכיבוש הישראלי. אין לצפות ממדינות אחרות לנהוג אחרת, ולמדינת ישראל לא מגיע יותר מאשר מגיע לכל מדינה אחרת בעולם. אי-אפשר להמשיך ולהחזיק את רמת-הגולן, שהיא טריטוריה סורית לכל הדעות, שנכבשה עקב מלחמת 1967, ואפשר על-פי החוק הבין-לאומי להחזיר אותה לסוריה במסגרת הסכם שלום שיבטיח את ביטחון מדינת ישראל, והביטחון האמיתי הנכון הוא השלום.

חבר הכנסת קהלני מציע להחכיר. הרי מעולם לא שמענו שאפשר לחכור ממדינה אחרת, כשהיא לא מוכנה להחכיר, חלק משטחה. הרי אין חכירה בכפייה, צריך להיות הסכם.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אתה מציע?

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה ממש לעג להיגיון האנושי הפשוט. אי לכך, אני מבקש להסיר את הצעתנו לסדר-היום של חבר הכנסת משה פלד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו ניגש להצבעה. חבר הכנסת פלד, האם אתה מוכן שהצעתך תעבור לוועדה, ועדת החוץ והביטחון?

משה פלד (צומת):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נתניהו?

בנימין נתניהו (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חנן פורת?

חנן פורת (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים אורון?

חיים אורון (מרצ):

אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם כן, הצעתך לא עוברת לוועדה בכל מקרה.

חבר הכנסת קהלני?

אביגדור קהלני (העבודה):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת האשם מחאמיד?

האשם מחאמיד (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

זאת אומרת, נצביע פעמיים. נצביע פעם אחת לגבי חבר הכנסת משה פלד, נצביע בנפרד, כי לגביו יש הצעה אחת להעביר לוועדה, והצעה אחת – להסיר. מי שהוא בעד ההצעה להעביר את הנושא של חבר הכנסת פלד לוועדה – יצביע בעד, ומי שהוא בעד הסרה – יצביע נגד.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 3

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת מ' פלד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

15 בעד, שלושה נגד, שלושה נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת משה פלד תעבור לוועדה.

עכשיו אנחנו מצביעים בקשר להעברה לוועדה של הצעות חברי הכנסת נתניהו, פורת, קהלני ומחאמיד.

אני מבקש לתקן לפרוטוקול: פה עדיין רשום, שחברת הכנסת ענת מאור מנהלת את הישיבה.

נעמי חזן (מרצ):

שלום, גברתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

שלום וברכה.

זה יצא כך: במקום שכתוב שענת מאור הצביעה בעד, צריך להיות כתוב: דב שילנסקי בעד. וענת מאור לא הצביעה כלל. אני רק אתקן את זה ונצביע הלאה.

נצביע על יתר ההצעות, כפי שאמרתי.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ב' נתניהו, ח' פורת, א' קהלני

וה' מחאמיד לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

18 בעד, אין נגד, שני נמנעים. אני קובע, שגם ההצעות של חברי הכנסת נתניהו, פורת, קהלני ומחאמיד עברו לוועדת החוץ והביטחון לדיון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

דוח מבקרת המדינה בנושא חוק מימון מפלגות, התשנ"ג-1993; דין-וחשבון על תוצאות ביקורת חשבונות הסיעות לתקופת הבחירות לכנסת השלוש-עשרה, דין- וחשבון על תוצאות ביקורת חשבונות הסיעות לתקופה 1 בינואר עד 31 ביולי 1992.

כן הונחה הודעת השר המתאם במשרד העבודה והרווחה, בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה, בנושא "עתידי המפעל 'סולתם'", מיום כ"ז בכסליו התשנ"ג, 22 בדצמבר 1992. תודה.

הצעה לסדר-היום מערך ההסברה של הממשלה בנושא גירוש פעילי ה"חמאס"

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, מס' 825, מאת חבר הכנסת בנימין נתניהו, בנושא: מערך ההסברה של הממשלה בנושא גירוש פעילי ה"חמאס". חבר הכנסת בנימין נתניהו, הבמה והמיקרופון לרשותך.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אילו היינו זקוקים להקדמה בדבר הקשר ההדוק שבין המדיניות להסברה, והכשל הן במדיניות הן בהסברה, הרי קיבלנו אותה עכשיו, בסיפא של הוויכוח בדיון הקודם. אני לא מדבר על הערתו של ידידי חבר הכנסת קהלני – זאת אמירה שהייתי חולק עליה, אבל גם הוא ניסה לתקן אותה – אני מדבר על האמירה של דוברי הממשלה ושל שר בממשלה, ידידי חיים רמון, שבעצם נאבק על העיקרון האומר: הגולן הוא שלהם. כלומר, במקרה הצורך אנחנו רוצים לקחת – כך אומרת ממשלת ישראל – משהו שהוא שלהם – – –

שר הבריאות ח' רמון:

לא אני אמרתי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אם כך, אתה מסכים שהגולן הוא שלנו. הגולן הוא שלנו?

שר הבריאות ח' רמון:

כן.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הגולן הוא שלנו. יפה.

שר הבריאות ח' רמון:

הגולן הוא אזור שמצוי בסכסוך טריטוריאלי – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

הגולן הוא שלנו. אני מציע לרשום בפרוטוקול, זה חשוב.

שר הבריאות ח' רמון:

הגולן הוא אזור שמצוי בסכסוך טריטוריאלי בינינו לבין סוריה. לנו יש תביעות ולסורים יש תביעות.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אז הנה יש כאן שתי גישות. גישה אחת – על-ידי רוב חברי הממשלה, ובוודאי רוב חברי הסיעה בכנסת – שאומרת: הגולן הוא שלהם. אבל השר חיים רמון אומר: לא, אנחנו אומרים שיש לנו תביעות עליו. אבל, איש אינו אומר, שימו לב, בוויכוח הזה, שהגולן הוא שלנו; זה לא. יש כאלה שאומרים שהגולן הוא שלהם, יש כאלה שאומרים שאנחנו תובעים אותו, הם תובעים אותו, אבל איש מממשלת ישראל אינו אומר שהגולן הוא שלנו, חד וחלק.

זה כמובן מוזר, כי שמעתי את שרת החינוך – שאמורה לדעת בדברים האלה – גם כן מבהירה שהגולן הוא שלהם, זה שטח סורי.

נעמי חזן (מרצ):

היא יודעת בדיוק כמור.

בנימין נתניהו (הליכוד):

ממתי הוא שטח סורי, אינני יודע. מהזמן שבנו את גמלא ונלחמו עליה קרבות גבורה שלא היו בהיסטוריה שלנו? מי נלחם שם – סורים? אבותינו נלחמו שם. בכפר התלמודי בקצרין היו סורים? לא. אולי ב-1922, כשזה היה חלק מהמנדט של ארץ-ישראל והצרפתים קרעו את זה במחיידי, אז זה הפך לשטח סורי? קרעו את זה, לקחו את זה מהמנדט שלנו, השתמשו בזה כשטח מתקפה עלינו. ב-1967 החזרנו לעצמנו את מה שהיה כלול במנדט ארץ-ישראל. היה כלול, אבל גם אם לא היה כלול, כשמדינה אחת תוקפת מדינה שנייה היא מאבדת כל זיכיון, אם היה לה כזה ואם לא היה לה כזה.

אני אומר זאת משום שהוויכוח המדיני קשור ביסודו לוויכוח על הזכות. שאלת הזכות היא שאלת היסוד בפנייה לדעת הקהל. אינני חושב שניתן היום, בהיסטוריה המודרנית, בעידן הדמוקרטיזציה, לקבע ניצחון צבאי, כמו ניצחנו במלחמת ששת-הימים, בלי לעגן אותו בניצחון מדיני; ואין אפשרות לקבע ניצחון מדיני בלי לקבע אותו בדעת הקהל; ואין אפשרות לקבע את הניצחון בדעת הקהל בלי לעגן אותו בתחושת הצדק; ואין אפשרות לעגן אותו בתחושת הצדק בלי לומר של מי זה. אם אתה אומר: לקחתי משהו שהוא לא שלי, כל השרשרת הזאת מתנפצת, כל הבניין הזה קורס כבניין קלפים. וכאן סוד הכשל של ממשלת רבין, ממשלת השמאל, שהיא בעצם הולכת מהסוף ואומרת לערבים: זה שלכם, אולי נחזיק לעצמנו חלק מזה, אבל זה שלכם. ברגע שאמרת: זה שלכם – אני לא צודק; אני לא צודק, אני לא יכול לפנות לדעת הקהל; אינני יכול לפנות לדעת הקהל, אינני יכול לבלום את הלחצים המדיניים; ואם אינני יכול לבלום את הלחצים המדיניים, הללו יביאו בסופו של דבר ללחץ לוותר על נכסים צבאיים ואסטרטגיים שקיבלנו והחזרנו לעצמנו במלחמות מגן צודקות, במיוחד במלחמת ששת-הימים.

הקשר הזה, אדוני היושב-ראש, בין הצעדים הצבאיים-הביטחוניים לבין ההשפעה המדינית-התקשורתית, זה דבר שתמיד אמרו לנו הממשלות, יותר נכון האופוזיציות: טוב, אתם בדעה הזאת, אתם מדברים על הדברים האלה, אבל זה לא חשוב. אם נעשה את הצעד הנכון, זאת ההסברה הטובה ביותר. אין צורך להסביר, משום שהמדיניות, אם היא תהיה נכונה, היא תסביר את עצמה. אז הנה הממשלה הזאת מכהנת חמישה חודשים והיא עשתה צעד נכון. היא גירשה 417 פעילי "חמאס"

בנימין טמקין (מרצ):

זה לא טוב להסברה להגיד "גירשה". תגיד: הרחיקה זמנית.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא, אני אומר "גירשה".

בנימין טמקין (מרצ):

אתה בעד?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני בעד לגרש אותם. אני בעד לגרש אותם פרמננטית, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

את זה אתה תסביר טוב מאוד. אני רוצה לשמוע אותך באנגלית הרהוטה מסביר את זה טוב מאוד.

בנימין נתניהו (הליכוד):

פה אני מדבר עברית.

אני אומר לכם בעברית רהוטה: הגירוש הזה – רוב הציבור בישראל, הרוב המכריע, מסכים שזה היה צעד נכון. הממשלה גירשה כמעשה אחרון. לאחר שוויתרה, ויתרה, ויתרה, הביאה על עצמה את הלחץ הזה, את הטרור הזה, עשתה צעד על סף התהום וגירשה; צעד שרוב הציבור בארץ מסכים לו, ובצדק.

אבל איך היא גירשה? ישבתי בוועדת החוץ והביטחון – – –

נעמי חזן (מרצ):

אסור לצטט מדברים שנאמרו בוועדה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אין לי שום כוונה לצטט.

נעמי חזן (מרצ):

בסדר, רק להזכיר לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא רק אמר שהוא ישב בוועדת החוץ והביטחון. את כבר ניסית לנחש את כוונותיו.

נעמי חזן (מרצ):

אסור לומר דברים, אף שאנחנו יושבים יחד באותה ועדה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

חברת הכנסת חזן מגלה היום פעילות יתר. אני משבח את זה.

נעמי חזן (מרצ):

לכבודך, חבר הכנסת נתניהו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

תודה רבה.

ובכן, ארחיב את העניין. ישבנו בוועדת החוץ והביטחון, ואכן בלי לצטט את הדברים ששמעתי שם – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת נתניהו, היא נבחרה היום לוועדה הבוחרת את הרבנים ולכן קיבלה מרץ חדש.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני רוצה לברך אותה על כך.

נעמי חזן (מרצ):

מרצ עם מרץ – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

חברת הכנסת חזן, עכשיו אני מקווה שתקשיבי במרץ.

ישבתי בוועדת החוץ והביטחון והתרשמתי. בלי לצטט את הדברים שנאמרו שם, התרשמתי שלא היתה מחשבה יסודית, הייתי אומר שלא היתה מחשבה כלל, על ההשפעה של הצעד הביטחוני הזה, ההשפעה המדינית וההשפעה התקשורתית שיהיו לו, וכתוצאה מזה הלחץ המופעל נגדנו שמוביל היום הישר אל מועצת הביטחון.

אני חושב שלו חשבה הממשלה על שרשרת הפעולות הללו, לא היתה נמנעת מן הגירוש, אבל היתה מבצעת אותו בדרכ אחרת.

לבנון זו מדינה שהיה צריך להמציא אותה לולא היתה קיימת. יש שם 150 קילומטר חופים, יש שם רכסים נרחבים שאפשר להנחית עליהם מסוקים, אפשר להנחית מהים, אפשר להנחית מהאוויר, אפשר היה לחכות עד שהערפל יתפזר, תרתי משמע.

אני חושב שלעשות צעד שאומר: בואו נדחוף את המגורשים אל מעבר לגדר ונתעלם מה יהיה מאחורי הגדר, מה יקרה רגע אחרי הצעד הזה – זה מבטל במידה רבה את כל היתרונות של צעד הגירוש.

הממשלה הזאת פשוט איננה מבינה מה שכל אזרח בישראל מבין היום. כל מי שיש לו רשת כבלים בבית פותח את הטלוויזיה, רואה את CNN, את ABC, את SKY, רואה את כל הרשתות הבין-לאומיות, רואה איזה כישלון, איזו אוזלת יד. לא יכולים היו לפזר אותם? לא יכולים היו להכניס אותם ללבנון בעשרה מקומות, בעשרים מקומות?

ונניח ששגו. עכשיו יש קרב, והקרב הזה הוא גורלי כי הוא יכריע, אם בפעם הראשונה במשך עשרות שנים – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אם אתה מפזר אותם, אתה לא מגדיל את הסיכון שיקרה משהו למישהו? לו היה אחד מהם נהרג בגלל הפיזור, איך היית מסביר בעברית ובאנגלית את העניין הזה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

מי אמר לך שאי-אפשר להבטיח את הפיזור? ודאי שאפשר.

בנימין טמקין (מרצ):

ואם היה קורה משהו בפיזור?

בנימין נתניהו (הליכוד):

למה שיקרה?

בנימין טמקין (מרצ):

אם הם לא מרוכזים ואתה מפזר אותם – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה להגיד לך משהו. יותר קל לאבטח 50 או 60 אנשים מאשר 400, שהם מטרה הרבה יותר קלה לפיגוע. אבל לא עשו את זה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אילו פיזרו אותם, אולי היו נכנסים לכפרים ומתגוררים שם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כפי שאמרתי, לא עשו זאת. אבל לא עשו עוד דבר: שים לב מה קורה היום. מתנהל נגדנו מסע איום, שתכליתו להביא לנקיטת סנקציות על-ידי מועצת הביטחון. כדי לעצור את הדבר הזה, צריך לפעול בארצות-הברית. בארצות-הברית, כדי שהיא תטיל וטו, צריך לפעול בשני מישורים: מישור אחד, מול דעת הקהל האמריקנית. מישהו פועל מול דעת הקהל האמריקנית? יש דובר כלשהו של ממשלת ישראל? אני חושב שדבר אחד יכולת להגיד על ממשלת הליכוד – – –

נעמי חזן (מרצ):

מזמן שעברת לאופוזיציה, אנחנו כולנו בחסר נוראי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני קיוויתי לראות, חברי אופוזיציה בתוך הקואליציה, שהממשלה הזאת תמנה כמה אנשים מוכשרים שאני מכיר, שלהם ולא שלי, בדעותיהם ולא בדעותי, שידברו, שיאמרו משהו, שיהיה מישהו שימלא את החלל ולא רק חנאן עשאווי, פייצל אל-חוסייני ואדון רנטיסי, הפילנטרופ מעזה. מה שיש עכשיו בחלל האוויר זה דוברי ה"חמאס", דוברי אש"ף, הדוברים הערבים, ולממשלה הזאת אין קול, אין בת-קול, אין שום דבר. זה דבר אחד.

והדבר השני, אני כבר אומר לראש הממשלה: אם הוא לא ינקוט כמה צעדים מיידיים, החגיגה התקשורתית הזאת תימשך, והיא תביא בבוא הזמן, ולא הרבה זמן, לכינוס של מועצת הביטחון, לנקיטת סנקציות, ואם הוא לא יפעל – גם להימנעות אמריקנית. הוא צריך לפעול היום, מיד, בשני מישורים: אחד, במישור ההסברתי, בפנייה לדעת הקהל האמריקנית ולקונגרס האמריקני; במישור השני, הוא צריך לפנות בצורה ישירה אל הנשיא הנבחר קלינטון ולהבהיר לו, שאם ארצות-הברית תאפשר סנקציות נגד ישראל, אם היא לא תשתמש בזכות הוטו שלה, תהליך השלום ייעצר.

אם ראש הממשלה לא יבהיר את הדברים הללו, החגיגה התקשורתית הזאת והלחץ יימשכו, משום שלערבים יש מה להרוויח. עד היום לא פעל ראש הממשלה את הפעולות הללו, אבל עליו לפעול ולעשות זאת בהקדם. אי-אפשר לנתק צעד צבאי וצעד ביטחוני מההשלכות המדיניות וההסברתיות שלו. אם הממשלה לא הבינה זאת עד גירוש אנשי ה"חמאס", הגיע הזמן שהיא תבין את זה מאותו רגע ותתחיל לפעול בהתאם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להתנצל בשם הממשלה בקשר לנושא הזה. בגלל טעות מינהלתית, לא נציג משרד החוץ עונה על ההצעה הזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

ראיתי פה קודם את סגן שר החוץ.

שר הבריאות ח' רמון:

כן, אבל זה בדיוק מה שליבנתי אתו כאשר ישבתי לידו, כי היתה אי-הבנה. אני רוצה שיהיה ברור שהנושאים האלה מסורים בידי משרד החוץ, הם ימשיכו להיות מסורים בידי משרד החוץ, בגדול. אני מופיע כאן היום בעניין הזה, אני מקווה באופן חריג. מי שאחראי לנושא הוא שר החוץ והוא ייצג את הממשלה בכנסת.

חבר הכנסת נתניהו התחיל בתזה, שאם אומרים כי הגולן הוא שלנו, קל יותר לתבוע אותו. אם כך, למה לא סיפחתם גם את יהודה ושומרון ועזה ואמרתם: זה שלנו? היה לכם קל להסביר אז, ואולי הייתם גם משכנעים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה דבר אחר.

שר הבריאות ח' רמון:

נכון, זה דבר אחר. בדיוק כך, זה דבר אחר – כלומר, העיקרון שאם נגיד על משהו שהוא שלנו ואחר לא יאמר את זה, זה יעזור לנו בהסברה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

לא, התזה שונה. אתה רוצה שאסביר לך?

שר הבריאות ח' רמון:

כך אני הבנתי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

זה לא מה שאמרתי, בכל הכבוד. אל תעוות את דברי. אמרתי שבמשא-ומתן תגיד שזה שלך, אם אתה מאמין שזה שלך. אם אתה לא מאמין שזה שלך, אל תגיד.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת נתניהו, אם אתה מאמין במשהו שהוא שלך, והוא נמצא בחזקתך, ואתה שולט בו באופן מוחלט, מה מונע ממך לעשות אותו שלך? בגולן יש חוק, סיפחת, באת ואמרת: הנה אני מוכיח בחוק שזה שלנו. למה לא נקטת את כל האמצעים שיוכיחו את התזה שזה שלך כאשר זה שלך?

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו מיישבים שם.

שר הבריאות ח' רמון:

מיישבים, אבל לא מספחים.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כי אנחנו בתוך – – –

שר הבריאות ח' רמון:

לא, נראה שלא נכון מה שאמרת. אבל אומר לך דבר אחר. אתה מתמצא במה שקורה בעולם, והעולם שולל סיפוחים. מתי העולם מבין תביעה, אפילו אם היא טריטוריאלית? כשאנחנו נבוא ונגיד: אין לנו תביעות טריטוריאליות, יש לנו תביעות ביטחוניות. לתביעות הטריטוריאליות שלנו אין הבנה בעולם, יש התנגדות – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

כי אתה מתנגד.

שר הבריאות ח' רמון:

לא כי אני מתנגד, אלא כי כל העולם מתנגד.

בנימין נתניהו (הליכוד):

כי אתה מתנגד.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה לא מייחס לי השפעה כל-כך גדולה, שאני אקבע את המדיניות של כל העולם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני מייחס לך השפעה גדולה מאוד.

שר הבריאות ח' רמון:

אז יש לנו ויכוח.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נתניהו, אתה לא מאפשר לו – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

אנחנו משוחחים.

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו משוחחים: אני מדבר ואתה מעיר לי כל שני משפטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

השר רמון כבר הבהיר היום שהוא מבקש לאפשר לו רצף של דברים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבין הערות, אבל במידה.

אתה יודע, אתה היית באו"ם, אתה יודע שיש שלילה מוחלטת של האו"ם לגבי כל רכישת שטח, אלא אם תוכיח דברים מסוימים. עצם ההגדרה שזה שלנו מפני שלחמנו בימי גמלא וכדומה, זה חשוב, אני לא פוסל את זה. אבל התביעה שלנו, גם של הממשלה הזאת, כפי שהבהרתי, התביעה ברמת-הגולן נובעת מביטחון. את זה אפשר להסביר. אנחנו לא מביאים את מבצר גמלא ואומרים, שלפני 4,000 שנה, 2,000 או 1,000 שנה זה היה שלנו, ולכן זה שלנו, אלא אנחנו מביאים אנשים לרמת-הגולן ואומרים להם: תראו, יש לנו בעיה ביטחונית. זו ההסברה שלנו.

לכן אם אתה רוצה להסביר, תסביר מה שהשומע מזדהה אתך לגביו, כי הוא מכיר בזכות שלך לביטחון. הוא לא מכיר בזכות ההיסטורית שלך, גם אם אתה חושב שיש לך זכות כזאת. הוא מכיר בזכותך לביטחון בראש ובראשונה, ועל זה אתה צריך לנגן ואת זה אתה צריך לבוא ולומר.

הא ראייה, שכל זמן שהלכתם לעולם ואמרתם: אף שעל, נקודה, הרי עם כל מה שאתם חושבים על עצמכם, מצבנו היה רע. בשיא מסע ההסברה שלך מול אותה חנאן עשראווי היו סקרים בארצות-הברית שהראו, כי בפעם הראשונה זכה ה"קייז" הפלשתיני לתמיכה רבה יותר מה"קייז" הישראלי; עם המסביר הלאומי – איך אתה נחשב – עם המסביר הבין-לאומי, עם הכול, זכה ה"קייז" הפלשתיני לתמיכה רבה יותר. כלומר, האריזה, ידידי חבר הכנסת נתניהו, לא היא הקובעת. קובעת המדיניות.

באנו ואמרנו רק דבר פשוט, שאנחנו מקבלים את 242 ו-338 גם לגבי הגולן, ולא היינו צריכים להסביר יותר. זכינו לאהדה, זכינו לתמיכה. כל העמדות שלנו גם בנושא הביטחון אמרו: מאה אחוז 242, ואיך אומר הנשיא הנבחר קלינטון? הסורים יצטרכו להוכיח שהם נותנים לכם ביטחון לטווח ארוך. לא באנו אל הנשיא הנבחר קלינטון ואמרנו: זה שלנו, נקודה. אמרנו: יש 242, מכירים בהחלטה הזאת, מכירים בכך שהיא חלה על הגולן, אבל יש לנו תביעות לביטחוננו. כל הסימפטיה של העולם היתה אתנו, ללא יוצא מן הכלל. זאת אומרת שהמעשה הביא לנו הסברה טובה, תמיכה טובה, הפכנו את זה לנכס אסטרטגי.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה קרה בגירוש? המעשה רע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני אגיע לגירוש. אני מדבר על העיקרון, שההסברה היא כלי שמשלים מדיניות, וכאשר היתה לליכוד מדיניות רעה, מדיניות גרועה, שום מסביר, ויהיה זה הטוב ביותר בעולם, לא היה יכול להסביר אותה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה קרה בגירוש? זה מעשה רע? תסביר.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי. אתה חושב שאני לא אסביר? התחלת בהנחות יסוד, נתחיל בהנחות יסוד. לכן צריך לדבר על מדיניות ואחר כך לדבר על הסברה, ואצלכם ההסברה החליפה את המדיניות והאמנתם שההסברה היא חזות הכול, וחשבתם שבאמצעות ההסברה תוליכו שולל ותטשטשו את עצם העובדה שאין לכם שום עניין בתהליך, אלא בשימור המצב הקיים, וחשבתם שההסברה תהיה מסך העשן אשר יכסה על מדיניות בלתי-אפשרית.

יהושע מצא (הליכוד):

חיים, מצא חן בעיניך לדבר.

אורי אור (העבודה):

שר הבריאות ח' רמון:

לא, דווקא שלוש ההצעות הראשונות לא מצאו חן בעיני. מזמן שהדיון תרבותי, הוא מוצא חן בעיני.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה קרה עם הגירוש?

שר הבריאות ח' רמון:

מה קרה עם הגירוש? נקטנו צעד – וזו דוגמה – וידענו שהעולם אינו תומך בשום גירוש. גם כשגירשתם אחד וגם כשגירשתם שניים וגם כשגירשתם עשרה, היתה התנגדות מוחלטת לגירוש, והעולם גינה אותנו, ומועצת הביטחון גינתה אותנו גם בגירוש של שניים, ואנחנו יודעים את זה. זה צעד ביטחוני קשה, שלא זכה מעולם לאהדת העולם. גם כשהמסכים היו מלאים במסבירים ישראלים, כפי שאתה אומר, זה לא עזר לנו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

אז מה, זה צעד לא מוצדק?

שר הבריאות ח' רמון:

לא, יש צעדים מוצדקים שקשה לנו להסביר אותם מסיבות אובייקטיביות. למה?

בנימין נתניהו (הליכוד):

חיים, שאלה, אני לא רוצה לנגח. הנחת היסוד שלך היא: אם הצעד הוא צודק, אין צורך בהסברה, אם הצעד אינו צודק, שום הסברה לא תועיל. כאן יש צעד צודק ואתה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

קודם כול, אני מדבר באופן כולל.

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

לדעתי, להגדרתי, הצעד הזה צודק בנסיבות המקרה הזה. ה"קייז" הצודק הזה, לצערנו, נעשה בנתונים אובייקטיביים קשים, כאשר לא היה אפשר לאזן כל צילום שם אף לא באלף-אלפי מלים, ואותם דוברי ה"חמאס" אינם דוברים רהוטים כלל, הם פשוט מצטלמים על רקע האוהלים, על רקע המצוקה שם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה זה קשור?

שר הבריאות ח' רמון:

כלומר, זה שוב המעשה, לא ההסברה על המעשה. אתה בא וחולק ואומר, שלא היה צריך להעביר אותם כך, וזה סיפור אחר, זה צעד שקשור במישור הטקטי. אתה אומר שהיה צריך לפזר אותם. זה לא קשור בהסברה, זה קשור למעשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

מה המעשה? גירשת. השאלה איך גירשת.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת נתניהו, זה קשור למעשה. אתה אומר שאת ההרחקה היה צריך לעשות בכמה צירים, לכמה מקומות. זה לא ממין העניין עכשיו.

בנימין נתניהו (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, אתה אומר שהיה צריך לעשות את זה מטעמי הסברה. מישהו ביקר את זה קודם ואמר, שמטעמים מעשיים כך היה צריך לעשות. יכול להיות, אבל ברגע שזה המצב הנתון, ההסברה הופכת כמעט למשימה בלתי אפשרית. היינו יכולים לאזן אותה, ומי כמוך יודע שהטלוויזיה מעוותת, היא לא חוקרת את פשר הדברים, היא לא חוזרת, היא לא מביאה את סיפור הרקע, אלא רק את התמונה ברגע הנתון, והתמונה ברגע הנתון היא קשה.

בנימין נתניהו (הליכוד):

למה לא פיזרתם?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע שתגיש שאילתא למה לא פיזרו, ואני מענה לך.

משה נסים (הליכוד):

מה זה, כך עונים?

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש, הרי זה לא הדיון. הדיון הוא על הסברה. אני עונה ואני מנסה להסביר, וכבר ענו עשר פעמים מבחינת הצבא למה לא פיזרו, מה היו הבעיות, והכול ידוע, אבל למרות התשובות האלה אתה חושב שהיתה טעות. בסדר, אבל אני בא ומדבר על הסברה. אתה דיברת על הסברה, ואני מנסה להשיב על הסברה, ואני אומר לך, שיש ברשותנו – ואתה יודע זאת – תמונות זוועה מחרידות של מעשי רצח שבוצעו על-ידי אנשי ה"חמאס", ואילו הפצנו אותן במקביל לתמונות של האוהלים, היו אנשים חושבים פעמיים ושלוש פעמים האם אותם מורחקים הם אכן מל"ו צדיקים. אבל כדי לעשות את זה היינו צריכים לפגוע במשפחות שנפגעו ממילא פגיעה נוראה כתוצאה מאובדן יקיריהן, וויתרנו על העניין ההסברתי אצלנו, כדי לשמור על צלם אנוש של המדינה הזאת ושל אזרחיה.

ולא הכול כשר, וברגעים נתונים יש מצבים שכיוון שהם מצטלמים יותר טוב הם גם נראים אולי יותר צודקים לרגע המסוים, כי הטלוויזיה יש לה יתרון ויש לה חיסרון. היתרון הוא לטווח הקצר מאוד. החיסרון של הטלוויזיה הוא, שהיא לא מחזיקה לטווח הארוך. בטווח הארוך והבינוני – ואני מקווה שמה שיקרה בפרורא כתוצאה מהצעד הזה, בחיזוק תהליך השלום, יוכיח שצדקנו – ישפטו אותנו וידעו אם הצעד הזה וההסברה המתלווה לו סייעו לביטחון הפנימי וסייעו לתהליך השלום בסופו של תהליך. לא שאני אומר שמה שצריך להסביר הוא לא חשוב, אבל יש דבר שהוא חשוב יותר מעוד מסביר שיעמוד ויסביר, וכבר אמרו, יותר טוב או פחות טוב, את כל הטיעונים. מלים לא יצטלמו כמו אוהלים בשלג, ואתה יודע שאין שום דבר שמצטלם טוב יותר מאוהלים בשלג, עם אנשים שהורחקו ממשפחותיהם.

בנימין נתניהו (הליכוד):

הערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אינני יכול, כי אתה שומע עכשיו את הצלצול, ונתתי לכם הרבה זמן.

שר הבריאות ח' רמון:

עם זאת, בעניין הזה, חבר הכנסת נתניהו, סופקו – אני לא יודע אם שודרו – אין סוף תמונות מנושאים אחרים, סופקו קלטות, עשרות אלפי מלים, תדרכי רקע. כמעט כל שרי הממשלה, בעיקר ראש הממשלה, הופיעו בעשרות ראיונות, והבעיה שלנו במקרה הזה איננה הסברה, כשם שבשום נושא הבעיה איננה הסברה, כי המעשה הוא הקובע. הסברה יכולה להועיל פה ושם, אבל לא לקבוע את המהות, ואנחנו חושבים שהמדיניות שלנו היא ההסברה הטובה ביותר בסופו של תהליך, בוודאי לגבי כל התהליך המדיני, וגם במקרה הספציפי הזה יוכח שכך יהיה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

מה אדוני השר מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אין לי התנגדות שהנושא של ההסברה יידון בוועדה. אני לא כל כך מאוהב בכותרת, אבל לא אהיה קטנוני ולא אבקש לשנות את הכותרת. אני בהחלט חושב, שצריך לקיים דיון בנושא הזה, בין בוועדת החוץ והביטחון ובין בוועדה אחרת. כנציג הממשלה בעניין זה אין לי התנגדות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת נתניהו, אתה קראת הרבה מאוד קריאות ביניים, אבל עשית את זה בחן כל כך גדול, שקשה היה להפסיק אותך, אבל אינני יכול לאפשר יותר. אני כבול – – –

בנימין נתניהו (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה, לא במסגרת קריאת ביניים. האם כדרכו של חבר הכנסת אביגדור קהלני אני יכול לומר משפט הבהרה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אצל חבר הכנסת אביגדור קהלני היתה פליטת פה, או שהיתה חסרה מלה וכו', וזה היה מיוחד במינו, כי זה היה בנושא רגיש ואפשר היה להבין אותו לא נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפשר להגיש הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה אחרת יש לחבר הכנסת טמקין. הוא כבר הקדים אותך, הוא היה יותר זריז. בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חבל שנשיאות הכנסת לא התנהגה על-פי העיקרון שקבע השר חיים רמון, והכירה בדחיפות הדיון בנושא ההסברה של הגירוש, ולא הכירה בדחיפות הדיון במצב המגורשים, במצבה של ישראל במועצת הביטחון וכדומה.

אני רוצה לקבוע, שנשיאות הכנסת התנהגה על-פי העיקרון של חבר הכנסת נתניהו, ולא על-פי העיקרון של השר חיים רמון, וחבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, רק רגע בבקשה. אני רוצה להגיד שנשיאות הכנסת, בראשותו של יושב-ראש הכנסת שבח וייס, מקדישה הרבה תשומת לב לעניין הזה. אני רוצה לומר את הדברים בפומבי מעל במת הכנסת, כדי שידעו, שנשיאות הכנסת מקבלת לעתים 150 הצעות דחופות לסדר-היום. אנחנו יכולים לאשר רק חמש, ואז ברור ש-145 אינם שבעי רצון. אבל אני יכול להבטיח לך, שהדבר נעשה בהרבה שיקול דעת ובהתעלות מעל למפלגתיות וכדומה. לשבחם של יושב-ראש הכנסת וסגני יושב-ראש הכנסת ייאמר הדבר.

אולי רק שלא חישבתי את הזמן הזה במסגרת הזמן העומד לרשותך. עכשיו אני מפעיל את השעון.

בנימין טמקין (מרצ):

עם כל הכבוד לנשיאות הכנסת, ליושב-ראש הכנסת ולך, אדוני, אני חוזר ואומר, שהיתה הצעה דחופה לסדר-היום של חברת הכנסת נעמי חזן על הנושא של הגירוש ומצבנו במועצת הביטחון, ובכל זאת, מה שהוכר כהצעה דחופה היה נושא ההסברה.

ההנחה הזאת היא אותה הנחה שהדריכה את אלה שהתחילו לקרוא לפלשתינים "ערביי ארץ-ישראל", ועל-ידי כך ניסו למנוע קיומה של הבעיה הזאת, והם נכשלו. אלה שחשבו שעל-ידי זה שיקראו כל הזמן בטלוויזיה, על-פי פקודה, יהודה ושומרון, ולא שטחים מוחזקים, הם ישנו את המציאות, גם בזה הם נכשלו. ואשר לאלה שמנסים להחליף את המלה גירוש במלים הרחקה זמנית, גם אצלם קיימת בעיה שאיננה באמת בעיה של הסברה, אלא היא בפועל בעיה מהותית.

אני מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת נתניהו מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת בנימין נתניהו, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

בנימין נתניהו (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, יש לנו שתי הצעות. האחת – להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון; השנייה – להסיר את הנושא מסדר-היום. מי שהוא בעד העברת הנושא לוועדה יצביע בעד. נא להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

17 בעד, ארבעה נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת בנימין נתניהו בנושא: מערך ההסברה של הממשלה בנושא גירוש פעילי ה"חמאס", הועברה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעה לסדר-היום ידיעות בדבר מגעים עם סוריה מחוץ לשיחות וושינגטון

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 838, בנושא: ידיעות בדבר מגעים עם סוריה מחוץ לשיחות וושינגטון – מאת חבר הכנסת רענן כהן. הבמה לרשותך, המיקרופון לרשותך, והאוזניים של כולנו קשובות.

חברי הכנסת, אודה לכם אם תסיימו את הדיון שאתם עושים בהתרגשות רבה כל כך. רצוי שנשמע את חבר הכנסת רענן כהן, שכרגיל ישמיע לנו דברי תבונה וחוכמה.

רענן כהן (העבודה):

תודה לאדוני היושב-ראש. חברי הכנסת, אדוני השר, שלשום נודע לנו, שסוריה מתנגדת להפסקת תהליך השלום, גם אם לא יוחזרו המגורשים. סוריה מציעה לאש"ף להפסיק את השיחות הרב-צדדיות. אני מוכרח להודות, שזו היתה הפעם הראשונה שהשתכנעתי, שאולי אכן יש תזוזה אצל הנשיא הסורי, והוא באמת מתכוון להגיע להסדר של שלום עמנו.

התגובה הזו של סוריה עוררה בי גם את המחשבה, שאולי יש אמת בדיווחים החוזרים ונשנים, שיש ערוץ נוסף למשא-ומתן עם סוריה, מעבר לערוץ הפורמלי המתנהל בווינגטון.

אני מוכרח להוסיף, כי שאלתי את ראש הממשלה לא אחת בוועדת החוץ והביטחון, האם אומנם קיים ערוץ כזה. ראש הממשלה הודיע לי בצורה חד-משמעית, שלא מתקיים ערוץ כזה. למרות הכחשותיו של ראש הממשלה, הולכים ומתרבים הסימנים שמתקם איזה דיל, שבמרכזו כנראה עתידה של רמת-הגולן.

לא צריך לפקפק בכך שאני, כמו כל חברי לסיעת העבודה וכל עם ישראל, נשמח מאוד אם נוכל להגיע להסכם שלום עם סוריה בתנאים שהציב ראש הממשלה; כלומר, שלום העומד על שתי רגליים, הן מדינית והן צבאית. אם נצליח להגיע לשלום עם סוריה, תיפתח הדלת גם לשלום עם לבנון וירדן, וחלק גדול מבעיותינו הביטחוניות תיפתרנה.

אם אכן מתנהל משא-ומתן סודי בנושא – – – אני מבקש מאוד שהשר יקשיב לדברים שאני אומר.

דוד צוקר (מרצ):

אני מצטער, אבל חיזקתי את דברייך.

רענן כהן (העבודה):

תודה.

ואם אכן מתנהל משא-ומתן סודי בנושא, אני חושב שראש הממשלה היה משתף את הכנסת, או את נציגיה, במידע. אפילו לחברי ועדת החוץ והביטחון אין מידע כלשהו על ערוץ נוסף כזה. ראש הממשלה חייב למצוא את הדרך לשתף אותנו, חברי הכנסת, או לפחות, אדוני השר, את חברי ועדת החוץ והביטחון באינפורמציה, בהיות ועדת החוץ הגוף המפקח על פעולות הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

אנחנו מדברים על ערוץ חשוב מאוד. אני מדבר על הערוץ השני.

מיכאל איתן (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

הערוץ שאתה מדבר עליו הוא ערוץ נכון וטוב. אני מדבר על ערוץ שאינני בטוח בקיומו, ערוץ שבו מתנהל משא-ומתן, ואני לא יודע אם בכלל מתקיים דבר כזה. התחושה שלי היא, שאכן מתקיים משא-ומתן כזה.

חבר הכנסת נסים, רצית לשאול משהו? חבר הכנסת נסים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני בטוח שהשיחה שלך עם חבר הכנסת משה נסים היא חשובה ומעניינת. אני נהנה רבות מהתענוג הזה, מאחר שאני יושב לידו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה ליהנות לפחות מחלק מהתענוג שלך, ולו לדקה קלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נתחלק רק בתענוג של הישיבה לידו, ונקשיב לדבריו החשובים של חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, נפגשתי עם ראשי היישובים ברמת-הגולן, ונאמר לי שם, שידוע להם בוודאות שאכן מתנהל משא-ומתן עם סוריה מחוץ לשיחות בוויינגטון, כשהמגמה היא לוותר על רמת-הגולן.

אני חושש, כמו רבים אחרים, מעסקה ההולכת ונרקמת בצורה חשאית בין ישראל לסוריה. אני חושב שהגרוע מכול הוא מעטה הסודיות סביב נושא שנוגע לעצם הביטחון של עם ישראל. הסודיות יוצרת שמועות שונות, שמביאות לחרדה מיותרת בציבור.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת רענן כהן, שמעת על מגעים לפני הסכם קמפ-דיוויד בין ישראל למצרים, או לא שמעת?

רענן כהן (העבודה):

אני חושב שכל עם ישראל ידע שאכן מתנהלים מגעים. אני מאוד מצטער, אבל איננו רוצה להשוות את זה למגעים שהיו לפני קמפ-דיוויד. הדברים שונים בתכלית. יש שוני בין מה שקרה בסיני ובין מה שקורה ברמת-הגולן, ומייד אסביר במה השוני. אי-אפשר לקחת מקרה שקרה בהיסטוריה ולהשוות אותו למקרה אחר.

בנימין טמקין (מרצ):

לפעמים אפשר.

רענן כהן (העבודה):

מסכים, לפעמים אפשר.

כך יש, למשל, כמה חברי כנסת, לרבות חברי כנסת מוועדת החוץ והביטחון, ואני נמנה עמם, הטוענים שיש בידיהם פרטים על התוכנית המתגבשת, שלפיה ישראל תוותר על הגולן בשלבים, כאשר בשלב הראשון ייסוגו כוחות צה"ל מאזורים שונים; בשלב השני יימסרו אותם שטחים לסורים, ולבסוף תוחזר כל רמת-הגולן לידי הסורים.

בנימין טמקין (מרצ):

תמורת מה?

רענן כהן (העבודה):

תמורת שלום שלא ברור לי אם זה שלום; תמורת מלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

סלח לי רגע. חבר הכנסת טמקין, אתה פה יחיד בכל החזית, אז אתה חושב שאתה חייב לקרוא קריאות ביניים בשם כולם? תשאיר גם לאחרים.

בנימין טמקין (מרצ):

בסדר.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אם אכן ויתרה סוריה על המטרה של חיסול ישראל, אדוני השר, היא לא עשתה זאת בגלל העיניים היפות שלנו, אלא מאינטרסים סוריים מובהקים, ואולי מאינטרס אישי של הנשיא חאפז אל-אסד. הנשיא הסורי, שמצבו הבריאותי אינו מזהיר, אינו רוצה להירשם בהיסטוריה כמי שאיבד לנצח את רמת-הגולן, אלא כמי שמחזיר אותה אל הסורים וגם עושה שלום ומתפנה לבעיות הפנימיות של סוריה. הוא מעוניין להבטיח את העברת השלטון לבנו באסל, שבו הוא רואה את יורשו האמיתי, ובדרך זאת למנוע מאחיו רפעאת, הנהנה מעמדת כוח אדירה והשפעה המסכנת את העברת הירושה לבנו באסל, כפי שאמרתי.

הוא רוצה להבטיח כי גם בעתיד תשלוט העדה העאלווית, שהיא עדת מיעוט בסוריה, על הרוב הסוני. אסד איננו שוכח שהעדה העאלווית היתה תמיד עדה נרדפת על-ידי הרוב הסוני, והוא לא רוצה להחזיר את מצבם כפי שהיה בעבר.

בסוריה עצמה יש כיום מצב כלכלי נואש, שגורם לאי-יציבות שלטונו של אסד, ואוסיף על זה גם את הבעיות העדתיות, שרק מחמירות והולכות ומחזקות את הסכנה בתוך סוריה.

גם ביחסים הבין-ערביים, אסד אינו מרגיש את עצמו בטוח, והוא חושש בעיקר מאויבו בנפש, השליט העירקי סדאם חוסיין, שלא לדבר על יחסיו המסוכסכים והמסובכים עם שכנתו מצפון – טורקיה.

נוסף על כך, אסד מבין היום, שכוחות צה"ל, הנמצאים לא רחוק מדמשק, אינם נותנים בידו אופציה צבאית להחזיר לעצמו את הגולן.

גם במישור הבין-לאומי מצבה של סוריה אינו טוב. היא איבדה את המטרייה הסובייטית, ולכן היא צריכה באופן דחוף ליצור יחסים חדשים וטובים עם המערב. היא גם זקוקה לסיוע כלכלי הן מסעודיה והן מארצות-הברית.

כל זה גורם לכך, שהשלום הוא אינטרס סורי לא פחות משהוא אינטרס ישראלי. ולכן יש מקום לדרוש מסוריה פשרה טריטוריאלית אמיתית ברמת-הגולן.

חשוב שנדע מהו התשלום שישראל מוכנה לשלם בעבור שלום עם סוריה. מפלגת העבודה, אדוני השר, אמרה במצעה, וכך אמר ראש הממשלה במסע הבחירות, שישראל לא תיסוג מכל רמת-הגולן. אבל יש לחלק מאתנו חשש – – –

משה נסים (הליכוד):

הוא לא אמר: מכל, הוא אמר: רמת-הגולן.

רענן כהן (העבודה):

אני מוסיף.

שר הבריאות ח' רמון:

כיוון שהוא היה בהסברה של הליכוד, הוא יודע את כל נאומי רבין בעל-פה.

רענן כהן (העבודה):

אני שמח על התוספת. אבל יש לחלק מאתנו חשש ודאגה, שניאלץ לשלם תמורת השלום במחיר כל רמת-הגולן, ולכך יש משמעות ביטחונית כבדה ביותר, ואני גם לא בטוח שיש רוב למחיר כזה בבית הזה ובעם הזה.

כפי שידוע בוודאי לראש הממשלה, ידוע גם לנו, לחברת פיק"א יש עשרות אלפי דונמים של אדמה בחורן וברמת-הגולן הסורית. אדמות אלה הולאמו על-ידי הסורים, אבל לפיק"א יש עליהן קושאנים, אדוני השר. אם צריך לזוז מרמת-הגולן, אפשר וצריך להחליף דונם בדונם בחלק מהרמה, שאין לה ערך ביטחוני מבחינתה של מדינת ישראל.

ההסכם עם מצרים, אדוני השר – חבל שחבר הכנסת טמקין איננו כאן – שבו ויתרה ישראל על כל סיני, ולצערנו בהזדמנות זו לא ויתרה גם על עזה, אינו יכול להיות תקדים להסכם עם סוריה. בהסכם השלום עם מצרים אומנם ויתרנו על מרחבים עצומים, אך מדובר במדבר ענק, שכשלעצמו מהווה אזור חיץ שיכול להבטיח את ביטחוננו. במקרה של סוריה, משמעות שלום כזה היא, שבמקום שאנו נהיה אחראים לביטחוננו, יהיה ביטחוננו נתון בידיו של שליט סורי זה או אחר, שיכול לצפות על יישובינו ולהחליט, בשעה ש"יתחשק לו", להפגז או לעשות כל פעולה אחרת.

אדוני השר, אסור לנו לשכוח שאסד לא ישלט לעד בסוריה. אסד הוא נציג של מיעוט עאלווי. אנחנו לא יכולים להיות בטוחים, שמחר לא יקומו הרוב הסוני בסוריה או הקנאים הדתיים ויתפסו את השלטון ויצרו רצועה של קנאות דתית מאירן דרך סוריה ודרום-לבנון, רצועה שתבטל במחיר יד את הסכם השלום ותחתור לחיסולה של המדינה הציונית.

בהעדר אזור חיץ נרחב, קל יהיה לצבא הסורי להתארגן למתקפה מיידית על ישראל, בלי שיהיה לנו מספיק זמן להכין את עצמנו לקראתה.

לסיום, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דווקא מלחמת המפרץ לימדה אותנו כמה חשובה טריטוריה. כי המלחמה לא פסקה כל עוד הצבא האמריקני לא נכנס ממש לתוך עירק. מלחמת טילים, עם כל האימה שבה, עדיין לא מביאה להשתלטות על שטח, וגם טילים מסוריה לא יביאו לכיבושה של מדינת ישראל. אבל השתלטות סורית על הגולן, גם בהסכם של שלום, שיכול להיות מופר באזור לא יציב כמו המזרח התיכון, יכולה חלילה להביא להתקדמות של הסורים לעבר יישובי הצפון שלנו. ולכן אני אומר: אני מאוד רוצה בשלום, אני אעשה הכול למען השלום, אבל אני לא מוכן לעשות שלום בכל מחיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר חיים רמון, הצעתי לך קודם כורסה ליד שולחן הממשלה, אבל העדפת את חברתו של חבר הכנסת נסים. עכשיו אני מציע לך במה ומיקרופון.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, החברותא הזאת היתה מאוד נעימה לי, אני מצטער שהסתיימה לאחר כמה דקות.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, כל מה שקשור לרמת-הגולן אמרתי במסגרת 15 או 20 הדקות, ואין לי מה לחדש.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה היה כ-30 דקות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לומר לחבר הכנסת רענן כהן, רק תיקון קטן אחד לפני שאני אתייחס לנושא המרכזי שהוא העלה. ראש הממשלה אמר בעת מסע הבחירות: לא נרד מרמת-הגולן. כפי שדיברתי על מדיניות הממשלה קודם, זוהי המדיניות והיא לא השתנתה. לא נרד מרמת-הגולן. במרחב הזה ננסה לשמור על כל האינטרסים הביטחוניים של מדינת ישראל ולהשיג שלום.

בנושא המגעים החשאיים: אני אקרא מלה במלה, כדי שזו תהיה תשובה מוסמכת חד-משמעית, ואני אפילו אומר במקרה הזה את הניסוח – "הוסמכתי". אני בדרך כלל לא אומר את זה בשעה שאני מייצג. הוסמכתי על-ידי ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין לומר, כי אין מגעים חשאיים כלשהם עם הסורים מחוץ למסגרת שיחות וושינגטון. כל הפרסומים בעניין זה היו חסרי בסיס והם עורבא פרח. כוונת הפרסומים ליצור קרע ולהטיל מבוכה במדינה ותו לא.

היו סביב הפרסומים האלה כל מיני התבטאויות, שאני לא רוצה לחזור עליהן, כדי שלא יבינו כאילו אני אומר שלא נכון, שאולי הלוואי שהיו, שאולי צריכים להיות, וכו' וכו'. אני בא ואומר: זה המצב נכון לרגע זה. ומכיוון שכל הידיעות שפורסמו התייחסו לעבר, היום, 13 בינואר, בשעה 15:50 – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

השעה הקובעת היא השעה שבה הוסמכת.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אני לוקח סיכון ופורץ את הסמכות שהוסמכתי, ומודיע שזה נכון לרגע זה. אני מבקש שזה יהיה ברור ושירדו מהנושא הזה. הוא לא קיים. הוא איננו. אני מציע לא לחזור אליו.

אין לי התנגדות שהנושא שהעלית, שדן ברמת-גולן ובטיב השלום, יצטרף לשורת הנושאים שהועברו לפני כשעה לוועדת החוץ והביטחון, ושם ידונו בהצעה שלך יחד עם הצעות של חברים אחרים.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, אני יכול לשאול שאלה?

שר הבריאות ח' רמון:

כיוון שדיברתי מעט, אני מסכים אם היושב-ראש יסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מסכים.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל את הדברים שהתבקשת לומר אותם כאן, ואני שואל אותך אישית: האם אתה לא מאמין, האם אתה לא חש שמתנהל משא-ומתן עקיף בערוץ אחר? האם לא מתקיים דבר כזה?

משה נסים (הליכוד):

הוא מתכוון לא במישרין עם הסורים, אלא באמצעות צד שלישי.

שר הבריאות ח' רמון:

כיוון ששאלת אותי אישית, ומכיוון שכל התחמקות תתפרש לא נכון, אני מודיע לך שלפי מיטב ידיעתי – ואני די יודע, אני לא אומר שאני יודע הכול, אני די יודע – ולפי מיטב תחושתי, מה שהוסמכתי לומר זוהי האמת וכל האמת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת רענן כהן, אתה מסכים שהצעתך תעבור לוועדה?

רענן כהן (העבודה):

ודאי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מצביעים, כבר מופעל הלוח.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

13 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת רענן כהן בנושא: ידיעות בדבר מגעים עם סוריה מחוץ לשיחות וושינגטון, הועברה לוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום עמדתה של ממשלת ישראל לנוכח אונס המוני של נשים בבוסניה

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שסגן שר החוץ הגיע, והוא מוכן ומזומן גם לשמוע וגם לענות על הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, מס' 827, בנושא: עמדתה של ממשלת ישראל לנוכח אונס המוני של נשים בבוסניה. גברתי, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו עשו אותו דבר לאחותך, איך היית מרגיש? כך שאלה אשה קרואטית כבת 20 קצין סרבי, שהתכוון לאנוס אותה. כששמע את השאלה, קפץ הקצין על רגליו, דרש מהאשה להתלבש ולעזוב את החדר. כך ניצלה אותה אשה מאונס נוסף בשרשרת של אינוסים

והשפלות שהיא עברה יחד עם כ-400 נשים נוספות במחנה מיוחד, שהוקם בחצר של בית בכפר בוסני.

תחת הכותרת של "ניקיון אתני" נאנסות בבוסניה-הרצגובינה באופן מאורגן ושיטתי, במחנות שהוקמו במיוחד למטרה זו, עשרות אלפי נשים קרואטיות ומוסלמיות. קשה לדבר על הערכות מספריות מדויקות. המספרים נעים בין 50,000 ל-63,000 נשים שנאנסו עד סוף נובמבר 1992, ובכל חודש, מעריך משרד הפנים של בוסניה-הרצגובינה נוספות לרשימה כ-15,000 נשים.

העדויות הן מזעזעות: ילדות בנות שש ושבע נאנסות אונס חוזר ונשנה בנוכחות קרובי משפחה. זהו אונס המבוצע על-ידי שכנים וזרים, זהו אונס קבוצתי, שמתבצע בצורה הברוטלית ביותר, לעתים עד למות הקורבן.

בין העדויות, אחת מהן, ולא בהכרח הקשה ביותר, היא של אשה כבת 40 שסיפרה: ברגע שנכנסנו למחנה, הם הגיעו עם רובים ובחרו את הנשים הצעירות והילדות, הם שמו אותן במסדרון והמפקדים אמרו לצ'טניקים לעשות בנשים ככל העולה על רוחם. היתה דממה. אחר כך הצ'טניקים המטורפים, המלוכלכים והמסריחים זינקו על הנשים כמו חיות. הם קרעו מעליהן את הבגדים, משכו בשערן וחתכו את שדיהן בסכינים. אלה שצרחו נרצחו במקום. מול כמה מאות אסירים הם אנסו ועינו נשים וילדות במשך ימים. אי-אפשר לסבול את זה. ילדות נאנסות לנגד עיניהם של אבותיהן. בערב אחרי שהשתכרו הסרבים היו באים למסדרונות עם פנסים. בעודם צורחים עלינו הם חיפשו ילדות, לא יותר מבוגרות מגיל 12 או 13. זה מתרחש כל הזמן. הילדות צרחו, אוחזות באמהות שלהן. כשהן נגררות משם נשארו חתיכות הבגדים של האמהות בידיים הקטנות שלהן. החיילים גם יורים תוך כדי כך. אחר כך הם היו משאירים את גופות הבנות במסדרון כדי שנראה אותן. בבוקר הם זרקו את הגופות לנהר. ככה זה חזר על עצמו יום יום.

ולא תמיד בכך נגמר הסבל של אותן נשים שנאנסו. סופיה, בת ה-30, שוחררה באמצע ספטמבר מבית-ספר שהפך למין מחנה אונס. כל לילה במשך שישה חודשים היא נאנסה על-ידי חמישה או שישה חיילים סרבים. סופיה מתחבאת עכשיו ממשפחתה בבית-החולים. היא בהיריון כתוצאה ממעשי האונס ומתעבת את התינוק הגדל ברחמה. רק לפני שבועיים שמענו על אם שכזאת, שמשנולד התינוק, היא רצחה אותו.

לנגד עיני העולם מתקיים אונס עם; צורה מזוויעה של כיבוש אתני; אמצעי חדש לשינוי דמוגרפי. נשים מוחזקות בהסגר עד שתיכנסנה להיריון, ועד שיעבור זמן רב ומספיק מהמועד שניתן לבצע בו הפלה. ההריונות הכפויים האלה הפכו לאמצעי לחימה בסכסוך האתני בבוסניה-הרצגובינה.

יש כאן עירוב שטני של הפגיעה הכואבת והמשפילה ביותר עם מטרות שהופכות את הדבר הנשגב והיצירתי שבהוויה למנוכר ואכזרי, מרוחק ושנוא.

אונס עם ועינויים מיניים אינם נכללים בין פשעי המלחמה על-פי אמנת ז'נבה. בסעיף 3 מופיע: המעשים שלהלן יהיו אסורים בכל עת ובכל מקום בנוגע לאנשים: א. מעשה אלימות בנפשו ובגופו של אדם, ובפרט רצח על סוגיו השונים, הטלת מום, יחס אכזרי ועינויים; ב. לקיחת בני תערובות; ג. מעשי התעללות בכבודו של אדם, ובפרט יחס השפלה וזלזול; ד. חריצת דינו של אדם והוצאתו להורג של

אדם ללא פסק-דין קודם של בית-משפט. אני חוזרת, אונס ועינויים מיניים אינם נכללים באמנת ז'נבה כפשע מלחמה.

אני פונה לממשלה לפעול למען הכללתם והגדרתם של פשעים אלה של אונס ועינויים מיניים כפשעי מלחמה, על-פי האמנה הבין-לאומית.

ומה מעבר לזה? האם ממשלת ישראל עומדת מנגד לנוכח מעשי הזוועה האלה ושותקת? האם שליחנו באו"ם היה שותף להעלאת הנושא על סדר-היום העולמי? האם אנחנו כעם, כחברי כנסת, כבני אנוש, האם גם אנחנו נאלמנו דום, ממלאים פינו מים ושותקים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על הדברים האנושיים והמרתקים.

חברי הכנסת, אני נאלץ לומר דבר שאולי אינני צריך לומר אותו, אבל אני מרגיש חובה לומר אותו.

אינני מתערב בצילומי הטלוויזיה, אבל כשאני יושב פה ורואה הכול, אני מוכרח לומר שאני מצטער מאוד, שדווקא באמצע דבריה המרגשים של חברת הכנסת בלומנטל, דברים שמצביעים על הרגישות של העם היושב בציון, דווקא אז אמצעי הקשר הפנו את הצילומים למקום אחר והכניסו דברים פנימיים שלהם. אני מצטער. לא יכולתי להתאפק ולא לומר זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זאת אומרת? אני לא מבין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תביט למעלה, ואז תראה מה זאת אומרת.

אדוני השר, אני חושב שכולם מסכימים אתי, שהיה רצוי וחשוב שדברים שיוצאים מכנסת ישראל – אומנם הם לא נוגעים ליהודים – דברים המצביעים על הרגישות של העם היהודי לכל סובל, דווקא הם יושמעו לציבור הרחב.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עמדת ישראל לנוכח מעשי הזוועה ביוגוסלביה לשעבר ברורה וידועה. הכנסת קיימה דיון מיוחד בנושא זה באוגוסט 1992, וראש הממשלה, בעת פגישתו באו"ם עם המזכ"ל באותו חודש, הביע את סלידתו ממעשי הזוועה המתבצעים בבוסניה.

שר החוץ נתן ביטוי פומבי לרתיעתנו ממעשים אלה. במהלך עצרת האו"ם האחרונה הציג נציגנו קבל עם ועולם את עמדתנו החד-משמעית בנושא, תוך ציטוט דברי ראש הממשלה, שר החוץ, יושב-ראש הכנסת וחברי כנסת נגד הנעשה ביוגוסלביה לשעבר.

ממשלת ישראל לא הסתפקה בהתבטאויות והחליטה לעשות, ולו גם מעט, להקלת סבלם של הנפגעים. הממשלה החליטה להעניק סיוע הומניטרי לנפגעים בבוסניה. השר יוסי שריד יצא בשליחות הממשלה – עוד בטרם היותו שר – לבדוק את האפשרויות לסייע, ובעקבותיו יצא ד"ר דיציאן להעריך את הצרכים הרפואיים של העם בבוסניה. ב-18 באוגוסט 1992 יצא מטוס עמוס בתרופות ובמוצרי מזון מישראל לבוסניה.

ישראל תמכה בהחלטות האו"ם שהתקבלו בנושא יוגוסלביה לשעבר, כלומר לגבי סרביה ומונטנגרו, כמו החלטת העצרת הכללית בנוגע להפסקת חברותן באו"ם של סרביה ומונטנגרו בגין הפרות חמורות של אמנת ז'נבה, של המשפט ההומניטרי הבין-לאומי, לרבות דוחות על הרג המוני וטיהור אתני.

ככלל, הנושא היוגוסלבי עומד בראש סדר-יומה של מועצת הביטחון, שקיבלה מאז ספטמבר 1991 ועד היום חמש החלטות תחת פרק 7 של מגילת האו"ם, הנותן תוקף להטלת סנקציות.

בין השאר מטילה מועצת הביטחון אמברגו על יוגוסלביה לשעבר. ישראל שותפה כמובן ליישום הסנקציות שעליהן החליטה מועצת הביטחון, ותמשיך לפעול במוסדות בין-לאומיים ובשיתוף פעולה עם מדינות העולם להפסקת מעשי הזוועה בבוסניה.

אני מציע למעלת ההצעה להסתפק בתשובה זו. עם זאת, אם תחליטי החלטה אחרת, אני לא רואה שום התנגדות של הממשלה לדון בזה בפורום אחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, את מסתפקת בדברי התשובה של סגן השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

התשובה טובה מאוד. נשארו לי עוד כמה שאלות בעניין שהעליתי. הייתי מבקשת להעביר את ההצעה לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:

פורמלית את לא יכולה לבקש זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע. הרי סגן השר לא הציע כל הצעה אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מותר הצעה אחרת?

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, תרשו לי לקצר. חבר הכנסת איתן, סגן השר לא אמר מה הוא מציע אם חברת הכנסת בלומנטל לא מסכימה להסתפק בדבריו. לכן אינני יכול לאפשר להעלות הצעה אחרת, כשלא שמעתי הצעה של סגן השר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן השר הציע להסתפק בדבריו, והוסיף ואמר: עם זאת אין לי התנגדות שהעניין יועבר לוועדה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אז לא קלטתי.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אמרתי: לשום פורום אחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן השר אמר: לשום פורום אחר. על מנת לקצר, אתה מקבל דקה. תיגש למיקרופון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש מהמקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

מהמקום.

רבותי, זה נושא שאני בטוח שכולנו מתאחדים סביבו ומזדהים אתו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע, ממקומי, להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה לומר כאן, שעדיין עומדת, כמו שנאמר בתקנון, הזכות לחברת הכנסת בלומנטל לדרוש דיון במליאה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היא דורשת.

חגי מירום (העבודה):

אני מציע שנתמוך בבקשתה זו, מפני שהעניין לא מסתיים מחר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני פונה ומבקשת שנדון בנושא במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

פורמלית אני שואל אותך, אם את מסכימה שהנושא יועבר לוועדה. את משיבה לי בשלילה. אין בעניין הזה חילוקי דעות בין מפלגות.

מי בעד קיום דיון במליאה?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

10 בעד, אין נגד, אחד נמנע. אני קובע שהנושא יובא לדיון במליאת הכנסת.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, שימסור הודעה לכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות אשר ידונו בהצעות החוק הבאות:

ועדת החוקה, חוק ומשפט תדון בהצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 11) (מינוי מנהל מורשה למבטח), התשנ"ג-1992, לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ועדת הכלכלה תדון בהצעת חוק הגבלת ייבוא בשר ודגים, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת יצחק לוי.

ועדת הכספים תדון בהצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת שאול עמור, ובהצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת שלמה בוחבט.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מירום יסיר את כובעו כיושב-ראש ועדת הכנסת ויביא את הצעת החוק שלו, מס' צ"ב, לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ב-1992. בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לפני הכנסת בקריאה טרומית את הצעתי, הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), שבה ייאמר כי חנייה בתשלום בדרך עירונית תהיה על-פי הסדר חנייה ארצי אחיד, שיקבע שר התחבורה, בהתייעצות עם שר הפנים ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת. שר הפנים, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, יקבע את אופן חלוקת הסכומים שייגבו עבור כרטיס החנייה הארצי בין הרשויות המקומיות.

חברי הכנסת, אנחנו נדרשים לשלושה-ארבעה כרטיסי חנייה בצבעים שונים, לכל עיר בנפרד. בחלק מן המקומות כבר יש הסכמים מבורכים – תל-אביב, ירושלים, נדמה לי חיפה; בחלק לא. בבני-ברק אתה צריך כרטיס אחר. זה מהווה מטרד לציבור. אנחנו חושבים שמן הראוי שהציבור יזכה לכך. שיהיה כרטיס חנייה אחיד, שאפשר יהיה לרכוש אותו במקום ידוע ונוכל לעשות בו שימוש בכל מקום.

על-פי הודעת הממשלה, ועדת השרים לענייני חקיקה, אני מבין שהממשלה מצדדת בזה. אם כך הדבר, אני אודה לשר התחבורה ולממשלה, ונתחיל במסלול החקיקה. אם יש חילוקי דעות, נלך עקב בצד אגודל עם המשרד, כדי לחוקק הצעה משותפת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום, לקראת סוף כהונת הכנסת האחת-עשרה העליתי הצעה כזאת, אלא שאז סיימה הכנסת את הקדנציה שלה. אני חורש את הארץ ותא הכפפות במכונית שלי מלא בכרטיסים מכל הצבעים. מה אעשה אתם?

חגי מירום (העבודה):

בחג אפשר לתלות אותם לקישוט על חבל.

היו"ר ד' שילנסקי:

בחג הסוכות, בסוכה. אדוני השר, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום עוסקת, כפי שהוא אמר, בנושא חשוב מאוד לנהגים, ומספרם, בלי עין הרע, 1,800,000. אותם נהגים הפוקדים את הערים, לפי הסדרי החנייה של היום, כפי שאמר היושב-ראש, בכל עיר הם צריכים להחליף את הכרטיס ולשאת אתם כרטיסים בצבעים שונים. זה מזכיר את כרטיסי האשראי, שהאמריקנים נושאים אתם, החבילה הגדולה הזאת של כרטיסי האשראי.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא דומה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בגודל זה לא דומה.

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומר: הוא נושא אתו הרבה כרטיסים. פה הוא לא נושא אתו הרבה כרטיסים, רק של אותה עיר שהוא גר בה, ואז, לפעמים, כאשר הוא נוסע לעיר אחרת, מסדרים אותו, הוא מקבל דוח, שבדרך כלל לא משלמים אותו, דרך אגב, אבל הוא צריך לשלם דוח על חנייה אסורה במקום אסור, או בכרטיס לא-חוקי.

הרעיון עצמו, של כרטיס חנייה אחיד, הוא נכון. הוא איננו חדש במשרד התחבורה. כבר קודמי, השר קצב, מינה ועדה שתעסוק בנושא זה. אני, כשבאתי למשרד ראיתי כדבר חשוב להנהיג כרטיס אחיד, לפחות למטרופולין של תל-אביב ולכל הערים שבסביבותיה, כדי שאפשר יהיה לחנות בכרטיס אחד. ואז התברר לי, שכבר יש ועדה שעובדת על כך, ומדובר גם בצד הטכני; אולי בחידושים שיש היום אפשר לעשות זאת על-ידי כרטיס, או פשוט על-ידי לחיצה על כפתור עם קוד. אנחנו בודקים שיטות שונות, כדי למנוע אפילו את הצורך בשימוש בכרטיסים המוכרים היום, ולהשתמש במקומם בכרטיסים מגנטיים או בכרטיסים כדוגמת כרטיסי הטלפון.

הוועדה עומדת לפני סיום עבודתה, והיא תגיש לשר התחבורה את המלצותיה לגבי הרעיון שדיבר עליו חבר הכנסת חגי מירום, של הנהגת הסדרי חנייה אחידים וטובים ביישובים שונים, בלא כל קשר לעיריות. אבל צריך להביא בחשבון, שיש פה בעייתיות. לא הרי חנייה במרכז תל-אביב כהרי חנייה בחולון, גם אם זה אותו כרטיס, שהרי שעת חנייה במרכז תל-אביב על-פי רוב יקרה יותר מאשר שעת חנייה ברחובות, או בבני-ברק, או בפריפריה של תל-אביב. לכן המורכבות היא גם בשיטה, גם בצורה, גם בחלוקת הכסף בין הרשויות המקומיות, שהן שותפות להסדר.

עד כה העדיף משרד התחבורה להגיע להסדר מוסכם עם העיריות ומרכז השלטון המקומי, שהרי בתחומן נעשה הדבר, וזה גם מקור לא קטן של הכנסותיהן. אבל מכיוון שאינני רואה מדוע שלא לאפשר את בירור הנושא – ועדיין מדובר בקריאה טרומית של הצעת החוק – בוועדה, לכן הממשלה ואני מסכימים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכלכלה, והיה אם עד אז כבר יהיה בידינו הסדר מניח את הדעת, שיספק גם את חבר הכנסת חגי מירום, אני מתאר לי שהוא לא יתנגד שיהיה הסדר כזה ולא נצטרך דווקא לחוק כדי לכפות על הרשויות המקומיות ולהוציא מהן עוד סמכות מהסמכויות המצויות בידן.

לכן אני מבקש מהיושב-ראש לאפשר להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום לוועדת הכלכלה, לאשר את הצעת החוק בקריאה טרומית ולהעביר אותה לוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. היושב-ראש מאפשר, הוא יצביע בעד. אבל צריך לשמוע גם דעת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהצעת החוק תועבר לוועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם יש הסכמה כללית, אפשר כבר להחליט. ואם לא – ועדת הכנסת תחליט.

יהושע מצא (הליכוד):

אנחנו כבר קיימנו דיון בנושא זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום ואדוני השר, אתם מסכימים שהצעת החוק תועבר לוועדת הפנים?

שר התחבורה י' קיסר:

עד כה הנושא הזה נדון בוועדת הכלכלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, ועדת הכנסת תחליט.

לפנינו הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ב–1992, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

10 בעד, אין נגד ואין נמנעים. אני קובע, שהצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום – הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (כרטיס חנייה ארצי), התשנ"ב-1992, עוברת לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

אדוני שר המשפטים, אני אתן לך את הבחירה. יש לך הצעת חוק מהמקום של חבר הכנסת דוד מגן, והוא ישנו, והצעת חוק של חבר הכנסת חיים אורון מהמקום, וגם הוא ישנו, ויש לך שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת יוסף ונונו, שגם הוא ישנו. ואני מתלבט למה לתת זכות קדימה. בחוכמתך ובתבונתך הרבה, אני מעביר לך את ההחלטה בקשר לסדר, מה אתה מעדיף קודם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני, אני מציע שנתחיל בתשובה על השאילתא של חבר הכנסת ונונו, ולאחר מכן – לפי הסדר, כפי שהוכן והודפס.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני נותן לך מראש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, קיבלנו הסבר נוסף לתבונה מאת חבר הכנסת אורון, וכך נעשה.

שאילתות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

שר המשפטים ישיב עכשיו על שאילתא בעל-פה מס' 81, מאת חבר הכנסת יוסף ונונו, בנושא: מעצר בגין חוב. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, מותר להעיר הערה לסדר?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה. יש הערה לסדר של חבר הכנסת דן תיכון, חבר כנסת ותיק, היודע טוב מאוד את סדרי הכנסת, ואנחנו נחכים ממנו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני נזקק להערתי בשל מבנה סדר-היום ביום רביעי.

על-פי התקנון, סדר-היום ביום רביעי שייך ונקבע על-פי הצעות של חברי הכנסת. ויש המוסד שנקרא שאילתא בעל-פה, ועל-פי החלטת ועדת הכנסת, השאילתות בעל-פה מוגשות בתחילת הדיון ביום רביעי. כך כתוב בהחלטת ועדת הכנסת, וזה כמדומני מעוגן גם בתקנון.

לאחרונה מפצלים את השאילתות בעל-פה ומביאים אותן בצמוד להצעות לסדר-היום, וזאת משיקולי חיסכון בזמן של השרים. זה לא מקובל, זה לא נכון, זה לא מה שכתוב בתקנון. ואני מבקש שתסב את תשומת לבו של יושב-ראש הכנסת, כדי שהתקנון בסעיף הזה יישמר: שאילתות בעל-פה כולן מרוכזות בתחילת הדיון ביום רביעי, גם אם זה לטורח על כמה שרים, שצריכים לפצל את יום עבודתם. זה קורבן מזערי למען סדר-היום של הכנסת ועליונות הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מודה לך על הערתך. אני מסכים אתך שכך כתוב בתקנון. אני אעביר את זאת ליושב-ראש הכנסת, אבל אני חייב להודות, או להתוודות, שגם בתקופת כהונתי – –

דן תיכון (הליכוד):

זה לא משנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי. אני חייב להיות הוגן כלפי יושב-ראש הכנסת. נכון שאני חייב להיות הוגן כלפיו?

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מתוודה, שגם כאשר אני כיהנתי כיושב-ראש הכנסת, לעתים הייתי נענה, לא תמיד, אבל קרו מקרים לא רבים שנעניתי לבקשת שר, כשהוא הסביר לי למה יהיה לו קשה במיוחד ביום זה לבוא פעמיים. אני מניח שכך היה גם במקרה הזה, עם יושב-ראש הכנסת. בכל אופן, אחרי שאמרתי עליו דברי הגנה חברית, אני מעביר אליו את הדבר.

שאלתא בעל-פה מס' 81, של חבר הכנסת יוסף ונונו. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

מעצר בגין חוב

יוסף ונונו (העבודה):

בעקבות המעצר של אשה ושני ילדיה בגין חוב שלא שולם, ועל רקע כל המעצרים הרבים של בעלי חובות, ברצוני לשאול:

1. האם נבדק הנושא הזה של מעצר האשה עם שני ילדיה?

2. אילו צעדים ינקוט או נוקט המשרד למנוע מקרים מסוג זה?

3. האם ניתן להוציא הנחיות ללשכת ההוצאה לפועל על מנת להימנע ולעכב צווי מעצר בגין חובות, בשל העובדה כי חוק זה – לגבי מניעת מעצרים בגין חובות – הונח היום על שולחן הכנסת ונמצא בתהליכי חקיקה?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

1. כנגד האשה והבעל, שניהם יחד וכל אחד לחוד, נפתח תיק הוצאה לפועל על-ידי רשות הפיתוח בע"מ, על סך 82,382 שקל. תיק זה נפתח על-ידי הזוכה כנגד שני בני הזוג, אף שמדובר באותו חוב.

בתיק זה הוצאו כנגד כל אחד מבני הזוג כמה פקודות מאסר, שהן מפורטות כאן בפני, וזאת במהלך השנים 1991 ו-1992. נוסף על תיק ההוצאה לפועל הנ"ל נפתח כנגד האשה תיק הוצאה לפועל אחר על-ידי מ.ר.נ. בע"מ, על סך 2,226 שקלים. בתיק זה הוצאה פקודת מאסר על סך 1,717 שקל, בתאריך 10 בפברואר 1992. למרות כל ההתראות והאזהרות אשר נשלחו לבני הזוג, לרבות ביקור שוטרים שלא איתרו את החייבים בביתם, כל זאת לאורך תקופה של שנה וחצי, לא הסדירו בני הזוג את חובם.

2-3. על מנת למנוע בעתיד מאסר בו-זמני של בני זוג אשר הוצאו כנגדם פקודות מאסר והם הורים לילדים קטנים, הוציאה הנהלת בתי-המשפט הנחיה למשטרת ישראל להשהות את הפעלת הפקודה כנגד האם. ברצוני להדגיש כי במקרה זה שבו אנו דנים, החייבת ובנותיה לא נעצרו, וזאת בשל צו העיכוב שהוצא על-ידי סגן נשיא בית-משפט השלום בתל-אביב עוד באותו יום. בעקבות האירוע הגיעה החייבת להסדר עם הנושה העיקרי: כל פקודות המאסר שהוצאו נגדה בוטלו לאחר שהרשמת הגיעה למסקנה כי אין מקום לאכוף את פסק-הדין לגביה או נגדה באמצעות הפעלת הליך המאסר.

אין אני מוסמך להנחות את לשכות ההוצאה לפועל שלא לאסור חייבים, בעת שהחוק מרשה לאכוף תשלום חוב בפקודת מאסר.

אני עושה לזירוז הליכי החקיקה, בכוונה לתקן בהקדם ליקויים מסוימים שנתגלו בתפקודה של מערכת ההוצאה לפועל, ובכלל זה למצוא פתרון למצב שבו חייבים הם בני זוג המובאים בפקודת מאסר בפני ראש ההוצאה לפועל, הנדרש לאסור את שניהם ולהשאיר את ילדיהם בבית ללא האב וללא האם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ונונו, אם אתה רוצה; אתה לא חייב.

יוסף ונונו (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה להוסיף: בחוק המונח עכשיו, האם השר בעד הימנעות לגמרי ממעצרים בגין חובות של משפחות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, רק רגע. יש עוד שני חברי כנסת שרוצים לשאול שאלה נוספת – חבר הכנסת חיים אורון וחבר הכנסת דוד מגן. אני מודה ומתוודה, שגם אני רציתי לשאול שאלה נוספת, והייתי מציג אותה אילו לא הייתי מנהל את הישיבה. לכל דבר יש מחיר. בשביל כבוד צריך לשלם.

בבקשה, חבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, נושא ההוצאה לפועל ומה שקורה סביבה עולה חדשות לבקרים בוועדות הכנסת. כל אחד מאתנו מקבל הרבה פניות בעניין.

גם בגוף השאליתא וגם בתשובתו של השר הוזכרו התיקונים לחוק. האם יכול השר לתת לכנסת לוח זמנים, אפילו טנטטיבי, מתי יגיע הנושא הזה, שכנראה אין דרך אחרת לתקן אותו אלא באמצעות תיקונים בחקיקה, לכלל מעשה ממש וכמה מכשלות יתוקנו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, שאלה נוספת בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, איני יודע אם כבר הספקת לעיין במסקנות ובהמלצות של ועדת החוקה, חוק ומשפט, אשר לפני ימים ספורים הניחה את מסקנותיה על שולחן הכנסת לאחר דיון בהצעה לסדר-היום בכל נושא ההוצאה לפועל. נדמה לי שהיזמה היתה של חבר הכנסת עמיר פרץ.

אני מבקש לשאול, לנוכח השאלה של חבר הכנסת ונונו, ולצערנו הרב לנוכח מקרים רבים דומים: האם יש באפשרותך לזרז את ההתייחסות למסקנות ולהמלצות הללו מעבר לחובה המצויה בתקנון, כך שנוכל לראות פתרון לטרגדיות הנוראות הללו מוקדם ככל האפשר, באמצעות חקיקה ובאמצעות תקנות שיתקין שר המשפטים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ברשותך, כבוד יושב-ראש הכנסת, אשיב לחבר הכנסת ונונו על השאלה הנוספת. כשניגשתי לבחון את הבעיה של ההוצאה לפועל, את הדברים הטעונים תיקון, קיוויתי מאוד בכל לבי שניתן יהיה לערוך רפורמה יסודית בנושא זה ולבטל, אחת ולתמיד, את השיטה של אכיפת תשלום חובות במאסר. זאת משום שאי-תשלום חוב לא מוגדר כעבירה, לא מעמידים את החייב לדין. והנה הוא מוצא עצמו בפקודת מאסר בבית-המעצר או בבית-הסוהר כאילו היה פושע.

עלי לומר לך, שככל שאני לומד את הבעיה אני הולך ומשתכנע, לצערי הרב, שמוסר התשלומים במדינה הוא כה ירוד וכל כך הרבה מבקשים להיבנות מהפרצות, מהשהיות, מחוסר היעילות באכיפת החוק, שהם מרשים לעצמם לעתים לזלזל בפסקי-דין שהוצאו נגדם ולהשתמט בזדון מפירעון החוב ומביצוע פסק-הדין.

כיוון שמקובל עליך וגם עלי שפסק-דין חייבים לכבד, ואם אדם טרח ובא לבית-המשפט ושטח את טענותיו והביא את ראיותיו וזכה בפסק-דין – שזה לא יהיה פיסת נייר; הכלל צריך להיות שפסק-דין מבצעים.

מה לעשות, ומסתבר לי מתוך בדיקת העניינים, משום מה, אולי בהעדר אלטרנטיבות שנבחנו עד עכשיו, וייתכן שאנחנו נבחן אותן בקרוב, אבל עד עכשיו האמצעי הבדוק והיעיל לתשלום חובות הוא פקודות המאסר וצווי המאסר. המצב הזה מביא אותי למחשבה, שלצערי, למרות גישתי העקרונית, לא נוכל להשתחרר מהאמצעי הזה, וודאי שלא בבת אחת.

עם זאת, צריך לראות גם אותם מקרים שמעכירים את רוחנו, שבהם, כפי שאמר חבר הכנסת דוד מגן, לפתע מזדקרת איזו טעות או איזו טרגדיה אנושית. צריך להביא לכך שאדם לא ייאסר כמשתמט מתשלום החוב אם אין ביכולתו לפרוע את החוב ושום אכיפה במאסר לא תוכל להביא אותו לידי כך שישלם. אם כך, צריך לעשות חקירת יכולת. אלא שחקירת יכולת בכמות העצומה של התיקים של החייבים ושל הנושים היא בלתי אפשרית, אלא אם כן נתגבר את המערכת במספר כזה של שופטים ושל רשמים ונעמיד לרשותם יחידות חוקרות, והדברים, לצערי, שוב כרוכים בתקציבים שאינם בנמצא.

לכן, מצד אחד אני יכול לומר לכם, שאני מקדיש לזה זמן ובמשרד עמלים קשה על הצעת תיקונים לחוק ולפרקטיקה עם תוספת תקציבית הולמת. עם זאת, זה עדיין ייארך, אני מאמין, כחודשיים-שלושה חודשים עד שנוכל להכין הצעה כרוחנו ולהניח אותה כאן על שולחן הכנסת. אני אומר זאת כדי להיות זהיר. אשמח מאוד אם זה יתאפשר בתוך חודש או חודשיים.

לשאלתו של חבר הכנסת אורון, עניתי לך מבחינת לוח הזמנים. לפי קצב הישיבות שמתקיימות בנושא זה במשרד, ניתן לומר שהמטרה היא להביא בהקדם האפשרי לתיקון הליקויים ולהנהגת פרקטיקה משלימה או חדשה.

בכך הישיבות גם לחברי, חבר הכנסת דוד מגן.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד לסיום. מה שהביא אותנו למודעות רבה הוא אותם מקרים חריגים שבהם המערכת פעלה בצורה המעוררת תמיהות. אבל צריך להבין שעל רקע מאות אלפי המקרים שהמערכת מטפלת בהם, בסופו של דבר יש מי שטורח עכשיו בהחלט להביא לידיעת הציבור אותם מקרים חריגים. זו לא סיבה להשלים עם זה, זו לא סיבה לעבור לסדר-היום, אבל אסור גם שהתמונה תתעוות. לאחרונה התאגדו החייבים והם מרימים ראש, הם משדרים מוסר של אי-תשלום חובות, וצריך לדעת לעצור את התהליך הזה, משום שאם לא יסמכו על המערכת השיפוטית ועל משטרת ישראל, ואם לא ניתן להם כלים לאכוף תשלום חובות וביצוע פסקי-דין, נחזור לימים שבהם גורמים שליליים ו"מאפיות" למיניהן פעלו בתחום הזה כדי להביא לנושה גאולה. לכן צריך לשמור פה על איזון מתאים בגישה לכל הנושא ולא לעבור מן הקצה אל הקצה אלא לבחון את הדברים לגופם. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לשר המשפטים.

הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (תיקון – עיון נציגי עובדים במאזן).

התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק רע"ד לתיקון פקודת החברות (תיקון – עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ג-1992, של חבר הכנסת חיים אורון – הנמקה מהמקום במשך דקה; זה הכלל של הנמקה מהמקום.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שאני מביא כאן באה לאפשר לנציגות מוסמכת של העובדים במפעלים שבהם למעלה מ-200 עובדים לעיין במסמכי החברה, קרי במאזנים, בדוחות כספיים, בתוכניות פיתוח וכו'.

הרעיון איננו מקורי, הוא מקובל כבר ברבות מארצות אירופה. הצורך עלה בשל תופעה של מפעלים פושטי רגל, שהבעלים רוקנו את המפעל מתכולתו, ויום אחד באו העובדים ומצאו לנגד עיניהם מפעל ריק, בלי יכולת לעמוד בהתחייבויות, והכול היה להם בגדר הפתעה.

ידוע לי שיש ביקורת על ההצעה הזאת גם בוועדת השרים. היא אושרה על-ידי ועדת השרים, ואני מוכן בהחלט לשתף פעולה, עם ביקורת עניינית ומהותית, כמובן, כדי להתאים את החוק ולהטיל עליו מגבלות שלא יהפכו אותו הפקר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר המשפטים, אתה ודאי תשיב בחצי דקה. באחרונה אנחנו עושים ניסיונות לעשות, איך אומרים, שלב המרצה, בגלל העומס הגדול בסדר-היום שלנו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, מבקש אני שדברי יירשמו, משום שהצעת החוק של חבר הכנסת אורון אומנם אושרה בוועדת השרים, אבל תוך מחלוקת רצינית. לכן רציתי שיעיקרי הדברים יירשמו, ולא אאריך.

עניינה של הצעת החוק – הוספת סעיף 214א לפקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, אשר יקבע כי על כל חברה המעסיקה למעלה מ-200 עובדים לאפשר לנציגות הנבחרת של עובדי החברה וארגונים היציג לעיין בהעתק מאזנה של החברה, בתסקיר רואה-החשבון של החברה ובתוכניות הפיתוח שלה.

הצעה זו מקובלת בחלקה בלבד על הממשלה, ולמרות חילוקי הדעות שיש גם בממשלה לגבי הצעת חוק זו, אין הממשלה מתנגדת להעברת ההצעה לדיון יסודי בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הנימוקים לעמדה זו הם: ההצעה מתכוונת להחיל את התיקון על כל סוגי החברות – חברות פרטיות וציבוריות וחברות שניירות הערך שלהן נסחרים בבורסה. פקודת החברות מבחינה וקובעת, כי חברות ציבוריות חייבות להגיש לרשם החברות מאזן שנתי אחרון שנבדק על-ידי רואה-החשבון של החברה והעתק הדוח של רואה-החשבון לגבי מאזן זה. לגבי חברה מסוג זה, הרי החומר פתוח לעיון כללי, גם של העובדים.

לגבי תוכניות הפיתוח – המושג איננו ברור, ולמעשה אינו ניתן להגדרה בהקשר של חברה. תוכניות החברה עשויות להידון בצורות שונות בתוך החברה, באספת בעלי המניות או בדירקטוריון. מדובר בנושא המטופל על-ידי קובעי מדיניות החברה, העשויה להשתנות מיום ליום ועשויה להיות סוד עסקי של החברה. ודאי שאין לחייב חברה פרטית או ציבורית, הנמצאת למעשה בבעלות פרטית, לגלות חומר זה למאן דהוא – דבר העלול לפגוע בה לעומת מתחריה. כל זאת על רקע העובדה שאפילו היקף זכותו של בעל מניות לעיין במסמכים שונים של החברה שנוי במחלוקת.

יש להניח, שבחלק מהמקרים שבהם עובדים יהיו מעוניינים לעיין במסמכים אלה, הדבר יינתן להם, לבקשתם. באותם מקרים שבהם החברה תסרב, אין הצדקה לחייב אותה לגלות את המידע.

חיוב חברות לגלות "תוכניות פיתוח" מהווה התערבות גורפת ובלתי מוצדקת בענייני החברה. גם אם לעובדים יכול להיות עניין בתוכניות הפיתוח והם יכולים לנצל את המידע לטובתם, הרי הפגיעה בחברה כתוצאה מחשיפת מסמכים אלה ומהתערבות בענייניה עלולה להיות גדולה יותר ולשבש את עסקיה ועבודתה.

ההצעה כלשונה היא, אם כן, גורפת, והיא עלולה להזיק יותר משהיא מנסה להיטיב. עם זאת, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להשמיט ממנה את חובת הגילוי של תוכניות הפיתוח. כמו-כן אני מציע כי הוועדה תשמע מומחים שונים מתחומי המשפט והתעשייה, כדי לוודא שאכן ההצעה עולה בקנה אחד עם צרכי הניהול המודרניים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר המשפטים. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי תומך בהצעת חוק לתיקון פקודת החברות (תיקון – עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ג-1992, בשלב הטרומי, של חבר הכנסת חיים אורון? מי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (תיקון עיון נציגי עובדים במאזן), התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ברוב של 13, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אני קובע שההצעה עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון)

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. חבר הכנסת דוד מגן ינמק מהמקום את הצעת חוק קמ"ג – הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון), במשך דקה אחת, ובינתיים השר יכין לנו תשובה של דקה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי לקצר, אפילו בפחות מדקה, הייתי פונה בשאלתא לשר המשפטים ושואל אותו: האם זכור לך, אדוני, כי בימי כהונתך בכנסת השתיים-עשרה חתמת יחד עמי, או אני יחד עמך, על נוסח הצעת החוק הזו המדברת על בחירות אזוריות משולבות, עם כל היתרונות שלה? אם זה

זכור לך, אני מניח שתעזור לי לשכנע את הכנסת לתמוך בהצעה ולהעבירה לוועדת הפנים להכנתה לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מגן. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת מגן, אכן זכור לי, דבריו נכונים. אני מסכים עם המגמה שלך לשנות את שיטת הבחירה של חברי הכנסת. כפי שהממשלה נהגה בהצעות אחרות בעניין זה, היא משאירה את הנושא לשיקול דעתם של חברי הכנסת, ולכן אין התנגדות של הממשלה להעביר גם הצעה טובה זו לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ש' וייס:

מה השיטה שאתם מציעים, אזורית – – – ?

דוד מגן (הליכוד):

60 – 60

היו"ר ש' וייס:

אה, 60 – 60, מערב-גרמניה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רוצה להדגיש, וטוב שכבוד היושב-ראש שאל. הסכמתנו להעביר זאת לוועדה אין פירושה שאנחנו מסכימים לכל פרטי ההצעה. אנחנו שותפים למגמה לשנות את השיטה. אשר לפרטים, הם יידונו בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון), של חברי הכנסת דוד מגן ובנימין נתניהו. נא להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון)
לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. חברי הכנסת, אני מודיע שההצעה אושרה והועברה לוועדה לשם הכנתה לקריאה ראשונה, כמקובל.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – סייג לזכות השתיקה)

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק ק"ו; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (סייג לזכות השתיקה), של חבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת חנן פורת, כשלא היית פה עשינו הסכם בין חברי הכנסת, שנעשה עכשיו הדגמה של קצב מסחרר. דקה, שתי דקות – בייחוד אם הדברים משכנעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה נושא נכבד מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע. ודאי שלא על חשבון התוכן. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, זכות השתיקה המוקנית בחוק לכל אדם שנאשם אין לערער עליה, אף-על-פי שאתה עצמך הבהרת לא אחת כמה היא מכבידה על החוקרים במלאכתם. אבל יש צורך לעשות הפרדה והבחנה ברורות בין זכות השתיקה לגבי הסוגיה הפלילית לבין חובתו וזכותו, כמובן, של כל נציג ציבור נבחר, בראש ובראשונה שר בממשלה, לדווח מה נעשה בכספי משרדו. החובה הזאת אינה נוגעת להיבט הפלילי אלא נוגעת לתפקידו של שר מעצם מילוי תפקידו.

בהצעת החוק שלי הראיתי גם את המקור במורשת היהודית לקביעה כל כך אלמנטרית. משה רבנו, מי היה חושד בו שמא ייטול כספים לעצמו, ובכל זאת, בשעה שהוא מסיים את מלאכת המשכן הרי הוא נתבע לתת דין-וחשבון והוא קובע: כך וכך הוקצה לצורך היריעות, כך וכך לצורך העמודים, וכך וכך לצורך האדנים. ופרשה שלמה, פרשת פקודי בספר שמות עוסקת בדין-וחשבון שנותן משה רבנו. ומכאן לומדים חכמים כלל גדול: והייתם נקיים מה' ומישראל. האדם צריך לצאת ידי חובה של הבריות כדי שיצטרך לצאת ידי חובה של שמים ולתת דין-וחשבון על פעולותיו.

הצעתי אומרת בפשטות: הזכות שלא להשיב על שאלות, המוקנית בסעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית, לא תהיה נתונה לשר או לסגן שר הנחקר על-ידי המשטרה בעניין הקשור לתפקידו, אלא אם כן התפטר קודם לכן מתפקידו.

ואני רוצה להבהיר כאן, מורי ורבותי: כל אחד בוודאי חש בקונוטציה הפוליטית של הדברים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין פה פוליטיקה.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל אני רוצה לומר: הצעת החוק המועלית כאן אינה אמורה להיות רטרואקטיבית. נכון, יש פה "ראה מעשה ונזכר הלכה" – מי שעד לדברים האלה, ועד לכך עד כמה הדבר פגום ששר, בדברים הנוגעים למשרדו, איננו נותן דין-וחשבון עליהם, חייב להביא בחשבון שהמציאות הזאת היא מציאות בלתי נסבלת. לא ייתכן שיישאל שר מה נעשה בתקציבים ובכספים שנועדו לו לצורך משרדו, והוא בוחר לשתוק, בלי שיצטרך להתפטר מתפקידו.

חברי וידידי חבר הכנסת שאול יהלום הגיש בקשר לזה תביעה לבג"ץ, ובג"ץ לא דחה אותה אלא דרש מראש הממשלה ומן השר הממונה להשיב מדוע הוא בוחר בזכות השתיקה ואיננו משיב על דברים הנוגעים לענייני משרדו. מכאן אתה למד עד כמה הדבר הזה משמעותי.

דומני גם ששר המשפטים עצמו התבטא בעד זכות זו, והצעת חוק מעין זו עלתה בשעתה על-ידי מרצ.

אני רוצה גם להדגיש, שיושב-ראש סיעת העבודה, אלי דיין, שביקש ממני לדחות במשך חודש ימים את הצעת החוק הזאת, הבהיר לי, וכך הדברים מצויים בכתב – –

רוני מילוא (הליכוד):

תקרא את זה לאט לאט, שכולנו נשמע.

חנן פורת (מפד"ל):

– – ש"סיעת העבודה, עקרונית, תומכת בהצעה הזאת על דעת רבים מחבריה, אך מבקשת, מטעמים שפורטו לפניך בעל-פה, לדחותה לזמן מה".

עשיתי לפי בקשתו. דחיתי את זה לחודש ימים, כפי שהוא ביקש ממני, והנה לאחר חודש הדברים האלה עולים.

אני חושב שהיושר הציבורי והאתיקה מחייבים את שר המשפטים לבקש את תמיכת הכנסת בהצעת חוק זו, שבינתיים רק הובאה לקריאה טרומית, ואכן אני מצפה שהשכל הישר והיושר יגברו על כל שיקול קואליציוני שאינו ממין העניין, בפרט לאור העובדה שהחוק הזה נדון מכאן ולהבא.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לך על הקיצור ועל התמצות, ובכל זאת אמרת את כל מה שרצית.

בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה נושא חשוב, זה נושא רגיש, וכל דבר דבור על אופניו. לכן, ברשותכם.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, זכותו של חשוד שלא להשיב בחקירת המשטרה על שאלה שהתשובה עליה עלולה להפליל אותו היא אחת מזכויות היסוד של האדם במשטר דמוקרטי. ההנחה

היא, שאם כופים על אדם לדבר בניגוד לרצונו ודבריו עלולים להפליל, הוא יבחר לומר דברי שקר ובלבד שלא להפליל עצמו. אין לחברה רצון לעודד נחקרים לשקר, ומוטב שיבחרו לשתוק.

ההתחשבות בחשוד הנחקר במשטרה אינה נובעת מהרצון להגן על הפושעים אלא על אנשים חפים מפשע, שנקלעו למעצר או לחקירה. בפני האדם הבודד ניצב השלטון בדמותו של שוטר אחד או שוטרים רבים. אלה יכולים לחקור אותו שעות ארוכות וימים רבים בתנאים של לחץ פסיכולוגי, כשהוא מבודד לחלוטין. מאחר שלא נמצא במקום שופט המפקח על החקירה ואין לנחקר זכות להיחקר בנוכחות סניגורו או עד מטעמו, מקנה החברה לנחקר זכות אחת: לשתוק, ואסור לחוקרים בנסיבות אלו להרים יד על הנחקר השותק ואסור להם לכפות עליו להשיב על שאלותיהם.

ניתנה האמת להיאמר, שמרבית החששות מפני ניהול חקירת משטרה בשיטות לא הוגנות ואף אלימות נעלמות כאשר מדובר בנחקר שהוא בעל מעמד כשר או סגן שר. אלה נהנים מחסינות, להם יש זכויות יתר שאין לנחקר רגיל. המשטרה מוגבלת ביותר בחקירתם של אלה, אם נזכור כי לשר או לחבר הכנסת יש חסינויות שונות מפני מעצר ומפני חיפוש ומפני חקירת פתע. בהשוואה לחקירות אחרות שמנהלת המשטרה ניתן לומר, שקשה יותר למשטרה לנהל חקירה יעילה נגד שר או סגן שר אם אלו אינם מוכנים לשתף פעולה עם החוקרים.

עם זאת, הנטייה היא שלא להפלות בין נחקרים, יהיה מעמדם אשר יהיה, ולהקנות לכולם אותה זכות שתיקה. יש מקרים חריגים שבהם החוק שולל מהנחקר את זכותו לשתוק, אולם הנטייה היא לצמצם את מספרם של חריגים אלה ולא להרחיבם. כך, למשל, במשך שנים היתה מוטלת על נאשמים בעבירות מטבע חוץ חובה להשיב על שאלות החוקר, ולאחרונה הוכרה גם זכותם שלא להשיב על שאלות החוקרים.

הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת מבקשת לנגוס בזכות השתיקה ולשלול אותה משר או מסגן שר הנחקר במשטרה בעניין הקשור במילוי תפקידו.

חנן פורת (מפד"ל):

לא לשלול.

רוני מילוא (הליכוד):

אפשר לשאול שאלת הבהרה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אין עוד על מה, עוד מעט יהיה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא דיברתי על שלילה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב שבסוף התשובה הכול יהיה כל כך ברור, שפשוט לא יהיה מקום לשאלה. יהיה מקום להסכמה או לאי-הסכמה, אבל נראה לי שהכול יובהר.

רוני מילוא (הליכוד):

הוא לא רוצה לצמצם את זכות השתיקה, הוא רוצה לצמצם את הזכות להיות שר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אולי תשמע עוד דקה. קראתי את ההצעה, אני יודע לקרוא.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להפריע, חברים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כאשר שר נחקר בחשד שביצע עבירה במהלך מילוי תפקידו, כותב חבר הכנסת חנן פורת בדברי ההסבר שלו להצעת החוק, ואני מצטט: "אין הוא יכול לשמור, מחד גיסא, על זכות השתיקה, ולהחזיק, מאידך גיסא, בתפקידו המחייבו לתת דוח על פעילויותיו. לפיכך, אם רצונו לשמור על זכות השתיקה, חובתו להתפטר מתפקידו"; גמר ציטוט מדברי ההסבר להצעתו של חבר הכנסת פורת.

חברי הכנסת, בהיותי חבר הכנסת, בטרם היותי שר המשפטים, הבעתי דעה דומה ואף הגשתי הצעת חוק דומה. גם אני סבור ששר הנדרש ליתן דוח על אופן טיפולו בכספים או ברכוש שהוא מופקד עליהם חייב ליתן דוח שכזה לציבור. דוח זה חייב להינתן לציבור גם כאשר השאלות מוצגות לשר על-ידי משטרת ישראל או מבקרת המדינה, משום שהם גורמי חקירה או בדיקה שהוסמכו בחוק לברר עובדות.

לא רק אני הגשתי בכנסת השתים-עשרה הצעת חוק ברוח זו, היו גם חברי כנסת אחרים שעשו כן, אבל, למיטב זיכרוני, חבר הכנסת חנן פורת לא היה ביניהם. הוא היה אז חבר בקואליציה, ובעת השתייכותו לקואליציה הוא לא מצא, כנראה, שום פגם בזכות השתיקה של שר וסגן שר. עכשיו, כאשר הוא באופוזיציה, הוא לא מוכן לעבור לסדר-היום על תופעה שהוא היה מוכן להשלים אתה שנה, שנתיים וכמעט שלוש שנים.

רוני מילוא (הליכוד):

ואצלך זה התהפך לצד השני.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

רוני, אצל כולם זה התהפך.

רוני מילוא (הליכוד):

לא אצל כולם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני רוצה להעלות כאן השערה, שחבר הכנסת פורת – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע. הרי אנחנו מכירים את העמדות, תנו לשר להתבטא.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני רוצה להעלות כאן השערה שחבר הכנסת חנן פורת מעוניין לנגח – – –

רוני מילוא (הליכוד):

נורמות חדשות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הנושא עדין, הרי אנחנו מבינים, אבל זאת לא סיבה להפריע לשר המשפטים או לכל שר, או לחבר כנסת, לומר את דברו.

רוני מילוא (הליכוד):

אלה הנורמות החדשות שדובר עליהן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני רוצה להעלות כאן השערה, שחבר הכנסת חנן פורת מעוניין לנגח את הממשלה בהצעתו. אני מוכן להניח, שהוא מביע בהצעת החוק שלו את עמדתו לגופו של עניין, גם אם באיחור רב. אלא שהאיחור הרב בהעלאת ההצעה הוא בעוכריה. זו הצעה המוגשת שלא בזמן הנכון; או שהוגשה באיחור, או שהוגשה מוקדם מדי, ואסביר את דברי. הגשת הצעה זו במועד זה מקנה לה אופי של חקיקה פרסונלית בעלת אופי רטרואקטיבי. מאפיינים אלה צריכים להרתיע את חברי הכנסת מלתמוך בהצעה. הכול יודעים ששר מסוים עדיין נתון בשלבי חקירה בחשד שביצע עבירות הקשורות במילוי תפקידו. אני מקווה מאוד, שהחקירה תסתיים בקרוב מאוד, שכן גם הגורמים האחראים לנושא מבקשים להגיע להחלטה בזמן הקרוב. תמיכה בהצעת החוק היום פירושה לפגוע באופן ממשי בזכויותיו של אדם מסוים הנתון לחקירה.

רוני מילוא (הליכוד):

אילו זכויות? שהוא יישאר שר וישמור על זכות השתיקה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

פירושו של דבר, שאנו באים ואומרים – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש ממי שהיה שר המשטרה ויכול היה לדאוג לנורמות במשך שנים, שלא לעורר כאן מהומה על לא דבר. אדוני, יכולת לתקן את החוק. אתה ישבת בשלטון שנים, היית שר המשטרה, ממונה על החקירות, ואילו רצית במהלך חקירתו של השר דרעי, במשך שנתיים וחצי ושלוש שנים, לתקן את הנורמה, יכולת לעשות זאת ולא עשית זאת. אז אנא, אני מבקש ממך שתואיל לשבת ולאפשר לי לגמור את דברי.

רוני מילוא (הליכוד):

להיות שר זו חובה, אדוני, זו לא זכות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יכולת לתקן את החוק.

רוני מילוא (הליכוד):

אני לא הגנתי עליו אף פעם מעל הבמה כמו שאתה עושה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מגן כרגע על הליך משפטי תקין, זה הכול. אתה רוצה לשנות חוק לגבי אדם מסוים באמצע שלב חקירתו?

רוני מילוא (הליכוד):

אני מעולם לא הגנתי על השר דרעי מעל הבמה הזאת כמו שאתה עושה את זה. אתה מגן עליו מעל הבמה. אני מעולם לא עשיתי זאת. אתה מגן על השר דרעי, לא על הליך משפטי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני השר לשעבר, אם אמת אתה מדבר וזו השקפת עולמך, איך זה שישבת חודש, חודשיים, שנה, שנתיים, שנתיים וחצי בממשלה ולא אמרת זאת? למה לא סיפרת זאת? למה לא חוקקת זאת?

רוני מילוא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, תן לי, זה התפקיד שלי.

רוני מילוא (הליכוד):

לא ייתכן שהוא יישאר שר וישמור על זכות השתיקה. הוא יכול לשמור על זכות השתיקה, אבל לא להישאר שר.

אלי דיין (העבודה):

רפאל אלול (העבודה):

רוני מילוא (הליכוד):

הרי אתם אמרתם שיש לכם נורמות חדשות. אתם צבועים. אתם מושחתים וצבועים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש שתתנצל. אני לא אמרתי לך דברים כאלה אי-פעם ואל תגיד את זה על אחרים. אתה יכול להצביע על העברת החוק, איש לא מונע זאת ממך.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, אני פונה אליך ואחר כך אפנה אל חבר הכנסת רוני מילוא.

אלי דיין (העבודה):

רוני מילוא (הליכוד):

אתם מושחתים וצבועים ביחד. צבועים ומושחתים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, תרשה לי, אני פונה אליך כי אתה קרוב אלי, אחרת אני לא אוכל לפנות גם אל האחרים, אני מבקש זאת מסיבות של טכנולוגיה של מיקרופונים.

אלי דיין (העבודה):

רוני מילוא (הליכוד):

תתביישו לכם, תתביישו לכם.

אלי דיין (העבודה):

לפחות תשמור על נייטרליות.

רוני מילוא (הליכוד):

אני אשמור על נייטרליות? על מה? על שר שלא שמתפטר ושומר על זכות השתיקה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רוני מילוא. אני לא יכול להרגיע אותו כשאתה לא עוזר לי. זה מסובך. אל תעזרו לי, כי אני לא אוכל להרגיע אותו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בהיותך שר מעולם לא חלקת על זה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רוני מילוא, מיצית מלוא החופניים של קריאות הביניים. אני מבקש לאפשר לשר המשפטים לסיים את דבריו, כדי שנעבור להצבעה. תודה רבה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, חקיקת החוק הזה באה, כפי שכולם יודעים, לעסוק בעניין מסוים שעדיין נתון בחקירה. לכן, דווקא משום שאנחנו ערים ויודעים במה מדובר, ומשום שאנחנו יודעים שכאן יושבים גם יריבים פוליטיים – לא להעביר את החקירה המסוימת הזאת למגרש הפוליטי, ולא לשנות כרגע את הדין החל על החקירה המסוימת הזאת. צריך להמתין לסיומה של אותה חקירה, וכפי שאמרתי, אני מאמין שהוא יהיה בקרוב מאוד, ואז נדון בשינוי החוק. הדיון בהצעת החוק חייב להיות מנותק ממקרה אקטואלי מסוים. יש לקבוע הסדר כללי הצופה פני העתיד, על סמך ניסיון העבר.

יתר על כן, בהצעתו של חבר הכנסת פורת יש הסדר חלקי בלבד של הבעיה המורכבת, באשר הצעתו דנה רק בזכות השתיקה והיא כופה על האדם להתפטר אם רצונו לשתוק. מובן מכך, שאם השר הנחקר ירבה, חס וחלילה, שקרים בתשובתו, הוא נפטר מרוע הגזירה משום שלא שתק; ואליבא דחבר הכנסת חנן פורת, הכול בא על מקומו בשלום.

חנן פורת (מפד"ל):

באמת, באמת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גם אין בהצעת החוק תשובה על השאלה, מה יהיה אם שר יסרב להשיב על שאלות המשטרה ויסרב גם להגיש מכתב התפטרות.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אל תפריע. חבר הכנסת דן תיכון, יש לנו עוד 17 סעיפים בסדר-היום, אנא, עזור לי לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

את זה היית צריך לומר לנו בשעה 11:00.

היו"ר ש' וייס:

הרבה פעמים אמרנו זאת היום. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יתר על כן, הפרובלמטיקה בחקירתו של שר או סגן שר אינה מצטמצמת לנושא זכות השתיקה בלבד. יש לבחון הענקת סמכות לראש הממשלה להשעות שר בזמן החקירה. יש לקבוע שרק היועץ המשפטי לממשלה רשאי להגיש כתב אישום נגד שר. יש לקבוע בחוק סמכותו של ראש הממשלה להשעות שר בנסיבות מסוימות, לאחר שהוגש נגדו כתב אישום. יש להבהיר בחוק מה פירוש השעייתו הזמנית של השר ומי ימלא את תפקידיו בזמן שהוא מושעה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לאפשר לשר לסיים. חבר הכנסת אלי דיין, אני מנכה את כל הקריאות ומשאיר לשר את הזמן נטו. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, בסמוך לכניסתי לתפקיד הנחיתי את מחלקת החקיקה במשרד המשפטים להכין הצעת חוק מקפת כזאת. אולם, החלטתי לעכב את הנחתה על שולחן הכנסת עד להחלטתו של היועץ

המשפטי לממשלה בעניינו של השר דרעי. אין אני רוצה, כאמור, לערב את הכנסת בהליכי חקיקה במה שמכונה "פרשת השר דרעי".

אשר על כן, אני מציע לכנסת שלא – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, עכשיו באה הצעה קונקרטית של השר. נא להקשיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע לכנסת שלא לאשר היום את הצעת החוק של חבר הכנסת חנן פורת. אני מודיע לכנסת כי במועד מתאים, כאשר נוכל לדון בתיקון הנורמות לגופו של עניין ולא לגופו של אדם מסוים, אביא לכנסת הצעת חוק מטעם הממשלה להסדרת הנושאים שעליהם דיברתי, הטעונים תיקון והבהרה.

מהטעמים האמורים אבקש להצביע נגד הצעת חוק זו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, יש לך זכות להשיב ולהתפלמס עם השר, במסגרת של עד חמש דקות. זו זכות, לא חובה. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, אין דרכי לקבוע ולתבוע כדרך שנוהגים פוליטיקאים: גם אתה נהגת כך. אבל, לגופו של עניין, אני יכול לומר, שבשעה שאתה העלית את הצעת החוק הזאת, אני לא התנגדתי לה, וגם חברי, לפי מיטב ידיעתי, לא התנגדו לה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא העליתי.

חנן פורת (מפד"ל):

הנושא הזה עומד שנים על הפרק, ואי-אפשר לקבוע, שמכיוון שלדברים האלה יש קונוטציה למה שמתרחש עכשיו, אין בהם צדק לגופו של עניין. אתה יודע זאת היטב.

אני מוכן, כדי שלא ייחשב הדבר כאילו הוא נוגע לסוגיה העומדת לפנינו, שהצעת חוק זו תועלה לקריאה טרומית, תאושר ותושהה בוועדה עד לאחר שתסתיים החקירה באותו עניין מסוים. אבל דווקא בבחינת "ראה מעשה ונזכר הלכה", אני חושב שיהיה זה חוסר יושר וחוסר הגינות ציבורית ופרלמנטרית אם לא נאשר הצעת חוק זו. אפשר להוסיף עליה כהנה וכהנה, אבל החוק לגופו הוא צודק ואמיתי. גם אתה מודה בכך, ועל כן אתפלא מאוד אם אתם תצביעו נגדו. אני מקווה שהשכל והיושר יגברו.

משה נסים (הליכוד):

אתה אומר שהנושא לא יידון בוועדה?

חנן פורת (מפד"ל):

אני אמרתי שהנושא יושהה ולא יידון בוועדה עד לאחר שתסתיים אותה פרשה. תודה.

רוני מילוא (הליכוד):

רעיון טוב מאוד.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, ואחרי זה הצבעה. אבל אני רק מבקש, חברים, לשמור על הקצב, כי יש לנו סדר-יום עד הלילה. מה זה עד הלילה? עד הבוקר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נראה לי שהמציע, חבר הכנסת חנן פורת, הבין את הדברים שביקשתי להבהיר כאן, שלא ניראה כמתערבים בחקירה מסוימת.

מאחר שכך, ומאחר שגם ביטאתי בדברי את תמיכתי בעיקרון שאתה מבקש להשיג, אותו תיקון מידות וערכים, לכן הצעתך, אם הבינותי אותה נכון, שהעניין יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל כל דיון בה יעוכב עד אשר יחליט היועץ המשפטי לממשלה בעניינה ובגורלה של אותה חקירה מסוימת, והיא לא תהיה אקטואלית לגבי אותו מקרה ואדם – ההצעה הזאת מקובלת עלי. אני מקבל את אמירתך כמחויבות לעניין מטעמך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נצביע על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – סייג לזכות השתיקה), של חבר הכנסת חנן פורת. אם נאשר את הצעת החוק בקריאה טרומית, נעביר את הדברים האחרונים של הדוברים, של השר ושל חבר הכנסת חנן פורת, במסגרת הפרוטוקול, כתוספת ליושב-ראש הוועדה, מכיוון שהסמכות שלו לעשות מה שהוא רוצה, בהנחה שהדברים יסתדרו על-פי ההסכמה הזאת.

חברי הכנסת, הצבעה מהירה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 42

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון סייג לזכות השתיקה) לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

42 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים. כאמור, הצעת החוק עוברת לטיפול בוועדת החוקה, חוק ומשפט, עם ההסכמה בדבר ההשגחה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, אנחנו עוברים לסדר-היום שלך, והוא לא קצר.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת בנימין בגין להציג לשר האוצר שאילתא מס' 82, בנושא: מפלגת העבודה – לשכת עבודה לחבריה. בבקשה, חבר הכנסת בנימין בגין.

מפלגת העבודה – לשכת עבודה לחבריה

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני שר האוצר, מזכיר מפלגת העבודה, חבר הכנסת נסים זוילי, הודיע על כוונת מפלגתו להביא לפיטוריהם של לפחות 2,000 חברי ליכוד בשירות המדינה.

הודעה זו עומדת בהתאמה להמלצת עיתון הסתדרות העובדים "דבר" לממשלת רבין, במאמר מערכת מיום 2 בדצמבר 1992, לבצע, אני מצטט: "סיווג מחדש של מועמדים לפיטורים במקומות עבודה: פקידי המתגוררים בשטחים ימצאו בעדיפות נמוכה יותר כלומר, קרובים יותר אל הדלת".

אבקש לשאול את שר האוצר, כאחראי לנציבות שירות המדינה:

1. האם הוא מקבל את ההמלצות האלה?

2. אם לא – מה יעשה כדי למנוע פיטורים על רקע מפלגתי?

תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת בגין. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, להלן התשובות על השאלות:

1. לא.

2. מאחר שאינני יודע על פיטורים כאלה ואין בכוונתי ליזום אותם, וכמובן, לא אקבל כל המלצה בעניין אם אכן תהיה כזו, הרי השאלה מיותרת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת בגין.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני שר האוצר, בדוח מבקר המדינה השבוע נוכחנו לדעת מה מוכנה מפלגתך לעשות כדי להגיע לשלטון. בהמלצות של חבר הכנסת זילי, מזכיר מפלגתך, והעיתון הראשי, שהוא ביטאון מפלגתך, אנחנו נוכחים לדעת מה מפלגת העבודה מוכנה לעשות כדי להשתרש בשלטון.

בתשובה על תשובתך השנייה, אדוני שר האוצר, רצוני לשאול: האם אתה יודע איפה אתה חי? תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

זה לא כל כך פרלמנטרי. אני מבין שאתה אומר את זה בסרקזם.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר האוצר הודיע שהשאלה איננה רלבנטית, מפני שהוא איננו יודע על פיטורים על רקע מפלגתי. אני מבקש להפנות את תשומת לבו, למשל, להצהרות חבריו לממשלה, שעל-פיהן בגאווה הם מפטרים אנשים על רקע היותם חברי הליכוד. אבל אם כבוד היושב-ראש רוצה להעיר לי על הפרלמנטריזם של השאלה שלי או על הקשר או היחס בין סרקזם לבין פרלמנטריזם, אני מוכן לקבל מכבוד היושב-ראש כל עצה בכיוון זה.

היו"ר ש' וייס:

לא, רק לגבי המלים "איפה אתה חי". איך שאתה מרגיש.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

זו שאלה. אם יש תשובה, נשמע אותה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לענות לחבר הכנסת בגין שאני חי על הקרקע, גם מסיבות גרביטציה וגם מסיבות אופי, משני הטעמים גם יחד.

היו"ר ש' וייס:

זה מסתדר טוב. התשובה שווה את השאלה.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

ועם זאת אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת בגין — — —

בנימין נתניהו (הליכוד):

— — —

שר האוצר א' שוחט:

אולי בליכוד גם הגרביטציה לא עובדת, אני לא יודע.

בנימין נתניהו (הליכוד):

גם אצלכם לא.

שר האוצר א' שוחט:

אולי אחרי הפריימריס זה יעבוד, אני לא יודע.

מכל מקום, אני רוצה להגיד לחבר הכנסת בגין, שאכן דוח מבקר המדינה משתרע על תקופה ארוכה של שנים, אבל לפחות חברי מפלגת העבודה לא נמצאים בבתי-המשפט על עבירות פליליות שכרוכות בבחירות. לפי מיטב זיכרוני – ואם תרצה, אדאג לרענן את זיכרוניך – יש אנשים מספר שהוציאו קבלות פיקטיביות, שניהלו מערכת כספית מושחתת שהגיעה לבתי-המשפט, ואם אתה לא זוכר או אינך יודע מזה, אני באמת אדאג שתקבל את החומר כולו, עם כל השמות, עם כל האנשים שנתבעו, ביניהם אנשים מאוד בכירים שניהלו את המערכת הכספית שלכם, והייתי מציע לך שלא לדבר על נושא של בחירות וכספים כל זמן שפסק-הדין בעניין הזה לא יצא. אם הם יצאו נקיים ולא אשמים ויסתבר שהכול התנהל בסדר, אני מציע לך לדבר אז על הדברים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני שר האוצר, בניגוד גמור לכלל בדמוקרטיה, שעל-פיו אדם זכאי כל עוד לא הוכח ההיפך, אתה מציע לראות אנשים חייבים.

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני לא מציע לראות אותם חייבים, אבל אני מניח שאם הוגשה תביעה בהיקף כל כך רחב של אנשים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מתפלא מאוד ששר האוצר – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע, אדוני שר האוצר. חבר הכנסת בגין, יש לנו נוהג שלפיו בשאלות בעל-פה אין קריאות ביניים. לטוב ולרע, בואו נקיים אותו.

בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אשר לעניין הפיטורים, באופן בסיסי אני סבור, שלמעט אותם תפקידים הנובעים ממינוי של שר בהמלצת הממשלה, שיש להם אופי שהמתמנה אינו עובר מכרז אלא מועסק בחוזה אישי, בחוזה מיוחד, ושם רשאי השר לעשות, על-פי החלטת הממשלה, את מה שהוא צריך לעשות, אני נגד פיטורים פוליטיים. אבל אני, כמובן, לא יכול שלא להתייחס למצב שבמשרדים מסוימים או בשירותים מסוימים התברר שבמשך שנים מונו עשרות אנשים בחוזים מיוחדים לתפקידים שאינם קיימים, אנשים בעלי יכולת שאינה רלבנטית כלל לתפקיד, ואם אותו מנהל שירות או מנהל משרד ראה שמה שנעשה הוא שחיתות "נקייה", ללא שום צורך בעבודה, והוא הפסיק עבודתם של עובדים כאלה, הוא עשה את מה שצריך לעשות.

לשאלתך הבסיסית, האם אני חושב שצריך לפטר אנשים שזכו במכרז, שהתקבלו לעבודה בשירות המדינה או בשירות כזה או אחר והם חברי מפלגה כזאת או אחרת שאיננה בקואליציה; מה שאני אומר לגבי המשך שירותם בשירות המדינה – ואני אומר זאת במלוא האחריות ובמלוא ההכרה, כפי שאני רואה את הדברים – הוא שלא צריך לפטר אותם, צריך להשאיר אותם בעבודתם, ובשום פנים ואופן זה לא צריך להיות קריטריון לקבלה או לא-קבלה לעבודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לשאילתא בעל-פה של חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אדוני היושב-ראש, אנחנו נרשמנו לשאלות נוספות, אבל לא היה אף אחד.

היו"ר ש' וייס:

טוב, בבקשה, דקה אחת. אדוני שר האוצר, תצטרך לענות עוד הפעם על זה אם תרצה, כי היה לנו פה איזה רגע בלי מזכיר, בלי מזכירה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הנושא רציני, לא כדאי לזלזל בו. היום אתם בשלטון, אתמול היינו אנחנו, מחר שוב אנחנו, אחר כך אתם. הנושא רציני, כי צריך לקבוע את הנורמות.

אני אפנה את תשומת לבך למה שנעשה בעצם הימים האלה ברשות הנמלים והרכבות, כאשר שמונה אנשים נזרקים החוצה ו/או מסולקים מתפקידיהם, לאחר שעמדו לפני שנים בכל תנאי המכרז, כיהנו בתפקידיהם. לפתע מגיע שר חדש ודורש את פיטוריהם. מוקם בית-דין שדה, ובשיטות שאינני רוצה

לנקוב בשמן, האנשים הללו מושלכים בעצם לרחוב, ובסופו של דבר יפנו לבית-המשפט. הנורמה הזאת היא לא טובה, זו חזרה לימי המקארתזם.

האם תיאות להתערב בעניין?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת שאול יהלום, גם כן בקיצור נמרץ מאוד.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני שר האוצר, עם כל הכבוד על תשובתך השלילית, אני חושב שמה שנאמר באותו מאמר, שהתושבים היהודים הגרים בישראל – וזה מה שנאמר שם – יהיו המועמדים הראשונים לפיטורים, נובע מהסתה של הממשלה הזאת נגד ישראל. כאשר מצד אחד חלק מחברי הממשלה מדברים על ייבוש והקפאה, ומהצד השני נעשים על-ידי הממשלה הזאת צעדים לא כלכליים, כגון: על דירות שנמצאות בישראל לא ניתן עידוד של הלוואות מקום, ומדובר בדירות שכבר נבנו, וכתוצאה מזה הממשלה תפסיד כסף. אומרים בכל זאת בריש גלי: מילא, הממשלה תפסיד כסף, הדירות לא ייבנו, אבל אנחנו לא נעזור. יוצא מזה שהמדיניות של הממשלה היא זו שמביאה מאמרי מערכת כאלה.

האם אתה לא חושב שכדאי היה, מעבר לתשובה שלילית בלבד, של כן או לא, שתבוא הצהרה מוסמכת של הממשלה, שאין היא מפלה בין עובד לעובד, ובין שטח לשטח, דווקא למען כלכלה בריאה יותר ואמות מידה מוסריות יותר בחיינו?

היו"ר ש' וייס:

אם אינני טועה, שר האוצר השיב על השאלה השנייה, והיתה בה התחייבות. אבל בבקשה, תשיב.

שר האוצר א' שוחט:

אני מבקש להשיב תחילה לחבר הכנסת דן תיכון, וגם הייתי מבקש ממנו בקשה. ברשות הנמלים והרכבות, כמו ברשות שדות התעופה, וכמו בשירות התעסוקה קודם לכן, עקבותיו של השר קצב לא יימחו הרבה מאוד שנים. לא יימחו הרבה מאוד שנים לא בגלל פעולותיו המוצלחות כשר, אלא בגלל השחיתות הפוליטית שליוותה בכל מקום את מעשיו ואת צורת המינויים שהוא עשה.

אני מפנה אותך לדוח מבקר המדינה, ואתה יודע בדיוק באיזה כרך ובאיזה עמוד למצוא כמה חברי מרכז שיבץ השר קצב בשירות התעסוקה. לפי דעתי, מצבו בפריימריס היה טוב מאוד אילו התקיימו הבחירות במרכז, ולא בשום מקום אחר. אני מציע לך, כיושב-ראש ועדת ביקורת המדינה, להוֹאִיל ולקרוֹא שוב את הדוח המתייחס לפעולותיו של קצב.

אני רוצה גם להשיא לך הצעה ידידותית. אנא שלח אלי את שמות שמונת האנשים האלה, אחד אחד, ואני מתחייב לבדוק באיזה תהליך קבלה הם התקבלו, מה הם הכישורים שלהם, וכיצד הם מטופלים היום. אני מבטיח לך שאתן לך תשובה לגבי כל אחד מהם, אחרי שאבדוק את העניין.

היו"ר ש' וייס:

זה פתרון מאוד הוגן.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת שאול יהלום, לך אני מוכן להגיד, ואני לא צריך בשביל זה החלטת ממשלה, שבשום פנים ואופן אסור שתהיה אפליה כלפי עובד מפני שהוא גר ביהודה, בשומרון או בחבל-עזה. זה לא מקובל עלי. אני לא אחראי למאמרי המערכת של "דבר", ותאמין לי שבששת החודשים האחרונים נכתבו שם מאמרים מספר שהיו יכולים לגרום לי לשאול כמה שאילות: למה בעצם התכוון העיתון כשהוא כותב א', ב', ג' וד'. מטעמים מובנים לא עשיתי זאת, אבל אני אומר לך במלוא האחריות, גם בהתאם לתפיסתי, ולפי הערכתי גם בהתאם לתפיסת הממשלה, שבשום פנים ואופן אסור להפלות עובד על רקע מקום מגוריו, אם זה בשטחים, ביהודה, שומרון ועזה, ואם זה בתחומי מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר האוצר.

שר האוצר ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 83, של חבר הכנסת דן תיכון, בנושא: הדולר – 2.788 ש"ח. אגב, זה נכון גם להיום?

דן תיכון (הליכוד):

אינני יודע, אבל זה בוודאי לא רחוק מזה.

שר האוצר א' שוחט:

הוא לא עלה היום, אבל זה לא רחוק מזה.

הדולר – 2.788 ש"ח

דן תיכון (הליכוד):

אינני יודע. השאלתא הוגשה לקראת יום רביעי שעבר.

מומחים מותחים ביקורת על מדיניות שער החליפין של בנק ישראל. על-פי המדיניות הנהוגה בימים האחרונים, מפוחת מדי יום השקל בשיעור ניכר. התוצאה, ציפיות לפיחות, המצדיקות עצמן.

ברצוני לשאול:

1. האם מדיניות שער החליפין הנהוגה כיום מקובלת על הממשלה?

2. בכמה קטנו יתרות מטבע-החוץ של המדינה בשנה האחרונה?

3. האם הממשלה ובנק ישראל יודעים מה לעשות כנגד הספקולציות במטבע-החוץ?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת תיכון, התשובה על שאלותיך הן כדלקמן:

1. כן.

2. בשנת 1992 ירדו יתרות מטבע-החוץ ב-1.167 מיליארד דולר.

3. התגברות קניות מטבע-חוץ בעת האחרונה הביאה לעלייה בשער החליפין, ואף לעלייה מסוימת בריבית על מקורות בנק ישראל. שינויים אלה מייקרים את עלות רכישת מטבע-החוץ ובכך מצמצמים את כדאיותה.

ברצוני להוסיף, שחלק גדול מהשינויים נובע מאירועים שאינם בתחום הכלכלה הישראלית, אלא כתוצאה משינויי שער המטבע בשווקים בעולם. ונראה לי, שכאשר יירגעו שווקים אלה, תהיה גם רגיעה במשק הישראלי.

אין שום ציפייה לפיחות במשק הישראלי. עמדתי, וגם עמדת נגיד בנק ישראל, ברורה בעניין. קבענו את שיטת שינויי השער בחודש נובמבר השנה, ואני חושב שהפעם מה שקורה במשק הוא כתוצאה מאירועים חיצוניים, ולא תלוי בשום פנים ואופן ברמת ציפיות מקומית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת דן תיכון, אחריו – חבר הכנסת גדליה גל. דן תיכון, שתי דקות; גדליה גל, דקה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אובדן יתרות מטבע-חוץ בהיקף שעולה על מיליארד דולר הוא סכום אדיר בהתחשב בעובדה שהשנה נכנסו לקופת בנק ישראל סכומים אדירים במטבע-חוץ, שעלו על מיליארד ו-800 מיליון דולר.

שר האוצר א' שוחט:

נוסף על הרגיל?

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא. אבל הפעם היתה סטייה. השנה נכנסה מנה וחצי, במקום מנה אחת. אבל לא זו שאלתי.

לנוכח העלייה הדרמטית בשער הדולר בעולם, האם ידוע לשר כיצד נערך בנק ישראל בתחום השקעות יתרות מטבע-החוץ של ישראל, והכוונה ליחס ההשקעות בין המטבעות האירופיים והיפניים מצד אחד, לבין הדולר, מצד שני?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גדליה גל.

גדליה גל (העבודה):

אדוני השר, אנחנו קוראים ושומעים שיש כוונה להעלות את הריבית כאמצעי למניעת משיכה של מטבע חוץ. כידוע, ההעלאה היא קלה, אבל הירידה היא בדרך כלל הרבה יותר אטית. האם קבעת עמדה בעניין? אם כן – מה דעתך ומה בכוונתך לעשות?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מסכים שהרבה אירועים שגרמו לעניין הזה היו אירועים בין-לאומיים, אבל נוסף על כך, ואולי בלי מתכוון, הוזילה הממשלה את הנסיעה לחוץ-לארץ. הממשלה ביטלה את מס הנסיעות וגם את ההיטל על רכישת מטבע חוץ. שני הדברים במקביל גרמו בוודאי לתוספת בבריחת מטבע חוץ.

האם אין שר האוצר מתכוון לחשוב פעם שנייה בנושא הזה, ולהחזיר את המס, ולהעביר את ההכנסות ממנו לשירותים חברתיים, כגון החינוך המיוחד?

היו"ר ש' וייס:

רגע אחד. חבר הכנסת דן תיכון טוען שאתם ייקרתם את הדולר, וחבר הכנסת שאול יהלום טוען שהוזלתם. אני כבר לא מבין.

בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, אינני יודע אם בנק ישראל שינה את סל ההשקעות שלו. בשעתך, אם אינני טועה, אתה ניהלת קרן היפותטית מקבילה, ומעולם לא שמעתי על התוצאות. יכול להיות שהן היו טובות יותר מתוצאות בנק ישראל. אולי אתה עדיין מקיים את הקרן התיאורטית הזאת. כאשר שירתנו יחד בוועדת הכספים, הנושא עמד על הפרק.

אני מניח שבנק ישראל עושה כמיטב יכולתו בעניין של שימוש במטבע חוץ שברשותו, כך שהצורה תהיה מקסימלית. אני מניח שגם טובי אשפי הפיננסים בעולם מאבדים חלק מהיכולת לעקוב אחרי השינויים, ולפעמים הנחות מסוג מסוים מתבדות ואז קיים הפסד. אני מניח שבקשריך עם בנק ישראל אתה יכול לוודא את העניין. אם תרצה, ואתה לא יכול להשיג את זה לבד, אני אעזור לך בכך.

לחבר הכנסת גל, בעניין הריבית, אני נגד העלאת הריבית. אני חושב שאנחנו עדיין במצב שלא צריך לעשות צעדים דרסטיים כפי שנעשו בדצמבר 1991 כאשר העלו את הריבית בצורה מטורפת. לקח ארבעה חודשים עד שהיא ירדה, תוך פגיעה במשק.

יש עלייה מסוימת בשער הריבית, והיא נובעת מהעובדה שבנק ישראל מזרים נפח אשראי שקלי ובהתאם לביקושים הרגילים, והוא לא מתחשב בעובדה שיש ביקוש קצת יותר גדול למטבע חוץ. לפיכך הריבית עלתה בשיעור קטן. אני הודעתי לנגיד בנק ישראל, ואני אומר את זה כאן, אני נגד שימוש בכלי כזה בצורה קיצונית.

חבר הכנסת יהלום, לך אני יכול להגיד, שרק קיימנו את החלטת הממשלה הקודמת. ביטול מס נסיעות נתקבל בכנסת הזאת, כאשר החוק הובא על-ידי הממשלה שאתה שירתת בה. הכנסת ברוב של הקואליציה דאז אישרה את החוק. לא עשינו שום דבר. נתנו לזמן לחלוף. זה החוק שאתם חוקקתם ואתם הצעתם ואתם הבאתם, הוא החוק שנכנס.

אם תשאל אותי, האם אני שלם עם העניין, תשובתי היא: כן. אומרים לי אנשים שעסקו בעניין, שהמהומה סביב קבלת הפטורים בהרבה קבוצות באוכלוסייה היא כל כך גדולה, היא כל כך גורמת לעוגמת נפש; ומי בסך הכול משלם? משלמת דווקא שכבת ביניים שעובדת ונוסעת אחת לכמה שנים לחוץ-לארץ. שכן חברי הכנסת, השרים, ראשי ערים – מישהו משלם את זה בשבילים; אנשי המגזר העסקי – זאת הוצאה מוכרת והיא מובאת בחשבון ההכנסה שלהם. משלמים את זה בסך הכול כמה מאות אלפי אנשים שאכן נוסעים, חוסכים פרוטה לפרוטה.

לי נדמה, שלא חטאנו יותר מדי בכך שלא סובבנו את הגלגל אחורנית וקיימנו את החלטת הממשלה הקודמת בעניין.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את שר האוצר להשיב על שאילתות רגילות.

עדכון הפיצויים לנפגעי השיטפונות

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר האוצר ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

האוצר העביר כספי פיצויים לנפגעי שיטפונות בקריית-ביאליק, מאחר שהיה ויכוח בין הנפגעים לבין חברת הביטוח "ענבל" והעירייה. חלק מהתושבים סירב לקבל את הסכום שהוצע להם, כיוון שבעיניהם היה הסכום רחוק מלכסות את הפגיעה. בלית ברירה נאלצו לאחר זמן אותם תובעים להשלים עם המצב, ולהסכים לסכום שהוצע. מאחר שעבר זמן רב מאז, דרשו הנפגעים ריבית על הסכום, כי הכסף היה בידי העירייה. זו מסרבת בטענה שאף האוצר נוהג כך.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לסוגיה הנ"ל?

2. האומנם לא משלמים את סכום הפיצויים מעודכן?

3. מה ייעשה בעניין זה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בכל המקרים העבירה המדינה לרשויות המקומיות את הכספים לתשלום נזקי השיטפונות לאחר שהן שילמו את הפיצוי ולאחר אישור חברת הביטוח "ענבל" לתושבים.

עיריית קריית-ביאליק פנתה אלינו עקב מצבה הכספית הקשה בבקשה לקבל מקדמה שתאפשר לה לשלם לתושבים את הפיצוי. בתאריך 16 באפריל 1992 העביר האוצר לעירייה, בהתחשב בגובה הסכומים שאושרו כפיצוי, מיליון ש"ח כמקדמה, ובתאריך 10 במאי 1992 העביר 200,000 ש"ח נוספים. העירייה שילמה את מרבית הסכומים לתושבים כחודש לאחר קבלתם מהמדינה.

לאחרונה נודע לנו כי העירייה לא שילמה לתושבים את כל הסכום שקיבלה. פנינו לעיריית קריית-ביאליק בדרישה להחזיר לנו את יתרת הכסף שלא שולמה לתושבים בתוספת הריבית שנצברה על סכומים אלה בבנק. בתשובת העירייה מ-5 בנובמבר 1992 היא העבירה אלינו את יתרת הכסף שלא הועברה לתושבים ומסרה כי הכספים האמורים הופקדו בחשבון עובר-ושב שאינו נושא ריבית.

2. תשלומי הפיצויים נעשו בהתאם ועל סמך החלטת הממשלה מס' 2264. המדינה העמידה לרשות הרשויות את הכספים לתשלום נזקי השיטפונות סמוך לבדיקת הדירות על-ידי השמאים ולקביעת סכומי הפיצויים שאושרו. ברוב המקרים שילמה העירייה את הכסף לתושבים בסמוך לקבלתו מהמדינה. היות שסכומי הפיצוי שאושרו עמדו לרשות התושבים, אין מקום לשלם ריבית ו/או הצמדה לאותם תושבים שסירבו מסיבות שונות לקבל את הכספים שהוצעו להם.

3. לאור העובדה שהכסף עמד לרשות התושבים בסמוך לעריכת השמאות, אין מקום לפעולה כלשהי בנושא זה.

חשיפת ידיעות על-ידי פקידי מס ערך מוסף

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר האוצר ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

מסמך שנחתם ב-1 באפריל 1990 על-ידי ראש הממשלה ושר האוצר דאז יצחק שמיר והגיע אלי בימים אלה מגלה, כי מר שמיר חתם ביום זה על הוראה כללית וגורפת, המתירה לעובדי המכס והמע"מ להעביר ידיעות שהגיעו אליהם מתוקף תפקידם.

פקודת מס הכנסה [נוסח חדש], חוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1976, וחוק מס שבח מקרקעין, התשכ"ג-1963, קובעים כי לא יגלה אדם ידיעה שהגיעה אליו בתוקף תפקידו. כן נקבע שם, כי אדם הממלא תפקיד רשמי חייב לראות כל תעודה כדבר שבסוד.

נודע לי כי כיום נוהגים פקידי מס ערך מוסף לגלות סודות בהתאם להיתר שעליו חתם ראש הממשלה ושר האוצר ב-1 באפריל 1990.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד האוצר לנוהג הקיים בקרב עובדי מס ערך מוסף להעביר ידיעות שהגיעו אליהם בתוקף תפקידם בהסתמך על ההיתר הנ"ל?

2. האם שונתה עד כה ההוראה העומדת בסתירה לחוקי המס?

3. האם תבוטל הנחיה זו?

שר האוצר א' שוחט:

1. משרד האוצר מודע לגילוי הידיעות, על-פי ההיתר הכללי שניתן על-ידי ראש הממשלה ושר האוצר, לפרקליטות, למשטרת ישראל, ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולמוסד לביטוח לאומי, וזאת משיקולי טובת הציבור.

2. ההיתר אינו עומד בסתירה לחוקי המס וההוראה לא שונתה.

3. ההיתר לא יבוטל.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני שר האוצר, לפני שאני שואל את השאלה הנוספת, אני מבקש להעיר את תשומת לבך לכך שמכתבו של חבר הכנסת יצחק שמיר נחתם ב-1 באפריל 1990; ואולי זו באמת רק מהתלה של 1 באפריל וחבר הכנסת יצחק שמיר לא התכוון כלל לעבור על החוק ביודעין, מתוך כוונת זדון.

סילבן שלום (הליכוד):

חזור בק מ"כוונת זדון".

היו"ר ש' וייס:

לא בשאילתות, חברים.

סילבן שלום (הליכוד):

באמת, יש גבול לכל דבר.

היו"ר ש' וייס:

כנראה אין.

גדעון שגיא (העבודה):

אני דווקא מוכן לקבל את ההערה של חבר הכנסת סילבן שלום, ואני אבקש למחוק את צמד המלים "כוונת זדון" מהפרוטוקול.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

גדעון שגיא (העבודה):

לגוף התשובה של השר, אני מבקש לשאול: האם על-פי מדיניות האוצר סבור השר שראוי ונכון שהוא יוותר על סמכותו הקבועה בחוק, שלפיה הוא מוסמך להתיר גילוי ידיעה, ובתוקף אישור גורף יסמך השר כל פקיד מס להחליט איזו מן הידיעות המגיעות אליו בתוקף תפקידו ראוי לגלותה למשטרה? אם יש סמכות לפקידים לגלות ידיעות, מדוע מסתירים עובדה זו מהציבור? ובפרט, מדוע לא יודעים את זה שופטי ישראל והם פוסקים בהנחה כאילו החוק כפי שהוא קיים אכן מחייב, והם אינם יודעים שיש הוראה המבטלת את החוק כפי שהוא קיים היום?

היו"ר ש' וייס:

זו שאילתא נוספת, לא שאילתות נוספות.

גדעון שגיא (העבודה):

ברשותך, עוד שאלה אחת. במכתב ההיתר לגילוי סודות כתב יצחק שמיר, כי הוא מתיר לגלות ידיעות בין היתר לפי סעיף 117א לחוק העונשין. לפי הסעיף הזה, כל עובד המגלה ידיעה שהגיעה אליו בתוקף תפקידו צפוי לשלוש שנות מאסר. ממתי, לדעתך, יש לשר האוצר או אפילו לראש הממשלה סמכות לפטור אדם מהחובות הקבועות בחוק העונשין?

היו"ר ש' וייס:

רבותי חברי הכנסת, בעתיד – שאילתא היא נושא אחד. שאילתא חוזרת היא בעקבות התשובה. אני מעיר את זה באופן החברי ביותר, כי אחרת נצטרך לשבת עד ימי חמישי ולגרור את שרינו ואותנו בלילות. הם גם צריכים לעבוד ולנהל את המשרדים שלהם. בבקשה, אדוני השר.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת גדעון שגיא, בעקבות השאלות שלך, אני אבקש לעשות בדיקה חוזרת של כל הדברים שהעלית, ואני אתן לך תשובה מפורטת לאחר שכל החומר יוצג בפני.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מודה לך.

דן תיכון (הליכוד):

מותר לי להעיר הערה?

היו"ר ש' וייס:

לא.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה להבהיר, כי יהיה כאן דבר מאוד מעניין.

היו"ר ש' וייס:

קצר.

דן תיכון (הליכוד):

כשאני מסתכל על התאריך שבו נחתם המסמך, זו תקופה שלא היה בה שר אוצר, הוא פרש כמה ימים לפני כן. לכן אני מעלה על הדעת, שזה מסמך שהוכן על-ידי שר האוצר הקודם ונחתם רק על-ידי ראש הממשלה. אני מציע לבדוק את העניין.

היו"ר ש' וייס:

ההוראה תירשם. זה מעניין.

ביטול מכירת בנק המזרחי

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

עסקת מכירתו של בנק המזרחי המאוחד לאיש העסקים גד זאבי בוטלה בסוף השבוע שעבר. כל הטיפול במכירת הבנק נראה שהתנהל בחוסר תבונה, והאי-בהירות סביב בעלי הבנק גרמה לכך שהבנק ייפגע וכל אחד יעשה בו כברכשו.

כישלון העסקה הוא פגיעה בבנק.

ברצוני לשאול:

1. מדוע בוטלה העסקה?

2. מה היו הסיבות לכך שמכירת הבנק נמשכה זמן כה רב?

3. אם היו אשמים במצב שנוצר, האם יוסקו מסקנות מכך?

4. מה הן הדרכים להמשך הטיפול בעניין בנק המזרחי?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעת שהחל תהליך המכירה של בנק המזרחי הופנו כל המתעניינים ברכישת הבנק לבנק ישראל לצורך קבלת היתר עקרוני בדבר כשרותם לרכישת הבנק. בחודש ספטמבר 1991 הוציא בנק ישראל לארבעה מועמדים, וביניהם מר גד זאבי, היתר עקרוני לרכישת הבנק. הממשלה ומ.י. נכסים עם ארבעת המועמדים חתמו ביום 13 באוגוסט 1992 הסכם עם מר גד זאבי, כאשר לכל המועמדים, לרבות גד זאבי, היה היתר עקרוני מבנק ישראל לרכישת הבנק.

בדצמבר 1992 החליט נגיד בנק ישראל שלא לתת לגד זאבי היתר סופי לרכישת אמצעי שליטה בבנק המזרחי. בהעדר היתר כאמור, לא ניתן להשלים את עסקת המכירה.

הסמכות הייחודית בנושא רישוי רכש אמצעי שליטה בתאגיד בנקאי היא בידי נגיד בנק ישראל.

2. תהליך מכירת שליטה בתאגיד בנקאי בדרך של מכרז הוא תהליך ממושך, בשל הצורך ברישוי ובשל הצורך בבדיקת הבנק על-ידי הקונים תוך שמירה על סודיות בנקאית. עם זאת, נבדקות במשרד האוצר ובמ.י. נכסים הדרכים לקצר בעתיד את משך התהליך.

3. אין מקום לחפש אשמים בסוגיית מכירת בנק המזרחי. הליך המכירה בוצע בהתאם לנהלים הקיימים בדרך המוזכרת בשאלה מס' 2 לעיל.

4. בימים אלה נבדקות במשרד האוצר ובמ.י. נכסים האלטרנטיבות השונות לגבי המשך הטיפול במכירת בנק המזרחי.

ייקור האשראי הניתן על-ידי המדינה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

קרן קלאריג', הפועלת במסגרת קרנות לעידוד עסקים קטנים המתקיימים תחת ערבות המדינה, הוקמה על-ידי הממשלה לפני כשנה וחצי. קרן זו פועלת מאז הקמתה ומסייעת להרבה אנשי עסקים, אשר אין ביכולתם לגייס את כל ההון הדרוש מהונם העצמי, בהקמת עסקים קטנים. הקרן מלווה ליזם 80% מגובה ההון הדרוש בערבות מלאה, של 100%, מצד המדינה, ומאז 3 במאי 1992 אין היזם הפרטי צריך לשלם עמלה עבור ערבות זו, נוסף על הריבית אשר גובה ממנו הבנק.

לאחרונה שינתה הממשלה את מדיניותה, והוחלט על-ידי אנשי האוצר להעלות את עמלת ערבות המדינה מ-0% ל-0.5%.

ברצוני לשאול:

1. מדוע דווקא במצב כזה של אבטלה מתייקר האשראי הניתן מצד המדינה?

2. האם יבטל משרד החלטה זו, ומתי?

שר האוצר א' שוחט:

1. קרן לעסקים קטנים באה לפתור את בעיית הביטחונות וזמינות המקורות לעסקים קטנים.

מתן אשראי זול בדרך של ערבות מדינה עלול להביא עסקים קטנים שאינם נזקקים לקרן – שיש להם ביטחונות – לניצול מקורות הקרן על חשבון עסקים שאכן נזקקים לסיוע זה, יש בכך משום הסטת המקורות לכיוון לא יעיל.

ראוי לציין, כי בתחילת הפעלת הקרן היתה עמלת הערבות בשיעור 1%, ועל-פי הנתונים לא פגע שיעור הריבית, לרבות העמלה, בניצול הקרן. כידוע, העמלה שנקבעה כעת היא בשיעור של 0.5% בלבד.

אנחנו מניחים שאין בתוספת הזאת משום פגיעה ברצונם של אלה הנזקקים לקרן. שכן, הם נזקקים לערבות המדינה. אבל במקרים שבהם יכול בעל העסק לקבל את הכסף ללא ערבות מדינה, אם לא יהיה קנס מסוים, אפילו קטן, הוא יעדיף לעבור לערבות מדינה וגם הבנק יעדיף למעשה כסף שיוחלף בכסף אחר, ולכן נחטיא את המטרה.

2. מהאמור לעיל ברור כי החלטה זו לא תבוטל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שאלה קצרה בעניין ערבות מדינה לבעלי עסקים קטנים. אני דווקא רוצה להרחיב את היריעה ולשאול אותך: כידוע לך, בעלי עסקים קטנים נמצאים במצב שהוא מבחינתם קשה מאוד בנושא של עמלות הבנקים והריבית. אין משקלם כמו משקלם של אותם תעשיינים גדולים אשר יכולים לסגור עניינים עם מנכ"לי הבנקים והיושבים-ראש לגבי אשראי חריג ולגבי עמלות. אותם עסקים קטנים נחנקים תחת עול כבד מאוד של ריבית בשיעור גבוה, עמלות רבות, מגוונות ומשונות, ואין להם שום מענקים מאוצר המדינה. מצבם לעומת המצב של הגדולים, לדעתי, מחייב אותך להתערב. מה בכוונתך לעשות בעניין זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

נושא שער הריבית השקלית הלא-צמודה הוא נושא שמטריד את המשק הישראלי, ואין ספק שאתה צודק כשאתה אומר שעסקים גדולים זוכים לריבית נוחה יותר, נמוכה הרבה יותר, ואנחנו מכירים את התופעה הזאת של לווה טוב בבנק המשיג כמובן תנאי ריבית זולים הרבה יותר לעומת אותם עסקים שהבנק חושש לכספו המושקע בהם.

אני חושב שקרה משהו במהלך של כמה שנים, ועניין הריבית או פער הריבית בין ריבית ההפקדה ובין ריבית המשיכה הלך והצטמצם. עדיין השיעור הוא גבוה מאוד. בסך הכול, הריביות בבנקים, אם לוקחים את הריבית הצמודה והריבית במטבע חוץ, אינן גבוהות. הריבית הגבוהה היא הריבית למשקי הבית ולעסקים קטנים בריבית השקלית הבלתי צמודה.

בנק ישראל עשה מהלכים מספר בעניין הזה. אני מקווה, שכתוצאה ממה שדובר קודם לכן בעניין שערי מטבע חוץ ומה שקורה במשק, לא יעלה שער הריבית על שיעורו היום. אנחנו, כממשלה, בדיונים מתמידים עם בנק ישראל ועם הבנקים במגמה להוריד את המרווח, וקרה משהו בחודשים האחרונים בעניין זה. אני מקווה שהמגמה הזאת תימשך.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

פער עדתי בהכנסות מעבודה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

מסקר ההכנסות האחרון שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה, כי עדיין קיים בארץ הפער העדתי, שמוצא כעת את ביטויו בהכנסות מעבודה. מדובר בפער של כ-14% בין הכנסה ממוצעת של משפחת שכירים "מערבית", לזו של בני עדות המזרח.

עוד נאמר בסקר, כי בחישוב של הכנסה לנפש, פער זה אף כפול ומגיע ללא פחות מ-28%.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על ממצאי הסקר שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה?

2. מה יעשה למניעת עיוות חמור זה?

3. מתי ימצא פתרון לבעיית הפער העדתי בהכנסות מעבודה?

שר האוצר א' שוחט:

1. סקר ההכנסות האחרון שנערך על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הוא משנת 1986/87.

בסקר זה אכן יש נתונים גולמיים על ההכנסות לפי יבשת לידה, ואולם אין שום ניתוח של גורמים המסבירים את הפערים השונים. לכן אין לראות זאת כפער עדתי. ההבדלים יכולים לנבוע מגיל, מין, ותק בארץ, שפה, השכלה וכו'.

2. ככלל, מדינת ישראל פועלת בעיקר בתחום ההשכלה, לרבות אינטגרציה בחינוך, כדי להעלות את רמת ההשכלה בקרב כל האוכלוסייה.

3. פערים בחלוקת ההכנסות בכל משק נובעים מגורמים רבים. המדינה מטפלת בהם אם באמצעות מיסוי פרוגרסיבי ותשלומי העברה פרוגרסיביים, ואם באמצעות הגברת חינוך ושירותים לכלל האוכלוסייה, ואנחנו מקווים שפעולות אלו ישפרו את כלל חלוקת ההכנסות בישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

עלות דירות השרד של שרים

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

מידיעה שפורסמה בעיתונים "הארץ", "ידיעות אחרונות" ו"מעריב" עולה, כי למרות החלטת הממשלה לשכן את שריה בדירות בירושלים בשכר דירה של 1,200 דולר לחודש, עדים אנו לחריגות לא מעטות מכך, וזאת הרבה מעבר למה שהיה נהוג עד הממשלה הנוכחית.

פורסם כי שר האוצר מר אברהם שוחט שכר דירה ששטחה עולה על 110 מטרים רבועים, כפי שנקבע קודם לכן, ובתגובה טען, כי שני חדרים ייסגרו ולא יהיו בשימוש.

פורסם כי לשרים אחרים אושרה דירה בירושלים, אף שביתם נמצא במרחק של פחות מ-70 ק"מ מירושלים, וגם זאת בניגוד למה שנקבע.

המיסוי על דירות אלו בא על חשבון קופת המדינה, במקום שיבוא על חשבונם האישי של השרים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על חריגות אלו מהתקנות?

2. מה ייעשה למניעת חריגות אלו?

3. מה היא האסמכתה החוקית לפטור זה ממס הכנסה?

שר האוצר א' שוחט:

1-2. לא ידוע לנו על חריגות. משרד האוצר נוהג על-פי מה שנקבע בהחלטת הממשלה מיום 14 בספטמבר 1992 בעניין דירות שרד לשרים והחלטת ועדת שרים לענייני כלכלה מיום 24 בנובמבר 1992 בעניין דירת השרד לשר השיכון והבינוי.

3. הממשלה בהחלטתה מס' 202 (כל/6) סעיפים ב' וג' אישרה את ביצוע ניכוי המס ואת גילום המס המתחייב.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אמרתי לך כבר קודם לכן, שאין לי עניין אישי בעניין שלך, אבל אני חושב שחובתי הציבורית היתה להעלות את העניין הזה.

אתה שכרת דירה ששטחה למעלה מ-110 מטרים רבועים וגודלה מעל חמישה חדרים. הדבר הזה נוגד את ההחלטה שלכם, שהשטח יוגבל ל-110 מטרים רבועים, כששכר הדירה שנקבע מראש הוא 1,200 דולרים, וגם כך הוא שכר דירה גבוה מאוד.

החלטתם החלטה נוספת, שהקילומטרז' או המרחק שיאפשר לשר ליהנות מדירת שרד כזאת יהיה – אם מקום מגוריו יהיה מרוחק 70 קילומטר ומעלה. כידוע לך, שר הבינוי והשיכון אינו מתגורר במרחק האמור, ולטענתו – מה הם 3 קילומטרים, כאשר אני חושב שהמרחק הוא גדול יותר, אבל אין שום משמעות אם זה 3 קילומטרים פחות או אם זה 10 קילומטרים פחות.

האם אתה חושב שדבר זה נכון לעשותו, במיוחד שאתה השר הממונה על תקציב המדינה ועל שמירת כל התקנות המינהליות האלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת סילבן שלום, אני שמח שניתנת לי פה ההזדמנות לענות אולי קצת בהרחבה על הסוגיה הזאת.

כאשר התמניתי לשר האוצר רציתי לבדוק מה קורה בעניין של דיור לשרים והיכן עומדים הדברים, שכן היה ברור לי שמספר שרים לא גדול אינו יכול להמשיך ולהתגורר בבתי-מלון. אני אביא אולי דוגמה מעצמי. במשך חמישה חודשים הייתי יוצא כל יום ראשון בשעה 06:00 מביתי בערד וחוזר הביתה כמעט עם כניסת השבת ביום שישי. במהלך כל השבוע התגוררתי בבתי-מלון בהוצאה כספית עצומה לממשלה, גדולה מאוד. התברר לי שאין כללים ברורים בעניין.

אולי אספר איזה סיפור קטן. בהיותי יושב-ראש ועדת הכספים פנה אלי פקיד בכיר מאוד באוצר ושאל אותי, מה צריך לדעתי לעשות לגבי דירת השרד של שר החוץ דוד לוי, שהחליט לקחת דירה בירושלים אחרי שנים רבות שהיה נוסע לבית-שאן, באילו תנאים צריך לתת לו את הדירה. שאלתי אותו: האם יש לכם כללים בעניין? הוא אמר לי: אין כללים, הדברים גמישים לחלוטין. הוא התלבט בין מתן דירת שירות לבין מתן דירת שרד. דירת שירות – הממשלה שוכרת את הדירה, מרהטת אותה, משלמת את המסים ואת המים, אבל הבית מתנהל על חשבון השר שגר בו. דירת שרד יש לראש הממשלה, ובה כנראה דברים נוספים שהממשלה נותנת.

כיושב-ראש ועדת הכספים, אף שלא הייתי, כידוע, בקואליציה באותה עת, שאלתי: אילו תנאים קיבל יגאל אלון? אילו תנאים קיבלה גולדה מאיר? אילו תנאים קיבל אבא אבן? אמרו לי: דירת שרד. אמרתי: למה אתה שואל, גם דוד לוי זכאי בדיוק לאותם תנאים, וכך היה.

כאשר באתי עכשיו – והבעיה אכן נוגעת לי אישית, אני גר רחוק – שאלתי: האם יש איזה נוהל? אמרו לי: אין נוהל. אז הצגתי נוהל בפני ועדת שרים לענייני כלכלה והצעתי שייקבעו קריטריונים ברורים בנושא הזה מבחינת המרחק, מבחינת גודל הדירה. לאחר מכן, כאשר העירו הערה שלפעמים יכול להיות חוסר קורלציה כתוצאה מהמחיר, גם נקבע מגוון של מחירים, קבעו מתי המדינה מרהטת,

קבעו את הגילום וכל מה שכרוך בזה, שכן אני חושב שהדבר צריך להיכנס לסדר ולא יכול להיות נתון לשיקוליו של פקיד כזה או אחר, ברגע כזה או אחר.

אני אומר לך, שגם חברי הכנסת שלנים בבתי-מלון, הממשלה מגלמת את ההוצאה הזאת והיא לא מוטלת על חברי הכנסת. אתחיל אולי מהעניין של שר הבינוי והשיכון.

בא שר הבינוי והשיכון ואמר לי: אני גר במרחק של 67 קילומטר, אני רוצה לעבור לירושלים. אמרתי לו: אני לא מוסמך לענות על העניין, אני אעלה את העניין באותו גוף שהחליט על 70 הקילומטרים, בוועדת השרים לענייני כלכלה, ושם יוחלט האם נענים לפנייתך או לא. הוועדה החליטה החלטה, היא רשומה בפרוטוקול – לתת לו תשובה חיובית. אני חושב שנהגתי כשורה.

עכשיו, לעניין דירתי. כמו שאתה אומר – זה לא אישי, אני פשוט אתן את ההסבר. שכרתי דירה ששטחה גדול יותר מ-110 מטרים רבועים. בדירה יש שישה חדרים ולא חמישה. שלושה חדרים סגורים, עם ריהוט וציוד של בעל הבית, ועשינו דלת מפרידה. אני לא נכנס לשם, אני לא משתמש בזה.

דן תיכון (הליכוד):

זה מביא לידי גיחוך.

שר האוצר א' שוחט:

זה לא מביא שום דבר לידי גיחוך. אפשר מכל דבר לגחך.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא מבין מה שאני אומר. אני אומר שמוטב להסיר את הקריטריונים הלא-רציוניים הללו ולאפשר מגורים כהלכה, מאשר לקבוע כללים שעל-פיהם תתקין דלת הפרדה.

שר האוצר א' שוחט:

לא. אני רוצה להגיד שאני לא צריך יותר. יש לי היום שלושה חדרים ורבע לשימושי. שלושה חדרים, שיש בהם ריהוט של בעל הבית, סגורים לחלוטין. הארנונה משולמת רק על החלק שאני משתמש בו.

לפי דעתי, שמרתי בהחלט על כל הכללים בהתאם להחלטת הוועדה ולא חרגתי כהוא זה בעניין הזה. הקפדתי על הדברים.

אני לקחתי את הדירה אחרי שהיא לא היתה בשימוש הרבה שנים. היה צריך לשפץ אותה. אם אני משתמש בשלושה חדרים ורבע מתוך כלל החדרים שיש והארנונה שמשולמת על-ידי היא רק על החלק שבו אני חי, אני חושב שעמדתי בכללים שנקבעו על-ידי הוועדה, ואכן כך עשיתי.

אני שמח שהיום יש כללים ברורים, ושרים שיתחלפו, שיצטרפו לממשלה, שגרים במקום מרוחק יותר, לא יצטרכו להיטלטל, כפי שקרה לי במשך חמישה חודשים, בבתי-מלון. זה דבר בלתי אנושי, בלתי אפשרי.

אני עשיתי את זה ארבע שנים כחבר כנסת. זה לא אותו דבר, שכן משך פעולתה של הכנסת במשך שבוע מצומצם הרבה יותר. אני אומר לך, חבר הכנסת סילבן שלום, במשך חמישה חודשים, מיום ראשון עד יום שישי התגוררתי בבתי-מלון. זה עלה למדינה פי כמה וכמה מכפי שעולה הסידור שיש לי עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

אפשרתי כאן להאריך קצת, מסיבות ברורות.

אנחנו ממשיכים בתשובות על שאלות.

קרן לביטוח עסקיו של שאול איזנברג

חבר הכנסת א' גור שאל את שר האוצר ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

בידיעה שהתפרסמה בעיתון "גלובס" ביום רביעי, י"ד בכסליו התשנ"ג, 9 בדצמבר 1992, נאמר כי משרד האוצר יקים קרן מיוחדת בסך 100 מיליון דולר לביטוח עסקיו של שאול איזנברג בקזחסטן.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האם תיתן הקרן ערבויות גם לחברות ישראליות אחרות המעוניינות לייצא ציוד ותשומות תעשייתיות למדינות שהרכיבו בעבר את ברית-המועצות?

3. אם התשובה על שאלה מס' 2 שלילית, האם יקים משרד האוצר קרן כללית כדי לבטח את השקעותיהן של חברות ישראליות במדינות אלה ולעודד על-ידי כך הן את הייצוא והן הרחבת תשתית תעסוקתית?

4. מה הם הקריטריונים למתן הערבויות לחברות ישראליות המעוניינות בהקמת פרויקטים במדינות אלה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הידיעה כי הוקמה קרן מיוחדת לביטוח עסקיו של איזנברג בקזחסטן אינה נכונה.

3. קיימת קרן לביטוח עסקות של חברות ישראליות במזרח-אירופה. הגדלת מסגרת הקרן בסכום נוסף של 50 מיליון דולר – סך הכול 100 מיליון דולר – אושרה על-ידי ועדת הכספים ב-16 בספטמבר 1992. לא מדובר בהקמת פרויקטים במדינות מזרח-אירופה אלא בעסקות ייצוא.

4. כל עסקה נשקלת לגופה, לאחר שעמדה בקריטריונים הבסיסיים הבאים: א. מקדמה; ב. ערבות של גוף מוכר – בנק ו/או אחר; ג. החשיפה בגין העסקה הינה לטווח בינוני.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך, אדוני השר.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מוסד ציבורי), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם פורז, שינמק מהמקום, הצעת חוק קל"ז – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מוסד ציבורי), התשנ"ב-1992. דקה אחת.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, מדובר בתיקון לפקודת מס הכנסה לגבי מוסדות ציבוריים.

לפי המצב היום, אם גוף קיבל פעם אחת הכרה כמוסד ציבורי, ההיתר שיש לו עומד לעד, וגם אם הגוף לא מקיים שום הנהלת ספרים מסודרת ושום דבר, הוא ממשיך ליהנות מאותה אפשרות – שהתורמים לו מקבלים הנחה ו-35% מסכום התרומה מוכרים כהוצאה.

המטרה היא להכניס אותם גופים שזכאים היום לדבר הזה לאיזו מערכת מסודרת יותר ולאפשר לשלול מהם את האפשרות הזאת, את הזכות הזאת, אם הם לא עמדו בקריטריונים של הגשת דוחות וכיוצא באלה.

אני מודה לממשלה שהסכימה להבאת הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני מתנגד להצעת החוק הזאת. עם זאת, בזמן הדיון בוועדה אני ארצה להכניס תיקון בסעיף 2 – במקום: "או שאינו פועל להשגת המטרה הציבורית בלבד", ייאמר: "שעיקר פעילותו הינה להשגת המטרה הציבורית".

אברהם פורז (מרצ):

אני מסכים להצעת השר.

שר האוצר א' שוחט:

כל זה יוכל להידון, כמובן, בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הסכמה כללית. אין מתנגדים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם פורז, הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מוסד ציבורי), התשנ"ב-1992, בקריאה הקרואה בפולקלור – טרומית.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לוועדת הכספים.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, תצרף את קולי, בבקשה.

היו"ר ש' וייס:

אני אצרף. נא להצביע. נא לצרף את קולו של שר האוצר, שלא הספיק להגיע למקום.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מוסד ציבורי),

התשנ"ב–1992, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה אושרה והיא מועברת לדיון מוקדם בוועדת הכספים. אני מודה לכולכם, חברי הכנסת.

הצעה לסדר-היום
חצי שנה של כישלונות כלכליים

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת דן תיכון להביא לפנינו הצעתו לסדר-היום מס' 826 בנושא: חצי שנה של כישלונות כלכליים.

עשר דקות, זה מספיק לחצי שנה, חבר הכנסת דן תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

תלוי בר.

היו"ר ש' וייס:

זה מספיק, בהתאם לשעה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הרשה לי להעיר שתי הערות. אחת – הצטערתי על שהשאלתא בעל-פה לא נענתה בשעות הבוקר. אני חושב שיש עניין ציבורי לתשובה, ומן הראוי היה שהתשובה והשאלתא ישודרו בטלוויזיה.

היו"ר ש' וייס:

איזו שאלתא?

דן תיכון (הליכוד):

בעניין יתרות מטבע-החוץ ושער החליפין. כי היתה כאן הודעה מאוד ברורה של הממשלה, וחבל שבגלל סדר-היום העניין הזה נדחה לשעות הערב, וההודעה הזאת, כאמור, לא תזכה לתשומת לב. דבריו של שר האוצר ראויים להתפרסם.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה כאן, ולא על חשבון זמנך, לומר בקיצור: בימי רביעי יש לנו בעיה. אנחנו מזמינים לכאן שרים, וזה בסדר, הם באים ומופיעים ובדרך כלל אין לי שום טענה. בכל זאת, קשה לנו באותו יום להביא שרים בשניים-שלושה סיבובים.

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

זה נושא שראוי לתשובה.

על כן, גם על-פי המסורת של קודמי, שאני חושב שהיא היתה נכונה בהתאם לנסיבות, אנחנו משתדלים מאוד לרכז לשרים את הסטים שלהם, ואז יש להם שאילתות, יש להם הצעות לסדר-היום וכן הלאה. אנחנו צריכים גם לאפשר לשרים לעבוד. זה מאוד אנושי. נכון הוא שבימי רביעי משעה 15:00-16:00 התקשורת עמוסה ועייפה. יש כאן בעיה. אני יודע. אין לה פתרון.

שר האוצר א' שוחט:

אף פעם אחת לא הופעתי לפני השעה 16:00.

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול לעמוד על זכויותיך בעניין זה.

אגב, אם מדברים על תקשורת, אני מודע לכך שלחברי הכנסת יש עניין שהדברים שלהם יופיעו בתקשורת.

דן תיכון (הליכוד):

לא שלי.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. לא רק שזו לא בושה, זה בסדר גמור. אנחנו עובדים ואנחנו רוצים שהציבור ידע מה אנחנו עושים. אני לא רואה את זה, חלילה, כתביעה מופרזת. זה בסדר. יש לנו בעיה אובייקטיבית.

שר האוצר א' שוחט:

אני אומר שזה עומד לזכותי, ואנחנו נעשה – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ניתן לך כאן פעם יום שלם, משעה 11:00, אבל גם אז זה יימשך עד השעה 20:00.

דן תיכון (הליכוד):

מאחר שהערתי הערה לסדר ולא הבנת את אשר אמרתי, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר עוד משפט אחד בעניין הזה.

על-פי התקנון והחלטת ועדת הכנסת, השאלות בעל-פה עומדות על סדר-היום ביום רביעי עם תחילת הדיונים. נכון שקודמך לתפקיד לא הקפיד. אני מבקש ממך לחזור לסדר הטוב כפי שנקבע בתקנון, אלא אם כן אומרים לנו שמשנים את התקנון. יום רביעי הוא יום של הכנסת. זה קשה לשרים, אבל הם ייטיבו לעשות אם לצורך מתן תשובות על שאלות בעל-פה הם יבואו לכאן בשעה 11:00. אני חושב שזו ההצלחה של השאלות בעל-פה, שכולן מרוכזות ביום רביעי בשעה 11:00.

היו"ר ש' וייס:

אני אשקול את זה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עוד תשובה לשר האוצר, שרצה לדעת מה היו תוצאות המשחק שלי בעניין הקרן שהוקמה על-פי בקשה של נגיד בנק ישראל. אני יכול לומר לך, שידי לא היתה על התחתונה. שני האנשים שניהלו את הקרנות הללו, כל אחד בנפרד, הגיעו לתוצאות מצוינות, אלא שהנושא היה לצנינים בעיני מישו, והמישהו הזה טרח להבהיר לאותם שני מומחים, שאם ברצונם להמשיך ולעסוק במסחר במטבע חוץ הרי הבנק הוא מוסד מכובד יותר שמקנה להם זכויות על-פי רשיון. לכן, כאמור, אחרי תקופה של כשלושה חודשים הם ביקשו למשוך את ידם מן המשחק. נכון

לאותו רגע ולאורך כל התקופה התוצאות היו ברורות. ידו של חבר הכנסת דן תיכון לא היתה על התחתונה.

שר האוצר א' שוחט:

אפשר להבין מדברך – – –

היו"ר ש' וייס:

דרך אגב, אני רוצה להודיע שנשארו לחבר הכנסת דן תיכון עוד חמש דקות לדבר על הכישלונות בחצי שנה.

שר האוצר א' שוחט:

אפשר להבין מדברך שהוא איים על אנשים?

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול להבין מה שאתה רוצה. אני לא שולל את הדברים שלך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יודע שהזמן רץ.

דן תיכון (הליכוד):

כן, אדוני. תוכל להפסיק אותי אפילו בעוד דקה, אם תמצא לנכון.

היו"ר ש' וייס:

הרי אתה היית סגן יושב-ראש הכנסת במשך ארבע שנים. אתה יודע שכשהזמן חולף אתה באופן פנימי מפסיק.

דן תיכון (הליכוד):

לא, אני לא יודע דווקא מניסיוני הארוך.

אדוני היושב-ראש, כל שאומר כאן לא בא לנגח, אבל משחלפו מאה הימים הראשונים, עליתי אל הדוכן ושאלתי: מה עשתה הממשלה בתחום הכלכלי? ואז אמרו לי: מאה ימים ראשונים הם מאה ימים קשים, המצב היה קשה, הבעיות קשות, תתאזר בסבלנות. ואכן היום, 13 בינואר, חלפו 180 יום, שישה חודשים, מאז כוננה הממשלה החדשה. וזה עוד תאריך, 13 בינואר, זו תחילת השנה. והרי לפני כמה ימים התפרסמו, סוף כל סוף, הסיכומים והמדדים השנתיים. לכן זה מועד לסיכומים ולהערכות, ולא רק לדיבורים ולהבטחות. ולא מספיק לבוא ולומר: האווירה מצוינת והכול יסתדר ב-1993 ואולי ב-1994.

כאשר אני מסכם את הסטטיסטיקות, שפורסמו על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובנק ישראל, אני מוצא: מיתון בצמיחה, מיעוט השקעות חדשות בענפי המשק, חוץ מעבודות תשתית, קיפאון ואפילו ירידה בייצור התעשייתי, קיפאון וירידה בייצוא התעשייתי, ירידה במספר ההזמנות לעובדים וגידול במספר מקבלי דמי האבטלה, ירידה ברווחיות החברות, ירידה ביתרות מטבע חוץ ועלייה בגירעון המסחרי, עלייה בכמות הכסף בבורסה ובצריכה פרטית. ואני יכול לומר, שגם בחלומותיו הוורודים ביותר של שר האוצר – קשה היה לו לדמיין שחצי השנה הראשונה, 180 יום, יחלפו בצורה זו. ואני בוודאי חושב, שעבור מפלגתו של רבין, זו אכזבה.

אכן, היו הישגים: האינפלציה, למשל, בפעם הראשונה היא אינפלציה חד-ספרתית, אם כי אנחנו צריכים להמתין עוד יומיים, אבל גם לכך יש שני שותפים. אבל אני בהחלט מתחשב בהצלחה הזאת לקראת סוף השנה.

כמובן, היה פיחות מואץ של השקל מול הדולר, ואם מישהו בכלל יכול לראות בכך הישג ולא בעיה נוספת, הרי הוא נגרם בחלקו – כפי שאמר שר האוצר – על-ידי התחזקות המטבע האמריקני במערב-אירופה.

כמובן, אני יכול לציין כאן את שלוש תוכניות התעסוקה; אחת של בנק ישראל, אחת של הצוות המיוחד שליד משרד ראש הממשלה, והשלישית – ואני מאחל לה הצלחה – תוכנית שר האוצר, שאושרה לאחרונה.

אולם, אני שואל את עצמי: מה קרה נוסף על הורדת מס ערך מוסף ב-1%? הכוונה למהפכים, לשינויים הבסיסיים במבנה המשק. מה קרה להפרטה? איפה תקועה ההפרטה עד הצוואר? מה קרה למכירת הבנקים משחלפו עשר שנים? איפה חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שיכול ליצור מקומות עבודה רבים? מה קרה לחוק הפנסיה הממלכתית? מה קרה לעבודות ממשלתיות יזומות, לפחות במקצתן? איפה הערבויות האמריקניות? מדוע הן עדיין מחכות בוויינגטון? ואני יכול להוסיף עוד רשימה גדולה וארוכה של נושאים, כגון: יישום דוח ועדת-זוסמן, הרפורמה במשק הדלק; מדוע המשק הישראלי משקיע כל כך הרבה כספים במשק האמריקני ולא בארץ? מה קרה לקופת-חולים? מה קרה לתעשיות הביטחוניות?

והשאלות הן ארוכות-ארוכות, והתשובות ניתנות בהיגיון וברהיטות ב"מבט", אבל כולנו שואלים את עצמנו: מה יקרה לנו ב-1993? ושר האוצר, שהוא אופטימי מטבעו, אומר: זו תהיה שנה מצוינת, האווירה טובה, המשקיעים מגיעים לארץ. והרי כבר ראינו, שלפחות במחצית השנייה של 1992 ההשקעות לא גדלו. ובכל שנת 1992 ההשקעות גדלו בשיעור של 4%, בהשוואה לגידול ב-1991 של 21%. ושר האוצר, בצדק, אופטימי מטבעו, ואני מכיר אותו הרבה שנים. אבל לדעת רוב הכלכלנים, 1993 כבר לא תהיה שנה של פריצה גדולה, ואנחנו עדיין ממתנים, ממתנים, ממתנים.

ואני יכול רק להיזכר בוויכוחי עם שר האוצר לפני הבחירות. והיה לי קשה להתמודד כנגדו, אבל בוויכוחים אלה – וחבר הכנסת אור השתתף באחד הוויכוחים הללו, ואני תמיד שומר על המסמך הזה שתועד – אמר שר האוצר, בצדק: דן תיכון, מה שאתה אומר זה נכון, יפה וצודק, וזה מופיע במצע הליכוד, אבל איפה היית – ולא אתה אישית – 15 שנה? הבטחתם ולא עשיתם, ופתאום אתה בא ואומר: אנחנו נעשה זאת במאה הימים הראשונים, לכשנזכה בבחירות. אבל אנחנו לא היינו בשלטון, לפחות לא ישירות, 15 שנה – אם כי הייתם שותפים נאמנים בקואליציה מ-1984 עד 1990 – ואמרת: אנחנו מבקשים מציבור הבוחרים לתת לנו סיכוי, זה מה שאנחנו אומרים, דומה למה שהליכוד אומר, אבל יש לנו יתרון אחד – תנו לנו סיכוי, ואנחנו נקיים את מה שאנחנו אומרים.

ואני אומר, אדוני השר, שצדקת אז. צריך היה הליכוד להיענש על שבמשך 15 שנים יכול היה לעשות הרבה יותר. ואנשים עקבו אחר הדיונים בינינו, ביני לבין חבר הכנסת רמון, ואחד מהם – מגדולי התומכים, על-פי הרשימות שפורסמו שלשום – פנה אלי ואמר לי: אני רוצה להזכיר לך את הוויכוחים הללו. אנחנו האמנו להם, ולא לך. ואנחנו מתייאשים, כי אנחנו מצפים וטרם הופיע דבר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, על-פי הכללים, גם אתה תצטרך להשיב בעשר דקות.

דן תיכון (הליכוד):

תרשה לי עוד משפט אחד.

היו"ר ש' וייס:

בקריאת ביניים.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא מקנא בחבר הכנסת תיכון, שכן הבנתי שהוא נכנס למבנה מסוים שעליו החליטה האופוזיציה, והוא פחות או יותר אומר: שישה חודשים ומה קרה לכלכלה, שישה חודשים ומה קרה לביטחון, שישה חודשים ומה קרה למדיניות החוץ, והוא היה צריך

היו"ר ש' וייס:

מה עם איכות הסביבה? למה לא – שישה חודשים ואיכות הסביבה?

שר האוצר א' שוחט:

זה הרעיון שלך.

– – – והוא, מסכן, היה צריך להיכנס לתוך הפריים הזה בנושא, ומי כמוהו יודע שהדברים אינם נקבעים בשישה חודשים, ודברים חשובים מאוד נעשו, ואני – כדי להאיר את עיניהם של חברי הכנסת – אומר כמה מהם.

קודם כול, שנת 1992 היתה שנה טובה, חבר הכנסת תיכון, ואינדיקציה כזאת או אחרת, בחודש כזה או אחר, עלה היצוא או ירד היצוא, זה דבר בלתי רלבנטי. התוצר העסקי – ואני לא אכנס לכל הדברים – גדל ב-7.5%, למעט ענף הבנייה, וחלק גדול מכך היה במחצית השנייה של השנה. אין מדינה מערבית בעולם, שקצב הגידול בה היה בשיעור כזה. היצוא גדל ב-11%, בצורה משמעותית, בכלל זה התיירות.

נכון שהיה מיעוט בהשקעות. הסיבה להשקעות הגדולות בשנה הקודמת, ב-1991, וחבר הכנסת תיכון יודע זאת, כי ב-1990 היתה ירידה של כ-17%, ולמעשה חזרנו פחות או יותר למפלס שהיה קיים, כלומר זה היה גידול על רקע ירידה גדולה, ודנו בעניין לא אחת בוועדת הכספים.

אני אומר לך, חבר הכנסת תיכון, שבשנה הבאה יהיו השקעות פי חמישה יותר מאשר השנה, מבחינת קצב הגידול. אני אומר זאת פה מעל הדוכן, ואני יודע מה שאני אומר. אביא לך כמה דוגמאות. השבוע הייתי בסיור ב"כימיקלים לישראל". החברה הזאת, במקום רמה של 180 מיליון דולר השקעות ב-1992, נכנסת בשנה הבאה לתוכנית השקעות של 450 מיליון דולר; בתוכנית ארבע-שנתית של קרוב ל-2 מיליארדי דולר. אלה דברים שאושרו, קיימות תוכניות שעומדות להיות מבוצעות.

חברת "כור", לראשונה זה הרבה שנים, חוזרת להשקיע, לא בהיקף ענקי, אבל בהיקף של כ-400 מיליון שקל במפעלים חדשים ובהרחבות.

אני מקווה שההחלטה של "אינטל" תהיה סופית. התלבטנו קשות. לא שמעתי ביקורת ממך, לכן אני מניח שאתה תומך בהחלטה.

דן תיכון (הליכוד):

אני תומך בכל ההשקעות.

שר האוצר א' שוחט:

יפה. זאת השקעה של מיליארד דולר לאורך שבע שנים, פה בירושלים. הדבר החשוב ביותר הוא, שהיא תיתן לנו להיות בטופ שבטופ של הטכנולוגיה העולמית בעוד חמש ושש שנים. תהיה לכך השפעת רוחב גדולה מאוד על כל מה שקורה במשק הישראלי.

יש נושא שנוי במחלוקת – – – חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת דן תיכון שאל שאלה, תן לי להשיב לו בכמה דברים.

רן כהן (מרצ):

האמן לי שבאתי רק לעזור לך.

שר האוצר א' שוחט:

יש ויכוח גדול בין הדרג המקצועי לביני בעניין אזור ייצור סחר חופשי. קיבלתי החלטה, בניגוד לדרג המקצועי, בתנאים מסוימים, שיהיה אזור אחד לניסיון, שהוא יוקם באזור פיתוח א', בנגב או בגליל, לפי בחירת המשקיעים, ודברים מספר שלא נראו לי בהצעתם חייבים לעבור שינוי. דוגמה: אי-קיום חוק שכר מינימום – מבחינתי זה תנאי; אני מניח שגם הכנסת תעמיד זאת כתנאי. יש דברים נוספים שצריך לשפר שם. בוויכוח בין הישארות במסלול הרגיל ובין ניסיון לעשות משהו חדש – ואני לא יודע אם הוא יצא לפועל – יכול להיות שנעבור את תהליך המשא-ומתן ולאחר מכן נעבור את תהליך החקיקה ולאחר מכן לא יקרה שום דבר, ומובטח הרבה. מובטחות השקעות, לפי ההצעה, בהיקף שבין 500 ל-750 מיליון דולר, עם 20,000 מקומות עבודה בזמן קצר.

מה הממשלה מסכנת? המשקיעים עושים את התשתית. הם לא מבקשים מענקים. הם רוצים לקבל את התמורה דרך המיסוי, זה נכון.

לבוא היום ולהגיד אנחנו נשארים במסגרות הקבועות שלנו, ואי-אפשר לעשות ניסיון אפילו באזור פיתוח א', אפילו באזור אחד, אפילו אם מקיימים משא-ומתן על דברים בלתי קבילים כמו חוק שכר מינימום, שהוא מבחינתנו תנאי שאי-אפשר לפגוע בו.

היה לי ויכוח גדול, היתה ועדה, היו דיונים. גם בתוך האוצר – אני לא רוצה להגיד – יש דעות שונות. יש אנשים מספר ברמה הבכירה שאומרים שצריך לעשות את הניסיון תוך כדי בדיקה. אני שמח שקיבלתי את ההחלטה ואני שמח שיצא מזה משהו.

חבר הכנסת תיכון, אתה הרי יודע שהסבנו כספי עתק לתחום של התשתיות. אתה, כמי שאמון על כלכלה, יודע מה משמעות יצירת תשתיות מכל בחינה אפשרית. אנחנו בפיגור אדיר בתחבורה, בכבישים, אנחנו בפיגור אדיר ברכבות, בתוכניות הביוב, באזורי תעשייה, בתשתית לתיירות. התקציב הזה נתן תשובה משמעותית שתמצא את ביטויה במהלך 1993.

לכן אני אופטימי. אני אופטימי בשל אוירת ההשקעות, אני אופטימי בשל התוכניות שאני יודע, אני אופטימי בשל סדר העדיפויות של הממשלה, ואינני קצר-רוח בנושא התעסוקה. כי גם השנה, עם כל הבעיות, נוצרו כ-70,000 מקומות עבודה חדשים. אבל המשק קלט 70,000 עובדים חדשים ולכן כמעט שלא היה שינוי. אני מקווה שבשנה הבאה ימצאו יותר מקומות עבודה. כל מקום עבודה שנוצר בדרך כזאת נשאר ב-1992, ב-1993, ב-1994 וב-1995 וישאר לתקופה ארוכה.

אתה שואל, מה עם הערבויות. אני יכול להגיד לך בדיוק. ביום ראשון הבא ייסעו לניו-יורק מנכ"ל האוצר, החשב הכללי היוצא והחשב הכללי המיועד, אחרי שפורסם מכרז לחתמים, כדי לקבל את התנאים הטובים ביותר, ויגמרו את כל נושא ההנפקה. לפי הערכתי, בחודש מרס תהיה הנפקה של מיליארד הדולר הראשונים, ובערך בחודש ספטמבר תהיה הנפקה של מיליארד הדולר הנוספים. לכן אי-אפשר לשאול מה עם הערבויות, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

הנשיא בוש חתם על הערבויות?

שר האוצר א' שוחט:

כן, כל הפרוצדורה גמורה. גם הפרוצדורה של החוק, גם של הטיפול – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר להשקיע במזרח-ירושלים?

שר האוצר א' שוחט:

אני לא יודע את הפרטים. הרי זה לא כסף ישיר – – –

היו"ר ש' וייס:

זו שאלה לשר הביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, האם תהיה מוכן להציג את ההסכם בפני ועדת הכספים?

שר האוצר א' שוחט:

כן, לפי דעתי, אין בזה שום סוד. נקבל אותו מוושגינטון ונראה. אבל כל הפרוצדורה גמורה. האנשים שלנו מנסים לעשות את הפרוצדורה של ההנפקות, של מכירת איגרות החוב בערבות ממשלת ארצות-הברית. עשו מכרז לגבי מנפיקים. כמובן, כל הבנקים הגדולים בארצות-הברית והבנקים להשקעות השתתפו במכרז. המגמה היתה להשיג עלות נמוכה ביותר אפשרית לצורך ביצוע ההנפקה, וההנחה היא שהסכום יהיה מאוד נמוך. אני מקווה שבמהלך חודש מרס אנחנו נגייס את מיליארד הדולר הראשונים.

תעשיות ביטחוניות. חבר הכנסת דן תיכון, באמת המשבר קרה בחצי השנה האחרונה?

דן תיכון (הליכוד):

בשנתיים האחרונות.

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד לך מתי הוא קרה. הוא נהיה חריף מאוד בשנתיים האחרונות, בגלל חוסר הרגישות למה שקרה בעולם, לאיבוד השווקים, בשל אי-עשיית מעשה. זאת הסיבה. אם תע"ש, ב-1991 – ואני לא צריך להזכיר לך, יש לך זיכרון טוב מי ניהל את ממשלת ישראל ב-1991, לאורך כל השנה.

דן תיכון (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

רגע אחד, המשבר הגדול היה ב-1991 וב-1992, כאשר תע"ש הפסידה על מחזור של 500 מיליון דולר – 250 מיליון דולר ב-1991 וכ-120 מיליון דולר ב-1992.

דן תיכון (הליכוד):

ורפא"ל?

שר האוצר א' שוחט:

לבוא היום ולתקוף את הממשלה על העניין הזה? זה כל-כך לא רציני, שאני מתייחס לזה בהבנה, כי אמרתי לך: היית צריך להיכנס לאחת המשבצות של ששת החודשים, והיית צריך לבנות נאום, ולא היה לך בשר לנאום הזה, לכן בחרת כל מיני ITEMS, מן הגורן ומן היקב. הרי אתה יודע שהמשבר בתעשיות האלה הוא לאורך זמן. אתה יודע שהשוק החיצוני התמוטט. אתה יודע שיש שם בעיה של שכר, שיש שם בעיה של יעילות. אתה יודע שהדברים האלה קרו לא בחצי השנה האחרונה. אגיד לך יותר מזה, גם קופת-חולים – לא בחצי השנה האחרונה. כי אם שר האוצר הקודם, כנראה בידיעת הממשלה, אפשר היווצרות חוב של קרוב ל-500 מיליון שקל, בין קופת-חולים ובין הממשלה – היתה לו סיבה לכך שהוא עשה זאת.

דן תיכון (הליכוד):

לפי דעתי, הממשלה לא חייבת אגורה לקופת-חולים.

שר האוצר א' שוחט:

קופת-חולים חייבת לממשלה.

דן תיכון (הליכוד):

למס הכנסה.

שר האוצר א' שוחט:

למס הכנסה. הממשלה זה מס הכנסה.

לכן אני יכול להגיד לך, חבר הכנסת תיכון, כי בחצי השנה האחרונה קרה משהו. אתה עצמך אמרת: עשר שנים לא מכרו את הבנקים. תרשה לי להזכיר לך, שמשנת 1977 עד 13 ביולי 1962 – – –

אברהם בורג (העבודה):

1962?

שר האוצר א' שוחט:

אגיד ככה: ממאי 1977 עד 13 ביולי 1992, רק במשך שנתיים היה שר אוצר של מפלגת העבודה. זה נכון. כלומר, השאלה ההיסטורית הנוראית – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אבל שר הביטחון היה – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני מגיע כעת לבנקים, כי נשמעה כאן טענה – איזה מחדל לאומי קרה עד שלא מכרו את הבנקים. תרשה לי להזכיר לך מי היו שרי האוצר, מי טיפל בעניין, איזו ממשלה היתה, מי היו האנשים שעסקו בדבר הזה – – –

אברהם בורג (העבודה):

מי ויסת.

שר האוצר א' שוחט:

– – – מי גרם למשבר הבנקים, מי ויסת, מי היו אז שרי האוצר – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, זה לא פייר – כולם על אחד.

שר האוצר א' שוחט:

בכל אופן, אני רוצה לאחל לך, שבעוד שנה או שנה וחצי, כאשר בתור נציג אופוזיציה תישא נאום בקשר לכלכלת ישראל, יהיה לך קשה יותר ולא תוכל להסתמך על דברים שאתם עשיתם ואתה זורק אותם היום עלינו, ולא יהיו לך סיבות, מבחינת מצב המשק, למתוח ביקורת כפי שמתחת היום.

רן כהן (מרצ):

במסגרת האיחולים, אפשר לאחל לך הרבה יותר הישגים?

שר האוצר א' שוחט:

כן, זה בהחלט לגיטימי.

אמרת שיש שלוש תוכניות תעסוקה; של בנק ישראל, של משרד ראש הממשלה – כך קראת לזה – ושל האוצר. יש תוכנית תעסוקה אחת, שאושרה בוועדת שרים לתעסוקה ותאושר בוועדת שרים לכלכלה, והממשלה עומדת מאחוריה. זו הצעת תוכנית שגובשה על בסיס הצעות של חלק משרדי הממשלה והיא הוגשה לוועדות השרים ואושרה, והיא בהיקף של 780 מיליון שקל.

אברהם בורג (העבודה):

יש עוד התוכנית של חבר הכנסת פרוש, מהכנסת הקודמת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מסתפק בהודעת השר?

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לומר משהו.

היו"ר ש' וייס:

אבל באמת רק משפט, כי זה בניגוד לתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

למה? אתה שאלת אותי אם אני מסתפק בהודעת השר. אתה רוצה תשובה?

היו"ר ש' וייס:

לפי התקנון, התשובה צריכה להיות כן או לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, זה לא בסדר.

דן תיכון (הליכוד):

אל תבלבלי לי את המוח.

אדוני שר האוצר, הכול פתפופי ביצים, לפחות ממני. אני רוצה לומר לך, שכל הדברים שעמדתי עליהם, הלוא הם לקוחים ממאמרו של סבר פלוצקר מיום שישי האחרון, והוא היה הרבה יותר חריף ממני.

כאמור, אני מסתפק בתשובת השר.

שר האוצר א' שוחט:

אני מציע לך לקרוא את מאמרו של סבר פלוצקר מלפני שלושה שבועות, ואז היית נושא נאום אחר.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מכיוון שחבר הכנסת דן תיכון מסתפק בתשובת השר, אין צורך בהצבעה. אני מודה לשר האוצר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מדוע נתת לו לדבר?

היו"ר ש' וייס:

כי הרגשתי שהוא הולך להסתפק בתשובת השר, לפי אינסטינקטים של היושב-ראש. אני מודה מאוד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שמסייעת לי בניהול הישיבה.

אדוני השר, שאלת קודם לכן מדוע אתה תמיד צריך להשיב בימי רביעי בשעה 16:00. ניסיתי לברר. א. אמרו לי שזה על-פי עקרון הרוטציה; ב. אמרו לי שתמיד עד היום, מ-16:00 עד 18:00, אלו שעות השיא של צפייה בערוץ-2, רק היום הפסקנו זאת בשעה 16:00. לכן, גם רצו ללכת לקראתך בנושא של שעת השיא. זו התשובה שקיבלתי.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ב-1992

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור להעלות את הצעת חוק שמ"ח לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום), התשנ"ב-1992. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מקורה של הצעת החוק הוא במצב הקשה של זוגות צעירים ושל נשים עובדות ובמצב החינוך בגיל הרך. זאת אומרת, יש לנו פה שילוב אינטרסים בין הצורך החינוכי הרציני לקדם את החינוך בגיל הרך, להעמיק אותו, לאפשר למקסימום ילדים וילדות לרכוש לא קרוא וכתוב, אבל מיומנויות, כשרים חברתיים, פיתוח לוגי, פיתוח מוטורי, וככל שהגיל יורד כן הפערים שנוצרים אחר-כך בכיתה א' הם קטנים יותר. כל המחקרים החינוכיים מעידים על כך.

מצד שני, מנקודת ראות של נשים עובדות, הגידול ביציאה לעבודה של הנשים בעשורים האחרונים, ובמיוחד בעשור האחרון, העובדה שיותר נשים רכשו השכלה ורוצות לצאת לעבודה מייד בתום חופשת הלידה, יצרו מלכוד בגלל הבעיה של מעונות היום.

הפתרון הנכון היה להקדים את חוק חינוך חנם לגיל שלוש. אגב, כידוע לכולם, יש החלטת כנסת בחקיקה בנושא הזה, אלא שהביצוע נדחה משנה לשנה בהעדר תקציבים. בתוך המתח של הצרכים המרובים בחינוך – שיפור השכר למורה, הגדלת סל השעות, הצורך לפתור את צוואר הבקבוק של הכניסה לאוניברסיטאות – לא נראה שנצליח בשנים הקרובות להקדים את המימוש של חוק חינוך חנם לגיל שלוש, או לפחות לגיל ארבע.

לכן, הרעיון של הצעת החוק הוא לסייע לפחות לזוגות צעירים ולנשים עובדות בכך שהתשלום למעון יום יוכר בזיכוי של מס הכנסה.

אני רוצה לדווח לכנסת על ממצאים קשים שעלו גם בסיורים שערכתי בקריית-גת ובכרמיאל וגם בעדויות של ארגוני הנשים שבאו לוועדת העבודה והרווחה. מעונות יום רבים מתרוקנים בשל הבעיה הכספית. הורים נאלצים לשלוח את ילדיהם לחינוך החרדי, תופעה שאינה פסולה אם היא נעשית מתוך בחירה חופשית, אבל חמור מאוד הוא, שזה מתבצע במדינה דמוקרטית בגלל פער אדיר בין תשלום למעונות היום של "נעמת", קרי הממלכתיים, לבין תשלום למעונות יום של המגזר החרדי. יתר על כן, הדבר גורם לחינוך לקוי. ילדים רכים נמצאים במעונות ללא תנאים, ללא כוח אדם עם מיומנות חינוכית מינימלית, ללא פיקוח.

לכן, הנושא של קידום ההקלה הכספית התקציבית הוא צעד הכרחי. נכון שהכנסת היטיבה מאוד עם המשפחות הצעירות בכך שהחזירה את קצבאות הילדים לילד הראשון והשני, ובכך שהיא תעשה כן לגבי האוכלוסייה הערבית. זה יהיה הישג אדיר, כי שם הקידום של החינוך בגיל הרך הוא יעד חשוב מאוד. אבל אין די בכך.

אני רוצה ליידע את הכנסת בכך שוועדת העבודה והרווחה הקימה ועדת משנה מיוחדת לטיפול בסוגיה של מעונות יום.

אנחנו רואים בהצעת החוק הזאת ובקידומה חלק מטיפול כולל. למדנו שיש קריטריונים המקשים עוד יותר על נשים עובדות לצאת לעבודה, בגין מעונות היום. לדוגמה, אשה שעובדת במשרה חלקית לא זכאית לסיוע בתשלום למעונות היום, דבר שמכה אוכלוסייה גדולה מאוד של נשים וזוגות צעירים. דוגמה נוספת, היא כמו הביצה והתרנגולת – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי הרגשה ששר האוצר השתכנע.

ענת מאור (מרצ):

ברגע שהשר יודיע שהצעת החוק היא על דעת הממשלה – – –

שר האוצר א' שוחט:

לפי דעתי, יש תרנגולת וביצה גם בלול, לא רק ברעיון הזה.

ענת מאור (מרצ):

ללא ספק. מהמשל של הלול העבירו את זה – – –

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כשאומרים ביצה מתכוונים לחבר הכנסת זיאד או לחוק הגליל?

היו"ר ש' וייס:

נמשיך במסלול ונגמור.

ענת מאור (מרצ):

אני רואה שהאסוציאציות של חברי הכנסת סביב – – –

היו"ר ש' וייס:

קולומבוס.

ענת מאור (מרצ):

כן, אם כך, אני מסירה מהפרוטוקול ומהכנסת את הדימוי.

אבל אני רוצה לחזור לטיעון עצמו, שהוא חשוב מאוד, ולפיו נשים, בזמן שהן מחפשות עבודה, אינן יכולות עדיין להיעזר במעונות, כי הן לא מוכרות כנשים עובדות. לכן זה חלק מקריטריון שצריך לשנות אותו.

לסיכום: אנחנו צריכים לזכור שאנחנו דואגים לכל האוכלוסיות: לחיילים משוחררים, לקשישים, וקצבאות הילדים הן עידוד חשוב לחינוך ולגידול ילדים. אך אין בכך די. הצעת החוק אינה מרחיקה לכת. אני חוזרת, ההצעה המרחיקה לכת והנכונה היתה להחיל את חוק חינוך חנים כבר משנת התשנ"ד על גילאי ארבע, ולאחר מכן על גילאי שלוש, ולאפשר לכל המשפחות ולכל הילדים ליהנות מחינוך בגיל הרך. נכון וצודק כשלב ביניים לסייע למשפחות ולהכיר בהוצאה, שהיא הוצאה רצינית. כולם יודעים את המחירים, שמגיעים למאות שקלים, ויש מקומות שבהם המחיר מגיע למאות רבות, כמעט ל-1,000 שקל, וזאת הוצאה נכבדה שמאיימת על יכולת הנשים לצאת לעבודה ועל יכולת המשפחות לעמוד בכך. בגין זה יש ילדים רבים שלא נהנים מחינוך בגיל הרך שהוא חיוני ביותר.

אם מס ההכנסה יתחשב בזה כהוצאה והמשפחות ייהנו מזיכוי, זה יהיה פתרון חלקי גם ליציאה של יותר נשים לעבודה וגם למתן אפשרות ליותר ילדים וילדות ליהנות מחינוך בגיל שבו הוא כל כך קריטי ומהותי.

אנחנו פונים לממשלה לאשר זאת ולאפשר מימוש חלקי של הצעת החוק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת ענת מאור. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה מתנגדת להצעת החוק של חברת הכנסת מאור מכמה וכמה טעמים. ההתנגדות שלנו לכל זיכוי בשל תשלום למעונות היא מהותית ותקציבית כאחת. תקציבית, להערכתנו, הפסד המס יגיע לכ-120 מיליון שקל ללא כיסוי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזו הגזמה.

שר האוצר א' שוחט:

אני מבין שרק המספרים שאת מוסרת הם מדויקים, ואת במשך שנים ידעת את כל העובדות, את כל הנתונים על הכנסות ועל הוצאות ועל כלכלות למיניהן –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רגילה שתמיד משרד האוצר מגזים.

שר האוצר א' שוחט:

– – ותמיד זה היה מסודר וברור ונקי ומאוזן ונכון והביא לתוצאות טובות מאוד באותם מקומות שעליהם הסתכלת. אני מבקש ממך: כשאת שומעת מספר, תגידי: אולי כדאי לבדוק אותו? אל תגידי: זה מוגזם. אני סומך על האנשים שהכינו את המסמך – והרי את יודעת שלא אני הכנתי אותו – מבחינה תקציבית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה זוכר, אדוני, כשדיברנו על מס החברות אמרו לך שזה 140 מיליון, והוכחתי לך שזה 200 מיליון.

שר האוצר א' שוחט:

תקציבית, להערכתנו יגיע הפסד המס לכ-120 מיליון שקל ללא כיסוי. מהותית, אנו מתנגדים להרחבת הקלות המס לאמהות עובדות, משום שהיקף ההקלות קיים ורב וניתן היום בכמה אמצעים: נקודת זיכוי מיוחדת עבור כל ילד אי-זוגי; הפרדה בין הכנסות הבעל לבין הכנסות האשה, הגורמת לירידת נטל המס השולי על נשים. שילוב שתי הפעולות מביא לכך ששני-שלישים מן האמהות העובדות פטורות מכל מס הכנסה, כך שבהכנסה שונה של שתי משפחות תשלום המס גבוה בעשרות אחוזים כאשר בן זוג אחד עובד לעומת שני בני זוג עובדים. אנו מתנגדים להרחבת האפליה הזאת לגבי משפחות אשר בהן עובד רק בן זוג אחד.

אנו מתנגדים להצעה, ואני חושב שחברת הכנסת מאור, שהיא חברה בקואליציה, מן הראוי היה שתישמע להחלטות של הנהלת הקואליציה בעניין הזה ולא תביא את החוק.

אני רוצה להגיד מלה אחת, חברת הכנסת מאור, בקשר לעובדות: מספר הילדים במעונות לא קטן, ואני אומר את זה על סמך פגישה עם ארגוני הנשים כולם כאחד – "נעמת", ו"צ"ו" ו"אמונה". הם היו אצלי בישיבה לפני כחודשיים ונתנו לי נתונים שמעידים – אני אומר את דברי בביטחון מלא – שמספר הילדים במעונות לא קטן.

אני לא חושב שפיתוח של רעיון מהסוג הזה הוא רציונלי, כי באותה מידה את יכולה לשאול שאלה לגבי מבנה המס שלנו: כשאשה יוצאת לעבודה, והיא מעסיקה מטפלת בבית, מדוע לא תוכר ההוצאה? ואם היא מעסיקה עוזרת בית, מדוע לא תוכר ההוצאה?

לימור לבנת (הליכוד):

זו שאלה טובה מאוד.

שר האוצר א' שוחט:

ודאי שזו שאלה טובה, אבל צריך לשנות את מבנה המס שלנו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

צריך לשנות את מבנה המס כדי שנשים יוכלו לצאת לעבודה.

שר האוצר א' שוחט:

– – – בצורה ברורה כיצד אנחנו מתייחסים להוצאות המשפחה אל מול ההכנסות, ומצד שני מטילים דברים אחרים, שכן כל אחד מבין שרמת המס הישיר במדינת ישראל איננה מן הגבוהות בעולם, היא ברמה הבינונית ביותר – אני מדבר על המס הישיר – ולכן הנושא הזה לא יכול להיעשות בחטף, בהחלטה כזאת או אחרת ובדרך כזאת או אחרת.

אני גם רוצה להוסיף ולומר, שבסיכומי של דבר הסכום המשולם במעונות – וחברי הכנסת כולם יודעים את זה לא פחות טוב ממני – הוא בהחלט פונקציה של ההכנסה, הוא לא סכום אחיד. רמת התשלום במעונות היא בסולם של עשר דרגות, וכאשר ההכנסה נמוכה, גם רמת התשלום נמוכה. יש תוספת של הקלות לשכונות מצוקה, לעולים ולערי פיתוח, ובסיכומי של דבר הממשלה היא שמכסה את תקציב החזקתו של הילד באותם קטעים שאין בהם תשלום מלא, כתוצאה מרמת שכר נמוכה או מהקלות אחרות שהזכרתי אותן. מדובר, אם אינני טועה, בלמעלה מ-100 מיליון שקל שהממשלה משתתפת בתקציב הארגונים, בגין תשלום הילדים; אני לא בטוח במספר, לכן אני זהיר מאוד ואומר את זה עם סימן שאלה.

לפיכך, אני מציע לכנסת להסיר את הצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, יש לך זכות שוב להתמודד ולשכנע את השר.

אגב, חבר הכנסת פורז, היתה לך פעם הצעת חוק שלפיה בכל הצעת חוק צריך להגיש תחשיב. זה עדיין עובד?

אברהם פורז (מרצ):

אם הצעה עוברת בקריאה מוקדמת, לפני שהיא מגיעה לקריאה ראשונה, בדברי ההסבר תצטרך להיות הערכה כספית. אבל בקריאה מוקדמת אין חובה להביא שום דבר.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין.

ענת מאור (מרצ):

שלוש הערות. הראשונה, לנושא מספר הילדים. נכון, אדוני שר האוצר, שמספר הילדים במעונות לא קטן, אבל זה יותר מאשר נכון שהחלוקה הפנימית בין מעונות של "נעמת" לבין מעונות של חרדים הלכה והשתנתה. אני רוצה ליידע את חברי הכנסת, שבקריית-גת, העיר שבה ביקרתי, מ-482 ילדים שהיו במעונות ירד המספר ל-128, לכן הנושא הזה מאוד מהותי.

ההערה השנייה: הצעת החוק הפרטית מתייחסת גם לנושא של ילדים עד גיל ארבע. נכון שרבים זוכים להטבות ולהקלות. הצעת החוק הזאת תחול על משפחות וזוגות שלא נעזרים בהטבות.

דבר שלישי הוא נושא המשפחות החד-הוריות. הנתון הזה צריך להיות בולט לנגד עינינו כשאנחנו מדברים על הקלות במס הכנסה.

ולבסוף, שר האוצר, בנושא הקואליציה, ועל כך שיש ללכת עם הממשלה; אנחנו מאוד רגישים וקשובים לנושא הזה, לכן אנחנו מצטערים שהקואליציה לא אישרה זאת. עם זאת, לאחר שהנושא יעבר, אחרי הקריאה הטרומית, לוועדת העבודה והרווחה או לוועדה אחרת, בהחלט תיבדק יכולת הביצוע. ולבסוף: הנתונים. הרי כל מי שמקבלת פחות משכר המינימום לא משלמת מס הכנסה. אולי בגלל זה הפערים בנתונים – אם מדובר באמת ב-120 מיליון שקל או בפחות – זה ייבדק בתיאום ובעבודה משותפת. תודה.

אברהם פורז (מרצ):

אני מציע את ועדת הכספים, אדוני היושב-ראש. זה לא עניין לוועדת העבודה והרווחה. עמדת השר היא להסיר, אבל אם זה יעבור, לדעתי הוועדה הנכונה היא ועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

אם זה יעבור, בגלל ההערה שלך זה יעבור לוועדת הכנסת על מנת שתחליט.

אברהם בורג (העבודה):

אני מציע שזה לא יעבור, ולא להיכנס לדיון הזה בכלל.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אולי תעביר לוועדה מיוחדת?

היו"ר ש' וייס:

הצבעה. חברי הכנסת, מי תומך בהצעת החוק שהגישה לנו חברת הכנסת ענת מאור?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 5

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (זיכוי בשל תשלום למעונות יום),
התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, חמישה מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע שוועדת הכנסת תקבע באיזו ועדה תידון ההצעה
לקראת גיבושה לקריאה ראשונה.

אברהם בורג (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אין סיבה להתרגשות, כי אין לנו זמן. חוץ מזה, הרבה חוקים עברו בקריאה טרומית
ובזה הסתיימה ההיסטוריה שלהם. שמחה מוקדמת.

הצעת חוק חברות ממשלתיות (תיקון – סייג להגדלת דירקטוריונים), התשנ"ג-1992

(הצעת חבר הכנסת ס' שלום)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום, שיביא לפנינו את הצעת חוק שצ"ב, הצעת חוק חברות ממשלתיות (תיקון – סייג להגדלת דירקטוריונים), התשנ"ג-1992. בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא הזה של חברות ממשלתיות נמצא בדרך כלל בטיפול שוטף של האוצר, אבל מפעם לפעם הוא גם בטיפול אחר, של הציבור כולו, באמצעות העיתונות, באמצעות נציגי הציבור, כאשר רב הנגלה על הנסתר.

שר האוצר א' שוחט:

מי כמוך יודע זאת.

סילבן שלום (הליכוד):

נכון, מי כמוני יודע.

עם חילופי השלטון היתה כוונה של שר האנרגיה הנוכחי להגדיל את מספר חברי הדירקטוריון בחברת החשמל, כדי להביא למינוי יושב-ראש של השר. לאחר מכן, היתה כוונה של השר בנימין בן-אליעזר להגדיל את הדירקטוריון של "שיכון ופיתוח", כדי להביא לבחירה של מועמד השר.

אינני כופר, כמובן, בזכותו של השר לחשוב את מי הוא רוצה למנות לתפקיד. אבל אני מדבר רק על צד אחד, והוא עבודתה של החברה, עבודת הדירקטוריון עצמו. צריך להבין דבר אחד: גם כיום הדירקטוריונים עמוסים לעייפה במספר רב של דירקטורים. לדוגמה, אדוני השר, בחברת החשמל יש 21 דירקטורים שיושבים סביב שולחן צר מלהכיל אותם, אין מספיק מקום לכולם מסביב לשולחן.

שאול יהלום (מפד"ל):

מנורות יש? חשמל יש?

סילבן שלום (הליכוד):

בגלל מספר רב כל כך של אנשים, שכל אחד רוצה לדבר ומדבר לפחות 10 דקות, הרי 10 דקות כפול 21 אנשים הן 210 דקות, שזה שלוש שעות וחצי. יש להוסיף על כך, שלפני כל נושא יש הצגה של החברה, של המנכ"ל או של מנהלי אגפים, וכך יוצא ששישיבת דירקטוריון בחברת החשמל מעולם לא נמשכה פחות מחמש שעות. וזה היה מצב בלתי אפשרי. אולי היתה פעם ישיבה של פחות מחמש שעות, אני לא רוצה להגיד מעולם, אני לא רוצה להיתפס בזה, כי אולי לא תמיד באים כל 21 החברים. אבל בדרך כלל הנוכחות היא מלאה, כי מי שלא בא לשש ישיבות, שוב איננו חבר באותו דירקטוריון. אני יודע שבחברת החשמל יש הקפדה רבה על כך.

הדבר יוצר סרבול גדול מאוד של עבודת הדירקטוריון ומצב שלא מאפשר כלל להגיע לעניינים השוטפים, לעניינים אמיתיים, ולהיכנס לגופו של עניין בהרבה מקרים.

הכוונה להגדיל מ-21 ל-25 היתה מביאה למצב פשוט בלתי אפשרי לחלוטין. אבל, צא וראה מה היה קורה בעוד ארבע שנים, אם אכן יתחלף השלטון פעם נוספת. אם אז יהיו 25 חברי דירקטוריון, היה מגיע שר האוצר הבא והיה אומר, שהוא רוצה 29 חברי דירקטוריון ומגדיל עוד בארבעה או בחמישה. לדעתי, זה מצב בלתי נסבל. האפשרות להגדיל את מספר חברי הדירקטוריון עם חילופי שלטון איננה מצב בריא. היא אינה מאפשרת לחברות לתפקד וגורמת בעיות רבות.

אדוני שר האוצר, אני חושב שאם תמצא לנכון לתמוך בהצעת חוק זו, תעשה אך טוב לחברות הממשלתיות הנמצאות באחריותך. אם במשך הזמן תפקע כהונתם של אותם חברי דירקטוריון שהתמנו מטעם השרים הקודמים, תוכל למנות חדשים. כך שמדיניותך תהא זו שתשפיע על החברות האלה.

אדוני השר, הצעה זו נועדה לעזור לך, לסייע לך, כדי שלא תעמוד בלחצים של שרים אחרים. אדוני השר, אם יקשיב לי אני מאוד אודה לו.

אברהם בורג (העבודה):

מוטב שיקשיב לנו, ואתה תמשיך לדבר – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אני יודע שאתה לא תעשה זאת באופן אישי, אתה לא תדרוש מטעמך את ההגדלה, כי אתה מכיר את העניין, אבל תעמוד אולי בלחץ מצד שרים אחרים בממשלתך, שיבואו ויאמרו לך: תן לנו את האפשרות למנות עוד ארבעה או חמישה דירקטורים. אני בא לשרת אותך, אני בא לעזור לך.

אני בא לעזור גם לתפקוד החברות הממשלתיות, כך שלא נגיע למספר מפלצתי של דירקטורים שיתמנו עכשיו, ולאחר מכן תבוא הממשלה החדשה והיא תמנה, וכך הלאה. כדי לעצור את הסחף הזה בעודו באבו, אני מציע להגיע למצב שבו כל אישור או הגדלה של מספר חברי דירקטוריון יהיה זקוק לאישור מליאת הכנסת או ועדת הכספים. תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר האוצר לענות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה רואה, אדוני השר, חבר כנסת חדש וכבר מביא הצעות טובות.

שר האוצר א' שוחט:

הוא חבר כנסת טוב.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתנגד להצעת החוק של חבר הכנסת סילבן שלום מטעם אחד; לא מהטעם שיש לי רצון, כוונה או מגמה להגדיל את מספר הדירקטורים בחברות הממשלתיות. המספר הזה נקבע בדרך כלל בתקנון החברה, על-פי גודלה והיקף פעילותה. כתוצאה מדברים שקרו בממשלה הקודמת, חלק גדול של הדירקטוריונים גם איננו מאויש.

אבל, אנחנו נתקלים במצבים שבהם אין לנו ברירה, והדוגמה של חברת החשמל שאתה נתת היא אולי המשמעותית ביותר. שר האוצר הקודם מינה בחברת החשמל קבוצה גדולה מאוד של אנשים לפני פרישתו.

סילבן שלום (הליכוד):

זה לא נכון – – –

שר האוצר א' שוחט:

דירקטוריון חברת החשמל יצר בדרך עבודתו משברים עם הנהלת החברה ועם המשרדים האחראים לחברה, בצורה קיצונית ביותר. החברה היא חשובה וגדולה, ואתה מכיר אותה, חבר הכנסת סילבן שלום. לא היה אפשר להשאיר מצב שבו דברים הכרחיים לא יוכלו להתקיים בחברת החשמל.

לכן חשב שר האנרגיה בשעתו, ולאחר מכן משך את הצעתו בחזרה, להגדיל את מספר חברי הדירקטוריון בשלושה או בארבעה, כדי שיווצר מצב של איזון ויכולת פעולה של הדירקטוריון. זו היתה המטרה היחידה. לא היתה שום מטרה של חלוקת משרות או ניפוח מנגנון. אבל כל אחד מאתנו יכול היה להבין, שחברת החשמל לא יכלה לפעול כאשר הדירקטוריון עמד בהתנגדות מוחלטת להרבה מאוד דברים שהשר רצה והנהלה רצתה.

לכן אני מציע שלא לקבל את הצעתך, מתוך הנחה ואמונה, ואתה יכול לקבל את דברי, שאין כוונה להגדיל הגדלה סוחפת את מספר החברים בדירקטוריונים. אני מקווה שלא נעשה זאת. עם זאת, לקבל בחקיקה איסור על העניין – אני חושב שזה יכביד וימנע בסיטואציות מסוימות אפשרות להביא לדרך פעולה נכונה של החברה.

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור הצעת החוק? מי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 8

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חברות ממשלתיות (תיקון סייג להגדלת דירקטוריונים),

התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

בעד – 15, נגד – 8, אין נמנעים, הצעת החוק עוברת לוועדה.

סילבן שלום (הליכוד):

לאיזו ועדה זה עובר?

היו"ר ע' מאור:

לוועדת הכספים.

מיכאל איתן (הליכוד):

לוועדת הכלכלה.

היו"ר ע' מאור:

אם יש שתי הצעות, ועדת הכנסת תחליט.

סילבן שלום (הליכוד):

מי הציע ועדת הכספים? אני חבר ועדת הכלכלה ועדיף לי שההצעה תעבור לשם.

היו"ר ע' מאור:

האם היתה הצעה אחרת? במזכירות לא נרשמה כל הצעה אחרת, ולכן אני קובעת שהצעת החוק תעבור לוועדת הכלכלה של הכנסת.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל ביטוח אבטלה לנשים ל-65),

התשנ"ב-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעת חוק ק"ה – הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – העלאת גיל ביטוח אבטלה לנשים ל-65), של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בחודש מרס 1992 הועלתה הצעת החוק הזאת לראשונה ועברה בקריאה טרומית, אלא שבינתיים היו בחירות, ולכן זהו ניסיון שני לחוקק חוק שמטרתו השוויון זכויות נשים במסגרת הביטוח הלאומי ובשוק העבודה בכלל.

חברי הכנסת, אפליית הנשים יש לה הרבה פנים: במסגרת שוק העבודה – אפליית הנשים בשכר, אפליית הנשים בקידום ואפליית הנשים בתנאי תעסוקה. יש אפליית הקשורות בשינויים או במבנה של המשק. אבל יש אפליית שנובעות מגישה מפלה של החוק. היום אני מתעכבת על אפליה שכזאת.

לאחר שבית-המשפט הגבוה לצדק קיבל את העתירה של ד"ר נעמי נבו, ואישר, וקבע – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת לקיים את השיחות בשקט. טוב שאין לנו קריאות ביניים בשעה כזאת, אבל גם את השיחות הבלתי פורמליות אפשר לקיים בשקט, בבקשה. תודה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לאחר שבג"ץ קבע שהחוק שכפה על נשים לצאת לגמלאות בגיל 60 הוא חוק מפלה, שהדעת אינה סובלת אותו, ולפיכך היום נשים רשאיות להמשיך ולעבוד לפי בחירתן עד גיל 65, בעצם ההחלטה הזאת של בג"ץ חייבה את הממשלה הקודמת והנוכחית לערוך שורה שלמה של תיקונים שנובעים מאותה החלטה. אולם, כפי שקורה לא אחת, ובאופן שיטתי כאשר מדובר בזכויות נשים, הממשלה מתמהמהת, דוחה את הנושא לסוף התור, ואף שהדברים אולי רשומים באיזה מקום ומישהו אולי מטפל בכך, באופן מעשי הממשלה איננה מביאה הצעות חוק שמטרתן ליישם את ההשוואה הזאת, בהמשך ובמשך זמן עבודת האשה עד גיל 65, ביתר הוראות החוק.

בחוק המונח לפנינו מדובר על עניין ביטוח אבטלה. אשה שעובדת עד גיל 65, בגיל 60 מפסיקה לשלם לביטוח הלאומי עבור ביטוח אבטלה. כתוצאה מכך, היא אומנם מבוטחת בביטוח הלאומי בכמה ענפים, למשל בביטוח תאונות עבודה, אבל היא אינה מבוטחת בביטוח אבטלה. לכן, אשה, שנייה בגיל 62 פוטרה מן העבודה ורוצה ללכת אל לשכת העבודה ולנסות למצוא עבודה אחרת, ולא לקבל את דמי אבטלה – אינה יכולה להירשם בלשכת העבודה, בטענה שנשים לאחר גיל 60 אינן זכאיות להירשם בלשכה ולבקש עבודה, ואם אין עבודה – לקבל דמי אבטלה.

האפליה כאן ברורה: ראשית, זו אפליה באפשרות להתמודד בשוק, במידה שלאשה יש מקצוע, ניסיון, ותק וכו' בעבודה; והצד השני של האפליה – כאשר האשה אינה מוצאת עבודה, היא אינה זכאית לדמי אבטלה. כידוע, דמי אבטלה, בעיקר לאשה שצברה ותק בעבודה וידע מקצועי, שכרה ודאי גבוה יותר ודמי האבטלה יהיו ודאי גבוהים יותר ממה שהיא תקבל כקצבת זיקנה.

לכן, חברי הכנסת, בתנאים שנשים הן הראשונות לפיטורין מהעבודה, בתנאים שנשים מהוות היום 60% מהמובטלים, יש הרבה בעיות לציבור הנשים. לכן נשמעה טענה, מדוע דווקא הנושא הזה? חברי הכנסת, אנחנו לא יכולים לבדוק כל חוק לפי השאלה כמה נשים באופן מעשי תיהינה ממנו. הכנסת חוקה חוק חשוב מאוד, בזמנו, חוק שוויון הזדמנויות בעבודה. לפי מיטב ידיעתי, הנשים, לצערי הרב, עושות שימוש מועט מאוד בחוק הזה. מספר התביעות המשפטיות שהוגשו לפי החוק הזה הוא אפסי. האם זה אומר שהחוק הזה איננו נחוץ, איננו חיוני? – לא, זה אומר רק שאלה שאמורים להגן על הנשים, אם זה ארגוני הנשים, אם זו ההסתדרות ואם זו המערכת של משרד העבודה והמערכת הממשלתית כולה, אינם ממלאים את תפקידם.

לכן, חברי הכנסת, אני חושבת שהצעת החוק הזאת – ודרך אגב, היא לא תעלה כמעט אגורה לממשלה במובן התקציבי, שהרי ביטוח האבטלה משולם על-ידי העובדים והמעבידים – אם היא תעבור, היא תהיה נדבך נוסף במערכה להשוואת מעמדן של הנשים בשוק העבודה על כל היבטיו. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה להשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, החוק המוצע על-ידי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מבקש להשוות את גיל הזכאות לגמלת אבטלה, על-פי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, בין גברים ונשים.

יש סעיף בחוק הקובע, כי תושב ישראל זכאי לגמלת אבטלה אם טרם מלאו לו 65 שנים לגבר ו-60 לאשה. יש לזכור, כי בחוק הביטוח הלאומי (הוראות שונות בדבר תנאי הזכאות לגמלאות) נקבע, למשל, לגבי קצבת זיקנה, כי יש זכאות המותנית בהכנסה או בעצם בהעדר הכנסה בגילים 60 לאשה ו-65 לגבר. יש גם גיל זכאות מוחלטת לקצבת זיקנה שאינה מותנית בהכנסה, והוא: לאשה – 65, ולגבר – 70. התניית ההכנסה לגבי הזכאות לקצבת זיקנה, של אשה בגיל 60 ושל גבר בגיל 65, היא

אם אין הכנסות העולות על 50% מהשכר הממוצע לגבי בודד ו-67% מהשכר הממוצע לגבי זכאי בתוספת תלוי אחד.

חוק גיל פרישה שווה לעובדת ולעובד, התשמ"ז-1987, אכן מקנה לאשה זכות לפרוש בין הגילים 60 ל-65. אשה שחדלה לעבוד, לרבות מי שפוטרה מעבודתה, מעל גיל 60, תהיה קרוב לוודאי זכאית לקצבת זיקנה. כתוצאה מהתיקון המוצע תהיה האשה זכאית בו-זמנית לקצבת זיקנה, לדמי אבטלה ולקצבת פרישה ממקום עבודתה הקודם. לעומת זאת, גבר אינו זכאי לקצבת זיקנה ולדמי אבטלה כאחד.

הואיל ובחוק הביטוח הלאומי נקבע, כאמור, גיל זכאות שונה לגבר ולאשה, יש מקום לבדוק האם לא ראוי להשוות לגבי כל הגמלאות את גיל האשה לגיל הגבר. וזאת לעניין הזכאות. אך אין מקום להשוואת הגיל המזכה לעניין דמי אבטלה דווקא.

חברי הכנסת, שיעור קצבת הזיקנה ליחיד מגיע כיום ל-480 שקל ולזוג 720 שקל. להערכת המוסד לביטוח לאומי, תהיינה זכאיות לדמי אבטלה על-פי הצעה זו כ-1,200 נשים, וההוצאה שתידרש למימון דמי האבטלה עבורן עשויה להגיע, חברת הכנסת גוז'נסקי, ל-6 מיליוני ש"ח לשנה. עד כאן הדברים שהוכנו על-ידי המוסד לביטוח לאומי.

אני רוצה להעיר הערה אישית, כמי שהיה לה חלק גדול מאוד גם ביוזמה של חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה וגם בהולכה ובחקיקה של החוק לגבי גיל פרישה שווה וגמיש לנשים ולגברים. למדנו דבר אחד. ראשית, לשמחתנו, תוחלת החיים של נשים ארוכה יותר משמעותית משל הגברים. שנית, רבות מאוד מהנשים שבחייהן עבדו מחוץ למשק ביתן נוטלות, בגין רצון לטפל בילדיהן, חופשות ארוכות ללא תשלום. מספר השנים שמקנה זכות לפנסיה מלאה נמוך משמעותית ממספר השנים שמצליח גבר עובד לצבור בשנות עבודתו.

טענתי תמיד, ואני טוענת היום, שכדי להעניק לנשים שוויון חייבת החברה להעניק להן משמעותית יותר משוויון.

לא מה שאני אומרת, אלא מה שקראתי כאן זו עמדת הממשלה. הממשלה מתנגדת, ואני מציעה שהכנסת תכריע. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לוועדת העבודה.

היו"ר ע' מאור:

לוועדת העבודה והרווחה. אני מבינה שזה מקובל גם על שרת העבודה.

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי? ומי נגד? בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון העלאת גיל ביטוח אבטלה לנשים ל-65),
התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 11, בהתנגדות של שניים ובהעדר נמנעים אושרה הצעת החוק והועברה לוועדת העבודה
והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מבקש לצרף את קולי בעד.

יורם לס (העבודה):

אני מבקש לצרף גם את קולי בעד, בטעות לחצתי נגד.

סילבן שלום (הליכוד):

גם אני מבקש להוסיף את קולי בעד.

היו"ר ע' מאור:

אם היתה טעות, אפשר בהחלט לתקן זאת.

לפרוטוקול: להוסיף שניים בהצבעה בעד, למחוק שניים בהצבעה נגד. אם כן, ברוב של 15 בעד, ובאין מתנגדים, אושרה הצעת החוק בקריאה טרומית והועברה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעה לסדר-היום פתרון מיידי לאלפי קשישים ערירים המתייסרים בקור עז

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 714 של חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, רבותי חברי הכנסת, אקצר בדברים כדי שלא להטריח הרבה את חברי הכנסת הנוכחים. את ההצעה לסדר-היום הגשתי בשבוע שעבר, והיא נדחתה לשבוע זה מטעמים של הנשיאות או של המזכירות. אבל במשך השבוע הזה היא קיבלה חיזוק יתר.

הנושא שאני רוצה לדבר עליו הוא אמצעי חימום לקשישים, לחסרי בית, לעולים חדשים. הנושא הזה עולה מדי שנה מחדש, ואף שאני יודע שיש סעיף תקציבי במשרד העבודה והרווחה – ואגב, גברתי השרה, אני יודע איך הוא נוצל בשנה שעברה שלא לנושאים האלה, ואת יודעת שבתפקידך הקודם אנחנו דיברנו על כך ואני סיפרתי לך זאת – הרי התקציב הנוכחי אינו יכול, כנראה, לספק את כל הצרכים.

לצערנו הרב, האוכלוסייה שסובלת בחורף היא אוכלוסייה רחבה מאוד. אינני יודע אם ניתן למנות אותה במאות אלפים, או שמא אולי בקרוב למיליון, אם אנחנו מביאים בחשבון את העולים, הקשישים, חסרי הבית וכל הנצרכים שאין להם אמצעי חימום.

מה בעצם קורה אם אין אמצעי חימום? קר בחורף. זה לא נורא. אלא שאנשים מתים מהקור. אנשים פשוט מתים מזה. אנשים מתים – א. משום שהם קופאים, ומדובר בעיקר בקשישים או בחסרי בית, ובשבועיים האחרונים קפאו למוות שני אנשים כאלה; ב. אנשים מתים גם כשהם משתמשים באמצעי חימום לא מתאימים, אמצעי חימום שממיתים, כמו אותו מקרה טרגי שקרה בחדרה אצל אותה

משפחת עולים מאתיופיה, כאשר שתי ילדות נפטרו והאם עדיין נמצאת כנראה במצב קשה, ועוד שתיים מהבנות מאושפזות. אנשים לא רק מתים, אלא יש אנשים שבריאותם נפגעת בצורה חמורה מאוד מהקור.

חשבתי איך ניתן למצוא פתרון לכל הבעיה הזאת בתקציב הדל העומד לרשות המשרד. אני מודע לכך שיש תקציב דל. אינני יודע אם יש היום שר עבודה ורווחה, יהיה מוצלח ככל שיהיה – אפילו כמו השרה שלנו, ואני חושב שהיא באמת שרה טובה מאוד, שמכירה את הנושאים ויכולה לקדם את הדברים – שיכול להציע פתרונות לכול. אלא אם כן תצליח השרה להשיג תקציב נוסף מהאוצר, והיא תוכל לחלק כריות חימום, תנורים או אמצעי חימום אחרים.

לדעתי, יש אפשרות לעורר את הבעיה הזאת בציבור, ולנסות לפתור אותה גם בדרכים של התנדבות וגם בדרכים אחרות, ואני לא יודע אם הדבר נעשה. עיקר ההצעה שלי הוא לעורר את תשומת הלב הציבורית לנושא הזה. לצערי הרב, ההצעה הזו מועלית כאן בשעה 19:00, ואנחנו רואים את האולם וגם את היציעים הריקים, ואינני יודע איזו מידה של התעניינות ציבורית יעורר הנושא.

שר הפנים א' דרעי:

שולחן הממשלה מלא יותר מאשר שולחנות חברי הכנסת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני משבח מאוד את שולחן הממשלה בעניין הזה. זה באמת דבר יוצא דופן.

אני רוצה להעלות הצעות מספר, והייתי מבקש את התייחסותך, גברתי השרה. אני רוצה להעלות כאן שניים-שלושה רעיונות, שבאמצעותם ניתן, לדעתי, להקל את המצוקה, מלבד התקציב שאת, גברתי השרה, יכולה לגייס ולהציע.

דבר ראשון: נפגעי הקור מחמת ניתוק חשמל. יש כאלה, והם רבים, גם בין הקשישים, גם בין העולים וגם בקרב המשפחות הנצרכות, המשפחות החלשות. האם לא ניתן להגיע בעניין זה להסדר עם חברת החשמל? אני אומר את הדברים האלה אולי מתוך קצת כעס על חברת החשמל. חבר הכנסת יהלום ואני הגשנו הצעת חוק על צריכת החשמל המוגזמת של עובדי חברת החשמל. אולי זה לא היה פותר את הבעיה, אבל זה משמש קצת דוגמה.

אני אומר, שכאשר אנשים באמת לא יכולים לשלם את חשבון החשמל, והסבל הנגרם להם בגלל הניתוק הוא לא רק בזה שהם לא יכולים להשתמש בפריז'ידר, אלא שאין להם חימום בימים קרים ביותר, והם יכולים למות מזה, כמו אותה אשה בחדרה, חברת החשמל לא מגלה עדינות מינימלית ולא אומרת שהיא תיתן להם הנחה מסוימת, או שהיא מוכנה להשעות את החוב, או שתחליט שלא לנתק את החשמל בחודשי החורף, ולא עושה פעולה כלשהי בנדון.

הנהלת הדירקטוריון של חברת החשמל צריכה לדעת, שהחברה הזאת איננה רק חברה כלכלית רווחית, אלא זו חברה שמספקת את אחד המוצרים החיוניים ביותר כיום במדינת ישראל, והיא צריכה גם לתרום בנושא החברתי במדינה. והצד החברתי הזה צריך להתבטא בעיקר בחודשי החורף במציאת פתרונות ודרכים לחבר בחזרה את החשמל לבתי אותם אנשים, כדי שיהיה להם חימום. זו הצעה אחת, זה עניין אחד שהייתי מבקש לשמוע בו את התייחסותך.

העניין השני הוא של מחוסרי הבית. האם באמת אי-אפשר לפתור את הבעיה הזאת בחודשי החורף? האם אי-אפשר לגייס עובדים סוציאליים, או שוטרים, או כל מי שירצה לעזור בנדון, כדי לאתר את האנשים האלה ולמצוא עבורם אולמות מחוממים, אולמות מוסקים? בימים שבהם הטמפרטורה כל כך נמוכה, כאשר כל כך קר בחוץ, חשוב למצוא את האנשים האלה ולהביאם למקום מחסה. ויכול מאוד להיות שצריך להפעיל את המשטרה בשביל הדבר הזה. במקרה של פיקוח נפש מפעילים גם משטרה. כשאדם רוצה להתאבד, קוראים לשוטר שימנע זאת ממנו, ולא שואלים ממנו רשות.

חייבים למצוא את מחוסרי הבית, את המסתובבים ומתגוררים ברחובות בלילות קרים, ולהכניס אותם למקום מחומם, ירצו או לא ירצו. לא ניתן שבמדינת ישראל תהיה תופעה איומה כזו, שמדי שבוע יקפא מישהו מקור. אני קורא בעיתונים שחלק מהאנשים האלה הם אנשים מעורערים בנפשם, אולי שלא באשמתם, אולי בגלל טראומות שעברו או מסיבות אחרות, ואם אומנם כך המצב צריך להכניסם למקום שבו יינצלו חייהם, גם אם אין הם רוצים בזאת.

ומכאן אני מגיע לדבר השלישי: איך אנחנו מעוררים את הציבור לבוא ולתת, דוגמת המבצעים הזעירים שנעשים על-ידי ארגונים וולונטריים שבהם פועלים אנשים נהדרים, שאוספים שמיכות, אוספים סוודרים ודברים דומים? אני חושב שמשום שלממשלה אין די אמצעים למטרה זו, היא צריכה לפנות אל הציבור ולעורר אותו לדבר הזה. זה חלק מתפקיד הממשלה לפתור את הבעיה הזאת, ולא כל בעיה באה על פתרונה בתקציב, כי אין לנו אפשרות לפתור את כל הבעיות באמצעות תקציב. הבה נפנה אל הציבור, נקבע נקודות איסוף ונעודד את הפעילים, שעושים עבודה כל כך יפה וכל כך טובה, לפעול בנושא הזה.

לא מזמן שמעתי את אחת הפעילות אומרת: אנחנו צריכים כך וכך אלפי שמיכות, אבל יש לנו רק כך וכך מאות. מגיע לה "ישר כוח" על מה שהיא עשתה ועל מה שהיא עושה, כי היא עשתה עבודה נהדרת. מדוע לא תתגייס הממשלה לנושא הזה, ואולי תגייס גם חלק מהמנגנון הממשלתי למשך שבוע או שבועיים, כדי להבטיח שלכל קשיש תהיה שמיכה אם אין לו תנור, ואם שמיכה אחת לא מספיקה אז שתהיינה לו שתיים או שלוש שמיכות, כדי שיוכל לפחות לשכב מתחת לשמיכות ולהתחמם.

אלה הדברים שרציתי להעלות בפניך, גברתי השרה. כיוון שלפנינו עוד חודשיים של חורף, עד לפסח, אני חושב שניתן עוד לעשות כדי להקל את מצוקתו של הציבור הסובל הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. שרת העבודה והרווחה אורה נמיר, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני המציע חבר הכנסת יצחק לוי, לפי תפיסתי, לחברה הישראלית יש אחריות כבדה מאוד לשלומם ולרווחתם של אלה שאינם יכולים לדאוג לעצמם. מערכת השירותים החברתיים חייבת לענות על הצרכים שהחברה הגדירה כמוכרים, שהדאגה לסיפוקם חייבת להיעשות על סמך שיקולים שאינם כלכליים. וזה עיקרו של הוויכוח אצל כל מי שבא מהצד שקוראים לו הצד החברתי.

הקשישים בחברה הישראלית מהווים קבוצה פגיעה מבחינה כלכלית, המאופיינת בדלות ובתלות במדינה לפרנסתם. המקור העיקרי להכנסתם הוא הביטוח הלאומי. סך כל מקבלי קצבת זיקנה ושאיירים, המתקיימים מקצבת הביטוח הלאומי בלבד, הוא כ-170,000, כאשר גובה קצבת הזיקנה ליחיד עומד על 480 שקל לחודש ו-720 שקל לזוג.

85% מהזקנים נמצאים בחמשת העשירונים התחתונים, מתוך 562,300 החיים בישראל מתחת לקו העוני – 67,650 הם זקנים.

משרד העבודה והרווחה מספק מענקי חימום לכ-18,000 בתי אב הגרים באזורים "קרים מאוד", זו ההגדרה הראשונה – בהם ירושלים, אפרת, ביתר-עילית, גבעת-זאב, מעלה-אדומים, מועצה אזורית מטה-יהודה ועוד; במחוז הצפון: צפת, מטולה, מעלות, מעלה-יוסף, מע'אר, יאנוח-ג'ת, ועוד; ואזורים "קרים" – בית-שמש, כרמיאל, דימונה, נצרת, עכו, מג'ד-אל-כרום, דלית-אל-כרמל, עספיא, ג'וליס ועוד.

השתתפות המשרד בחימום הזקנים המתגוררים באזורים "קרים מאוד" היא עבור 105 ימי חימום, המשתרעים על פני ארבעה חודשים, ובאזורים "קרים" משתתף המשרד ב-90 ימים, המשתרעים על פני שלושה חודשים.

הסיוע הכספי עבור זקן הגר במקום "קר מאוד" מסתכם ב-230 ש"ח, ובאזור המוגדר "קר" המענק הוא בגובה 180 שקל. תקציב החימום ל-1992 היה 1,520,000 שקל. הוא הוכפל, לשמחתי הרבה, בשנת התקציב הנוכחית על-ידי שתדלנותו והשפעתו של השר שהיה הממונה על המשרד לפני שהגעתי אליו, השר פואד בן-אליעזר, שר הבינוי והשיכון, והוא עומד השנה על 3,111,000 שקל – עקב החורף הקשה בשנים 1991 ו-1992, והסימנים שאנו אמורים לעבור חורף קשה גם השנה, וגם הצורך לספק מענקי חימום גם באזורים האחרים.

ב-20 בינואר 1993 יתקיים מבצע משותף ליחידה להתנדבות ולשירות לזקן במשרדנו. לפני שעה ישבתי אתם על מועד תחילת המבצע והיקפו. זה המבצע ההתנדבותי שאתה דיברת עליו. אני קוראת לכל מי שיש לו נגיעה לציבור זה או אחר להיענות להתנדב ולבוא לסייע, תוך הפעלת בעלי מפעלים ותורמים לגיוס תרומות כספיות ואבזרי חימום באזורים שאינם מוגדרים "קרים" או "קרים מאוד".

חברי הכנסת, החברה לא יכולה להתנער מוסרית ומוסדית מהאחריות לסיפוק שירותים לזקן. יש להקצות יותר משאבים למוסדות הסיעודיים, להרחיב את מעגל הנהנים מחוק ביטוח סיעוד, כיום

נהנים ממנו 38,000 זקנים – הוא גדל ביותר מ-20,000 מאז חקיקתו – ולהוסיף לסל השירותים את נושא החימום.

בחלק מהריכוזים העירוניים, בתל-אביב לדוגמה, מגיע שיעור הזקנים לכ-20% מהאוכלוסייה. אוכלוסייה זו סובלת ממגבלות בתפקוד פיסי, מתזונה לקויה, מצמצום ברמת ההכנסה, ממוגבלות ברמת הקשר הבין-אישי, מאובדן מעמד חברתי ומהינתקות ממסגרות קודמות.

כדי לפתור את בעיית הקשישים המבקשים אמצעי חימום, על הביטוח הלאומי, בשיתוף של האוצר ומשרד העבודה והרווחה, לשקול תוספת קבועה, וכאן יהיה הקרב הקשה עם האוצר, לקצבת הביטוח הלאומי של זקנים החיים מהקצבה בלבד לאורך שלושת חודשי החורף הקשים ובכל אזורי הארץ; לפחות זאת.

משרד העבודה והרווחה ישקול שינוי קריטריונים לתקצוב זקנים ערירים המתייסרים בקור.

בנושא דרי הרחובות, חבר הכנסת יצחק לוי, הקופאים מקור, ולאחר מותם של שניים מהם בעת האחרונה, כינסתי בלשכתי ביום ראשון האחרון את נציגי עיריית תל-אביב, נציגי משרד השיכון ואנשי אגף הרווחה במשרד, והחלטנו שם למצוא פתרון דחוף למספר גדל והולך של חסרי בית, ובעיקר עולים חדשים ממזרח-אירופה, שהבעיה החמורה אתם, שהיא קשה מאוד לטיפול ולשיקום – זו בעיית השכרות.

נקבע כי יש צורך בשלושה עד ארבעה תקנים חדשים, כדי להתמודד מיידית עם הבעיה הטרגית.

משרד העבודה והרווחה, בשיתוף משרד הבינוי והשיכון ומשרד הקליטה, ינסו למצוא הסדר מידי. אני כבר הודעתי על מתן תקן אחד, משרד הבינוי והשיכון כבר נתן תשובה חיובית על תקן שני. אני מקווה, לאחר שיחה עם שר הקליטה צבן, לקבל את התקן השלישי, כדי לטפל מייד באותם חסרי קורת גג.

אנחנו מדברים על תל-אביב, שם המוקד הקשה, ובה מדובר על 45 מקרים מוכרים, שמתוכם 30 הם עולים חדשים, שהבעיה של 99% מהם היא שכרות בממדים נוראים. תוך כדי דברייך רשמתי, להזמין למפגש שאני מקיימת ביום שישי, כדי לחזור ולעשות את המעקב שאכן התבצע, גם את נציג המשטרה; לגייס גם את המשטרה לנושא, כי זו חרפה לחברה ולמדינה שלנו.

ביום שישי הקרוב שוב ייפגשו כל הגורמים בלשכתי. יש כאן זוג צעיר מתנדב, שעושה עבודה בלתי רגילה בסתר. יהיו משרד העבודה והרווחה, האגף לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב, נציג משרד הבינוי והשיכון, נציג משרד הקליטה.

לאחר הפגישה ביום ראשון סיכמנו, שחיפוש חדרים או דירות למכורים לאלכוהול אינו פותר שום בעיה: א. משום שאיש לא רוצה להשכיר להם דירה, גם כאשר משרד השיכון משלם את מלוא העלות; ב. אם אין שיקום או ניסיון לשיקום של האנשים האלה, זו זריקת כסף לרחוב. והסכים משרד השיכון,

שבמקום ללכת לחדרים או לדירות נלך לאחד מבתי-המלון הקטנים בתל-אביב, ושם תיעשה בו-זמנית עבודת השיקום.

אני רוצה שנדע שזה אתגר קשה מאוד לטיפול ולשיקום. אני החלטתי אישית לא לתת לחרפה הזאת להתקיים במדינת ישראל.

הנושא חשוב מאוד, אנחנו צריכים גם לדון ולהתייחס לחלק מההצעות שלך, גם בנושא החשמל וגם בנושאים אחרים. לכן אני מציעה, גברתי היושבת-ראש, להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. חבר הכנסת יצחק לוי, אני מבטיחה לך אישית, וגם בשם המשרד, שאנחנו נעשה הכול יחד. אני מאמינה מאוד בתמיכתם של חברי הכנסת, שדבקים ומאמינים בחשיבות הנושאים החברתיים. ביחד, אני מאמינה, נוכל לעשות גם בנושא הזה פריצת דרך. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

הצעה אחרת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי שרת העבודה והרווחה, גברתי היושבת-ראש, קודם כול, גברתי השרה, אני מתרשם מאוד מדברייך הכנים והחמים.

אני משתמש בזכות פורמלית ורוצה לומר, שאני ביקשתי להציע הצעת חוק פרטית שלי, שאומרת: על-פי חוקי מדינת ישראל יהיה איסור ניתוק חשמל בשלושת חודשי החורף.

אני חושב, שכדרכה של הצעה פרטית, סיכוייה נמוכים מאוד, אבל הייתי מציע לך ליזום, כמובן במקום הצעה זאת, שהממשלה תציע הצעת חוק מקבילה.

אני חושב שבסך הכול, ההפסדים לחברת החשמל לא יהיו גדולים, שהרי גם אם ינתקו בקיץ, אם הם יכולים לגבות הם יגבו בחידוש. אבל בשלושת חודשי החורף לא ינתקו את החשמל.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לוי, אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

יצחק לוי (מפד"ל):

כ.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שישה, ללא מתנגדים, ההצעה של חבר הכנסת יצחק לוי הועברה לוועדת העבודה והרווחה.

יעל דיין (העבודה):

אני מבקשת לצרף את קולי בעד העברת ההצעה לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

נא לתקן בפרוטוקול – שבעה בעד, אפס מתנגדים. ההצעה הועברה לוועדת העבודה והרווחה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון. אני מזמינה את שר הפנים להשיב על שאילתא מס' 118, של חבר הכנסת דב שילנסקי.

המתת בעלי חיים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר הפנים ביום ח' בחשוון התשנ"ג (4 בנובמבר 1992):

מנתונים שנמסרו למועצת העיר קריית-ביאליק עולה, כי בשנת 1991 המית השירות הווטרינרי של העירייה 130 כלבים.

הגיעו אלי תלונות רבות, כי לא אחת נכנסו עובדי השירות הווטרינרי לחצרות פרטיות והמיתו כלבים וחתולים של אנשים פרטיים על סמך תלונות.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הנהלים להמתת בעלי חיים?

2. האם נהלים אלה ידועים בכל הרשויות המקומיות?

3. מה ייעשה נגד אלה שאינם פועלים בהתאם לנהלים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנהלים נקבעים על-ידי השירותים הווטרינריים, באחריות משרד החקלאות.

2. במרבית הרשויות, לרבות קריית-ביאליק, מצוי חוק עזר המסדיר את פעולת השירותים הווטרינריים.

משלחת של ערביי ישראל לרבת-עמון

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הפנים ביום ח' בחשוון התשנ"ג (4 בנובמבר 1992):

התקשורת דיווחה על משלחת של ערביי ישראל שנסעה לרבת-עמון כדי לברך את המלך חוסיין. חברי המשלחת השתתפו בתוכנית בטלוויזיה הירדנית והם הוצגו שם כ"נציגי פלשתין הכבושה משנת 1948".

ברצוני לשאול:

1. האם היה למשלחת מעמד רשמי?

2. האם בא מימון הוצאות המשלחת מרשויות מקומיות הנתמכות על-ידי משרד הפנים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. למשרדנו לא ידוע על בקשה כלשהי למימון ההוצאה מקופת המדינה.

סגירת הספרייה לעיוורים בנתניה

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הפנים ביום ח' בחשוון התשנ"ג (4 בנובמבר 1992):

הספרייה המרכזית לעיוורים בנתניה נסגרה בתאריך 27 באוקטובר 1992, עקב אי-עמידה של משרדי הממשלה בהתחייבות לתקצב את הספרים. מעתה לא יוכלו 6,000 מנוייה העיוורים ברחבי המדינה להשתמש בשירותיה.

לטענת מנהל הספרייה, הגירעונות נובעים מאי-העברת התקציבים על-ידי משרד הפנים לשנת 1992.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?

2. האם יועברו התקציבים כמתחייב לספרייה, המהווה עבור ציבור העיוורים סעד נפשי ורוחני?

3. מה הוא לוח הזמנים להעברת התקציבים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העניין ידוע.

2-3. על-פי סיכום מיום 27 באוקטובר 1992 בין המשרדים הנוגעים בדבר, העברות הכספים לספרייה לעיוורים תהיינה על-ידי משרדי החינוך והעבודה והרווחה ולא על-ידי משרד הפנים.

מינוי דובר לעיריית קריית-ביאליק

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הפנים ביום י"ד בחשוון התשנ"ג (10 בנובמבר 1992):

חברי מועצת עיריית קריית-ביאליק, מר אלי דוקורסקי ומר בני בן-סימון, הביאו לידיעתי כי הנהלת העירייה החליטה בשיבתה ביום 26 באוקטובר 1992 למנות דובר לעירייה – דבר שהוא בניגוד לסמכותה של ההנהלה בהיותה ועדה מייעצת לראש עירייה ומהווה, לדברי חברי המועצה הנ"ל, חריגה ממצבת כוח האדם של העירייה כפי שאושרה על-ידי משרד הפנים.

לדברי הכותבים, העסיקה העירייה עד לפני חודשים מספר דוברת במשרה מלאה מחוץ לתקן כוח האדם המאושר, אולם העסקתה הופסקה בטענה, כי קיימות חריגות ממצבת כוח האדם.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – מה יעשה משרד הפנים כדי לבטל את ההחלטה על מינוי הדובר?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה.

2. אין במינוי הדובר חריגה ועבירה על החוק, היות שהעירייה אינה חורגת מסך המשרות המאושרות לה על-ידי משרד הפנים.

דוח מבקר עיריית קריית-ביאליק

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את שר הפנים ביום י"ד בחשוון התשנ"ג (10 בנובמבר 1992):

דוח מבקר עיריית קריית-ביאליק לשנת 1991 מגלה כי: "אומדן זהיר של מינימום כ-6,000 ממ"ר שטחי חנייה – – – כ-3,000 ממ"ר מעברים ראשיים בתוך הקריון, המשמשים בחלקם הגדול לצרכים עסקיים – – – וכ-1,700 ממ"ר אומדן זהיר של שטח פנימי המשמש לעסקים, לא מחויבים בארנונה".

ברצוני לשאול:

1. האם אישר כבודו את ההפחתה ו/או הוויתור על הארנונה?
2. אם לא – מדוע ממשיכה העירייה בכך ללא אישור, כמתחייב על-פי החוק?
3. האם בדקה יחידת הפיקוח והביקורת במשרד הפנים את ממצאי דוח המבקר? אם כן – מה הם ממצאיה? אם לא – האם יורה השר על בדיקה כזו?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.
2. קיימת אי-אחידות בחישוב הגבייה נכסים בין הרשויות המקומיות השונות.
3. בדיקתנו העלתה שאין מקום להתערבותנו.

נישואין בקרב עולי ברית-המועצות

חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הפנים ביום כ"ח בחשוון התשנ"ג (24 בנובמבר 1992):

1. כמה, באחוזים ומספרים, מעולי ברית-המועצות נישאו בנישואין "כדת משה וישראל"?
2. כמה, באחוזים ומספרים, נישאו בנישואין אזרחיים?
3. האם נישואין אלה, הנזכרים בשאלה מס' 2, מוכרים בישראל כנישואין לכל דבר? אם לא – האם מתכננת הממשלה לחייב את העולים לעבור טקס נישואין נוסף, כהלכה?
4. האם קיימת מניעה, חוקית או הלכתית, להינשא עם ילדיהם של הורים שנישאו בנישואין אזרחיים?
5. אם כן – האם נתוני ההורים והילדים נשמרים ברשימות מיוחדות המופצות ללשכות לרישום נישואין בארץ ובחוץ-לארץ?
6. אם לא – מדוע לא יותר מסלול נישואין כזה לכל אזרח ישראלי?
7. מה הוא הליך הגירושין הנדרש במדינה מזוגות מקרב עולים מברית-המועצות אשר נישאו בנישואין אזרחיים ומבקשים להתגרש? האם האשה המתגרשת בהליך זה נחשבת ל"פנויה" לכל דבר ועניין?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין במשרדנו מידע, והוא אינו עוסק ברישום נישואין. כידוע, ברוב ארצות חבר העמים לא היו תנאים לעריכת נישואין כדת משה וישראל ומרבית הנישואין נערכו במסגרת אזרחית.

3. על-פי חוקי המדינה, עלינו לרשום כל תעודת נישואין רשמית המוכרת על-ידי חוקי המדינה שבה נערכו הנישואין. תעודה כזו מהווה תעודה ציבורית לפי חוק מרשם האוכלוסין לצורך רישום התושב במצב אישי "נשוי".

4-7. הנושאים בתחום סמכות משרד הדתות – הרבנות הראשית.

הקצבה לעמותות ספורט באופקים

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר הפנים ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

בתאריך 5 במרס 1992 ניתן פסק-דין המחייב את מועצת אופקים לקבוע קריטריונים ברורים בחלוקת ההקצבה לעמותות הספורט. נודע לי, כי למרות פסק-הדין הנ"ל, עמותת "הפועל" באופקים ממשיכה להיות מנופחת ומועצת אופקים אינה ממלאה אחר צו הבג"ץ.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לנושא?

2. האם היתה פנייה למועצת אופקים למלא אחר הצו?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים מודע לעניין אך אינו צד לעתירה אשר הוגשה נגד המועצה המקומית אופקים על-ידי קבוצת "הפועל" המקומית.

2. בצו שניתן בעקבות העתירה נגד המועצה המקומית אופקים נדרשה המועצה לפעול לביצוע הצו. המידע בעניין הצו הועבר למשרד הפנים על-ידי בא-כוח העותרת, ומשרדנו עוקב אחר פעולות המועצה בעניין.

מינהלת ביוב ארצית

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום ה' בטבת התשנ"ג (29 בדצמבר 1992):

בעשור האחרון, עקב חדירה של מי ביוב למי תהום, חלו בישראל מאות אזרחים במחלות זיהומיות, חלקם במחלות קשות שהסתיימו לעתים בנכות קשה ואפילו במקרי מוות.

במשך השנים, ובין היתר כתוצאה מהבנייה המזורזת לקליטת העלייה, נוספו במערכת הביוב סיכונים נוספים לזיהום מי התהום במי ביוב, ונוצרה סכנה ממשית להתפרצות של מגפות זיהומיות נוספות.

ממשלת ישראל קיבלה בעבר החלטה להקים מינהלת ביוב ארצית, שתפקידה לפקח על מערכת הביוב הארצית ולשפרה.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נכונה הידיעה, שלפיה משותקת המינהלת זה חודשים מספר?

2. אילו צעדים יינקטו לשפר את מערכת הביוב הארצית?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה נכונה.

2. בישיבה שהתקיימה ביני לבין השרה לאיכות הסביבה סוכמו צעדים שונים שעניינם קידום נושאי הביוב.

בשנים האחרונות הוגדלו התקציבים, שופרו תנאי המימון, מעודדים הפעלת נושא הביוב כמשק סגור והוחל בהנחת רשתות ביוב והסדרת בורות ספיגה גם במגזרי המיעוטים וגם במגזר הכפרי.

המועצה המקומית בעינה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הפנים ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

למרות טענת משרד הפנים על העברתם של 92% מהמענקים המוקצבים למועצה המקומית בעינה, נודע לי שראש המועצה ממשיך לעכב תשלום המשכורות לעובדי המועצה.

פרשת הלנת השכר של עובדי המועצה חוזרת על עצמה בשנה האחרונה פעמים מספר. לעובדים טענות על טיפול משרדך בבעיה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא שולמו עד עתה המשכורות לעובדי המועצה?

2. מה הם האמצעים שיש בידי משרדך לנקוט כדי שיועברו התשלומים?

3. האם שוקל המשרד הקמת ועדה קרואה לבעינה?

4. מה היא עמדת המשרד בנושא מצבן הכספי של מועצות מקומיות שנקלעו לחובות כספיים ומעכבות תשלום משכורות לעובדיהן?

שר הפנים א' דרעי:

1-2. מנכ"ל משרד הפנים מינה נציג כדי לבדוק את המצב הכספי של הרשות ודאג להסדר חובות של הרשות, שיאפשר תשלום כל המשכורות לעובדי המועצה המקומית, לרבות חודש נובמבר.

3. משרדנו שוקל מינוי של חשב מלווה כדי למנוע אי-תשלום משכורות בעתיד. אנחנו בודקים עוד אפשרויות אחרות, על-פי חוק, של ועדה.

4. משרד הפנים עושה מאמץ לעזור לכל הרשויות, במסגרת התקציבים המאושרים, לעמוד בהתחייבויותיהן ובמיוחד תשלום משכורת בעזרת הלוואת שעה, ועוד גורמים מספר שאנחנו משתמשים בהם כדי לשלם משכורות.

היו"ר ע' מאור:

תודה על התשובה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מאוד מבקש, השאילתא שלי היתה שאילתא אחת קודם – – –

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, תאפשר לי לסיים את השאלה הנוספת ואני איענה לפנייתך.

תודה על התשובה. גם אני שמחה שהמשבר בבעינה נפתר. שאלתי לשר: מה בדעת משרדך לעשות כדי למנוע דברים כאלה בעתיד? היינו, האם לא ניתן להעביר את תשלום המשכורות לעובדים, שזה ממש הלנת שכר, לרשויות המקומיות, בנפרד מההקצבות האחרות שהן מקבלות בגין השירותים שהן נותנות? תודה.

שר הפנים א' דרעי:

הנושא הזה עלה פעמים מספר. מבחינת החוק הקיים היום אין אפשרות. ניסיתי, ובעבר גם הודעתי שאני חושב לעשות את הדבר הזה. בדקנו את העניין. עובדי הרשויות המקומיות הם לא עובדי מדינה, הם עובדי הרשות המקומית. המענק שמשרד הפנים מעביר לרשויות המקומיות הוא לא מענק עבור משכורות אלא הוא מענק איזון בין ההכנסה לבין ההוצאה. כך שהנושא הזה לא יכול להיות מוסדר בצורה של העברת כספים רק לנושא של משכורות.

אבל מה שאנחנו כן מתכננים ועושים, אמרתי ברמז בדברי, יש כמה רשויות מקומיות שמינינו להן כבר עכשיו חשב מלווה. המשמעות היא, נטילת הסמכות מראש הרשות והגזבר לחתום על שיקים לבד, אלא בליווי חשב מלווה, ורק חתימה של החשב מחייבת, כדי לשמור על מסגרת התקציב וכדי שהחשב ידאג שקודם כול הדברים המיידים, משכורות ותשלומי ספקים, יהיו הראשונים לקבל, ולא דברים אחרים, ולצערי הרב כמה רשויות מקומיות דואגות קודם כול לעשות את הדברים הלא-חשובים, ולאחר מכן נשארת הבעיה של המשכורות ודברים אחרים.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני חוזרת לשאילתא מס' 239 של חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת מיכאל איתן נכבד, הנני מתכבד להשיבך על שאילתא מס' 239 בנושא מינהלת הביוב.

2-1. הידיעה אינה מדויקת. מינהלת הביוב לא קמה אלא רק בהחלטה. זה המשיך להתנהל על-ידי פרויקט הביוב שהקמנו בשנת 1970. אנחנו ראינו לנכון לשנות, וזה בא לידי ביטוי בהצעת התקציב. היום אני יכול להיות איש בשורה ולומר, שגמרנו את כל נושא הביוב. מהיום והלאה לא יהיו עוד הלוואות ל-20 שנה עם ריבית גבוהה, אלא זה יהיה 25% מענק, והריבית תהיה נמוכה יחסית למה שמקובל בשוק. לצורך זה גם הקמנו הפעם מינהלת ביצוע, שבה שותפים משרדי הממשלה ובראשה יעמוד אדם במשרה מלאה. אני האצלתי למינהלת הזאת את כל הסמכויות שיש לשר הפנים על-פי החוק, כדי שהיא לא תהיה תלויה בשום גורם, אלא היא תוכל לעבוד על-פי חוק, עם תקצוב נאות, וכדי שלא יהיו עוד מכשולים ביורוקרטיים. אנחנו יודעים את הבעיה האמיתית של הביוב.

לצורך זה גם שינינו את ההתקשרות שהיתה לנו עם חברת תה"ל – תכנון המים לישראל – שעד עכשיו עשתה את זה במשך 20 שנה. התקשרנו עם החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי, שהוכיחה את עצמה בשנים האחרונות שהיא עובדת ללא הליכים ביורוקרטיים והיא דואגת לטובת הרשויות המקומיות.

אני מקווה ששני הצעדים הללו ביחד, שינוי התקצוב והעמדת סכום של כרבע מיליארד שקל בתנאים מאוד נוחים, והקמת המינהלת עם כל הסמכויות שיש לשר הפנים ושרים אחרים, הדברים הללו, בשנת 1993, אכן ירוצו ויתקנו את הפער שנוצר בשנים האחרונות, לצערי הרב, בנושא הביוב.

אכן, כפי ששר האוצר התחייב גם בוועדת הכספים, אם יהיה חסר השנה סכום של מעל רבע מיליארד שקל, הוא יתקצב אותו. שום בעיה של תקצוב לא תהיה אם יהיו ביצוע ותוכניות.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה לומר לך עוד דבר. בכוונתי להביא לכנסת בקרוב תיקון לחוק התכנון והבנייה, כמו שעשינו בול"לים – ועדות לבנייה למגורים – שהן ועדות לקיצור הליכי בנייה, בעקבות העלייה. כעת מונחת לפניכם לקריאה ראשונה הצעת חוק בנושא כבישים ותשתיות, כדי לעשות קיצור הליכים ולהתגבר על בעיית התשתיות. בכוונתנו גם להביא הצעה לתיקון נושא הביוב. כולנו יודעים שהתוכניות מתעכבות שנים ארוכות בגלל בעיות בריאות ואחרות. אנחנו רוצים להביא את הנושא הזה לול"לים כדי לקצר תהליכים, ונוכל לבצע את זה בהקדם.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראשית, אני רוצה להודות ליושבת-ראש; בשל העובדה שהייתי צריך לרוץ, ואיש מהשואלים הקודמים לא היה כאן, את נתת לי לשאול את השאלה.

אדוני השר, אתה דיברת במונחים של כסף. מצד שני, אמרת שעכשיו הגישה השתנתה והממשלה מקציבה סכומי כסף גדולים על מנת לצמצם את הפיגור.

הדגשת שהפיגור הוא לא בהכרח פונקציה של כסף אלא בעיות בביצוע, בתכנון, נושא קרקעות, נושא גישה, כניסה לרשויות שונות וכו'. השאלה שלי היא, כשאתה אומר שיש פיגור ואתה רוצה לעקוב אחר קצב ההתקדמות, מה זאת אומרת פיגור? באילו מדדים זה נקרא פיגור – בקילומטרים, במספר פרויקטים, במטרים מעוקבים של ביוב? ומה היא התוכנית לצמצום הפיגור?

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת איתן, אענה לך בקיצור. אתה צודק בדברך. יש שני מעכבים גדולים מאוד בנושא ביצוע פרויקט הביוב. לא לחינם בשנתיים האחרונות נשאר רוב הסכום בתקציב ולא היה ביצוע. הסיבה העיקרית היא מחיר הכסף. למשל, כרמיאל צריכה לעשות פרויקט ביוב ב-21 מיליון שקל. כל התוכניות מאושרות, אבל כרמיאל לא מסוגלת לקחת 21 מיליון שקל הלוואה ל-20 שנה עם 5.5% ריבית. אותו דבר באשדוד, אותו דבר במקומות אחרים, במושבים, במגזר הערבי ובמגזרים אחרים שבהם כבר יש תוכניות מאושרות והעיכוב הוא בגלל מחיר הכסף.

אני שמח שהצלחנו לשכנע את האוצר, כפי שאמרתי, לשנות לגמרי את מחיר הכסף – 25% מענק, והריבית ירדה ל-3.5%. זה שינוי גדול. אני מאמין שהתוכניות המאושרות היום – גם זה סכום גדול מאוד – שעד עכשיו היו תקועות בגלל מחיר הכסף, ולא היה מימון אחר, יתחילו עכשיו להתבצע.

ודבר נוסף שהזכרת. יש דברים שמתעכבים בגלל אישור תוכניות ובגלל סמכויות ביורוקרטיות במשרדים שונים – משרד החקלאות, משרד הבריאות, משרד הפנים, ועדה מחוזית. מינהלת הביצוע שהקמנו לצורך זה, על-פי החלטת הממשלה, תקבל מראש את הסמכויות של כל השרים, עם האצלת סמכויות, ובהשלמת תיקון החוק, כפי שאמרתי, נעשה את הול"לים – ועדות לבנייה למגורים, שבתוך 50 יום יהיו חייבים לאשר תוכניות ביוב.

אני מקווה שבדרך זו נסגור את כל הקטעים שהזכרת, וגם אני הזכרתי בדברי. תודה.

ראש ועדה לתכנון ובנייה עירונית

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

לפני שבועות מספר מונה מר סמיר דרוויש לראש הוועדה לתכנון ובנייה עירונית. מר דרוויש לא נבחר לראשות המועצה בקה-אל-ע'רביה, ותפקידו זה מאפשר לו, בין השאר, להיות אחראי לתכנון ולבנייה ביישוב שבו הוא התחרה ולא נבחר. בכך נמנע מיושב-ראש המועצה הנבחר לשמש כאחראי לתכנון, כמקובל ברשויות מקומיות אחרות.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מונה מר דרוויש לתפקיד זה?
2. האם מר דרוויש הוא עובד משרד הפנים? ואם כן – האם עבר מכרז לשם מילוי תפקידו?
3. האם העובדה שנגד מר דרוויש נפתח תיק פלילי בנושאי תכנון ובנייה אינה מעיבה על המינוי?
4. האם ומתי מתכנן השר הענקת מעמד של עיר לבקה-אל-ע'רביה?

שר הפנים א' דרעי:

1. סמיר דרוויש, כנציג הממונה על המחוז, מונה להיות חבר הוועדה. כחבר הוועדה הוא נבחר על-ידי רוב חבריה להיות יושב-ראש הוועדה.

2. מר דרוויש אינו עובד משרד הפנים אך נתמנה כנציג הממונה על המחוז, דבר המקובל בכל הוועדות שקמו עד היום. הממונה כמעט שאינו ממנה נציגים שהם עובדי מדינה, מכיוון שאין להם אפשרות לעמוד בכל המטלות, וממנים נציגי ציבור.

3. פתיחת תיק פלילי כשלעצמה אינה פוסלת אדם מלכהן בתפקיד כזה שהוא לא בשירות המדינה כל עוד הוא לא הורשע.

4. בשלב זה לא נשקל מתן מעמד של עיר לבקתה-אל-ע'רביה.

אני רוצה להוסיף ולומר, שכשאני אומר "לא נשקל", אני מדבר מבחינת סמכות משפטית.

חבר הכנסת צוקר, על-פי החוק, אם אני רוצה לתת מעמד של עיר ליישוב שאינו עיר, אני צריך למנות ועדה.

לאחר שפתרנו, פחות או יותר, את בעיותיה של בקתה-אל-ע'רביה ועשינו תוכניות הסדר לכיסוי גירעונות, ביקשתי ממנכ"ל משרד הפנים להגיש לי הצעה לוועדה כזו, שבראשה יעמוד איש ציבור, והיא תזרז את העניין.

אני מקווה שהוועדה תמליץ בפני לתת מעמד של עיר. זה גם מגיע להם.

תשלומי ארנונה עבור שטחי יציע

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

עיריית קריית-ביאליק מחייבת בעלי מסחר ותעשייה לשלם ארנונה כללית עבור שטחי יציע – גלריה – אף שאין כל הוראה או הרשאה לכך בצו הארנונה הכללית.

ברצוני לשאול:

1. האם שטחים אלה מופיעים בצו הארנונה?

2. האם יורה משרדך לעיריית קריית-ביאליק לחדול מגבייה זו?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. בצו הארנונה של הרשויות המקומיות לא מפורטים השטחים לגבייה.

רשויות מקומיות רבות מחייבות תשלומי ארנונה בגין שטחי יציע, ולדעת משרדי אין הדבר עומד בסתירה לקבוע בחוק. אשר על כן, אין אני מתכוון להתערב בעניין.

עיקול משכורות בגין דוחות חנייה

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

על-פי הפרסומים, מתכוונת עיריית תל-אביב לעקל את משכורותיהם של החייבים לעירייה חובות דוחות חנייה.

ברצוני לשאול:

1. האם החלטה זו טעונה אישור שר הפנים?

2. אם כן – האם ניתן אישור כזה?

3. כיצד תפעל לגבי החלת שיטה זו?

שר הפנים א' דרעי:

3-1. ההחלטה אינה טעונה אישור שר הפנים.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עזרן.

יוסף עזרן (ש"ס):

אני רוצה לשאול את כבוד השר, אם בכל זאת יש איזו סמכות לכבוד הרב להתערב, אף שהוא אומר שאין צורך באישורו.

שר הפנים א' דרעי:

זו סמכותו של שר התחבורה. לשר הפנים אין מעמד בעניין הזה.

מי שזוכר, לפני כשנתיים – עד אז היו הרשויות המקומיות יכולות להטיל סנקציה על מי שלא שילם קנסות שהוטלו עליו – שר התחבורה הקודם, חבר הכנסת משה קצב, ביטל את זה, וזה גרם לכך שחלק גדול מהאנשים הפסיקו לשלם את הקנסות העירוניים שהוטלו עליהם. כתוצאה מכך נצטברו חובות של עשרות רבות של מיליוני שקלים. העירייה מנסה כל הזמן לאמץ רעיון חדש להפעלת סנקציה, כדי שהאנשים ישלמו את הקנסות שהוטלו עליהם על-פי חוק.

דוד צוקר (מרצ):

אם אני זוכר, שר התחבורה הקודם עשה זאת על-פי הנחייתו של היועץ המשפטי לממשלה.

שר הפנים א' דרעי:

כן. אכן הסנקציה הזאת לא היתה על-פי חוק והשר הקודם נהג לפי חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה.

פערים בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

בהחלטת הממשלה מיום 26 באוגוסט 1991 נאמר, שהממשלה תשווה את רמת ההוצאה הממוצעת לנפש בעיריות וברשויות המקומיות במגזר הערבי לזו שבמגזר היהודי.

ברצוני לשאול:

1. מה היתה ההקצבה לעיריות ערביות ולרשויות מקומיות ערביות, בתקציבים שוטפים ובתקציבי פיתוח, מתקציב משרדך בשנת התקציב 1992? ומה היא ההקצבה המיועדת לכך בשנת התקציב 1993?

2. מה היתה הקצבת משרדך בשנת התקציב 1992 למפעלי ביוב? ומה מתוך זה הוקצב למגזר הערבי?

3. מה בוצע, בפועל ובהתחייבויות, במפעלי ביוב למגזר הערבי?

4. מה היא ההקצבה המיועדת בשנת התקציב 1993 מתקציב משרדך למפעלי ביוב? ומה מתוך זה מיועד למגזר הערבי?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לעיריות ערביות ומועצות מקומיות ערביות הוקצו 70 מיליון שקל מתקציבי פיתוח לשנת 1992. סכום דומה יוקצה כנראה גם בשנת התקציב 1993.

2-3. לנושא הביוב הוקצו לרשויות המקומיות הערביות כ-50 מיליון שקל, מתוכם נוצלו בפועל כ-29 מיליון שקל.

4. לשנת 1993 הוקצבו, על-פי הידוע לנו, כ-14 מיליון שקל מתוך 97 מיליון שקל.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשות השר, אם אתה מוכן – – –

שר הפנים א' דרעי:

אני מוכן.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו חוזרים לשאילתא מס' 118 של חבר הכנסת דב שילנסקי. בבקשה.

שר הפנים א' דרעי:

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 118, ראה לעיל עמ' .)

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

כבוד השר, כשנושאים כאלה מועלים בכנסת – וחבר הכנסת פורז התנסה בזה יותר מכולם – הדבר מעלה צחוק וגיחוך.

כבוד השר, אשר אמון על תורת ישראל, בוודאי יודע מה זה צער בעלי חיים לפי המסורת היהודית. יש לי בקשה, שכדי להיות נאמן לתקנון אני אנסח אותה כשאלה: האם כבוד השר יהיה מוכן, לפני משורת הדין, להתערב ולעשות פעולה כדי שהרשויות המקומיות יתייחסו לבעלי חיים ביתר הומניות, כפי שהמסורת שלנו מחייבת?

ירשה לי כבודו להגיד עוד משפט. נתקלתי בכמה מקרים מצערים של אנשים קשישים וגלמודים, שהכלב שלהם הוא לפעמים הנפש החיה היחידה בבית הערירי שבו הם נמצאים. כשכלב כזה מורעל, כפי שזה נעשה לפעמים, זה פשוט פוגע באותו אדם. תודה.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת שילנסקי, פורמלית, כפי שאמרתי, הנושא הזה לא מצוי בתחום סמכויותינו אלא הוא בתחום הסמכויות של משרד החקלאות.

מפני שאני יודע מה הרגישות שלך לעניין, וגם, כפי שאמרתי, תורת ישראל מחייבת לנהוג בהומניות בבעלי חיים, אני מוכן לעשות. אני אנחה את עוזרי.

יש חוק שמרבית הרשויות קיבלו אותו, על-פי ההוראות וההנחיות של משרד החקלאות. אני מוכן לבדוק עם משרד החקלאות ולבקש ממנו את חוק העזר שהרשויות צריכות לחוקק.

בחוזר מנכ"ל של משרד הפנים אפיץ את חוק העזר הזה לכל הרשויות, אבקש מהן ואמליץ לפניהן לחוקק את חוק העזר הזה. בחוזר של המנכ"ל אביא גם את דבריך שנאמרו כאן.

אני חושב שההמלצה שלך היא לעניין, ודברך שיצאו מן הלב אכן ידרבנו את הרשויות לטפל בנושא, שלצערי לא כולם מודעים לו, בהתחשב בעובדה שצריך גם לדאוג לבעלי החיים של אותם אנשים שהולכים על שתיים.

אתם יודעים שלפעמים יש גם הטרדות בגלל שוטטות של בעלי חיים. אני לא חושב שיש מקרים רבים של רשויות הנטפלות למי שמטפל בבעל החיים שלו, בכלבו או בחתולו, בבית בצורה מוסדרת. הבעיה שלנו היא השוטטות של מאות כלבים שמסתובבים בחוץ ושל חתולים שמהווים מטרד של רעש, אבל פה אני כבר נכנס לדברים של חבר הכנסת פורז, שדיבר בפעם הקודמת. נשאיר את זה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת שהתמידו עד כה, תם סדר-היום. הישיבה הבאה – ביום שני, כ"ה בטבת התשנ"ג, 18 בינואר 1993, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:28.